

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

**Edice třebíčské Knihy tovaryšů řádu bratrstva soukenického z let
1611–1725**

Diplomová práce

Autor: Michaela Pavlečková
Studijní program: N7105 Historické vědy Mgr.
Studijní obor: Archivnictví – modul Archivnictví a pomocné vědy
historické
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Hradec Králové 2020

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Michaela Pavlečková
Studium:	F18NP0029
Studijní program:	N7105 Historické vědy
Studijní obor:	Archivnictví
Název diplomové práce:	Edice třebíčské Knihy tovaryšů řádu bratrstva soukenického z let 1611-1725
Název diplomové práce AJ:	The modern edition of the Journeymen book of the Order of drapers brotherhood (1611-1725)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce si klade za cíl vytvořit moderní kritickou edici soukenické knihy tovaryšů z let 1611-1725, která je vzhledem k absenci dalších třebíčských městských pramenů cenným zdrojem informací. Součástí výzkumu tak bude i diplomatická analýza pramene a jeho zařazení do dobového kontextu.

MZA Brno, SOKA Třebíč, Fond *Cech soukeníků Třebíč 1562-1859 (1926)*, Knihy, kn. č. 4, inv. č. 7, Kniha tovaryšů řádu bratrstva soukenického 1611-1725.

Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001.

Leszek CIEŚLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, Západy Morava: vlastivědný sborník 8, 2004, s. 25-43.

Jiří DAŇHELKA, *Směrnice pro vydávání starších českých textů*, Husitský Tábor 8, 1985, s. 285-301.

Rudolf FIŠER, *Třebíč, dějiny města I.*, Brno 1978.

Gustav HOFMANN, *Metrologická příručka*, Plzeň 1984.

Jan JANÁK, *Soukenictví v Třebíči v šedesátých letech 18. století*, Vlastivědný věstník moravský 1, 1996, s. 3-13.

Jan JANÁK, *Třebíč, dějiny města II.*, Brno 1981.

Jan NOVÁK, *Dějiny soukeníků v Třebíči*, Sborník archivních prací 25/2, 1975, s. 56-79.

Ivan ŠTŮVÍČEK, a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od poč. 16. století do současnosti*, Praha 2002.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Mgr. Jakub Zouhar, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.11.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením doc. PhDr. Jany Vojtíškové, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 12. července 2020

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce, paní doc. PhDr. Janě Vojtíškové, Ph.D., za její pevné vedení, ochotu, udělené připomínky a rady, milý úsměv i povzbudivá slova. Poděkování patří také pracovníkům Státního okresního archivu Třebíč, především pak paní Mgr. Jitce Padmosové, Ph.D., za vstřícnost a poskytnutí studovaných archiválií.

Velké díky si také zaslouží celá moje rodina i spolužáci, kteří mě po celou dobu studia podporovali. Jmenovitě bych chtěla poděkovat mým úžasným kamarádům a kolegům Mgr. Martině Brabcové, Marii Šmejkalové BA, Martinu Podzimekovi, Martinu Neumannovi a Štěpánu Rybákovi, kteří mi byli velkou oporou a vždy mě dokázali povzbudit, když mi bylo nejhůře. Zvláštní poděkování pak dlužím svojí dobré kamarádce Mgr. Lucii Havlíčkové, která si na mně udělala čas pokaždé, kdy se v průběhu zpracování edice vyskytl nějaký ten „paleografický problém“.

Anotace

PAVLEČKOVÁ, Michaela, *Edice třebíčské Knihy tovaryšů řádu bratrstva soukenického z let 1611–1725*, diplomová práce na Katedře pomocných věd historických a archivnictví FF UHK, Hradec Králové 2020.

Předkládaná diplomová práce se zabývá problematikou třebíčského soukenického cechu a jeho tovaryšského bratrstva v kontextu cechovní pamětní knihy z let 1611–1725, která je uložena ve Státním okresním archivu Třebíč. Součástí práce je kapitola o dějinách města Třebíče a jejích hospodářských poměrech se zvláštním zřetelem na období 17.–19. století. Předkládaná práce se především zaměřuje na kompletní edici pamětní knihy tovaryšského řádu cechu soukeníků, která byla zpracována pomocí metody transkripce. Práce je doplněna také o diplomatický rozbor této knihy.

Klíčová slova: Třebíč, cech, soukenictví, edice, pamětní kniha, diplomatický rozbor.

Annotation

PAVLEČKOVÁ, Michaela, *The modern edition of the Journeymen book of the Order of drapery's brotherhood (1611–1725)*, Diploma Thesis, Department of Auxiliary Historical Sciences and Archival Studies, Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2020.

The submitted thesis focuses on the subject of drapers' guild in the town of Třebíč and its craftsmen's confraternity extracting from guild's commemorative book written between the years 1611–1725, which is deposited in the state District Archive of Třebíč. This work also includes a chapter describing the history and economic development of Třebíč with especial accentuation of the period from 17th to 19th century. The main objective of the thesis is to analyze the commemorative book using the transcription method and thus creating complete edition of the latter source. This effort is supported by diplomatic analysis of the book.

Keywords: Třebíč, guild, drapery, modern edition, journeymen memorial book, diplomatic analysis.

Obsah

Seznam zkratk	9
1. Dějiny města Třebíče se zvláštním zaměřením na období 17.–18. století	12
2. Nejvýznamnější třebíčské cechy a jejich organizace	23
3. Soukenické řemeslo v Třebíči	26
3.1. K otázce tovaryšských bratrstev	30
4. Diplomaticko-paleografický rozbor pramene	35
4.1. Psací látka, vazba, číslování	35
4.2. Písmo, inkoust a druhotné zásahy do textu	36
4.3. Písaři	36
4.4. Časový rozsah	40
4.6. Struktura zápisů	41
5. Edice	43
5.1. Ediční poznámka	43
5.2. Edice	45
Rejstřík jmenný	175
Závěr	192
Seznam pramenů a edic	194
Seznam použitých archivních pomůcek	195
Seznam použité literatury	196
Seznam internetových zdrojů	198
Seznam příloh	199
Obrazové přílohy	200
Tabelární příloha	206

Seznam zkratek

AMT	Archiv města Třebíče
č.	číslo
f.	fond
fol.	folio
inv. č.	inventární číslo
kn.	kniha
MZA Brno	Moravský zemský archiv Brno
r	recto
roč.	ročník
SOkA Třebíč	Statní okresní archiv Třebíč
v	verso

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá diplomatickým rozbohem a kompletní edicí dochované *Knihy tovaryšů řádu bratrstva soukenického*¹ z let 1611–1725, která je uložena ve Státním okresním archivu Třebíč. Svým charakterem se řadí ke knihám pamětním a čítá různorodé zápisy mapující historické události města i zápisy přibližující vnitřní poměry tovaryšského bratrstva cechu soukeníků, jehož řemeslníci se v Třebíči zdržovali již od 13. století a roku 1494 zde založili cechovní řád, který se řadil k těm nejvýznamnějším a personálně nejpočetnějším.

Problematika soukenického cechu a jeho tovaryšského bratrstva je z části zpracována v zásadních pracích Leszka Cieślaka² a Jana Janáka³, kteří věnovali svou pozornost životu soukenických tovaryšů a práci soukenického cechu v období 17. století – 60. let 18. století. Ucelená publikace o fungování soukenického cechu prozatím neexistuje, avšak dílčí poznatky byly sepsány v monografiích Rudolfa Fišera⁴, Jana Janáka⁵, Viléma Nikodéma⁶ a Jany Bečkové⁷.

Úvod diplomové práce je věnován dějinám bývalého poddanského města Třebíče. Text se zaměřuje především na období 17.–18. století, tedy na dobu, kterou mapuje i zkoumaná pamětní kniha tovaryšského bratrstva. Kapitola je pro ucelenější představu dobového obrazu města doplněna o informace mapující hospodářské poměry Třebíče v průběhu celé její historie. Kapitola druhá pak ve stručnosti představuje nejvýznamnější třebíčské cechy, jejich práci a strukturu. Třetí kapitola se již zaměřuje přímo na třebíčské soukenické řemeslo a na otázku tovaryšských bratrstev, která se více zakořeňují v období 16. století a která již plně dotvořila cechovní strukturu.

Kapitoly následující se již plně věnují rozboru dochované pamětní knihy tovaryšského bratrstva. Součástí práce je diplomaticko-paleografický rozbor, který si

¹ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7.

² Leszek CIEŚLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, In: *Západní Morava: vlastivědný sborník*, Brno 2004, roč. 8.

³ Jan JANÁK, *Soukenictví v Třebíči v 60. letech 18. století*, in: *Vlastivědný věstník moravský*, roč. 48, č. 1, Brno 1996.

⁴ Rudolf FIŠER a kol., Třebíč. Dějiny města I., Brno 1978.

⁵ Jan JANÁK, Třebíč. Dějiny města II., Brno 1981.

⁶ Vilém NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, 1931. a Vilém NIKODÉM, *Z dějin města Třebíče*, Katalog krajské výstavy v Třebíči roku 1903, Třebíč 1903.

⁷ Jana BEČKOVÁ a kol., *Historie a současnost podnikání na Třebíčsku*, Žehušice 2003.

všimá psací látky, použitého číslování, vazby a jednotlivých písarských rukou. V rámci diplomatického rozboru vnitřního je sledován časový rozsah dochovaných zápisů, použitý jazyk, obsahová stránka zápisů i jejich struktura. Poslední část práce přináší vlastní edici pamětní knihy tovaryšského bratrstva soukeníků z let 1611–1725, která byla provedena formou transkripce. Edice je doplněna jmenným a místním rejstříkem.

Diplomová práce si klade za cíl přiblížit dobové fungování soukenického cechu, který v odvětví textilních cechů v Třebíči zaujímal přední postavení a zásadním způsobem po staletí ovlivňoval městskou ekonomiku a zároveň také zpřístupnit širšímu okruhu budoucích badatelů zásadní pramen pro poznání vnitřního fungování soukenického tovaryšského bratrstva.

1. Dějiny města Třebíče se zvláštním zaměřením na období 17.–18. století

„*Městečko Dřevíč téměř na konci země moravské, na silnici z Prahy do Vídně, vystavěné v údolí při řece Jihlavě, vzalo své jméno od toho místa (zde, kde stavěno), na kterém bylo mnoho dříví. U něho na vysoké skále u hradu Dřevíče veliký klášter z tesaného kamení a u něho sedm stejných věží, z nichž jedna dosud zůstává. Klášter byl vybudován k počtě Boží a nejslavnější Boží rodičky Panny Marie na památku jejího vzetí na nebe od knížat, vůdců a králů Království českého a Markrabství moravského.*“⁸ Tak popisuje kronikář Eliáš Střelka Náchodský⁹ samotný vznik Třebíče, jehož počátky jsou datovány do prvního desetiletí 12. století a jsou úzce spjaty se založením benediktinského kláštera dvěma přemyslovskými údělnými knížaty - Oldřichem Brněnským a Litoldem Znojemským. Ačkoliv není možné samotné založení kláštera podložit originální zakládací listinou (která je společně s archivem kláštera nenávratně ztracena), můžeme se opřít o zmínku v brněnském opisu Kosmovy kroniky z 1. poloviny 15. století, který byl pravděpodobně sepsán přímo na půdě tohoto kláštera.¹⁰

Třebíč vznikla na strategickém místě dopravních uzlů zemské cesty s Lovětínskou¹¹ (jinak též Třebíčskou) a Haberskou stezkou¹². Tato poloha způsobila, že se v bezprostřední blízkosti benediktinského konventu začala utvářet trhov故事ada. Majetky kláštera se začaly rozrůstat, a tak se brzy stal hospodářským centrem, které k sobě soustředilo obchod okolních hůře dostupných oblastí. Celá oblast tak byla díky vznikajícímu obchodu výhodná pro nově příchozí obyvatele – klášter sám byl mohutnou pevností a navíc byl dobrým řemeslnickým odbytištěm.¹³ Právě trhov故事ada dala základ pozdějšímu městu. Třebíč je jako město zmíněna poprvé v listině z roku 1277, která je zároveň nejstarší dochovanou listinou třebíčského archivu.¹⁴

⁸ Rudolf FIŠER, *Třebíč, paměť kláštera a města* (ed.) Třebíč 2018, s. 43.

⁹ Eliáš Střelka Náchodský zastával úřad radního písaře města Třebíče. Jeho kronika byla dokončena 21. září 1574, tedy necelých 40 let před naším sledovaným obdobím.

¹⁰ Opis je též znám jako „*třebíčský*“. Bertold BRETOLZ, Wilhelm WEINBERGER, *Die Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag* (ed.), Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum germanicarum. Nova series II. Berlín 1923, s. 257–261.

¹¹ Vedla ze Starého Brna, přes Třeštsko až do jižních Čech.

¹² Díky ní byl vzniknuvší benediktinský klášter propojen se starými sídelními oblastmi Moravy a s jižními a středními Čechami. Vycházela z Kolína a směřovala přes Čáslav, Habry, Jihlavu, Brtnici a okolo Třebíče do královského města Znojma.

¹³ Díky hlubokým a neprostupným lesům zde vždy převládala řemesla nad zemědělstvím.

¹⁴ Listina informuje o opatském udělení mnohých práv měšťanu Heřmanovi, který je i domnělým třebíčským lokátorem. MZA Brno, SOKA Třebíč, f. *Archiv města Třebíče*, inv. č. 1; Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, V/2, č. 843, s. 554.

V 70. letech 13. století se Přemysl Otakar II. rozhodl městu propůjčit trhové právo, které městu přineslo nebývale dynamický rozvoj řemesel.¹⁵ K němu přibylo ještě právo pro odbývání dvou výročních trhů, které městu propůjčil moravský markrabě Albrecht.¹⁶

Bližší informace o životě ve městě prakticky chybí až do vydání listiny markraběte Karla roku 1335¹⁷. Touto listinou město získalo municipální práva a mělo být „... *ve třech letech silnými zdmi a příkopy dokonale ohrazeno...*“¹⁸. Tato listina navíc městu zaručila rozsáhlé tržiště.¹⁹ Po úmrtí krále Karla IV. nastaly Moravě krušné časy, které přišly společně s válkami moravských markrabat. Období prosperity bylo vystřídáno úpadkem zemědělským i řemeslným.

Složitá politická situace za vlády Václava IV. vyústila v husitskou revoluci. Zastánci utrakvistické ideologie našli v okolí Třebíče (blízké Velké Meziříčí patřilo do vlastnictví pána Lacka z Kravař) významného husitského zastávce. Jeho vliv však vyvažovaly katolické pilíře v podobě Jihlavy, Znojma a především stále živého benediktinského kláštera. O počátku tohoto bouřlivého období a o jeho vlivu na Třebíč nemáme příliš mnoho zpráv. Když však již husitské bouře hořely naplno, byla Třebíč i s přílehlým klášteřem roku 1424 dobyta během moravského tažení, a město se tak pro několik následujících let stalo husitskou oporou Moravy. To ovšem trvalo pouze do roku 1435, kdy byla Třebíč opětovně dobyta markrabětem Albrechtem.²⁰ Doba husitských bouří znamenala pro městské hospodářství jistý úpadek, ze kterého městu pomohla až další propůjčená práva krále Ladislava z roku 1454. Kromě toho, že panovník nechal „*město věžemi a zdmi obehnati*“,²¹ obohatil město významným právem mílovým.²² K městským ziskům také přispívalo právo výhradního prodeje soli, které Třebíč získala od krále Jiřího z Poděbrad.²³

Poté, co byla roku 1436 vyhlášena Basilejská kompaktáta, v Třebíči započal proces postupného osamostatňování města vůči klášteřu. Byla narušena idea hegemonie kláštera

¹⁵ Vilém NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 2.

¹⁶ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 42.

¹⁷ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. AMT, inv. č. 2., Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, VII, č. 78, s. 59–60.

¹⁸ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 39.

¹⁹ Tamtéž, s. 42.

²⁰ Adolf KUBEŠ, *Dějepis města Třebíče*, Třebíč 1874, s. 50.

²¹ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. AMT, inv. č. 13. Viz R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 53.

²² To bylo zpočátku zaměřeno pouze na prodej piva, ale později se rozšířilo i na ostatní výrobní odvětví. Viz V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 10.

²³ Tamtéž.

jakožto svrchovaného správce, a tak se třebíčským měšťanům podařilo z města vytvořit částečně samostatnou jednotku. Třebíč postupně zvyšovala svůj ekonomický potenciál a čím dál více se vyvazovala z područí kláštera, který se dostal do velké dlužní krize oproti městu, které naopak vzkvétalo.²⁴

Doba česko-uherské války zavinila strmý pád města a téměř znamenala jeho definitivní zánik. Benediktinský konvent sympatizoval s králem Jiřím z Poděbrad a právě tato skutečnost se stala klášteru i městu samotnému osudnou. Po nerozhodných bojích u Znojma se syn krále Jiřího – Viktorin stáhl do Třebíče, kde se skryl před vojsky Matyáše Korvína. Ten však jeho úkryt brzy odhalil, a tak k městu vyslal svá vojska, která zde stanula 12. května 1468 v plné síle. Třebíč nebyla schopna se nátlaku uherských vojsk ubránit a zanedlouho padla. Město bylo vypleněno a spáleno do základů. Celé město přestalo existovat na dlouhých sedm let.²⁵ Přeživší obyvatelé²⁶ a nový majitel třebíčského panství Zdeněk ze Šternberka (kterému byly klášterní statky Korvínem darovány) společně usilovali o to, aby bylo město na svých původních základech znovu zbudováno. Jako první bylo k životu přivedeno samotné vnitřní město, na které se ihned začala napojovat předměstí. Právě v těchto oblastech se usazovali řemeslníci s potřebou tekoucí vody – tedy mlynáři, soukeníci a koželuzi. Až do konce 15. století existují pouze torzovité zmínky. Je však napsáno, že „*město, rynk a ulice sobě rozšiřovalo, množilo se řemeslníků všelijakých, do něho přibývalo a že skrze to měšťané i slovo obdrželi a z řemesel a hadrů svých bohatli.*“²⁷ Mezi nově usazenými řemeslníky se nejvíce rozmohlo řemeslo soukenické, které se stalo jakýmsi hospodářským nervem celého města.²⁸

Po mnohaletém úsilí začal v Třebíči nový život. Dařilo se řemeslům a měšťané budovali hostince, aby mohli poskytnout přístřeší králům, knížatům a biskupům, kteří městem často projížděli.²⁹ Mezi osobnostmi, které se ve městě na svých cestách zastavily, byl také král Vladislav II. Jagellonský. Svoji přítomnosti rázem využil a třebíčský klášter 15. prosince 1490 zastavil Vilémovi z Pernštejna, který ho měl zbavit všech dluhů.³⁰

²⁴ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 52.

²⁵ Vincenc SAMEŠ, *Rok 1468 a Třebíč*, Třebíč 1968, s. 12.

²⁶ Ti, kteří přežili ničivý uherský útok, se odebrali do nedalekého Velkého Meziříčí, či do Měřína. Viz tamtéž, s. 160.

²⁷ V. NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, s. 10.

²⁸ Roku 1494 byl také zřízen cechovní soukenický řád. Viz V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 18.

²⁹ Třebíč byla křižovatkou hlavních cest z Prahy do Vídně a z Prahy přes Brno a Uherský Brod do Uher. Viz Tamtéž, s. 17.

³⁰ Byla mu také vypsána tučná suma 15 500 uherských zlatých. Viz R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 62.

Nový majitel nechal budovu zničeného konventu zrestaurovat. Jakožto nový majitel panství si počínal jako dobrý a cílevědomý hospodář, jenž podporoval rozvíjející se pivovarnictví a začal zavádět a rozšiřovat rybníkářství coby typické odvětví počínajícího režijního feudálního hospodářství. Díky bohatému Pernštejnovi tedy město bohatlo po stránce hmotné a jeho syn Jan, který po jeho smrti panství zdědil, se roku 1516 postaral i o stránku kulturní a duchovní.³¹ Město žilo rozmanitým a bohatým životem, avšak existence benediktinského kláštera dospěla ke svému konci roku 1527 poté, co nový majitel Arkleb Černoorský, vyhnal i poslední mnichy. Prostory kláštera byly posléze přestavěny do podoby renesančního zámku.³²

Mezi nejvýznamnější představitele třebíčských pánů zcela jistě patřil Smil Osovský z Doubravice, který v čele panství stál celých 55 let (tedy v letech 1568–1613).³³ Na rozdíl od svého otce Buriana, který panství koupil od pánů z Pernštejna za cenu, která byla nad jeho možnosti, a který tak musel i na úkor městských práv zvyšovat svoji hospodářskou aktivitu, se Smil ukázal být velmi schopným a nadaným vrchnostenským pánem. Pro své nemalé řečnické nadání a státnický rozhled byl již velmi brzy povoláván do nejpřednějších úřadů v zemi. Za jeho téměř čtyřicetiletou vládu se z třebíčského panství stal rozvíjející se velkostatek díky efektivnímu podnikání vrchnosti.³⁴ Město bylo za jeho vlády obohaceno také o dvě vodovodní soustavy. Prvním zdrojem byl rybník Baba, ze kterého byly napájeny městské kašny. Tento zdroj ale nestačil, a proto k němu byly přikoupeny tři malé rybníčky k „*vedení vody po troubách do kašen městských*.“³⁵

Smil byl také horlivým zastáncem Jednoty bratrské, a tak není divu, že hned v prvních letech své vlády nechal ve městě zřídit školu bratrského učení.³⁶ Ve druhé polovině 16. století a na počátku století sedmnáctého byla ve městě všechna evangelická náboženství postavena na svobodnou roveň. Před svou smrtí Smil ustanovil dědičkou panství manželku Kateřinu z Valdštejna. Dnem Smilova skonu (13. 2. 1613) tak město i s rozlehlým panstvím přešlo do držení rodu Valdštejnů.³⁷

³¹ Jan z Pernštejna v Třebíči založil literátský kůr, který se stal první institucí tohoto rázu v zemi. Viz V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 20.

³² Rudolf FIŠER, *Třebíč, město a čas*, Třebíč 1996, s. 99.

³³ Jana BEČKOVÁ, *Erby na třebíčském zámku: katalog erbovních znamení a šlechtických rodin na třebíčském zámku*, Třebíč 2004, s. 9.

³⁴ R. FIŠER, *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 80.

³⁵ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. AMT, inv. č. 36.

³⁶ Třebíč se stala vedle Přerova a Ivančic jedním z hlavních středisek Jednoty bratrské na Moravě. Viz V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 27.

³⁷ Karel KELLER, *Třebíč: dějiny města v datech*, Třebíč 1997, s. 19.

Poté, co město již 120 let nezažilo válečný konflikt a rozvíjelo se po stránce hospodářské, řemeslné, kulturní, sociální i mravní by se mohlo zdát, že s příchodem hrozby třicetileté války bylo v dalším vážném ohrožení. Avšak díky brzkému sňatku Kateřiny z Valdštejna s Karlem Starším ze Žerotína bylo město i s celým panstvím alespoň z části uchráněno. Tento šlechtic a představitel moravského zemského patriotismu totiž na císaři Ferdinandu II. vymohl generální pardon, který městu zajišťoval ochranu císařských vojsk před neukázněnými vojenskými oddíly.³⁸ Tento dokument zajistil vyhnutí pohromy v podobě Buquyovy armády, která zastihla i mnohá další moravská města. Přítomnost císařských vojáků se však také neobešla od občasných násilností a rabování. Na počátku roku 1622 byla v Třebíči ubytována početná císařská posádka. Během jejich dvanáctitýdenního pobytu dostali v hotovosti 27 278 zlatých. Za oves pro koně město zaplatilo 6500 zlatých a stravování vojáků přišlo na 12 000 zlatých. Třebíč tak za pobyt císařské ochranné posádky utratila celkem 48 509 zlatých.

Koncem následujícího roku zde byly ubytovány dva pluky slezského vojska, které pochodovaly jako posila císařské jednotky k Hodonínu. Měšťané byli nuceni ubytovat někdy až dvacet pěšáků najednou. Město v tu dobu vyživovalo kolem tří tisíc vojáků po dobu tří týdnů. Jejich pobyt byl vyčíslen na 90 000 zlatých.³⁹

Časté a dlouhé pobyty císařských ochránců dovedly město na pokraj finančního bankrotu. Proto se představitelé města obrátili na paní Kateřinu z Valdštejna, která městu propůjčila 12 265 kop grošů. Třebíč poté musela každým rokem splácet 1 500 kop grošů a také odvádět úrok v podobě odběru několika beček panského vína k vyšenkování.⁴⁰

Díky široké náboženské rozmanitosti, která v Třebíči vládla, měly reformační patenty z let 1622 a 1625, které vypovídaly ze země bratrské a evangelické kazatele i obyvatelé, pro město rozhodující váhu. Poslední ranou bylo vydání Obnoveného zřízení zemského, které začalo na Moravě rezonovat rokem 1628. Valná většina trebičských obyvatel vyznávala nekatolickou víru, a proto ve městě nastala během období rekatolizace doba hromadného prodeje městských domů. Většina obyvatel emigrovala do

³⁸ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. AMT, inv. č. 39.

³⁹ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 106–107.

⁴⁰ Tamtéž, s. 108.

slovenské Skalice. Také Kateřina z Valdštejna s manželem Karlem byli jakožto nekatolíci nuceni odejít ze svého panství.⁴¹

I navzdory faktickému vyhoštění byla Kateřina stále právoplatnou majitelkou panství, a to díky zápisu v deskách zemských. Všechny její statky měly být děděny dle seniorátního principu. Těsně před odchodem do exilu došlo roku 1628 k uzavření smlouvy, ve které Kateřina přenechává třebičské panství svému katolickému bratru Adamovi z Valdštejna. Součástí smlouvy však byla dohoda o tom, že i nadále bude mít na panství jistý vliv. Byl jí také vyplácen roční plat ve výši 6000 zlatých moravských. K podepsání této dohody došlo jen pár dní před vydáním Obnoveného zřízení zemského pro oblast Moravy.⁴²

Kateřinin bratr Adam z Valdštejna se však na vůdčí pozici neudržel příliš dlouho a již roku 1630 nastoupil na jeho místo coby majitele panství jeho syn Rudolf. Byl sice snášenlivý v otázkách víry, avšak městu škodil ve stránkách hmotných. Byl znám svým tvrdým a neústupným přístupem, při němž postupoval velmi bezohledně. Podobně jako někdejší pán Burian Osovský z Doubravice omezoval měšťany na hospodářských privilegiích. Nechal pro sebe vyklidit měšťanský dům č. 61/8 na dnešním Karlově náměstí (jehož majitel emigroval do Uher), kde Rudolfovi zaměstnanci prodávali sůl a také vařili a vystavovali panské pivo.⁴³ Předmětem dlouhých sporů mezi měšťany a vrchnostenským pánem se také stal nucený odběr vlny a dobytka pro cech řeznický a soukenický. Suroviny měly být odebírány za velmi nevýhodných podmínek a za zcela neodpovídající ceny. Definitivní tečkou za tímto dlouhým sporem bylo až vydání císařského reskriptu roku 1708⁴⁴, ve kterém Josef I. označil mílové právo města za promlčené. Neuznával však vrchnostenské nároky na poplatek 1000 zlatých za pivní várky, městu ponechal právo na obchod se solí a panský dům na dnešním Karlově náměstí měl být buď prodán zpět městu, nebo ho měla vrchnost používat i nadále, avšak bez dalších privilegií a výhod.⁴⁵

Naštěstí pro město Rudolf již roku 1640 zemřel a panství se ujala jeho ovdovělá manželka Zdislava ze Sezimova Ústí.⁴⁶ Právoplatný dědic Adam František se panství ujal

⁴¹ Vincenc SAMEŠ, *Stručné dějiny města Třebíče*, Třebíč 1979, s. 195–198.

⁴² Jana BEČKOVÁ, *Valdštejnové a Třebíč 1613–1945: historie starobylého českého rodu na třebičském panství*, Třebíč 2008, s. 20–21.

⁴³ V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 38.

⁴⁴ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. AMT, inv. č. 47.

⁴⁵ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 159.

⁴⁶ Syn Adam František byl stále nezletilý. Viz V. SAMEŠ, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 216.

až po patnácti letech od smrti otce Rudolfa. Jelikož Rudolf i vdova Zdislava tolerovali nekatolické poměry na panství a příliš neprojevovali rekatolizační snahy⁴⁷, nástup mladého Adama Františka byl očekáván s jistým napětím. Pro obyvatele města bylo velkou úlevou, že Adam František sdílel mnoho rysů se svými rodiči a hospodářská stránka věci mu byla přednější než ta náboženská. Vůči svým poddaným však vystupoval stejně nespravedlivě jako jeho otec. Zaváděl nové platy z řemesel, smluv či z povolení k vystěhování z panství, město bylo nuceno pro odběr panského zboží a utržené peníze musely být odváděny vrchnosti.⁴⁸ Adam František zemřel roku 1666 bez mužských potomků. Univerzální dědičkou celého panství učinil svoji dceru Marii Annu Františku, což ovšem odporovalo seniorátnímu principu zakotvenému v závěti Kateřiny z Valdštejna. Dle něj mělo panství připadnout poslednímu z žijících bratří Rudolfa – Janu Viktorinovi. Ten však během jednání o panství skonal, a tak dědictví přešlo na dalšího příbuzného Františka Augustina z Valdštejna⁴⁹, za jehož vlády dospěla městská rekatolizace k nové fázi.⁵⁰

Po úmrtí Adama Františka se novým držitelem panství stal jeho bratr Karel Ferdinand, který se na rozdíl od předešlých majitelů zapsal jako dobrotivý pán, obnovil rovnováhu v rozvržení daňových poplatků a za jehož vlády do města přišli první představitelé žebrového řádu kapucínů, kteří později na předměstí Jejkov vystavěli kostel i s klášteřem.⁵¹ Právě doba 70. a 80. let 17. století přinesla definitivní ukončení rekatolizace, kdy se Třebíč trvale stala městem katolickým.⁵²

Po dobu třicetileté války objem řemeslné výroby příliš neklesal a svoje prvenství si mezi městskými cechy vybojoval cech soukenický. Silně byla zastoupena řemesla potravinářská, oděvní a textilní. Řemesla byla základní obživou pro obyvatele nižší a střední sociální vrstvy.⁵³ I po celé období století sedmnáctého si řemesla udržovala převahu nad jinými druhy profesí. Ačkoliv nadále dominovala řemesla tkalců a soukeníků, velkého rozmachu se dočkalo také řemeslo ševcovské. Na sociální výši

⁴⁷ Třebíč byla dokonce nazývána „*sidlem nepravosti a dcerou Babylonu*“. Viz R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 126.

⁴⁸ J. BEČKOVÁ, *Erby na trebičském zámku: katalog erbovních znamení a šlechtických rodin na trebičském zámku*, s. 48.

⁴⁹ Tamtéž, s. 31.

⁵⁰ Fara u kostela sv. Martina byla roku 1671 povýšena na děkanství. Prvním děkanem se stal Václav Vojtěch Keil, který však zemřel již roku 1673. Viz R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 134.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² J. BEČKOVÁ, *Valdštejnové a Třebíč 1613–1945: historie starobylého českého rodu na trebičském panství*, s. 34.

⁵³ Tamtéž, s. 118.

se však pohybovali zámožní řezníci.⁵⁴ Jinak tomu nebylo ani v průběhu 18. století, kdy si většina měšťanů za svůj zdroj obživy vybírala cechovní řemeslo.⁵⁵

První polovina 18. století se v historickém vývoji nikterak nelišila od období přecházejícího. Třebíč si i nadále uchovávala znaky poddanského městečka pozdního feudalismu sužované četnými a mnohokrát i dlouhotrvajícími spory s valdštejnskou vrchností, při kterých se nejvyšší zemské instituce ve většině případů přiklonili na stranu měšťanů.

Hlavním výrobním artiklem se pro Třebíč stalo sukno, které mělo pro svoji vyhlášenou kvalitu velký odbyt až v Linci, Vídni a Norimberku.⁵⁶ Tento zahraniční obchod však narušily události druhé poloviny 18. století, kdy byla v Linci zřízena konkurenční manufaktura. Třebíčský průmysl tak utrpěl hlubokou ránu v podobě ztráty nemalých výdělků. Krize byla navíc umocněna změnou dopravních cest z Vídně do Prahy a z Brna přes Jihlavu do Prahy. Obě nové trasy se totiž Třebíči zcela vyhnuly.⁵⁷ Touto událostí trebičští soukeníci ztratili důležitá odbytiště, čímž se dostali do hlubokého úpadku.

Událost, která zásadněji postihla městské události, byly války o dědictví rakouské (1704–1748). Již na počátku roku 1742 do Třebíče dorazily jednotky pruských husarů, kteří požadovali sumu 12 000 zlatých výpalného a židé museli platit navíc celkem 6 000 zlatých. O dva týdny později dorazila armáda v čele s pruským králem Fridrichem Velikým a ve městě a okolních vesnicích muselo být ubytováno až 12 000 mužů. Sám Fridrich byl ubytován v hostinci U Černého orla v prostorách dnešního Karlova náměstí.⁵⁸ Tehdejší hejtman František Štorch s ostatními úředníky však v hrůze před přicházející armádou zpanikařil a uprchnul. Toho následně pruská armáda využila ve svůj prospěch a budova zámku byla zcela vydrancována. Škody způsobené tímto pruským vpádem byly odhadnuty na 90 000 zlatých. Naštěstí pro město se následující válečné události Třebíče více negativně nedotkly.⁵⁹

⁵⁴ Rudolf FIŠER, *Poddanské město Třebíč ve druhé polovině 17. století*, Časopis Matice moravské, Brno 1971, č. 3, s. 314.

⁵⁵ V polovině 18. století zde působily cechy bednářský, hrnčířský, kloboučnický, kovářský, kožešnický, koželužský, krejčovský, mydlářský, pekařský, provaznický, punčochářský, řeznický, soukenický, stopařský, ševcovský, Tkalcovský a zámečnický. Viz R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 169–171.

⁵⁶ V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 28.

⁵⁷ J. JANÁK, *Třebíč. Dějiny města II.*, s. 29.

⁵⁸ Tamtéž., s. 33–36.

⁵⁹ Tamtéž., s. 38.

V duchu velké neúrody a hladomoru se nesla 60. léta 18. století, která si vyžádala vysoký počet obětí. Stejná situace se opakovala i na počátku let sedmdesátých a právě tyto události byly jednou z hlavních příčin propuknutí selského povstání roku 1775. Nejzrozsáhleji se projevilo právě v jihozápadní oblasti a vyžádalo si potlačení vojenskou silou.⁶⁰

Událost, jež na Třebíč působila velmi záporně, byly napoleonské války. Roku 1796 byl na Moravě vydán císařský patent, který vyzýval obyvatelstvo ke konání dobrovolných válečných služeb. Třebíč (společně s dalšími městy) poskytla nemalý finanční příspěvek a ve stejný rok majitel panství Vincenc z Valdštejna povolil vyplácení příspěvku z městské pokladny. Na závěru 18. století však dospělo městské hospodářství k vážné krizi, kterou zhoršila nepřátelská invaze v letech 1805 a 1806. Městem prošla celá jednotka maršála Bernadotta. Po jejich příchodu maršál obyvatelům zdůraznil, že nyní je nejvyšším zástupcem města on a nikoliv vrchnost a právě jim se také musí vrchnostenští úředníci podvolit. V případě nesouhlasu vyhrožovali vojenskou mocí.⁶¹

Maršál Bernadott odmítl ubytování v budově zámku a spokojil se s domem radního Ignáce Hladíka. Po čtyři dny muselo město živit tisíce vojáků a opatřit pro Francouze velké množství sukna, obuvi, košil, klobouků a řemenů. Tak nastala obrovská nouze o potraviny, že v celém městě nebylo možné sehnat ani krajíc chleba, takže armáda byla nucena pokračovat ve své cestě dále směrem k Jihlavě. Výdaje spojené s tímto vpádem byly vyčísleny na 300 000 zlatých.⁶² Pohroma druhé francouzské invaze přišla roku 1809, kdy se francouzské vojsko utábořilo na celých 42 dní na polích směrem k obci Stařeč. Třebíčí totiž procházela demarkační linie, dělící od sebe francouzskou a rakouskou armádu. Linií hlídala pěchota, aby k nepříteli nepřecházely žádné potraviny a další zboží. Obchodní život města tím byl zcela ochromen a vznikla tak nová škoda, odhadovaná na více než 100 000 zlatých.⁶³

Uplynulo sotva deset let od pobytu francouzských vojsk a město postihla další pohroma – tentokrát ve formě rozsáhlých požárů. Poslední protirobotní vzpoura se na Moravě odehrála roku 1821. Během ní vzbouřenci vyhrožovali vypálením zámku i města, pokud neskončí panská tyranie. Jejich hrozby začínaly být plněny již na počátku

⁶⁰ V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 50–53.

⁶¹ J. JANÁK, *Třebíč. Dějiny města II.*, s. 38.

⁶² Michal VAŇÁČEK, *Francouzové a Morava v době Velké francouzské revoluce a koaličních válek*, Brno 1965, s. 51.

⁶³ J. JANÁK, *Třebíč. Dějiny města II.*, s. 39.

května téhož roku. Bylo vypáleno celkem 188 domů jak ve vnitřním městě, tak i na předměstích. Popel lehl několik stodal, fara, špitál a deset dalších chalup. Poškozené domy ještě nebyly zcela opraveny, když požár roku 1822 vypukl nanovo. Tentokrát vyhořela i městská věž.⁶⁴ Na záchranu města byly po celé monarchii pořádány veřejné sbírky, které však vynesly jen něco málo kolem 20 000 zlatých. Okolní panství Třebíči věnovala dříví, cihly a vápno. I přes to většina shořelých domů nebyla nikdy opětovně vybudována.⁶⁵ Přírodní katastrofy pokračovaly i ve 30. a 40. letech 19. století. Třebíč zachvátily další ničivé požáry, epidemie cholery a také povodeň, která strhla většinu mostů a zaplavila celé náměstí.⁶⁶

Ve městě započalo rozvíjení nových výrobních odvětví – koželužství a obuvnictví. Prosperující třebíčské koželužny se postupně proměňovaly v moderní manufakturní podniky. Ty největší z nich patřily rodinám Budischowských, Hassků a židovské rodině Subaků. Třebíčské koželužny byly díky svojí vysoké úrovni schopné obstarat i vídeňskou průmyslovou výstavu.⁶⁷

Revoluční rok 1848 v Třebíči neprobíhal nikterak dramaticky. Vůdce české národní strany dr. Jan Haněl shromažďoval hloučky vlastenců, se kterými založil Měšťanskou besedu. Ta se stala prvním českým vlasteneckým sdružením. Po nastolení bachovského absolutismu však činnost spolku ochabovala pro rostoucí obavy z perzekucí. Činnost tedy viditelně opadla již na přelomu let 1851–1852, kdy zcela zanikla.⁶⁸

Následující rok 1849 přinesl městu novou organizaci obcí. Do svého celku Třebíč přijala předměstí Nové Dvory a Nové Město. Na počátku dubna 1850 stanulo v čele nové zastupitelstvo se starostou Martinem Hasskem, který nechal vybudovat střelnici, a jehož záměrem bylo pozvednutí třebíčského školství.⁶⁹ Velkou změnou pro hospodářský profil města bylo vydání císařského patentu 20. 12. 1859 s nově uzákoněným živnostenským řádem a s podmínkami svobodného podnikání. Následkem toho s platností od počátku roku 1860 oficiálně zaniklo cechovní zřízení i jeho celkový význam. V Třebíči se však

⁶⁴ Jiří JOURA, *Procházky starou Třebíčí počtvrté*, Třebíč 2010, s. 18.

⁶⁵ J. JANÁK, *Třebíč, Dějiny města II.*, s. 41.

⁶⁶ Tamtéž, s. 43.

⁶⁷ Jana BEČKOVÁ a kol., *Historie a současnost podnikání na Třebíčsku*, s. 79.

⁶⁸ V. NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, s. 56–57.

⁶⁹ J. JANÁK, *Třebíč, Dějiny města II.*, s. 75.

řemeslníci i nadále po mnoho dalších let sdružovali v živnostenských společenstvech, pod kterými i nadále provozovali svoji činnost.⁷⁰

⁷⁰ Jiří JOURA, *Procházky starou Třebíčí potřetí*, Třebíč 2008, s. 55.

2. Nejvýznamnější třebíčské cechy a jejich organizace

Jak je již z předešlého textu zřejmé, v Třebíči se řemeslům vždy dobře dařilo i ve chvíli, kdy ještě nebyly pevně vázány cechovní organizací. Samotné cechy se v Třebíči začaly konstituovat již počátkem 16. století. Jednotlivé cechy byly povinny odvádět poplatky své vrchnosti (tzv. poctové). Výše těchto poplatků zrcadlila jejich hospodářskou sílu. Kupříkladu sumu jedné kopy grošů byli povinni splácet cechy řezníků, soukeníků, pekařů, ševců a sdružený cech kovářů, bednářů a kolářů. Pouhou půl kopu potom odevzdávali cechy krejčích, kožešníků, tkalců a hrnčírů. Jako nejzámožnější cech zde vystupují řezníci, kteří byli zároveň nejvíce zatíženi poddanskými platy – vrchnost si účtovala poplatky z 27 masných krámů. Mlynáři byli zase mimo odevzdávání platů nuceni k opravám krovů, střech, vrat a okenic na budově zámku.⁷¹

Jedním z nejpočetnějších (avšak nejchudších) byl cech odvětví textilního - tkalcovský, který se na počátku 16. století řadil k cechům nejnižšího řádu.⁷² Tkalci se ve valné většině případů usadili na předměstí Nového Města, kde mistři hospodařili na menších polích pronajímaných vrchností.⁷³ Ačkoliv byli jedním z nejchudších cechů, byl (hned po soukenictví) druhým nejvýznamnějším textilním řemeslem, které se v Třebíči nacházelo. Městská rada sice potvrdila tkalcovské artikule již roku 1523, avšak právo mílové bylo těmto řemeslníkům propůjčeno až téměř po dalším čtvrtstoletí Janem z Pernštejna.⁷⁴ Třebíčský cech tkalců od roku 1588 sdružoval také tkalce z nedaleké vesnice Vladislav.⁷⁵ Toto řemeslo se v Třebíči začalo pomalu rozmáhat a jeho řemeslníci si postupně získávali jistou vážnost (někteří mistři i větší zámožnost). O tom vypovídá fakt, že se na třebíčské tkalce obracely okolní zakládající se cechy s prosbou o opisy jejich artikulů nebo to, že za dob třicetileté války a všeobecného úpadku, třebíčští mistři finančně podporovali (i přes vlastní nemalé potíže) členy tkalcovského cechu v Jaroměřicích nad Rokytnou.⁷⁶ V polovině 17. století tkalcovský cech čítal 22 mistrů,

⁷¹ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 70.

⁷² Tkalcovské řemeslo bylo ve městech a vesnicích provozováno jako vedlejší domácí práce. Viz V. NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, s. 43.

⁷³ Marie KOCINOVÁ, *Cech tkalců, Třebíč*, Archivní inventář, Třebíč 1961, s. 1.

⁷⁴ Na základě těchto artikulů byl vypracován také tovaryšský pořádek; Viz V. NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, s. 43.; MZA Brno, SOKA Třebíč, f. *Cech tkalců Třebíč (1523) 1563–1859 (1891)*, listiny, kart. č. 1, listina č. 1, inv. č. 1, Tkalcovský pořádek cechovní vydaný Smilem Osovským 1577.

⁷⁵ Marie KOCINOVÁ, *Cech soukeníků Třebíč*, Archivní inventář, Třebíč 1961, s. 3.

⁷⁶ Tamtéž.

avšak již roku 1753 jejich počet vzrostl na 58.⁷⁷ Tkalci se však v městské společnosti příliš neprosazovali. Málokterý tkadlec byl schopen dostat se z předměstí do zámožnějšího vnitřního města.⁷⁸ Definitivní úpadek tkalcovského řemesla způsobil vznik textilních manufaktur na Vysočině, které pro cechovní výrobu znamenaly silnou konkurenci. Po vydání živnostenského řádu roku 1859 a faktickém zániku cechovních organizací se tkalcovské řemeslo sdružilo ve společenstvu živnostníků.⁷⁹

Na absolutní špičce stál v Třebíči textilní cech soukeníků (kterým bude později věnována samostatná kapitola), ale také cech řeznický. Šlo o vážené řemeslníky, kteří město zásobili jednou z nejdůležitějších potravin. Jejich cechovní společenství bylo založeno již roku 1530, čímž se řadí k nejstarším trebičským cechům vůbec.⁸⁰ V polovině 16. století vydal pro řeznický cech Jan z Pernštejna nový pořádek, podle kterého například bránil přespolním řezníkům prodávat na trebičských trzích, avšak nařizoval domácím řezníkům, aby o to lépe dbali na kvalitu a dobrou cenu svého zboží.⁸¹ Na počátku 17. století, konkrétně roku 1608, byl pro trebičské řezníky postaven za Jejkovskou bránou kutlof, kde bylo možné dle hygienických parametrů porážet dobytek. Do té doby byla zvířata porážena ve vnitřním městě, což způsobovalo šířící se puch a následné nákazy.⁸² V době pobělohorské řezníci stanuli na vyšším společenském žebříčku a stali se zámožnější skupinou obyvatelstva. Získali pro svoje potřeby louky a pole mimo soukromé pozemky mistrů.⁸³ Jistý úpadek řeznický cech zaznamenal teprve roku 1822 při velkém požáru města, při kterém ztratili mnoho ze svých majetků. Tehdy si řezníci vypůjčili od nejbohatšího městského cechu soukeníků 240 zlatých, které postupně spláceli až do roku 1832.⁸⁴ Po vydání již výše zmíněného živnostenského řádu trebičští řezníci vstoupili do živnostenského společenstva⁸⁵.

Koželuzi se v Třebíči objevili až při opětovném zbudování předměstí po hrůzách česko-uherské války, kde se usadili při březích řeky Jihlavy.⁸⁶ První písemná zmínka

⁷⁷ J. BEČKOVÁ, *Historie a současnost podnikání na Třebíčsku*, s. 111.

⁷⁸ Leszek CIEŠLAK, *Třebíčský tkalcovský cech do konce 20. let 18. století*, Západní Morava: Vlastivědný sborník, roč. VII, Brno 2003, s. 44–48.

⁷⁹ M. KOCINOVÁ, *Cech tkalců Třebíči*, s. 3.

⁸⁰ V. NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, s. 57.

⁸¹ J. BEČKOVÁ, *Historie a současnost podnikání na Třebíčsku*, s. 109.

⁸² V. NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, s. 288.

⁸³ Marie KOCINOVÁ, *Cech řezníků Třebíč*, Prozatímní inventární seznam, Třebíč 1961, s. 1.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Ve kterém nadále pracovali do roku 1899.

⁸⁶ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 141.

o samotném kožedělném cechu se však dochovala až z roku 1613.⁸⁷ Přesto, že koželužství patřilo mezi nepostradatelná řemesla, v Třebíči byli zastoupeni velmi poskrovnu. Ještě v polovině 17. století se zde objevuje pouze pět mistrů. Aby byli schopni pokrýt veškerou městskou poptávku, byli často nuceni spolupracovat se židovskými mistry z Podklášteří.⁸⁸ Počet koželužských mistrů však stoupal a za sedmileté války začaly městské koželužny nabývat na značné síle a postupně se přeměňovaly v moderní manufaktury. Koželužské řemeslo se stalo jedním z nejdělečnějších odvětví ve městě poté, co soukenický cech ztratil svá významná zahraniční odbytiště (viz výše). Nejznámější trebičskou koželužskou rodinnou se stali Budischowští, kteří již kolem roku 1700 založili rodinnou společnost Budischowsky & Söhne, sídlící na trebičské Stařečce.⁸⁹

Ševcovské řemeslo v Třebíči náleží údajně k nejstarším ve městě, avšak kdy byl založen cech samotný nelze z dochovaných pramenů s přesností určit. Rudolf Fišer ve svém díle míní, že ke konstituování oděvního cechovního pořádku došlo již ve 30. letech 16. století.⁹⁰ Jisté však je, že již roku 1580 trebičský pán Smil Osovský z Doubravice vydal pro ševcovský cech řád. Ten se bohužel nedochoval v celku a jeho pouhý zlomek je možné dohledat v díle Viléma Nikodéma⁹¹ a v pamětní knize cechu.⁹² Naprostá většina ševců se v době 16. století pohybovala na Podklášteří a zpočátku nešlo o cech nikterak početný. Teprve na konci století sedmnáctého již cech čítal 42 mistrů.⁹³ Na přelomu 18. a 19. století, kdy se ve městě začalo rozmáhat koželužství, začali řemeslníci zabývající se zpracováním kůže značně bohatnout. Nejvýznamnějšími ševcovskými trhy byly rakouské oblasti – obchodovalo se s Vídní i Lincem.⁹⁴ Na domácích trzích si trebičští ševci budovali své jméno po celé jihozápadní Moravě.⁹⁵ Po roce 1859 vstoupili ševci do nově vzniknutého Společenstva živnostníků.

⁸⁷ Jedná se o listinu pražského koželužského cechu, který stvrzuje pro užití trebičského cechu opis cechovních privilegií, které vydal Ferdinand I. a Maxmilián II.; SOKA Třebíč, *Cech koželuhů v Třebíči 1613–1884*, inv. č. 1.

⁸⁸ J. BEČKOVÁ, *Historie a současnost podnikání na Třebíčsku*, s. 113.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 57.

⁹¹ V. NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, části I.*, s. 191.

⁹² MZA Brno, SOKA Třebíč, f. *Cech ševců Třebíč 1561–1851 (1885)*, kn. č. 1, inv. č. 2.

⁹³ Marie KOCINOVÁ, *Cech ševců Třebíč*, Prozatímní inventární seznam, Třebíč 1961, s. 2.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ J. BEČKOVÁ, *Historie a současnost podnikání na Třebíčsku*, s. 114.; Roku 1919 bylo zřízeno samostatné nákupní a výrobní družstvo obuvníků, sedlářů a kopytářů pro Třebíč a její okolí nazvané Rozkvět, viz M. KOCINOVÁ, *Cech ševců Třebíč*, Prozatímní inventární seznam, Třebíč 1961, s. 2.

3. Soukenické řemeslo v Třebíči

Textilní řemeslo soukenické se v českých zemích začalo usazovat již od počátků vzniku měst. Král Přemysl Otakar II. povolal do Čech i na Moravu soukeníky z Flander, kteří byli ve zpracování vlny velmi zruční a dokázali vyrábět sukna pokročilou technikou v českých zemích dosud nevídanou. Právě od nich se domácí řemeslníci začali soukenické činnosti učit.⁹⁶ Již od počátků panovala v tomto řemesle přirozená a systematická dělba práce. Vlnaři dodanou vlnu upravili na přízi, tkalci ji následně zpracovali na stavu, valchaři procesem valchování přízi zhustili a barvíři dodali suknu požadovanou barvu. Postřihovači nakonec vyrobené sukno po loktech nastříhali. Samotné označení „soukeník“ pak náleželo těm, kteří vlnu sami skupovali a upravovali na stavu, či těm, kteří utkanou látku dále zpracovávali na valše a v barvírně. V oblastech, kde celková produkce nedosahovala přílišné výše, si mistr soukeník opatroval na pomocné práce námezdné tovaryše tkalcovské, valchářské a barvířské.⁹⁷

V Třebíči se první soukeničtí řemeslníci a obchodníci začali usazovat již ve 13. století a roku 1494 vytvořili první třebíčský cech. Zpočátku byl značně závislý na vrchnosti pánů z Pernštejna, kteří jim propůjčovali na Jejkově valchu.⁹⁸ Až Smil Osovský z Doubravice uzavřel ihned po svém nástupu na panství (1568) se soukenickým cechem smlouvu o užívání jejkovské valchy. Stála při mlýně, který byl roku 1562 prodán Smilovým otcem Burianem mlynáři Antošovi⁹⁹, avšak Smil v oné smlouvě zaručil její svobodné užívání soukenického cechu. Za používání valchy z každého sukna si ale vymínil dva bílé groše od domácích a čtyři bílé groše od vandrovních soukeníků.¹⁰⁰ Ročně bylo takto vrchnosti vyplaceno okolo 100 zlatých.

Soukeníci se starali o odbyt vlny z panských ovčírén, ale zároveň skupovali vlnu i z ostatních panství a měst. Měli na starost domácí i zahraniční trhy – brzy se jejich výrobní artikl objevil na jihoněmeckých trzích.¹⁰¹ Koncem 16. a počátkem 17. století

⁹⁶ Zikmund WINTER, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*, Praha 1906, s. 70.

⁹⁷ Barvení sukna zpočátku obstarával soukeník sám. Samostatné barvířské řemeslo se objevuje až od 16. století. Viz Tamtéž, s. 71.

⁹⁸ M. KOCINOVÁ, *Cech soukeníků Třebíč*, Archivní inventář, s. 1.

⁹⁹ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 1.

¹⁰⁰ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 2.

¹⁰¹ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 83.

třebíčští soukeníci zažívali dobu blahobytu. Jejich sukna byla srovnávána s těmi flanderskými a šli na odbyt jak u norimberských, tak i u uherských obchodníků. Šlo o sukna jemná a bohatě barvená.¹⁰² Úpadek cechovní organizaci dostihl v dobách třicetileté války. Náboženské pronásledování vyhnalo z města mnoho zkušených soukeníků, z nichž většina zastávala Jednotu bratrskou.¹⁰³ K jistému úpadku přispěl fakt, že panští úředníci již nedovolovali dovoz hodnotné cizí vlny a donutili je tak k odkupování a zpracování hrubé vlny z domácích panských dvorů. Celková hodnota a kvalita sukna navíc klesla kvůli úbytku odborných znalostí.¹⁰⁴ Celkový objem výroby však příliš neklesl díky dostatečně velkému vnitřnímu trhu. I přes veškeré těžkosti doby si Třebíč udržela svoji pozici centra směny sukna na celé jihozápadní Moravě – sukno bylo i za války vyváženo do různých moravských měst, Horních Uher, Lince, Kremže a Vídně.¹⁰⁵

Po skončení třicetileté války byly význam a společenská prestiž městských cechů obnoveny. V 60. letech 17. století se začala třebíčská ekonomika znovu probouzet a cechovní organizace dbaly na to, aby byla jejich stará privilegia co nejdříve obnovena a potvrzena valdštejskou vrchností.¹⁰⁶ Od druhé poloviny 17. století cechy plnily i funkci prostředníka mezi panským velkostatkem a řemeslnickým mistrem. Cechy valdštejské vrchnosti zabezpečovaly výhodný odbyt panských surovin, avšak za ceny zcela neodpovídající reálné hodnotě. Také soukeníci byli nuceni odebírat značné množství ovčí vlny.¹⁰⁷ Nepřiměřená cena nutila řemeslníky k hledání způsobů, jak by mohli snížit předepsané kvóty. Často docházelo k uplácení hejtmana a dalších úředníků či k prosbám na hraběte, aby všechnu vlnu nemusel odebírat pouze soukenický cech.¹⁰⁸

I v následném 18. století zůstávalo hlavním zdrojem obživy cechovní řemeslo. Soukenický cech na počátku století čítal 73 mistrů, z nichž 60 vlastnilo dům, z čehož vyplývá, že se jeho členové těšili jisté vážnosti.¹⁰⁹ Jak již bylo v úvodní kapitole řečeno, roku 1722 odkoupila lineckou manufakturu Východoindická společnost Ostende a podstatně ji rozšířila. Rozsáhlejší výroba sukna a zákaz vývozu tohoto zboží do

¹⁰² M. KOCINOVÁ, *Cech soukeníků Třebíč*, Archivní inventář, s. 2.

¹⁰³ V. NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, s. 31.

¹⁰⁴ M. KOCINOVÁ, *Cech soukeníků Třebíč*, Archivní inventář, s. 3.

¹⁰⁵ R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 118.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 144.

¹⁰⁷ Například roku 1671 to bylo 2720 liber za částku 1176 zlatých. Viz R. FIŠER a kol., *Třebíč. Dějiny města I.*, s. 146.

¹⁰⁸ Roku 1665 cechmistrů uplatili zámeckého hejtmana, aby donutil odebírat část vlny i punčocháře a kloboučníky. Viz. Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 170.

rakouských zemí a Uher znamenal ztrátu významných tradičních odbytišť. To odstartovalo hlubokou krizi, ze které se soukenický cech již nevzpamatoval.¹¹⁰

I přes neblahé okolnosti byl cech stále velmi početný. Roku 1753 zde pracovalo 87 mistrů, 36 tovaryšů a 11 učňů a roku 1763 celkem 92 soukeníků s osmi tovaryši a dvěma valchaři. Tento vysoký počet soukenických členů byl zřejmě vyvolán sedmiletou válkou, která se pro třebíčské soukeníky stala dobou krátké konjunktury díky objemným dodávkám sukna armádě.¹¹¹ Navíc hned v prvním roce války (1756) byla otevřena tzv. krásnobarvírna na Jejkově. Díky tomuto (bohužel jen dočasněmu) zlepšení výroby začala třebíčská sukna znovu nalézat odbyt na brněnských a prešpurských trzích a po rozdělení Polska byla prodávána i v Haliči. O největší odbyt se postaral vojenský erár a zbylé zboží bylo prodáváno na okolních výročních trzích, popřípadě v Uhrách a rakouských zemích.¹¹²

Roku 1760 cech čítal 97 soukeníků, z nichž každý týdně vyrobil jeden kus sukna. Nejvyšší produkce dosahovali v letech 1800–1802, kdy vyrobili okolo 4200 kusů. Jednalo se většinou o sukna hrubá a jen v mále případech šlo o zboží středně jemné či jemné.¹¹³ Tato jemná sukna se v Třebíči vyráběla zásluhou Antonína Hochhäuslera – původem mydlářského mistra, který se vzdal svojí výroby a začal se věnovat obchodu se sukny, které vyráběl ve svém vlastním domě s pomocí soukenického mistra Rajmunda Neubera z Liberce, který byl znalý barvení vlny a výroby jemného zboží. Společně vyráběli jemné zboží, které v Třebíči nikdy předtím produkováno nebylo. Bývalý mydlář se tedy velkou měrou zasloužil o vyzdvižení třebíčského soukenictví.¹¹⁴

Již na počátku druhé poloviny 18. století lze v Třebíči pozorovat proces, při kterém se někteří bohatší soukeničtí mistři vzdali samotné výroby a začali se věnovat pouze obchodu se sukny a nákladnictvím. Roku 1768 bylo takových mistrů osm.¹¹⁵

¹¹⁰ Tamtéž, s. 171.

¹¹¹ Vilém NIKODÉM, *Z dějin města Třebíče*, Katalog krajiné výstavy v Třebíči roku 1903, Třebíč 1903, s. 49.

¹¹² J. JANÁK, *Třebíč. Dějiny města II.*, s. 17.

¹¹³ Např.: roku 1728 bylo celkově vyprodukováno 138 kusů jemných suken z celkového počtu 2460 kusů. Viz Tamtéž, s. 17.

¹¹⁴ Hochhäuslerova „manufaktura“ měla počátkem 90. let 18. století dva stavy a mimo dům na ní pracovalo několik desítek soukeníků z Třebíče, Telče a Brtnice. Hochhäusler zemřel roku 1790 na souchotiny. Po jeho smrti o osudu podniku nevíme nic určitého. Stabilní manufaktura z ní však nevznikla. J. JANÁK, *Soukenictví v Třebíči v 60. letech 18. století*, in: *Vlastivědný věstník moravský*, Brno 1996, roč. 48, č. 1, s. 3–12.

¹¹⁵ Například Matěj Ceplichal prodával třebíčská sukna nejen na Moravě a v Čechách, ale i v oblastech Rakouska, Štýrska Uher. V letech 1761–1762 dodal saským plukům vojenská sukna v hodnotě 24 000 zlatých. Viz J. JANÁK, *Třebíč. Dějiny města II.*, s. 18.

Prohlubující krizi třebíčských soukeníků umocnilo rozhodnutí Karla Josefa z Valdštejna, který založil soukenickou manufakturu v Brně a kvůli neustálým rozbrojům, které mezi mistry panovaly, roku 1808 zrušil krasobarvířnu. Po tomto zákroku bylo možné produkovat pouze sukna bílá, šedá a černá, se kterými na trzích mimo Moravu nebylo možné konkurovat.¹¹⁶

Od třicátých let 19. století stagnoval jak počet soukenických mistrů, tak i samotná produkce. Nevidíme zde žádné technologické zlepšení ani pokrok. S rozvojem tovární výroby soukenický cech rychle upadá a po vydání nového živnostenského řádu roku 1859 se cech formálně mění na tzv. soukenický spolek., avšak do roku 1911 se neustále označuje za cech.¹¹⁷

¹¹⁶ J. JANÁK, *Třebíč. Dějiny města II.*, s. 22.

¹¹⁷ M. KOCINOVÁ, *Cech soukeníků Třebíč*, Archivní inventář, s. 3.

3.1. K otázce tovaryšských bratrstev

Zvláštní pozornost je díky dochovaným pramenům věnována osobě tovaryše, která zajišťovala především kvalifikovanou pracovní sílu. Jednalo se o čekatele na mistrovský post, který byl obvykle smířen s tím, že bude nucen vystřídat mnoho pracovních míst, aby nasbíral dostatečné zkušenosti a znalosti, a aby se následně mohl ucházet o pozici cechovního mistra, popřípadě také o pozici majitele samostatné dílny. Možnost dosažení mistrovské pozice oddalovaly především dvě skutečnosti. Zaprvé šlo o vandr, který zpočátku nebyl nijak vynucován, ale později ho představitelé cechu přímo nařizovali. Druhou překážkou bylo neustálé zvyšování poplatků za možnost získání živnostenského práva. Tyto skutečnosti se hluboce zakořeňují především v době 16. století a právě tehdy začínají v mnohem větším měřítku vznikat tovaryšská sdružení neboli bratrstva, která naplno dotvořila cechovní strukturu.¹¹⁸

Tyto menší pořádky nevznikají jako organizace tovaryšů rebelující proti nespravedlivým postupům cechovních mistrů. Jejich hlavní funkce dlí v zajišťování důstojnějšího společenského postavení tovaryšů, které bylo do té doby značně labilní. Bratrstva vykazují všechny známky vzájemné podpory a ochrany jejich členů. Byly však stále bezvýhradně podřízeny jednotlivým cechům, které jim vydávaly vlastní statuta – tím podstatně ovlivňovaly vnitřní život bratrstev.¹¹⁹ Samotná statuta třebíčského tovaryšského bratrstva se bohužel nezachovala, a proto se dvěma hlavními prameny pro poznání tohoto tématu stala tovaryšská registra¹²⁰ a tovaryšská pamětní kniha¹²¹, která se stala předmětem této práce a o které bude blíže psáno v následující kapitole.

Organizace tovaryšského bratrstva držela ve svém čele celkem 4 tovaryše – dva z domácích (tedy z těch, kteří se u třebíčského soukenického cechu i vyučili a kteří dostali tento statut po dvouletém působení ve městě) a dva z vandrovních. Tito tzv. „starší tovaryši“ byli voleni cechmistry celkem dvakrát do roka.¹²² Neměli však rovnocenné postavení s představenými cechu – i nadále jim plně podléhali a zodpovídali za řádné vedení celé organizace. V případě probíhajících rozepří si k sobě na pomoc mohli starší tovaryši vybrat tovaryše přisedící, kteří jim byli při řešení problémů nápomocni. Tento systém se však cechmistrům zdál býti až příliš samosprávným, v důsledku čehož byla

¹¹⁸ Leszek CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, In: Západní Morava: vlastivědný sborník, Brno 2004, roč. 8, s. 25.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 6.

¹²¹ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7.

¹²² L. CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, s. 27.

roku 1655 instituce přisedících tovaryšů cechmistry silně zpochybněna a schylovalo se k jejímu zrušení. Starší tovaryši i pan Otec (majitel hospody, kde se konala tovaryšská shromáždění, který zároveň opatroval tovaryšskou truhlici) však díky argumentu, že se jedná o již 26 let starý obyčej, instituci přisedících před zrušením uchránili.¹²³

Nejpočetnější skupinu tvořili tovaryši obecní – tedy ti, kteří se nikterak nepodíleli na řízení a správě instituce, ačkoliv byli jejími plnoprávními členy. Nejnižší postavení byli tovaryši mladší, tzv. mládci. Jednalo se o vyučené soukeníky, kteří však ještě nebyli členy bratrstva a museli starším tovaryšům a celému řádu posluhovat. Nejčastěji byli vysíláni jako poslové starších tovaryšů.¹²⁴

Zvláštní osobou byl tzv. tovaryšský rychtář, který byl od roku 1651 tovaryši volen na krátkou dobu ve chvíli, kdy se obnovovalo bratrství mezi tovaryši soukenickými, ševcovskými, pekařskými a perníkářskými. Tato každoroční společná slavnost se konala pravidelně při největších svátcích – Vánocích a Velikonocích. Rychtář dohlížel na to, „... *aby ta postranní chasa, totiž učedníci, nádeníci a těm podobní do řádu nepatřící lidé tovaryšům obecním pokoj dali, za stoly a k truňku se nedrali.*“¹²⁵ Ten, kdo byl tovaryšským rychtářem, u sebe nosil tzv. právo (zřejmě podobné, jako skutečné právo městského rychtáře – tedy pletená žíla z býčí kůže). Dokladem toho je zápis v pamětní knize z roku 1724, kdy zvolený rychtář Hans Jakub Flajßmon po schůzi právo řádně neschoval, ale položil na stůl a odešel, načež právo našel jeden z vandrovních tovaryšů, který ztropil povyk, že rychtář právo ztratil.¹²⁶

Centrem všeho dění byla domácí hospoda, na které se konaly všechny tovaryšské schůze. Na nich byly vybírány členské příspěvky, prodiskutovaly se pře mezi tovaryši, přijímali se noví členové a tak podobně. Stejně jako na shromážděních mistrovského cechu i zde panovala značná obřadnost. Schůze byla zahájena otevřením bratrské pokladnice, ve které byla ukládána statuta, pečetidlo, tovaryšské písemnosti a společné úspory. Pokladnice byla pokládána za nejvýznamnější symbol celé instituce a i nejmenší přestupek spáchaný před otevřenou pokladnicí byl přísně trestán.¹²⁷ Největší ohrožení pokladnice nastalo ve chvílích, kdy byl klíček od pokladnice zastaven. Nejčastěji k tomuto docházelo tehdy, kdy starší tovaryši provozovali hazard a kvůli nedostatku

¹²³ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7, fol. 31r–32r.

¹²⁴ L. CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, s. 28.

¹²⁵ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7, fol. 92.

¹²⁶ Tamtéž, fol. 1v.

¹²⁷ L. CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, s. 28–29.

vlastních peněžních prostředků použili klíč jako zástavu.¹²⁸ Hospoda však nebyla jen místem pro setkání tovaryšů. Byla také místem odpočinku vandrovnických tovaryšů, kteří zde krátkodobě přespávali buď proto, aby se dozvěděli o pracovních příležitostech nebo jen využili pohostinnosti bratrstva předtím, než vyrazili na další cesty.

Jak cech, tak i tovaryšské bratrstvo se snažili podtrhovat svou vážnost a poctivost. Byli důležitou součástí městských i církevních slavností. I ve chvílích, kdy bylo potřeba přestěhovat se na jinou hospodu, pokoušeli se demonstrovat svoji vážnost. Jelikož se soukenické řemeslo těšilo jistému respektu, jejich průvodů se často účastnila i městská rada, včetně purkmistra a rychtáře.¹²⁹ Svoji reprezentaci se nepochybně pokoušeli podtrhnout i roku 1654, kdy si nechali zhotovit nový a poměrně nákladný vývěsní štít, který byl ihned vyvěšen na tovaryšskou hospodu.¹³⁰ Významnými událostmi bylo také pořízení nové pokladnice roku 1618¹³¹ nebo zakoupení nového příkrovu, který sloužil při tovaryšských pohřbech.¹³²

Právě pohřební průvody byly dalším obřadem, při kterém se mohl cech znovu reprezentovat. Dle cechovních zvyklostí bylo povinností vystrojít pohřeb svému zesnulému bratru. Mnoho měšťanů dokonce žádalo, aby bratrstvo vystrojilo pohřeb i jim a jejich rodinám, což zajišťovali pravidelnými příspěvky do tovaryšské pokladnice – jednalo se o 8 grošů, které byly skládány každoročně při vánočních svátcích.¹³³

Velmi vážně byla brána otázka poctivosti a cti. Byla zde zahrnuta jak řemeslnická zběhlost a řádné chování, tak i manželský původ. Tovaryšské bratrstvo také velmi dbalo na to, aby se žádný z bratří před uzavřením manželského svazku intimně nesbližoval s osobami opačného pohlaví. Jak ale píše Leszek Cieślak „*uhlídat neuhlídatelné se opravdu nedařilo...*“, o čemž vypovídají i četné zápisy v pamětní knize.¹³⁴ Členové cechu však svoji čest bedlivě střežili a řemeslná organizace se stala přímo jejím osobním garantem. Nikdo nepředpokládal, že by cech byl ochoten přijmout nepoctivého řemeslníka, či člověka beze cti. Bratrstvo ručilo za morální bezúhonnost svých členů, a proto už samotné přijetí nového člena jaksi veřejně deklarovalo jeho poctivost. Urážka tovaryšské organizace znamenala ohrožení ztráty cti všech jejích členů, a proto proti všem

¹²⁸ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7, fol. 3v.

¹²⁹ L. CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, s. 29.

¹³⁰ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7, fol. 30v.

¹³¹ Tamtéž, fol. 60r.

¹³² Tamtéž, fol. 92v.

¹³³ Pamětní kniha čítá mnoho takových zápisů. Např. viz Tamtéž, fol. 16r, 24v, 27v atd.

¹³⁴ Např. viz Tamtéž, fol. 28r, 30r, 33r atd.

takovým útokům tovaryši ostře vystupovali a starší tovaryši většinou sjednali smírné narovnání.¹³⁵

V sociálních kruzích však tovaryši tvořili poměrně slabou skupinu a splnění finančních poplatků pro postup na mistrovský post si mohl dovolit jen málo kdo. Tyto vstupní poplatky byly odstupňovány dle sociálních kategorií tovaryšů. Například mistrovský syn by v případě, že si vzal za manželku dceru některého z mistrů či soukenickou vdovu, zaplatil 4 zlaté rýnské, ale v případě, že by se oženil se ženou, která stojí mimo cech, by se poplatek vyšplhal na 6 zlatých rýnských. Synové mistrů, kteří kvůli úmrtí rodičů nemohli splnit svoji vandrovní povinnost, jelikož by odchodem z města mohli riskovat ztrátu živnosti skládat 10 zlatých rýnských. Obyčejní tovaryši měli složit 16 zlatých rýnských apod.¹³⁶ V případě, že některý z tovaryšů skutečně stál o povýšení na mistrovskou pozici, musel mimo vstupní poplatek také stanout před plným cechem, předložit svůj výuční list, také list zachovací a dokument dokládající jeho vandrovní léta. Pokud cechovní shromáždění všechny uvedené náležitosti shledalo vyhovujícím, mohl tovaryš na následující schůzi předložit svůj mistrovský kus. Jestliže kvalita odpovídala požadavkům, byl žadatel povýšen do mistrovského stavu.¹³⁷

Úpadek řemesla nemusela způsobit vždy jen situace ekonomická, nýbrž také politická. Kvůli tureckému nebezpečí byla roku 1663 činnost cechu krátkodobě přerušena a celá cechovní organizace utlumena.¹³⁸ Stejně tak z dob třicetileté války existují záznamy, kdy kvůli pobytu vojsk ve městě nebylo možné konání schůzí na domácí hospodě, a tak se tovaryši museli scházet v domě některého z mistrů.¹³⁹ Tovaryši sami tvořili část námezdných vojsk – ve vojenské službě mnozí viděli lepší způsob obživy, než řemeslná výroba.¹⁴⁰

Krátce po vydání Generálního cechovního patentu Karla VI. roku 1731, který pravomoci cechů výrazně okleštil, úpadek soukenického tovaryšského bratrstva

¹³⁵ Např. viz Tamtéž, fol. 3r, 19r, 19v atd.

¹³⁶ L. CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, s. 33.

¹³⁷ Tamtéž, s. 33–34.

¹³⁸ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7, fol. 95v.

¹³⁹ Tamtéž, fol. 17r.

¹⁴⁰ Mezi soukeníky, kteří zběhli k armádní službě, patřil například Jan Koranda nebo Eliáš Hladík, který získal nižší důstojnickou hodnost v císařském vojsku. Viz L. CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, s. 35.

vyvrcholil. Odevzdali cechmistrům řádovou pečeť, a jak se zdá, státní nařízení, které prakticky likvidovalo jakoukoliv tovaryšskou samosprávu, respektovali.¹⁴¹

¹⁴¹ Tamtéž, s. 36.

4. Diplomaticko-paleografický rozbor pramene

4.1. Psací látka, vazba, číslování

Kniha tovaryšů řádu bratrstva soukenického je sepsána na papírových arších o velikosti 19 x 16 cm a čítá celkem 153 folií a jeden vložený list o stejných rozměrech, který byl (stejně jako celý doslov knihy) sepsán třebíčským archivářem Vilémem Nikodémem zřejmě roku 1864. Vazba knihy je novodobější. Hřbet a nárožníky jsou potaženy černou kůží. Hřbet je zároveň zlatě zdobený s nápisem „ŘÁD BRATRSTVA SOUKENICKÉHO“. Desky rukopisu jsou pokryty tmavě červeným poloplátěným materiálem. Je zřejmé, že kniha prošla jistým restaurátorským zásahem. Rohy některých folií byly podlepeny tvrdým papírem a vnitřní hrana papíru byla na mnoha místech lepením fixována k vazání. Bližší informace o prováděné konzervaci a restauraci však nejsou k dispozici.

Foliace, která se zde objevuje, není původní. Byla pravděpodobně provedena na přelomu 19. a 20. století – tento údaj však nelze určit s jistotou. V celé knize se objevuje celkově trojí číslování, avšak ani jedno z nich neodpovídá nynějšímu skutečnému stavu. Číslování se poprvé objevuje na foliích 1v–4r, kde se v pravém horním rohu objevuje paginace zelenou tužkou.¹⁴² Číslování končí číslem 7. Další číslování se objevuje na foliu 5r, na kterém číselná řada pokračuje číslem 8 a zelená tužka byla vystřídána černým inkoustem. Na následujících několika foliích se číslování zcela ztrácí a nacházíme ho až na foliu 20r – v pravém horním rohu se objevuje číslo 23, avšak ve stejném rohu je obyčejnou tužkou zapsáno číslo 39. Na foliu 27r se v pravém horním rohu jedno číslo ztrácí, ale naopak se objevuje číslo nové v pravém spodním rohu (číslo 30). Po foliu 36r se číslování opět ztrácí a opětovně se objevuje na foliu 42r s číslem 55. Na foliu 50r foliaci střídá paginace označená v pravém horním rohu obyčejnou tužkou. Paginace pokračuje až do folia 100r s označením čísla 197. Na foliu 101r se označení opět mění – je umístěno v pravém spodním rohu, psané propiskou a má označení 104. Toto označení pokračuje až do folia 146r, kde foliace definitivně mizí. Poslední označenou stranou je volně vložený

¹⁴² Přípisky obyčejnou tužkou i barevnými pastelkami jsou typické pro autory 19. a počátku 20. století. Viz Barbora BÖNSCHOVÁ, *Pergamenová kniha a Papírová kniha (Diplomatický rozbor dvou nejstarších dochovaných královéhradeckých městských knih)*, Katedra pomocných věd historických a archivnictví, FF UHK, diplomová práce, Hradec Králové 2016, s. 20.

list na konci knihy s označením „str. 273“. Vzhledem k chaotickému a několikanásobnému označení folií bylo v následné edici přikročeno k foliaci nové.

4.2. Písmo, inkoust a druhotné zásahy do textu

Tovaryšská pamětní kniha je psána především německou novogotickou kurzívou. Někteří z písařů se uchylují k písmu polokurzívnímu (viz níže) i k písmu humanistickému v případě psaní latinských pasáží. V zápisech slavnostnějšího charakteru se setkáváme s písmem kresleným a to v případech nadpisů, kapitálek či vypsání jmen cechmistrů a starších tovaryšů. Podrobnější rozbor písma bude předmětem další podkapitoly, která bude věnovaná právě jednotlivým písařským rukám, které se zde vyskytují.

Všechny zápisy byly vyhotoveny pomocí černého inkoustu, avšak na některých foliích je inkoust světlejší nebo již téměř úplně vybledl. Jedná se například o folia 7r–7v, 15v, 59v, 63r, 125v–126v, 127v–128r, 133v–134r, 137v–138r a 140r–143r.

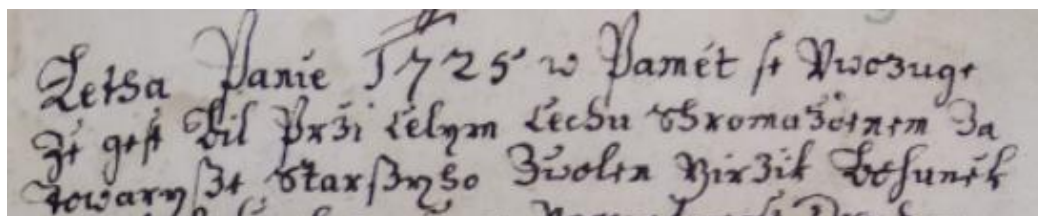
Ačkoliv do pamětní knihy zřejmě nebylo zapisováno přímo v průběhu tovaryšských schůzí, přesto se místy setkáváme s drobnými druhotnými zásahy do textu. Jedná se především o opravy jmen, chybně použitých slov a předložek. Správné verze slov či jmen buď ihned navazují za škrtnutou částí nebo je používáno marginálních a interlineárních poznámek. Některé kompletní zápisy byly zrušeny přeškrtnutím (kupříkladu folia 9v, 10r, 11r, 83v, 94r, 87v, 98r, 99r, 106r a 106v). Vyskytuje se zde také podtrhávání textu barevnou (nejčastěji modrou) tužkou – nejčastěji jmen účastníků jednání. Tyto zásahy byly pravděpodobně provedeny některými pozdějšími badateli přelomu 19. a 20. století.

4.3. Písaři

Stejně jako samotná agenda, je i paleografická stránka tovaryšské pamětní knihy velmi různorodá. Na 153 foliích se objevuje celkem 40 písařských rukou, z nichž pouze dva dokážeme jmenovitě identifikovat. Písaři jsou pracovníě nazváni A-AI. V této kapitole se budeme podobněji věnovat pouze těm písařům, kteří se v knize objevují nejčastěji.

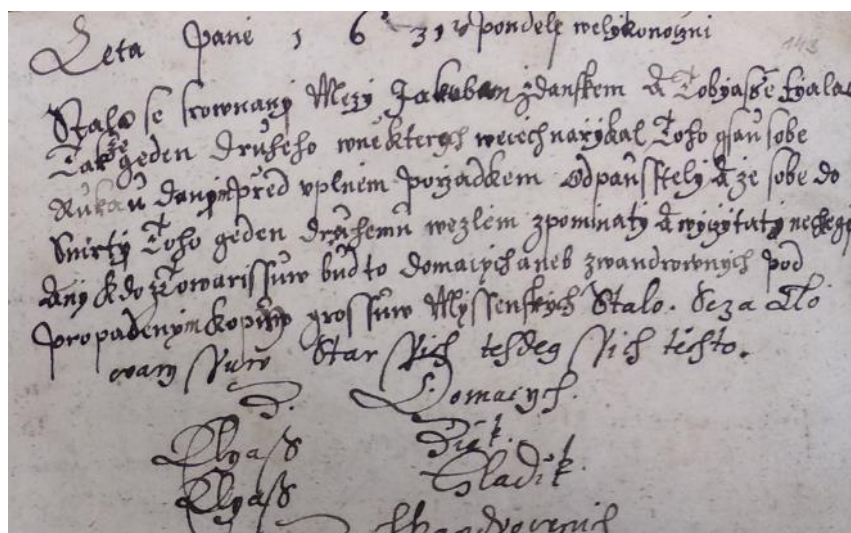
Prvním z častěji vyskytovaných písařů je **Písař D**. Objevuje se celkem v 45 zápisech období let 1703–1736. Jeho rukopis se vyznačuje tenkým zaobleným polokurzívním písmem německého novogotického typu. I přes období, ve kterém se písař pohyboval, má písmo stále prvky novogotického písma českého. Pravidelně a pečlivě psané litery s většími rozestupy mezi řádky jsou vedeny rovně bez předchozího linkování. Díky velikosti a jemnosti písma jsou tyto zápisy velmi dobře

čitelné. Písmo nemá téměř žádný sklon. Litery ve většině případů nejsou protahovány pod spodní linku – výjimku tvoří litery *p*, *y*, *h* a dlouhé *s*. Charakteristická litera *w* je velice často roztahována do šířky a přímo nenavazuje na literu následující.

Obr. č. 1 Písař D¹⁴³

Druhým často se objevujícím písařem je **Písař L**, který se vyskytuje celkem na 30 zápisech z let 1624–1664. Jedná se o písmo polokurzivního až kurzivního českého novogotického typu. Osa písma nevykazuje téměř žádný sklon. Řádky jsou vedeny rovně. Dříky liter *z*, *y*, *J*, *f*, *h*, *g*, *p* a dlouhého *s*, jsou protaženy pod spodní linku. Charakteristickou literou se zde stalo *E*, které je roztaženo do šířky a přeškrtnuto okrasným tahem. V případě použití dvojitého dlouhého *s* písař spojuje jejich horní obloučky. Litera *z* má trojkovitý tvar. Písmo je velmi dobře čitelné.

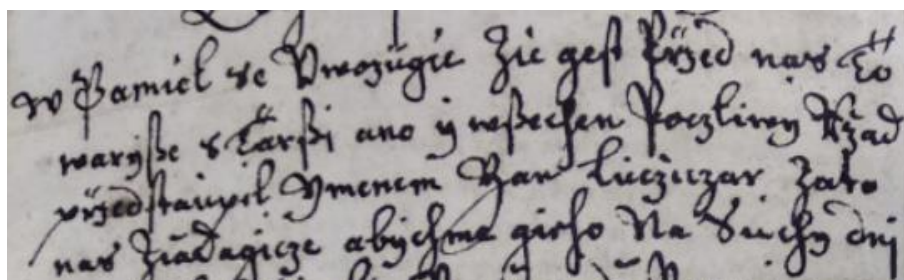
Obr. č. 2, Písař L¹⁴⁴

Třetím blíže zkoumaným písařem je **Písař R** vyskytující se celkem na 30 zápisech v období let 1652–1707. Jedná se o novogotickou kurzivu se smíšenými

¹⁴³ MZA Brno, SOkA Třebíč, f. Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926), inv. č. 7, fol.2r.

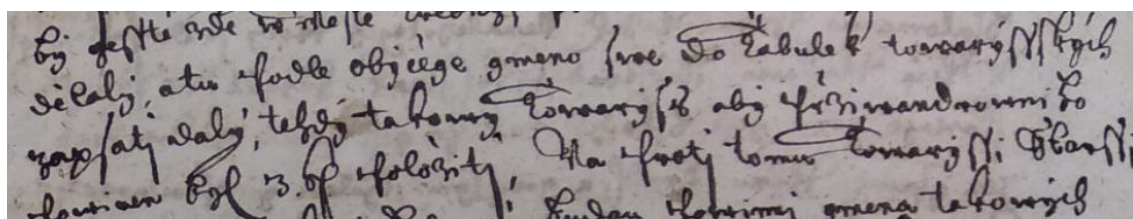
¹⁴⁴ Tamtéž, fol. 72r.

českými a německými znaky. I přesto, že nedošlo k předchozímu linkování, je zápis opět veden v rovné lince. Litery jsou zaoblené a velmi dobře čitelné. Osa písma nevykazuje téměř žádný sklon. Litery *z* a *t* mají charakteristický trojkovitý tvar a horní dřík litery *t* je dvakrát kolmo přeškrtnutý. Písař používá měšcovitého tvaru písmena *s* a místo klasického dlouhého zdvojeného *s* dává přednost německému *ß*. Některá slova si zachovávají přežku *-au-*.

Obr. č. 3, Písař R¹⁴⁵

Písař S zaujímá sice krátké časové období (1652–1654), avšak objevuje se celkem 17 zápisech. Zaoblená německé novogotická kurzíva je zde doplněna o humanistické písmo použité u latinských slov (především v uvozovacím „*memoria*“). Nejvíce charakteristickou literou se zde stává *T*, u kterého písař používá protažený zaoblený tah horního kolmého dříku. Zaoblené jsou také horní zakončovací tahy liter *k*, *v*, *M*, *H* a *z*. Písmo je i přes svůj drobný a jemný charakter velmi dobře čitelné. Stejně jako písař R zde velmi často zachovává spřežku *-au-*.

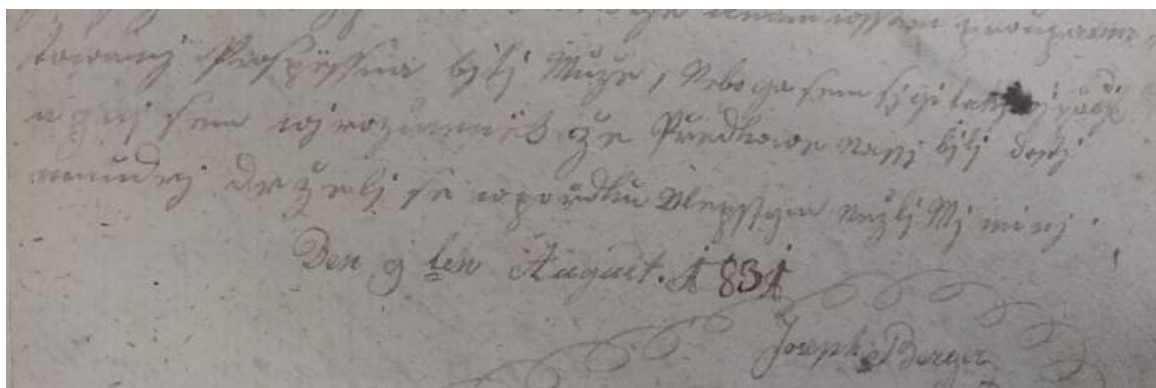
Obr. č. 4, Písař S¹⁴⁶

Jak již bylo řečeno, z celé dlouhé řady písařů (jejichž přehled bude uveden v přílohové tabulce) jsme schopni jmenovitě identifikovat pouze dva z nich. Jedná se o Josefa Bergera, který je od roku 1831 uváděn jako starší vandrovní tovaryš, a který byl stejného roku pověřen k sepsání pamětní řeči zdůrazňující důležitost existence tovaryšské pamětní knihy. Jeho rukopis se objevuje také v letech 1838 a 1840. Jedná se o drobnou a

¹⁴⁵ Tamtéž, fol. 75v.

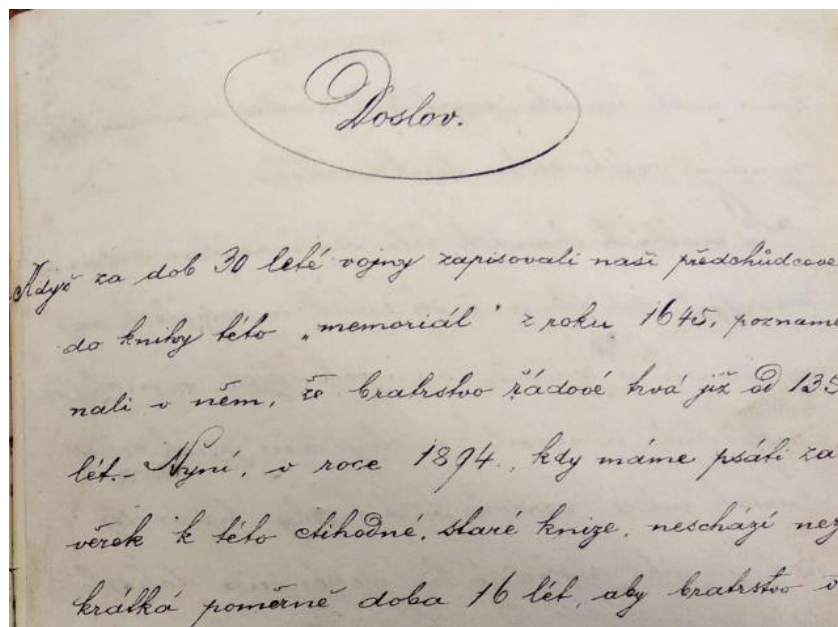
¹⁴⁶ Tamtéž, fol. 20r.

jemně psanou německou novogotickou kurzívou. Osa písma se vyznačuje mírným sklonem vpravo. Řádky nejsou ve zcela rovné lince. Kvůli vybledlému inkoustu je písmo místy hůře čitelné.

Obr. č. 5, Josef Berger¹⁴⁷

Druhou osobou, kterou můžeme jmenovitě identifikovat, je třebíčský archivář Vilém Nikodém, který roku 1894 sepsal závěrečný doslov a poslední paměti. V tomto případě se již jedná o humanistickou kurzívou. Jeho zápis se vyznačuje znamenitou úpravou, pečlivým dodržováním řádků a krasopisu. Výraznějším prvkem se stává litera *c* se šnekovitě zatočenou vnitřní kličkou a litera *d* se stejným zakončením horní kličky.

Obr. č. 6, Vilém Nikodém¹⁴⁸

¹⁴⁷Tamtéž, fol. 142r.

¹⁴⁸Tamtéž, fol. 146.

4.4. Časový rozsah

Přestože nás archivní inventář informuje o tom, že by Kniha tovaryšů řádu bratrstva soukenického měla pokrývat období let 1611–1725, nacházíme zde zápisy, které tuto dobu značně překračují. Nejstarším záznamem je memoriál ze 13. června 1608, který určuje organizaci tzv. mládků (tedy učedníků) a nařizuje hlídání nemocných cechovních bratrů.¹⁴⁹ Zápis poslední však nebyl pořízen v zmiňovaném roce 1725, ale až o 169 let později – tedy roku 1894. Tímto zápisem je závěrečný doslov a poslední memoriál na samotném konci knihy, který byl pořízen třebečským archivářem Vilémem Nikodémem.¹⁵⁰ Doslov je jakýmsi závěrečným povzdechnutím nad zmarem soukenického řemesla. Nikodém píše: „ *byla řádová kniha němým a opět výmluvným svědkem snažení, radostí i strastí celé řady pokolení šťastnějších našich dědů. Šťastnějších proto, že neviděli oči jejich stálé klesání a téměř již naprostý zmar našeho řemesla, rozptýlení řádu a znenáhlé vymírání celého cechu soukenického... Předchůdcové naši věděli i v hodinách nejtěžších, že naše staroslavné řemeslo přetrvá okamžité pohromy časové, že na zlá léta vždy zase rozkvět jeho se vrátiti musí a že po strádání a těžkostech vrátí se opět štěstí a Blahobyť do rodin, které řemeslu věrně zůstávaly. Této mocné a živé útěchy neměli již ani otcové nás, synův soukenických, kteří při loučení svém s řádem do drahocenné památky po otcích zapisujeme potomstvu k upamatování.*“¹⁵¹ Následný poslední memoriál sepsaný stejným autorem ve stručnosti informuje o přírodních pohromách, které ve druhé polovině 19. století postihovaly město a přibližuje situaci uvnitř řemeslného společenství (zmiňují počty mistrů na počátku století a technologický rozvoj, který zapříčinil náhlý úpadek soukenického řemesla). Pokud se jedná o poslední zápisy, které byly pořízeny ještě před faktickým zánikem cechů v roce 1860, jedná se o dva texty z roku 1850. První z nich informuje o prodeji domácí hospody panem otcem Johannem Neühauserem a o následném hledání hospody nové.¹⁵² Druhý z nich nemá přesnějšího datování, a informuje nás o nevoli, která se ve městě rozmohla poté, co si zámožný žid koupil dům na náměstí.¹⁵³

¹⁴⁹ Tamtéž, fol. 49r–52v.

¹⁵⁰ Tamtéž, fol. 146r–153v.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Zápis pořízen 31. dubna 1850. Viz Tamtéž fol. 120v.

¹⁵³ Písař na konci stránky z důvodu nedostatku místa zhušťoval řádky, čímž zapříčinil velmi špatnou čitelnost. Viz Tamtéž fol. 63v.

4.5. Jazyk

Pamětní tovaryšská kniha soukeníků je, stejně jako ostatní cechovní knihy, psána v českém jazyce. Jeho podoba odpovídá dobovým zvyklostem, kdy docházelo k míšení diakritického a spřežkového psaní. Jelikož Třebíč leží asi 30 kilometrů od zemské hranice, zatím zde nedochází k výrazným nářečním jevům. Výjimkou zde bývá slovo „*bychme*“, které se objevuje velice často.

Kniha velmi sporadicky používá i jazyka německého. Nachází se zde pouze dva německé zápisy z let 1645 a 1840.¹⁵⁴ Místy se objevuje germanizace některých slov a vlastních jmen.¹⁵⁵

Na samém počátku knihy se objevují zápisy zčásti psané v latině. Prvním takovým záznamem je zápis mravního naučení tovaryšského bratrstva.¹⁵⁶ Druhý zápis, čítá pouze latinský citát „*Ecce quam bonum et quam jucundum est habitare fratres in unum.*“¹⁵⁷ V ostatních zápisech se sporadicky vyskytují latinismy, především slovo „*memorial*“, které uvozuje téměř všechny zápisy. Dále je latina užita v datacích při názvech měsíců.

4.6. Struktura zápisů

Struktura tovaryšské pamětní knihy je značně matoucí, jelikož neodpovídá členění chronologickému, ani členění reálných folií. Kniha nemá titulní stranu a je jasné, že na jejím začátku chybí neznámý počet folií – již první zápis není kompletní. Neobsahuje ani datum jeho pořízení, ani jména starších tovaryšů či cechmistrů. Až na některé výjimky se zdá být systém zápisů zcela nahodilý. Nejstarší záznam se nachází na foliích 49r–52v a nebýt závěrečného doslovu z konce 19. století, nejmladší zápisy byly pořízeny na folia 63v a 120v. Objevují se zde však menší bloky, ve kterých jsou zápisy psány téměř v chronologické řadě. Například blok folií 8r–12v čítají roky 1620–1641. V tomto prvním bloku se objevuje také téměř stejná agenda (přijímání nových členů bratrstva). Další bloky tvoří folia 17r–37r (léta 1647–1665), 44r–49v (léta 1673–1689), 55r–63r (léta 1613–1629), 81r–86r (1644–1649) a 89v–100r (léta 1660–1687). Od folia 115v do folia 137r se objevuje ustálenější blok zápisů z 18. století, který je však místy protínán jednotlivými zápisy z 19. století. Poslední a konečně ničím nepřerušovaný blok tvoří folia 138r–153v, kde se vyskytují výhradně zápisy 19. století. Ačkoliv se můžeme pozorovat

¹⁵⁴ Tamtéž, fol. 13v–14r a 143v–144v.

¹⁵⁵ Kupříkladu *purgmistr*, *rathauz*, *grunt*, aj.

¹⁵⁶ Vyskytují se zde celé latinské věty. Tamtéž fol. 4r–5r.

¹⁵⁷ Tj. „Kterak dobré a jak hodně jest chvály, když bratři bydlí v svornosti.“ Viz Tamtéž fol. 7r.

tyto ucelenější útvary zápisů, nikdy uvnitř nich nepanuje absolutní chronologická hierarchie. Jednotlivé bloky nespojuje ani zapisovaná agenda – ta je velmi různorodá a pomíchaná. Je zřejmé, že zápisy novějšího data (většinou 19. století) byly dopisovány později na folia, kde zbývalo byť i to nejmenší volné místo. Svědčí o tom nedostatečná úprava valné většiny novějších zápisů – mnohokrát se písař pokoušel zbytek zápisu vměstnat na úplný okraj papíru. Z jakého důvodu jsou tedy zápisy 17. a 18. století chaoticky pomíchány? Je možné, že při převazbě knihy byla jednotlivá folia smíchána. To ale odporuje faktu, že byť jsou zápisy zcela jiného data, zápisy na sebe v jednotlivých foliích bezprostředně navazují. Důvod tohoto matoucího členění knihy je bohužel neznámý.

Struktura jednotlivých zápisů je ve valné většině téměř totožná. Text bývá uvozen slovy „*Léta páně... v paměť se uvozuje*“, v některých případech je tato úvodní část obohacena o slovo „*memoria*“ či „*memorial*“. Následuje vlastní obsah zápisu, který je ukončen slovy „*Stalo se za tovaryšů starších*“, ke kterým jsou připsána jména starších tovaryšů domácích a vandrovních. Nejedná se však o vlastnoruční podpisy. Výjimku tvoří zápis staršího tovaryše Josefa Bergera z roku 1831, který se nachází na foliích 141v–142r, ve kterém připomíná důležitost existence vlastní pamětní knihy.

Slavnostnější úprava zápisů se vyskytuje v případech, že se jedná o zápisy jistého morálního naučení či připomenutí morálních hodnot bratrstva,¹⁵⁸ vnitřní organizaci řádu¹⁵⁹ či o stěhování na novou domovskou hospodu.¹⁶⁰ Zápisy ostatního charakteru se vyznačují prostou, avšak úhlednou úpravou. Výjimku tvoří, jak již bylo řečeno, novější zápisy 19. století.

Agenda pamětní knihy je značně rozmanitá. Nacházíme zde zprávy o přijímání nových členů řádu, paměti o nově zvolených starších tovaryších a rychtářích bratrstva, smlouvy smíru po zhanění na cti některého ze členů řádu, zprávy o úmrtí bratrů tovaryšů, paměti o mravních poklescích členů řádu, nařízení cechmistrů o organizace cechu i samotného bratrstva, zprávy o stěhování na novou domovskou hospodu, ale i pamětní zprávy o historických událostech města. Přehled pamětních zápisů, letopočtů i jmen starších tovaryšů bude připojena v příloze.

¹⁵⁸ Např.: fol. 4r. a 7r–7v.

¹⁵⁹ Např.: fol. 49r–53r.

¹⁶⁰ Např.: fol. 61r–61v a 64r–71r atd.

5. Edice

5.1. Ediční poznámka

Hlavním těžištěm této práce je samotná edice Knihy tovaryšů řádu bratrstva soukenického z let 1611–1725. Důvodem jejího zpracování je zpřístupnění unikátního pramene vázajícího se k dějinám soukenického cechu, který měl významný podíl na hospodářském rozvoji Třebíče.

Zápisy jsou zpracovány pomocí metody transkripce, vycházející především ze zásad pro vydávání novověkých historických pramenů, které zpracoval kolektiv autorů pod vedením Ivana Šťovíčka.¹⁶¹ Pořadí zápisů je v edici zachováno dle originálu. Z důvodu chaotického foliování, které je v prameni uvedeno, bylo přikročeno k foliaci nové, která odpovídá současnému stavu pramene. Čísla folií jsou uváděny v hranatých závorkách.

Části textu, které jsou v prameni zcela přeškrtnuté či opravované, jsou zapsány na svém původním místě a označeny lomenými závorkami < >. V edičních poznámkách na ně jich není upozorňováno.

Zkratky, které autoři používali, jsou v edici rozepisovány bez závorek. Nejčastěji se zde vyskytují zkratky měn *g.* (groš), *f.* (florén/zlatý), *kr.* (krejcar), *p.* (pan/páni/panu), *J. O.* (Jich Opatrností), *J. M.* (Jeho Milosti) a zkratky latinsky uváděných měsíců. V edičních poznámkách na tyto zkratky již není upozorňováno. Slova cizího původu jsou zbaveny původního pravopisu (např. suplikace, dekret).

Osobní a místní jména a oslovení představující dobovou úctu (např.: *Pán Bůh*) zachovávají velká počáteční písmena. Velká písmena jsou použita i u osobních jmen, u kterých je možnost profesních příjmení. Malá písmena jsou použita pouze v případech, kdy kontext napovídá, že se jedná o označení profese, než o osobní jméno.

Z důvodu velkého počtu osobních jmen a jejich pravopisné různorodosti, byla jména s různým psaním unifikována dle nejčastějšího vzoru používání. Jedná se zejména o jména *Flajßmon*, *Kruš*, *Zeybert*, *Mochenhomer*, *Prajbiš*, *Perkmon*, *Hassek*, *Bisatta*, *Schmid* a *Tobiáš*. V edičních poznámkách již na tato jména není upozorňováno.

¹⁶¹ Ivan ŠŤOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16.–20. století pro potřeby historiografie*, Praha 2002, s. 49–57.

V případě, že z důvodu špatné čitelnosti textu nebyla transkripce možná či velmi ztížena, je na daná slova či litery upozorňováno hranatými závorkami s tečkami pro určení počtu chybějících slov či písmen [.]. Pokud se jedná o slovo s nejistým čtením, je toto místo označeno vykřičníkem v hranatých závorkách [!] s ediční poznámkou *nejisté čtení*.

Edice je doplněna o jmenný a místní rejstřík, který obsahuje pouze jména a místa uvedena pouze v ediční části – nikoliv v celé práci. Osobní jména jsou řazena abecedně podle příjmení. Místní názvy jsou uváděny v dnešní podobě. V případě, že jsou v prameni uváděny v jiné formě, je zde taktéž uvedena v kulatých závorkách ().

5.2. Edice

[fol. 1r]

Item co se dotejče z strany schůzi, poněvadž při památkách a slavnostech vejročních za časté se trefuje, že schůze bejvá, pak kdyby se trefila schůze před svátky, aby se časně podle snešení tovaryšův starších v známost tovaryšův obecním také uvedlo <bylo>. Poněvadž prve to ani předkové naši obcovávali a poněkud to za některých tovaryšů starších v zapomenutí uvedeno jest. Pak nyní se obnovuje a dále i také tomu podle snešení pořádku obcováno býti má pro ostříhání dobrého řádu a snešení.

Léta Páně 1614 pučili sou tovaryši starší Matesovi Klaurovi 15 grošů, za kteréžto pení[ze] jest slíbil Tobiáš Slováčik, Pavel Po[...]¹⁶²sbi. A ten tovaryš jest odešel a nezaplátil. Paměť toho sme položili.

Léta Páně 1617 pučili sou tovaryši starší Jírovi Příborskému 10 grošů. On jest odvandroval a takovej dluh nepřišel k zaplaciní¹⁶³, etc.

[fol. 1v]

1723 dobíhajícího vedle obyčeje na den sv. Štěpána¹⁶⁴ k obnovení bratrstva zvolen byl za rychtáře Honz Jakub Flajßmon. Když se tovaryši rozešli, on s některejma zůstal na hospodě, a co měl právo opatřit aneb skovat, on je skoval pod stůl a odešel. I najdouce to tovaryš jeden, takový pozdvižení udělal a křik, že rychtář právo ztratil. Druhý den šli vandrovní tovaryši na radu k pánům bratrům ševcům, co mají s tou věcí dělat, že poněvadž domácí právo ztratil, že patří vandrovním, že již domácí svý právo prohráli, že budou oni, aby vždycky vandrovní za rychtáře zvolen byl. Tak žádal starší tovaryš toho tovaryše, kterej to právo měl, aby mu je dal, že on sám rychtářem bude a na ten čas žádnéj jinej. Na to celej řád svolil a toho neopatrného rychtáře i od předního stolu odvrhl a na den Mlád'átek¹⁶⁵, když rozepře puštěny byly, na něj šprech udělali, aby za to starý právo nový zjednal a nikdá víc za rychtáře zvolen nebyl. Stalo se za tovaryšů starších Franze Kovandy, Matěje Racka, Matěje Bílky.

¹⁶² Poškození folia.

¹⁶³ Doslovná transkripce.

¹⁶⁴ Tj. neděle 26. 12. 1723.

¹⁶⁵ Tj. úterý 28. 12. 1723.

[fol. 2r]

Léta Páně 1725 v paměť se uvozuje, že jest byl při celým cechů shromážděném za tovaryše staršího zvolen Jiřík Bohuněk, že jest pak skrze svou neopatrnost druhou schůzi po zvolení jeho klíček ztratil, takže pro ten vejstupek 2 kopy grošů složití musil a jiné zámek s klíčkem koupiti musel. Stalo se za tovaryšů starších Matěje Kříže, Honz Zeyberta.

[fol. 2v]

Léta Páně 1718 docházejícího roku při obnovení bratrstva taková outrata byla, že za víno se dalo 16 zlatých a za pivo 18 zlatých a za jiný všecko, co potřeba bylo tak, že suma všeho udělala 42 zlatých, což se, jak to bratrstvo dlouhé trvá, nikdá taková outrata velká nestala. Stalo se za tovaryšů starších, Jakuba Padrtý, Matěje Racka, Martina Perkmona.

K velikému podivení ten 1718 rok nám přicházel, že taková outrata při obnovení bratrstva byla, což tohoto roku 1719 ještě vešlý byla tak, že utraceno za pivo a za všechny potřeby 46 zlatých dáno jest.

Stalo se za tovaryšů starších: Michala Mládka, Matěje Jeníka, Martina Perkmona.

[fol. 3r]

Léta 1614, 2. Novembris¹⁶⁶ složil jest Wulfbeilont za Martina Lončhuteru 20 krejcarův, který byl dlužen Pavlovi Olivovi za tovaryšů starších Jeremiáše Horáčka, Tobiáše Hasska, Symeona Jordánského, Rafael Pelhřimovský.

Léta Páně 1615 stala se smlouva dokonalá a celá mezi tichou vodou¹⁶⁷ Polenským a mezi Chnátkem Měřinským, že jeden druhého na poctivosti jest zhaněl. A tichá voda Polenský na Chnátka ne jest přivésti nemohl, a tak sou se spolu smířili před úplným pořádkem a jeden druhého odprosil pod pokutou půl kamenu vosku, aby jeden druhému toho nikdy nezvichal¹⁶⁸ buď kdekoli a kdyby jeden druhému to chtěl zvihati, že tovaryši list mu dáti chti.

¹⁶⁶ Tj. středa 2. 11. 1614.

¹⁶⁷ Zřejmě se jedná o přezdívku pana Polenského.

¹⁶⁸ Zřejmě ve smyslu „připomínat“.

[fol. 3v]

Léta Páně 1720 v paměť se uvozuje, že jest byl zvolen za druhého staršího tovaryše Honz Jakub Flajšmon. Však poněvadž ještě toho času Pajtycera nebylo, měl taky klíček od pokladnice, zahodíce se k svému bratru k panu Tomášovi Komárkovi vo jarmarku, kdež rozliční lidé byli i taky karbaníci, kteří v kostky hráli. I dajíce se taky on s něma do hraní, a když to, co měl, prohrál, chtěl ještě hrát, neměl nač zastavit klíček od pokladnice svému bratru ve dvouch groších. I jsouce tam taky nějací řemeslníci z Brtnice, kteří to viděli, i jdouce z jarmarku domů, stavili se u pana Jana Jaka, i jsouce tam naši tovaryši, jeden se jich ptal, je-li Flajšmonů syn starším tovaryšem, oni povídali, že je a tak oni povídali, že zastavil klíček, a tak oni se toho ujali a šli k staršímu tovaryšovi. O tom správu dali, jak se stalo. Starší tovaryš je poslal k němu, aby jim klíček ukázal, jestli ho má a to hned. A když se ho přišli na něj ptát, on ho neměl, a tak byl obžalován a potom do cechu klíček musil přinést, a tak byl z tovaryšství staršího složen a nikdy více připuštěn nebyl.

[fol. 4r]

Některá pěkná naučení vysoce učených a osvícených mužův filozofův, teologův, i také historikův přináležející osobám v povinnosti postaveným, kterak by se chovati měli a nejprve: Solon, mudrc pohanský dí:

Imperium gere. Sed ubi prius imperium ferre didicero.¹⁶⁹

Povinnost anebo správu na sebe přijmí vzletnou, a ji konej, ale však abys jí právě hleděl poddán býti.

Agathon

Tria meminisse decet Mavi Aratum:¹⁷⁰

1. Se hominibus imperare,¹⁷¹ 2. Se ex legibus imperare,¹⁷² 3. Non semper imperaturum esse.¹⁷³

To jest, jakoby řekl:

¹⁶⁹ „Uchovávej nařízení, neboť stará nařízení nesou naučení.“

¹⁷⁰ „Tři upamatování slušící se brázditi.“

¹⁷¹ „1. Bez rozkazování lidí.“

¹⁷² „2. Sami vládnout zákony.“

¹⁷³ „3. Ne vždy budou zákony.“

Že na tři věci s právem pamatovati sluší předně, aby sobě poddané dobře spravovali, druhá, aby podle práva a artikulův spravovaly, třetí, aby ne vždycky v té správě zůstávaly.

Aristoteles ad Alexandrum

Studeas potentiam tuam conferre ad beneficentiam et non ad superbiam.

Snaž se k tomu, abys moc sobě danou užíval k dobrotivosti a ne k pýše.

[fol. 4v]

II. Socrates ad Nicoglem

Omni studio labora et enitere, ut boni tuo imperio Gaudeant. To jest, přiřkne se k tomu, abys správu sobě svěřenou vzdělávati mohl, tak aby které správě přináležející z toho se těšiti a radovati mohli.

Socrates

Garrulum et calumniatorem ne admittas. Ut enim aliorum arcana tibi detexit, ita gud tu dixcris alis revelabit.

Hlad, aby se klevetníků a utrhači něčímž nesvěřoval. Nebo jakkoliv on tobě jiné jak tajnosti vyzjeví, tak zase co ty mluvíti budeš, jiným na světlo vyzvedne.

Menander

Si cum sapientibus versaris etiam ipse eris sapiens. Sicum malis versaris etiam ipse eris matue.

Sešli, že s moudrými a dobrými lidmi obcovati budeš, naučíš se také od nich moudrosti. Sešli se pak s zlými a nevážnými obcovati budeš, naučíš se také od nich zlosti a nevážnosti.

Xenophon

Bonus Princeps, nihil differt a bono patre.

Dobrý správě, ničím se nedělí od dobrého otce.

[fol. 5r]

Demosthenes contr. Ceocrun.

Duch res sunt, propter duas omnes feruntur leges ut ne duisquam insuste agata liguid: et ut iis. Iui legen violarunt, punitis alii meliores red dantur.

Totíž předně, aby žádný žádnému nespravedlivě nic nečinil. Druhé, aby ty, kterýž právo anebo artikule přestupuje, náležitě trestal a pokutoval tak, aby i jiní z nich sebe příklad brali, a tím se káli.

Euripides

Omnes in monerido sapientes sumus. Cum autem ipsi aliquid facimus, no intellioimus.

Napomínati jiné, jak v poblouznění moudří jsme, když pak sami, co přečiníme, tomu nikoliv nerozumíme.

[fol. 5v]

Léta Páně 1707 v paměť se uvozuje, že jest Pán Bůh z tohoto světa povolati ráčil našeho bratra Bernarda Frajsmuta, kterýžto přijdouce jakožto do svého kraje, v kterým vyučen byl, jsouce již nemocen, vedle dobrý známosti nechtíce na naši poctivý hospodě ležeti pan Samuel Hystorikus, jemu toho mistra přál a on ve třech nedělích umřel, i nebylo odkud na funus vzít, co měl, to se prodalo a z poctivý matky pokladnice přidáno jest 1 kopa a 6 grošů, a tak vyprovodeň jest od pánů bratrů obojích. Pán Bůh rač mu milostiv býti a duši jeho na milost přijíti. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honz Pajkle, Honz Hendrych Flajßmona;

Z vandrovních: Matěj Racek, Šimon Turner.

[fol. 6r]

Léta Páně 1684 v paměť se uvozuje, kterak Pán Bůh všemohoucí prostředkem časné smrti povolati z toho světa ráčil z prostředku řádu našeho tovaryše jménem Mikoláše Šimsalíka v práci zůstávajícího a pana Jiříka Helmona, jakožto tělo v Svatý Trojici¹⁷⁴ spolu s panem bratrem řemesla novoševcovskýho v jednom hrobě pochováno jest. V sobotu před Svatou Trojicí na kterýžto pohřeb naložeho jest 5 tolarů 45 krejcarů, za panem soukeníkem měl 4 krejcarý a za kabát a jinší věci

¹⁷⁴ Myšleno kostel Nejsvětější Trojice v Třebíči.

utrženo 1 tolar a 45 krejcarů. Více 12 krejcarů zbylo to za práci páni tovaryši dali na dva vázy vína, tak že s poctivý pokladnice se nich nepotřebovalo, Pán Bůh rač mu milostiv bejti a duši do života věčného přijíti. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Tobiáše Hasska, Jakuba Zacídera;

Z vandrovních: Daniela Fendrycha, Jiříka Vizovského.

[fol. 6v]

Léta Páně 1714 Pán Bůh všemohoucí ráčil časnou smrtí povolati našeho bratra Josefa Kroupu z Polný zůstávajícího v díle u pana Jakuba Kovandy. Ten pondělí před svatými Fabiánem a Šebestiánem, na jehožto potřeb nic rád nenaložil, než pan mistr všecko vopraviti museli, poněvadž mu dlužen byl a tak jak páni bratři ševci, tak taky i pekaři ke dvorcům hrobovým od nich doprovoben byl. Pán Bůh mu dej lehký odpočívání a blahoslavený v říši. Stalo se za tovaryšův starších: Johannes Flajßmon, Johannes Tentulyn, Johannes Bydžovský.

[fol. 7r]

Poněvadž schválena jest mezi lidmi dobrá a upřímná přívětivost, ano také láska bratrská, nejvíce schvaluje se a svůj grunt a základ v Písmě Svatém založený má, jako v žalmu 133. David svatý zpívá slova tato, *Ecce quam bonum et quam jucundum est habitare fratres in unum*, to jest: *Aj kterak dobré a jak hodně jest chvály, když Bratři bydlí v svornosti*. Z čehož znáti máme, abychom i my nezamítali osob těch, kteréž žádají s námi v společnosti bratrské trvati, jakož pak i některý toho při nás a ouplném řádu některých věcí užitečných pohledávali tak, aby přijatí býti mohli a k společnosti bratrské připojeni jsouce a čeho žádali teď dole poznamenáno, zejména slovo od slova jest a tomu také věc se uvolili posavad' obcují. A protož

[fol. 7v]

tyto osoby jsou přijaty do společnosti bratrské s dovolením všeho ouplného řádu, a to zejména tyto: Jan Bujanovský, Václav Milčinský, Kliment Zámečník na ten způsob, aby každé suché dni dávali po 2 groších bílých do pokladnice, a tak do roku od osoby přicházeti má po 8 groších bílých. Kdež přitom žádali také i toho, abychom k tomu se sklonili, totiž kdyby Pán Bůh koli na kterého z nich, buď manželku neb dítky, anebo čeládku smrt dopustiti ráčil, ta těla mrtvá k hrobu [abychom] náležitě

doprovodili. Kdež my uznávajíce jejich slušnou žádost a prosbu, k nim jsme se sklonili a této jejich slušné žádosti místo dali, a jí žádosti učiniti připověděli.

[fol. 8r]

Léta Páně 1620 pan Mikoláš Boskovský, měštěnin v městě Třebíči, žádost jest skládal na tovaryše starší, tolikéž i při úplným pořádku jest toho pohledával, aby ho do společnosti bratrské přijali, i na mnohou žádost jeho řad tovaryši starší tak i úplnej řád jest ho přijal, tak jako i jinší sou přijatý. Nížeji poznamenáno stojí, přijat jest 22 dne měsíce dubna¹⁷⁵, neděli oculi, totiž kejchavou. Stalo se za tovaryšou starších, zejména tyto:

Domáci: Matěj Woltr, Jan Kaška;

Vandrovni: Fiala Hradecký, Růžička Lanškrounský.

Jiřík Cibulka, zeť nebožtíka Bartoše Franického, tím způsobem jest přijat na Suchý dni k poctivému řádu našeho, jako ti nahoře psaní, totiž k Vánocím skládati 8 grošů bílých.

[fol. 8v]

Léta Páně 1620, pan Jonáš Rajmon, soused při městě Třebíči, žádost jest skládal na tovaryše starší, taktéž na tovaryše přespolní i při úplném pořádku jest toho pohledával, aby ho do společnosti bratrské přijali i na mnohou žádost jeho, jak tovaryši starší, tak i úplnej řád jest ho přijal tak, jako i jinší jsou přijati. Níže poznamenáno stojí Rajmon přijat jest den památky první neděle adventní a jich složil 8 grošů bílých. Stalo se to za tovaryšů starších, zejména tito:

Z domácích: Matěj Woltr, Fiala Třebíčský;

Z vandrovních: Pavel Pavlásek, Zahradka Vodňanský.

[fol. 9r]

Léta Páně 1622, Marek Týnský žádost jej skládal na tovaryše starší, spolu i na tovaryše obecní při společnosti shromáždění řádu poctivého toho jestli pohledával, aby do společnosti bratrské přijatý byl. I nemoouce žádosti jeho tovaryši starší spolu [s] úplným poctivým shromážděným řádem oslyšeti, tak jsou učinili: a jeho

¹⁷⁵ Tj. sobota 22. 4. 1620.

do společnosti a bratrství jsou přijali. Takovým způsobem, jako i jinší osoby přijaté jsou, jakž poznamenáno stojí, přijat jest den památky vo třetí neděli adventní za tovaryšů starších:

Domácích: Matěj Woltr, Růžička Solnický;

Z vandrovních: Fiala Tábořský, Kratochvíle Chrudimský.

Item Fiala Podhorský tímž způsobem spolu s jiným na Suché dni jest přijat.

[fol 9v]

Léta 1623, <pan Bartoš Hynek Jantiva, do společnosti k poctivému řádu jest přijat na Suché dni, každoročně při vánočních svátcích složit má 8 grošů bílých a koledy. Za tovaryšův starších:>

Domáci: Jan Světlovský, Růžička domácí;

Vandrovní: Matěj Měřinský, Pokornej Měřinský.

[fol. 10r]

Léta Páně 1624, <Tobiáš Krejčí z Polanky do společnosti k poctivému řádu přijal jest, na Suché dni, každoročně při vánočních svátcích bude povinen dávat [na] sudé dni 8 grošů. Přijat jest za tovaryšů starších:>

Domácích: Matěj Woltr, Fiala domácí von Iglau;

Vandrovní: Jan Sobuslavský, Daniel Štûrer.

<Item Matěj Uhlířů týmž způsobem spolu s jinými na Suché dni jest přijat.>

[fol. 10v]

Léta Páně 1631, <Havel Zauzlík, soused na Nových Dvořích, žádost jest vznésti dal na tovaryše starší spolu i na tovaryše obecní, poj společném shromáždění poctivého řádu našeho, aby do společnosti bratrské přijat byl.>

<I nemohouce slušné žádosti jeho tovaryši starší, ano i ouplný shromážděný řád oslyšeti, tak jsou na žádost jeho učiniti a jeho do společnosti bratrské jsou přijali s takovým způsobem, jako i jinší osoby přijety jsou: totižto, aby každoročně po 8 groších bílých při Suchých dní vánočních povinen byl skládati tak, jak jinde

poznámenáno stojí. Přijat jest v neděli po Devítniku jinak 23. Februari¹⁷⁶ za tovaryšův starších, zejména těchto:>

Z domácích: Eliáš Žák, Eliáš Hladík;

Z vandrovních: Šimon Hradecký, Stanislav Žďárský.

[fol. 11r]

Léta Páně 1632, Václav Červenka, soused na Nových Dvořích, žádost jest vzkládal na tovaryše starší, spolu i na tovaryše obecní při společném shromáždění poctivého řádu našeho, aby do společnosti bratrské přijat byl. I nemohouce slušné žádosti jeho tovaryši starší, ano i ouplný shromážděný řád oslyšeti, tak sou na žádost jeho do společnosti bratrské jsou přijali takovým způsobem, jako i jinší osoby přijati jsou, totižto aby každoročně po 8 groších bílých Suchých dní při Vánocích povinen byl skládati tak, jakž jinde poznámenáno stojí. Přijat jest šestou neděli po Svatý Trojici¹⁷⁷ za tovaryšův starších, zejména těchto:

Z domácích: Honz Schmid von Iglau, Procházka Třebíčský;

Z vandrovních: Honz Krátko von Iglau, Řehoř Hodějovský.

[fol. 11v]

Léta Páně 1639, 25 [...]bris¹⁷⁸, pan Mates Klobučník, na Stařečce soused, žádost jest vzkládal na tovaryše starší spolu i na tovaryše obecní při společném shromáždění poctivého řádu našeho, aby do společnosti bratrské přijat byl. I nemohouce slušné žádosti jeho tovaryši starší, ani i ouplnej shromážděnej řád oslyšeti, tak jsou na žádost jeho učinili a jeho do společnosti bratrské jsou přijali takovým způsobem, jako jinší osoby přijaty jsou tak, aby každoročně po 8 groších bílých Suchých dní při Vánočních svátcích povinen byl vzkládati ta, jakž jinde poznámenáno stojí. Přijat jest léta a dne ut supra. Za tovaryšův starších, zejména:

Z domácích: Eliáše Hladíka, Samuela Borovského;

Z vandrovních: Šimona Hradeckého, Řehoře Hodějovského.

¹⁷⁶ Tj. středa 23. 2. 1631.

¹⁷⁷ Tj. neděle 15. 7. 1632.

¹⁷⁸ Neúplné datum.

[fol. 12r]

Léta Páně 1641, 25 Junii¹⁷⁹, pan Bartoloměj Tichovský spolu s bratrem svým, Jiříkem, žádost jsou vzkládali na tovaryše starší spolu i na tovaryše obecní při společném shromáždění poctivého řádu našeho, aby do společnosti bratrské přijati byli. I nemohouce slušné žádosti jich tovaryši starší, ano i ouplnej shromážděnej řád oslyšeti, tak sou na žádost jich učinili a je do společnosti bratrské jsou přijali. Takovým způsobem, jako jinší osoby přijaty jsou tak, aby každoročně po 8 groších bílých Suchých dní při Vánočních svátcích povinni byli vzkládati tak, jakž jinde poznamenáno stojí. Přijaty jsou léta a dne ut supra. Za tovaryšův starších, zejména těchto:

Z domácích: Jana Smutného Třebíčského, Zvěřiny Kamenického;

Z vandrovních: Zelinka Hradeckého, Václava Polenského.

[fol. 12v]

Léta Páně 1641, 25 Junii¹⁸⁰, pan Jakub, soused v městě Třebíči, žádost jest vzkládal na tovaryše starší, spolu i na tovaryše obecní při společném shromáždění poctivého řádu našeho, aby do společnosti bratrské přijat byl. I nemohouce slušné žádosti jeho tovaryši starší, ano i ouplnej shromážděnej řád oslyšeti, tak sou na jeho učinili, a jeho do společnosti bratrské jest přijali. Takovým způsobem, jako jinší osoby přijaty jsou tak, aby každoročně po 8 groších bílých Suchých při vánočních svátcích povinen byl vzkládat, tak jakž jinde poznamenáno stojí. Přijat jest Léta a dne ut supra. Za tovaryšův starších:

Z domácích: Jana Smutného Třebíčského, Zvěřiny Kamenického;

Z vandrovních: Zelinka Hradeckého, Václava Polenského.

[fol. 13r]

V paměť se uvozuje, kterak dlouhej čas kdykoliv jaký posezení bylo s našima pány bratry ševci bylo, vždycky na našich tovaryších chtěli vidět, odkad' a jak dávno to naše bratrstvo s něma svůj začátek vzalo a má, a to pro tu příčinu, že mnohej tovaryš neznámej, kterej zde ještě nikdy nebyl a někdy skrze nějakou různici, nebo slova

¹⁷⁹ Tj. pátek 25. 6. 1641.

¹⁸⁰ Taktéž.

s našima tovaryši se dopouští, rád by věděl, odkad' pošlo. Poněvadž proto trestán bývá a pokutu dát musí, i slíbeno jest jim, až se to na náš řád všecké a vědomost dá, zda-li se jim má taková věc dát, i snešeno jest to na řád i uznáno jest to od celého řádu, poněvadž takovou paměť máme, proč bychom jim taky takovou paměť nedali, a tak jim jest z naší pamětní knihy vytaženo pro kteroužto věc, když zhotovena byla, dva jejich starší tovaryši ševcovský do našeho poctivého řádu přišli a od celého řádu přišli a od celého řádu takovou věc žádali, kteroužto paměť jest před celým našim řádem přečtena a jim dohodnuta, ale však bez pečeti, za kteroužto pěkně poděkovali a zase kdybychme, co od nich požádali, že to při nich užití máme. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Johannes Flajßmon, Johannes Tentulyn;

Z vandrovních: Johannes Bydžovský, Martin Perkmon.

Stalo se léta 1713 v pondělí svatodušní¹⁸¹.

[fol. 13v]

Als man geschrieben nach Jesu Christi geburt 1645 Jahr als die blutige Schlacht bei Janckow geschehen, und die Schwedische Kron von Gott den Sieg erhalten, von denen Ihren Marschen und her genommen bis entlich die Stadt Iglau ihnen auch zu Heil worden wir sie darmen gahänset und in den Vorstatten ist Gott sei ob geklaget soll bewust und willen 1000 Menschen her nach kam alhie her auf Trebitsch eine Partei was für im schröken gewest kann Man wohler achten und als bald das Schloss im gemeinen die Stadt hat sich müssen ranzionier hernach über [...]migtag hat man zu Haus und Haus gesichet obstwei Pffor bei den nach bahren zu finde woher dieselbige mit gewalt genumen, und was in sunst gefalle auch mit entsichert do waren wir Arme Alt geselbe in große wohl wagen resser Artikels Briff, und andere Sache da habe wir unser Laden mit Bewilligung des Herrn Vaters Haus Eide zei dem Herrn Primas Paul Germer* getragen und daselbst im Zeitlang lassen

**Kvasnička, zde je zapisován německy: Germer= Kvasnice = Germ*

¹⁸¹ Tj. pondělí 28. 5. 1713.

[fol. 14r]

Genien Eingang rast in ganzes Jahr haben wir zu nutz der Brides schafft nicht keine halten wegen der Soldaten her nach da die ganze Armee ist kennen auf Trebitsch, her da waren wir aber in großen Horgen gedachten ohnen wird die ganze Stadt aus heindern und als unser Briff auch genumen Worden nun Gott sei ob gedankt das ob nicht geschehen weil die Brides schafft woher in die hundert und 35 Jahr ist kein solche forschen und schrecken bei der vorigen alt gesellen gewellt als wir gehabt und Gott wohl ferner die nach und sein worden sie solcher forscht bewahren und die ganze Stadt haben also diese noch so wir die 2 Jahr relikten nicht wollen in Vergessenheit Stallen sondern offen haben den nach kein Ligen zu meinem andere riecht ist geschahen als alt gesellen woher die unter benetzend.

Hans Smutne von Trebitzch; 1645

Hans Kratko von Iglau.

Der Joachim Roth war zwar neben uns er wählt aber er hat uns zeitlich vor lassen ist von uns zu Haus gewandert hat uns die Plag auf kam hals gelassen und des Zanitzskes[!] ¹⁸² Sohn ist gestorben. ¹⁸³

[fol. 14v]

1723 roku v paměť se uvozuje, že jest z prostředku řádu našeho tovaryš jménem Lukáš Kremlička nenáležitě věci se dopustil, přijdouce do valchy směl se opovážit lidem ukrásti a mezi židy prodati, kterejžto postav náležel panu Eliášovi Svobodovi, tak dovědouce se toho valchář, nemeškal se po něm ptáti, až se i doptal a tak předně šel na žalobu k panu hejtmanu a pan hejtman ho poručil na pouta do Poklásterskýho rathu a on na špalek dát a právu v moc do pokuty a tak co měl prodat musil a pokutu složil a potom byl jako zloděj biřicem od města vyveden a řád, poněvadž nebyl hoden mezi nepořádný zapsán na černou tabuli bejt, poručili to na cedulku napsat na dveře. Stalo se za tovaryšů starších: Honz Kavky, Tomáš Velký, Matěje Racka, Matěje Bílka.

¹⁸² Nejisté čtení.

¹⁸³ Paměť o městských událostech po bitvě u Jankova, kdy město vyrabovala Švédská armáda, a na tisíc třebíčských obyvatel utekl do nedaleké Jihlavy.

[fol. 15r]

Léta 1645 16 Februari¹⁸⁴, toho dne jest nám od Jich Opatrnosti pánův starších toho času pana Pavla Kvasničky, panem primasem souc při volení tovaryšův starších toho času v nové v příčině času, který se jest činíval na Štědrý den panu otci, aby to odloženo bylo až na Nový rok, což se jest i stalo v létu začatým od nás v nově zvolených 1646. Toho dne stalo se za pánův cechmistrův těchto: pana Jana Zastudila a Mikoláše Prajsnera a Eremiáše Wágnera a Zikmunda Veselského a Josefa Hodějovského a Matouše Rohovského. Item za tovaryšův starších svrchu léta volených: Smutný domácí, Martin Janeček, Honz Krátko, Jáchym Rott.

Léta Páně narození roku 1822 Juny 25. Ignác Myslík.

[fol. 15v]

Léta Páně 1829 v paměť jse uvozuje, že jeden starší tovaryš vandrovní starší jménem Wenzl Blahovec, když se svatá mše od řádu platila, tak sobě z těch peněz, co měl dát panu páterovi podržel 20 krejcarů, však ale toho času náš pan otec Kučera vyděl, že to nejni dost, a že bylo dáno od počestného řádu 2 tolary a on že Janovi 1 tolar 40 krejcarů dává. Oznámeno bylo od něho, vše stála ihned byli posláni o 2 tovaryši, totiž to Josef Berger <domácí> na svědectví, však ale pan páter povídá, že více nedostal, jen 1 tolar 40 krejcarů, i udělal se na to širech[!] ¹⁸⁵. Však se usnesli, že již nejen žádným starším tovaryšům bejti nemá ani řád nám povinnost neobdrží.

Stalo se za starších tovaryšů:

Z domácích: Ondráš Kolařík;

Z vandrovních: Franz Painz.

Den 12ten August 1891

Josef Berger starší tovaryš.

¹⁸⁴ Tj. neděle 16. 2. 1645.

¹⁸⁵ Nejisté čtení.

[fol. 16r]

Léta Páně 1678, pan Martin Arnošt, soused na Podklášteří, jmenovitě na den sv. Štěpána¹⁸⁶, předstoupil jest před tovaryše starší i celý poctivý řád, zato nás s náležitou uctivostí žádal, abychme jej do společnosti přijali, že chce každoročně Suchý dni vypravovali, což my, tovaryši starší, se vším poctivým řádem, jeho jsme nechtěli oslyšeti, nýbrž jeho sme mezi sebe přijali, a tak bude povinen každoročně 8 grošů bílých při svátcích vánočních vzkládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Martina Phera, Matěje Maurera;

Z vandrovních: Jiříka Vizovského, Jakuba Provedovského.

[fol. 16v]

Léta Páně 1709 memoria aneb v paměť se uvozuje, že jest se jeden tovaryš v poctivém řádě dal psát jménem Bernard Sojka, netrvajíce v řádě nějaký 2 nade[...] pro velké hry, že musel svůj kabát, kterej byl dostal vod svého pana cermistra¹⁸⁷ zastavit i dovídajíc se to poctivej řád jeho náležitě vytrestali a sami ten kabát vyplatili. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Johannese Flajßmona, Johannes Ceplíchala;

Z vandrovních: Matěje Racka, Honze Šimsalíka.

[fol. 17r]

V létu docházejícím 1646 nemohouce tovaryšských schůzí na hospodě míti pro vojenský lid, který jest do města Třebíče přitáhl, jsou nám páni cechmistři zapověděli na hospodě se scházeti, nýbrž abychom se sešli u kohokoliv z mistrův, vyžádali sme si to my, tovaryši starší, při panu Janovi Zastudilovi, toho času předním cechmistrem cechu soukenického, aby nám přáno bylo u něho schůzi v den svatého Štěpána míti, jest nám od něho povoleno. Zvědouce o tom páni bratři pekaři jsou k nám přišli tovaryši starší a s námi rozmlouvání jsou měli v příčině obnovení bratrstva poněvadž mezi něma jsou tovaryši vandrovní a nepovědomí bratrstva, aby jim od nás, tovaryšův starších, povoleno bylo mezi nás vstoupili a to, coby koliv budoucího dobrého při našem poctivém řádě pohledávali a bratrství mezi námi od

¹⁸⁶ Tj. čtvrtek 26. 12. 1678.

¹⁸⁷ Doslovná transkripce.

předkův našich a jejich, které jsou mezi oběma stranami od mnoha let vzdělány obnovily, nechtíce mi o své újmě taky míti s ohlášením se při panu Janovi Zastudilovi, pánu starším předním jest jim povoleno mezi nás vstoupiti. S větším počtem, mezi nás vstoupili a místa svá přijali a náležitou věc, kteráž tovaryšův starším náležela jsou přednesli celýmu řádu našemu a za laskavou odpověď od poctivého řádu žádali. Z ní tovaryši starší nemohouc pány bratry tak brzy odbýti, žádali sme jich, aby jakouž chvílečku s námi strávili a s námi večer byli, že my nich laskavou odpovědí spraviti odporni nebudem.

[fol. 17v]

Mezi mnohými rozprávkami při posezení našem přišel mezi nás Jan Čížek opilý k stolu, těch slov užil a k nám tovaryšům starším, abychom pány bratry tak brzy od sebe nepustili, nýbrž abychom jim dosti pití dali. Vědouc my o tom dobře, co máme činiti, mluvením sme pomínali, nebo sme na něm dobře viděli, že my již dost truňku sme jej od stolu tak, jak jsme mohli, dobrým slovem odbyli. On pak odcházejíce od nás, Jan Čížek ujal těch slov, že jest měl při sobě tři zlatý peněz a jemu vzaty jsou statkem od tovaryšův našich, toho času přísedících, jmenovitě Václava Jelínka a Václava Račeradského, oni jsou jej v tom pamatovali, aby toho nemluvě, že sou tu tovaryši starší, jest jim odpověď tu dal, že tovaryši sou starší rovně všemi. Když pak tovaryši starší i přísedící sou od Jana Čížka zašel my a zloděje vyhlášen není jim od nás tovaryšův starších toho času žádná zpověď dána, nýbrž z toho nemalé, ale veliké pozdvižení se mezi tovaryši obecními se zběhlo. Na to přišlo, že sme se k pánům cechmistrům utekli a v ty věci pohledávali, abychom o Jich Opatrnosti přichránění byli, Jich Opatrnosti jsou se nésti šli v ty věci popravovati spolu, i s některejma pány mistry našimi na tom se snášeli, aby Jan Čížek toho dokazoval i nemohl průvodu učiniti. Mělo jest jim bratrství dokonce vypověděno býti, tovaryši starší poctivého řemesla pekařského nemalým, ale velikým zaneprázdněním spolu i s tovaryši <poctivého řemesla soukenického> obecními toho při nás pohledávali ven ne nemohli při nás obdržeti, až potom ro-

[fol. 18r]

zumějíc tomu, že by z toho větší soudy a zaneprázdnění jim tovaryšů starších, ano i celému řádu poctivého řemesla pekařského nastávalo, jsou k pánům cechmistrům a mistrům, se utekli a jich v té věci pohledávali. Až na to přišlo, mezi nás práci vážili

spolu s nima a žádost při nich učinili k nám, k tovaryšům starším a celému řádu, že pak Jan Čížek nemohl průvod učiniti jest k tomu přidržán, co jest koliv smluvil svými rty, že nepravdu mluvil jednou, po druhé i potřetí, že proboha žádá a prosí, aby mu vina milostivě byla ráčena že na žádného nic neví, než všecko dobré podle toho, žež žádal i pánův cechmistrův a mistrův cechu našeho, obzvláště pak pana rychtáře městského, aby přímluva k našemu řádu od osoby byla učiněna, což oni vidouce jeho nemalé slz vylévání sou tak učinili, že přímluva jim se za Jana Čížka od pánův cechmistrův a mistrův obojího řemesla nemalá šla, což my pamatujícíce na vzácné přímluvy pana rychtáře městského, pánův cechmistrův a pánův mistrův obojího řemesla a pánův bratrů ševců, abychom to mimo sebe pustili a vinu tu, kteráž jest mu odpuštěna a do knih pamětních našich uvedena, kdyby se pak co takového mělo více podobného od pánův bratrův státi, ten a takový má se od poctivého řádu a nebo cechu odloučiti bez milosti. Stalo se u přítomnosti pánův cechmistrův a pánův mistrův obojího poctivého řemesla a pánův bratrův poctivého řemesla, nového řemesla ševcovského. Stalo se za cechmistrův

[fol. 18v]

těchto: Pana Jana Zastudila a Mikoláše Prajsnera a Eremiáše Vajgnera, Zikmunda Veselského a Josefa Hodějovského a Matouše Hace. Item za tovaryšův starších poctivého řemesla nového ševcovského Mikoláše Kratochvíle, a Matěje Růžičky, řemesla pekařského toho času Bartoše Karáska a Jiříka Hrdličky. Za nás tovaryši starší tehdejší Jana Smutného a Honze Krátka. Léta svrchupsaného 1647.

[fol. 19r]

Léta 1652, 10 dne Iunius¹⁸⁸, stala jest se celá a dokonalá smlouva před Jich Opatrností pány cechmistry a staršími tovaryši mezi osobami těmito: Václavem Fabíkem a Václavem Svobodou, kteřížto se byli zhaněli slovy nectnými jsouce při tom ku Václav Fabík čehož velice potom litoval. Tak jest potom rukou dání mír to odprosíl, že mu více toho nechce připomínati buďto v dobrým nebo v opilství způsob slibuje.

¹⁸⁸ Tj. čtvrtek 10. 6. 1652.

Stalo se za cechmistrův těchto, zejména pana Mikoláše Prajsnera, pana Albrechta Helmona, pana Martina Mochenhomra, pana Jana Korandy, pana Matěje Fabiána, pana Václava Sojky, pana Pavla Annlaufa, pana Václava Heraly.

Za nás, tovaryšův starších:

Z domácích: Pavla Zastudila, Jana Veselého;

Z vandrovních: Václava Pelikána, Jakuba Příborského.

[fol. 19v]

Léta Páně 1652 memoria, paměť se uvozuje, že jest se stala smlouva aneb porovnání celé a dokonalé před tovaryši staršími domácími i vandrovními, i před úplnejm řádem poctivého řemesla soukenického. A to porovnání také jest bylo mezi tovaryši těmito, s jmény Martinem Fialou domácím a Mikolášem Krásem tak, že jsou se zhaněli slovy nectnými, čehož nikoli jeden na druhého dokázati nemohl, což jsou před plnejm poctivejm řádem prohlásili, že rukou dání sobě to a srdcem upřímným odpouštějí a to na ten způsob, aby jeden druhému ni žádnem vymyšlenejm způsobem toho v dobrým ani ve zlým nepřipomínal. Pod propadením 2 kop grošů jsou to potvrdili.

Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Paulus Zastudil, Jan Veselej;

Z vandrovních: Václav Pelikán, Jakub Příborský.

[fol. 20r]

Léta Páně 1652, 21 July¹⁸⁹ memoria aneb paměť se uvozuje, kterak z jisté vůle a nařízení od Jich Opatrností pánův cechmistrův jsou to při nás, tovaryších starších, jak nynějších nařídili, tak i budoucím ostříhati a zachovávatí poručili a to v příčině tovaryšův vandrovních, kteří by ještě zde ve městě Třebíči při tomto poctivým pořádku nedělali, a tu podle obyčeje jméno své do tabulek tovaryšských zapsati dali, tehdy takový tovaryš aby při vandrovního povinen byl 3 groše položiti. Naproti tomu tovaryši starší jak nynější tak i budoucí, budou povinni jména takových tovaryšův do rejster při tomto nařízení k tomu neschoval udělaných pro smlouvy památku

¹⁸⁹ Tj. středa 21. 7. 1652.

zapsati. Stalo se za Jich Opatrností pánův cechmistrův, zejména těchto: pana Mikoláše Prajslera, pana Albrechta Helmona, pana Martina Mochenhomra, pana Jana Korandy, pana Matěje Woltera, pana Václava Sojky, pana Pavla Annlaufa, pana Václava Načeradského. Za tovaryšův starších:

Z domácích: Pavla Zastudila, Mikoláše Bisatty;

Z vandrovníků: Václava Pelikána Kolínského, Honze Krátého Jihlavského.

[fol. 20v]

Léta Páně 1652, 12 Augusti¹⁹⁰ memorial aneb v paměť se uvozuje, kterak tovaryš jeden řemesla našeho soukenického z poctivého řádu, jménem Jiřík Pauš Jaroměřický, rodič, kterýž se řemeslu v městě Třebíči u pana Šalamouna Rejna učil nenáležitě věcí se dopustil tož i pan Václava Načeradského (jinak Geralt) v právu pozastavuje, jemu jest škodil tak, že jest jemu po dvakrát postižen jsou v len kradl a jinším lidem ji prodávati tu kradenou, v len dal už jest na něj pronešeno bylo a mezi tovaryše se to dostalo, při kterémžto pronešeň. I také na světlo přišlo, jeho před kolika lety spáchána krádež též pánům mistrům, kdežto on zde však zůstával, zejména u pana Jana Kavky, u pana Samuele Rejna, kterýmžto on nápodobně škodil, v len kradl i postižen byl, však na jeho veliké slzy vzlévání a prosbu, všecko mu to odpuštěno bylo, toliko aby se polepšil. Však poněvadž on přestati musil, nadto výše poctivého řádu, aby mu to prominuto bylo neodprosil a se neporovnal, nýbrž po učiněnej škodě ani se žádnému světlu neukázal, nýbrž pryč vandroval, tehdy celej poctivej řád se na tom snesl a jeho za nepoctivého vyhlásili. On pak byvší několik nedal na vandru od tovaryšův, kteří o tom věděli, když jej nadvandrovali pohnali ho, srozuměje on pak že jich s ním dobře nebude, přišel zas sem do Třebíče, a teprve své poctivosti po mnoha nedělích při poctivém řádě vyhledával. Však když již to tak daleko

[fol. 21r]

přišlo, nic obdržeti nemohl. Nadto výše i pan ouředník panství jaroměřického pěkně psaní přimluviti jest poctivému řádu poslal, však nic svého pána poddanýmu totiž Jiříkovi Paušovi jest vyjednal potomně při prověřování a obnovování tovaryšův starších zase sám osobně pro Boha a pro milosrdenství Boží celého řádu za odpuštění

¹⁹⁰ Tj. čtvrtek 12. 8. 1652.

jeho hříchu, kterýž proti svému řemeslu učinil prosil, však nic neobdržel, nýbrž odpověď takovou dostal, aby poctivému řádu pokoj dal, že do něho nic činiti ani svým v žádný mír, poněvadž on tak dlouho s tou věcí vláčel a svej poctivosti nehanil, jemu nejmenším slovem a pomocí nechtějí pomocni býti a jeho vočištění. K těmžto věc až posavad' tak zůstává, že on při řemesle našem ani dílem fedrován býti nemůže. Převertice 2 listy, tedy tyto věci jak se dáleji vedla bedlivý čtenář se dočte. Stalo se za tovaryšův starších: Pavla Zastudila, Mikoláše Bisatty, Václava Pelikána Kolínského, Honse Krátkého Jihlavského.

Stalo se za pánův cechmistrův těchto, pánův Mikoláše Prajslera, Martina Mochenhomera, Jana Korandy, Matěje Waltera, Václava Sojky, Pavla Annlaufa, Václava Načeradského.

Stalo se léta výše jmenovaných 1652, 12. Augusti.

[fol. 21v]

Léta Páně 1653, 9. Marti¹⁹¹ memorial aneb paměť se uvozuje, kterak při obnovování tovaryšův starších, pan otec, pan Jiřík Koskanda u přítomnosti pánův cechmistrův dvouch, pana Tomáše Zuglweita a pana Martina Mochenhomra, hospodu jest nám vypověděl a to pro příčinu tuto: kterak tovaryši vandrovní na hospodě panu otci navzdory všelijaké zaneprázdnění činí, tabák kouřící jako páni vojáci užívají, ano i s ohněm na seno jest jeden tovaryš tabák kouřiti šel, nadto výše mnohý být i dílo měl, že nesehnali naději, po městě žebrotou jdou a tak jenom dlouhý čas na hospodě se povalují. Však nicméně na prosbu pánův cechmistrův, pana Mikoláše Prajslera a Tomáše Zuglweita a Martina Mochenhomra, zase ten hněv mimo sebe pan otec spustil a to na ten způsob, aby bylo nařízeno při tovaryších starších, aby tovaryši vandrovní, kteříž by sem přivandrovali, déleji se na hospodě nezdržovali, než na dva dni. Však bude-li panu otci za to žádati, že od toho nebude, aby neměl tovaryši déleji v příbytku jeho, totiž na hospodě sobě odpočinouti. Však aby se pěkně, tiše a počestně u něho, totiž na hospodě, chovali, což my, tovaryši starší, uznávající, že by pan otec jinší způsob nás déleji u sebe nechtěl míti, tehdy sme k tomu však s vědomím a vůli celého poctivého řádu přistoupili a nechtějíce se stěhovati, k tomu sme přivoliti museli.

¹⁹¹ Tj. středa 9. 3. 1653.

Stalo se za tovaryšův starších předešlých: Pavla Zastudila, Mikoláše Bisatty, Václava Pelikána, Honze Krátkého.

V nově zvolených: Mikoláše Bisatty, Václava Korandy, Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

[fol. 22r]

Léta Páně 1653, 24 Juny¹⁹² paměť se uvozuje, kterak skrze nešťastnou chvíli a hodinu jeden tovaryš z prostředku řádu našeho, jménem David z Hlinský, rodič Polenský, koupá se den památný svatého Pána mezi 18. a 19. hodinou svůj život tak v řece bídné musil dokonati. Však nicméně to tělo mrtvé, předu původem křesťanským, u přítomnosti obojího bratrstva s zvoněním i s knězem a s žakovstvem jest počestně k Svatý Trojici, kdež jinší těla mrtvá odpočívají, donešeno. Však i pokladnice nebylo potřeby nic utráceti. V práci pozůstával u pana Michala Klímy. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláš Bisatta Třebíčský, Václav Koranda;

Z vandrovních: Kryštof Kruš, Jiřík Solnický.

[fol. 22v]

Léta Páně 1653, 17 Augusti¹⁹³ memorial aneb v paměť se uvozuje, my slušná a nad poctivosti ochrannou ruku držeti hodná, kteráž se stala strany vejš jmenovaného Jiříka Pauše Jaroměřického strany jeho krádeže, který se minulého roku dopustil, jakž napřed obšírněji zapsáno jest. Nechtějice on na ty odpovědi, která se jemu dala léta 1653, 25. <Martii> Februari¹⁹⁴, přestati, tehdy nepřestával více a více vrchnosti sou v tom pohledávati, aby jemu nápomocna byla skrze přimluvu jemu k dobrému při poctivým řádě našem, skrze psaní za něho se přimlouvati. Což jest na místě vrchnosti jeho pan hejtman toho času místodržící jménem Georg Reichelt neobmeškával, nýbrž za něj nezůstával se skrze psaní přimluviti, nápodobně i celý ouřad městys Jaroměřic, též svojí cti hodný pan farář města Třebíče skrze pěkné psaní k řádu našemu, osobně pak pan otec náš, pan Jiřík Koskanda, též páni cechmistři osobně na poctivou hospodu přišli, zejména pan Mikoláš Prajsler, pan

¹⁹² Tj. pátek 24. 6. 1653.

¹⁹³ Tj. středa 17. 8. 1653.

¹⁹⁴ Tj. pátek 25. 2. 1653.

Martin Mochenhomer, pan Samuel Rajmon, pan Jiřík Filip, poctivého řemesla soukenického.

[fol. 23r]

Tehdy velmi pěkně se za něj jak k tovaryšům starším, též k celému poctivému řádu se přimlouvali, abychom jemu jeho vinu odpustili, že se chce řád v pokutě už by na něj uloženo bylo pod nabytí, jen aby mohl za poctivého tovaryše držen býti, což my, tovaryši starší, ano i celý poctivý řád vyrozuměje, jak z přimlouvacích psaní, též také i z oustní jejich žádosti, tu věc sme bedlivě rozvažovali a odpověď takovou dali, aby Jiřík Pauš strpení měl do 2 neděl, že chceme o tu věc jak s pány bratry ševci, též s pány bratry pekaři, i s některými dobrými rozumnými lidmi se poradili a jemu ve dvou nedělích odpověď dáti. Když pak ten čas vyšel, tehdy jest se zase vejše jmenovaný Jiřík Pauš na poctivou hospodu naši dostavil a laskavé odpovědi vzkázal. My pak ku pomoci, aby na nás budoucně nářek nebyl, žádali sme pánův bratrův obojího řemesla, aby sobě nešířili mezi nás do poctivého řádu přijítí a jak by dobré jejich zdání a snešení bylo, aby se před celým poctivým řádem prohlásili, což jsou na žádost tovaryšův starších, tak mnoho lásky k nám prokázali a jaká by rada jejich byla, se prohlásili a s námi se dobrá rada jejich srovnávala, totiž když on takový hřích již několikrát učinil a postižen byl, a se nechtěl polepsiti a krádeže přestati tehdy, aby nám pokoj dal, a řemesla prázdnen byl, poněvadž i jinší nepoctiví věci sou na sebe vyznával, kteréžto do těchto knih pamětních, hanba by byla se zapsati může se jeden [.]¹⁹⁵

[fol. 23v]

vyslyšíce my, tovaryši starší, též také i celý poctivý řád náš, radu a dobré zdání od pánův bratrův obojího řemesla ve 2 osobách tu přítomných, tehdy sme také i zdání naše pánům bratrům oznámili a Jiříka Pauše do řádu zavolali, a aby poctivému řádu pokoj do konce dal a nás více nezanepřázdňoval, že s ním víc činiti, ani jeho více před sebe pustiti nechceme, tehdy jest musel chtít, neb nechtěl na ty krátký odpovědi přestati a s pláčem přec z hospody naší odjíti. Ty po všecky přimlůvací psaní bedlivě do pokladnice naší sme schovali a jak nynějším, tak taky budoucím tovaryšům starším, aby je při společnosti pro budoucí památku pěkně dohromady zavázali sme zanechali. Stalo se za pánův cechmistrův, anšto Mikoláše Prajslera, Tomáše

¹⁹⁵ Nečitelné slovo – okraj strany.

Zuglweita, Martina Mochenhomra, Honze Šturma, Samuela Rajmona, Martina Pauchovského, Jiříka Filipa, Pavel Skocovského. Za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Třebíčského, Václava Korandy Třebíčského;

Z vandrovních: Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

Stalo se léta a dne ut supra.

[fol. 24r]

Léta Páně 1653 stalo se porovnání při poctivým právě panem rychtářem (jménem panem Matějem Helmonem) mezi osobami dvěma, totiž Jakubem Kesnerem, tovaryšem řemesla našeho a sousedem zdejším, punčochářem, jménem Janem Střítežským, kterýžto tovaryš Jakub několik neděl u punčocháře dělal. Když sme se pak toho dověděli, tehdy sme pro něj odeslali a jeho do vězení dali, poněvadž takovou hanbu řemeslu našemu učinil a pak z vězení pěkně prosil, abychme jeho ven vypustili, že chce se pod pokutu naší dáti, což jest také i splnil a pokuty do poctivé pokladnice naší dáti musil, jmenovitě 2 zlatý. Naproti pak tomu byl dlužen punčochářovi 2 zlatý a 9 krejcarů. I museli jemu takového dluhu zaplatiti. I zastavili sme se při něm a nedali sme jemu, aby jemu platil, protože tovaryše naše zdržuje, a slíbil mu, že co na něj přijde, že chce za něj odpovídati. I dostala se ta věc před právo rychtářské. Až potomně při poctivým právě k tomu přišlo, že jest punčochář od polovice dluhu upustiti musil a polovic jemu přece před poctivým právem položiti musil, a to proto, že ty peníze nebyly jemu na jeho potřebu zapůjčeny, než z pošlice on jeho s punčochami na jarmark, on ty peníze co utržel, utratil a tak také věc pěkně u poctivého práva mezi nimi oboumi stranami v přítomnosti tovaryšův starších jest umrtvena a spokojena. Stalo se tovaryšův starších:

Z domácích: Mikuláš Bisatta Třebíčský, Václav Koranda Třebíčský;

Z vandrovních: Kryštof Kruš, Jiřík Solnický.

[fol. 24v]

Léta Páně 1653 přistoupila mezi nás na Suchý dny paní Dorota Longinská pro příčinu smrtedlnosti, že kdyby kteréhokoliv času Pán Bůh ráčil prostředkem času smrti kohokoliv z příbytku jejího, anebo přátel jejích z tohoto světa povolati ráčil, tehdy povinnost naše bude spolu s celým poctivým řádem to tělo mrtvé ke dveřím

hrobovým doprovoditi. Ona naproti tomu zamlouvá se podle obyčeje starobního každoročně do poctivé pokladnice naší při času vánočním po 8 groších bílých pokládati. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domovních: Mikoláše Bisatty Třebíčského, Václava Korandy Třebíčského;

Z vandrovních: Kryštofa Kruš, Jiříka Solnického.

[fol. 25r]

Léta Páně 1653, 24 Augusti¹⁹⁶ stalo se jest porovnání před Jich Opatrností panu rychtáři, též v přítomnosti tovaryšův starších mezi osobami dvěma, totiž Honzem Nejhoverem a Jiříkem Karafiátem, tovaryšem řemesla našeho. Kterýžto vejš jmenovaný Hons, byvše ten čas soukeníkem v Náměšti, toho se dopustil a Jiříka Karafiáta v Náměšti v šenkovním domě mezi hostmi za zloděje, že by něký peníze v Třebíči jednomu vojáku vzíti měl vyhlásit, pro kteréžto peníze on již prve zavázal, že ani takových peněz neviděl, na rathauze učiniti musel. Přijdouce pak on do Třebíče, i nemeškali sme ihned k právu jíti a takovýho soukeníka, aby co mluvil a tovaryše toho nařkl, aby před právem se prohlásil. On pak všeho zapíral, však svědky přesvědčen byl, i porozumějní poctivý právo, jak žaloby, tak i odporu, tehdy toho soukeníka do vězení dal, a k tomu přinucem byl, že Jiříka Karafiáta před námi a poctivým právem odprostiti musel a 1 kopu a 15 grošů bílých za škody Jiříkovi Karafiátovi na právo položiti musel. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Václava Korandy Třebíčských;

Z vandrovních: Kryštofa Kruš, Jiříka Solnického.

[fol. 25v]

Léta Páně 1653 memorial aneb v paměť se uvozuje, kterak Jich Opatrnosti páni cechmístři v přítomnosti celého poctivého cechu jsou tyto při nás nařídili a od datum tohoto léta při poctivém řádě na časy budoucí zachovati poroučeli, totiž aby v tak, jak předešlé na Štědrý večer panu otci Štědrého večera se darovalo a tu potom jak panu otci též i jinším dobrým lidem u příležitosti skrze vopilství se nečinilo, nýbrž aby takový dar a neb scházení celého poctivého řádu panu otci na konec von presentýrován byl a tu jakoby vůle aneb snešení tovaryšův bylo, aby truňka (po

¹⁹⁶ Tj. středa 24. 8. 1653.

vykonání toho pobožného vinše a odvedení nového léta) užívati mohli. Kterážto věc vyslyšense, jak my, tovaryši starší, ano i poctivej řád, že by věc prohloubení, nýbrž více k zvelebení poctivého řádu, že nás toho stále k tomu sou při něm byli a tak se chovati i na časy budoucí sou připověděli. První začátek stal se léta 1654 1 Januarii¹⁹⁷ od tovaryše staršího předního spolu i s muzikou a celým poctivým řádem tu přítomným a do poctivé hospody naší ten čas u pana Jiříka Koskandy hospodu naši mající byli sme s pren[?]¹⁹⁸. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Václava Korandy Třebíčských;

Z vandrovních: Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

[fol. 26r]

Léta Páně 1654, 25 Januarii¹⁹⁹, den památný na víru obrácení Svatého Pavla, paměť se uvozuje, kterak roku minulého 1653 při odvozování počtu před Jich Opatrnosti páni cechmistrři od předešlých tovaryšův starších pan otec, pan Jiřík Koskanda, hospodu poctivému řádu jest vypověděl, však nicméně na žádost pánův cechmistrův ještě na jeden rok toho místa poctivému řádu jest přál. Však nicméně při odvozování panu otci nového léta, tehdy jest se v tom jak tovaryšům starším, tak také i celému poctivému řádu prohlásil, že poněvadž slib ten, kterýž jest pánům cechmistrům připověděl, již vyšel, abychme sobě hledili hospodu jinde opatřiti, poněvadž on i [s] čeládkou tak velkou jako prve míval, již zaměstnávati se nechce. I porozumějíce my, tovaryši starší, ano i poctivej řád, že by od úmyslu svého jinak ustoupiti nechtěl, tehdy sme k Jich Opatrnostem pánům cechmistrům došli a jim tu věc přednesli. Vyrozumějíce pak pány cechmistry z řeči naší žádost na ně složenou. I nemeškali jsou spolu i s tovaryši staršími slovutného muže, pana Pavla Placovského žádati, aby tak mnoho lásky poctivému řádu učinil a nás sobě za syny přijal, tehdy s nemalou, nýbrž s velikou prací a prosbou na veliké, jak pánův cechmistrův, tak tovaryšův starších, jak pana otce, tak také i paní matku prošení, to jsou k sobě přijali, a poctivému řádu v příbytku jejím, kdybychme mohli dobré věci vzdělávati a zle přetrhovati hospody popřáli.

¹⁹⁷ Tj. sobota 1. 1. 1654.

¹⁹⁸ Nečitelný okraj stránky.

¹⁹⁹ Tj. středa 25. 1. 1654.

[fol. 26v]

I majíce my, s pomocí Pána Boha všemohoucího, a z starosti Jich Opatrností pánův cechmistrův hospodu objednanou a vydanou a že předešlý pan otec náš jich na hrubé rád nás v příbytku svém viděl, tehdy sme se o to tím spíš přičinili a den památný svatého Pauli na víru obráčení u přítomnosti pánův cechmistrův všech, též u přítomnosti pánův bratrův obojího řemesla sme se s pěkným procesím stěhovali, při kterémžto stěhování outrata nemalá vzešla, tak že za jídlo a pití, kteréž se pro uctění pánův cechmistrův ztropilo přes kop 28 grošů dáno jest krom truňku pivního, kteří obecní tovaryši učinili, na kteroužto outratu páni cechmistři 4 zlatý na pomoc dali a z pokladnice tovaryšské 8 kop grošů dáno jest. Vostatek pak tovaryši obecní pomalu sbírali, takže taková outrata pěkně zaplácena jest. Pán Bůh dej, abychom ty všecky věci, kteréž k poctivému řádu našemu patří, za mnoho prodloužená léta mohli řídit a spravovati ke cti a slávě Boží poctivého řádu k vzdělání zlých do přetrhování a dobrých pak pro zachování, k němuž Pane Bože nápomocen býti rač. Amen. Stalo se za pánův cechmistrův těchto: pánův Mikoláše Prajslera, Tomáše Zuglweita, Martina Mochenhomra, Honze Šturma, Samuele Rajmona, Martina Pauchovského, Pavla Skočovského, Jiříka Filipa.

[fol. 27]

Stalo se za tovaryšův starších, zejména těchto:

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Václava Korandy Třebíčských;

Z vandrovních: Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

A[nno] 1654. 25 Januarii

[fol. 27v]

Léta Páně 1654, 7 Aprilis²⁰⁰ přistoupili mezi nás na Suché dny do bratrství pro příčinu smrtnosti zejména tito: pan Matouš Vyskočil, sládek a pan Adam Rüttich, sklenář, že kdyby kteréhokoliv času Pán Bůh prostředkem časně smrti z příbytku jejich povolati ráčil buďto dítky jejich a neb z přátel jejich, tehdy povinnost naše bude takové umrtvené tělo k hrobu sprovoditi. Oni pak naproti tomu povinni budou

²⁰⁰ Tj. pátek 7. 4. 1654.

každoročně do poctivé pokladnice naší při času vánočním po 8 groších Suchý dni pokládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Václava Korandy Třebíčských;

Z vandrovních: Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

[fol. 28r]

Léta Páně 1653 memorial aneb paměť se uvozuje, kterak jest se Jakub Rewaldský v domě pana Matěje Kamenického nepoctivě s osobou jednou pohlaví ženského choval, potomně pak ji i za manželku vzal, však nicméně poněvadž taková věc jemu jak od Jich Opatrnosti pánův cechmistrův, ano i od poctivého řádu odpuštěna býti nemohla, tehdy s poručení pánův cechmistrův pokutu za takový svůj vejstupek, jmenovitě 2 kopy grošů dáti musil, jinším ku příkladu pro kterouž tu příčinu tuto se v paměť uvozuje, že kdyby kdokoliv z tovaryšův takových věcí se dopustil, tehdy podle vůle a uznání celého poctivého řádu taková osoba, aby pro takový vejstupek vytrestána byla.

Stalo se za pánův cechmistrův: pana Mikoláše Prajslera, pana Tomáše Zuglweita, pana Martina Mochenhomra, pana Samuele Rajmona, pana Martina Pauchovského, pana Pavla Skočovského, pana Georg Filipa. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Bisatty a Václava Korandy Třebíčských;

Z vandrovních: Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

[fol. 28v]

Léta Páně 1634, v paměť se uvozuje, že jest před celý poctivý řád náš předstoupil Jakub Kroměřížský, tovaryš řemesla soukenického, pro příčinu tuto: poněvadž jest on od poctivého řádu pro řeči své, kteréž jest on mluvil, a nadto odvandroval nedůvodně, chtěje v hanbu uvésti dceru jednu zdejší, však potomně toho prokázati nemohl, púhonné psaní posláno bylo. Nicméně když se sem dostal a jak slušně a náležitě jest se porovnal, nás pak za to žádal, abychme jemu psaní pod pečeti tovaryšskou dali. I vidouce my, že ta věc již v přítomnosti pánův sousedův některých, zejména pana Josefa Hodějovského, pana Jiříka Pruše, pana Michala Klímy, pana Jana Procházky porovnána a umrtvena byla, i nemohli sme žádost jeho oslyšeti, však jeho pro takový vejstupek jeho v naše trestání a pokutu sme vzali a

jich peněžitou pokutou jinšejch ku příkladu jmenovitě 1 kopy 15 grošů bílých položice pak on takovou pokutu, vysvědčení jemu od poctivého řádu pod pečeti tovaryšskou sme dali. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Václava Korandy;

Z vandrovních: Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

[fol. 29r]

Léta Páně 1652, outery svatodušní²⁰¹, v paměť se uvozuje, kterak Honz Kraus z Grosepachu učice se u pana Albrechta Helmona, nepoctivé věci se dopustil. Zdechnouce ovce u cechmistra jeho, on ji umrlou do pytle sám drahý vzal a přes zahradu nesouc přes plot přehodil, když pak taková věc po některý neděli na světlo vyšla, on se zastíral cechmistrem svým, že by on byl měl poroučiti, však toho na něho prokázati nemohl pro kteroužto příčinu on řemesla, jak od poctivého cechu, tak i od poctivého řádu odsouzen byl a cechmistrovi jeho, Albrechtovi, od léta 1653, 12 Januarii²⁰² až do léta 1654 8 Marti²⁰³ tovaryš staven byl, poněvadž ve vězení jeho odsud za vrchností svou jdouce, oni se tak v času dlouhým skoro za 5 čtvrtí léta nedostavil, ani nic nevzkazoval. Však nicméně dokud rok byl nevyšel, tehdy poctivý řád i před panem hejtmanem o tu věc na zámku byl, však toho času pan hejtman nic při řádě zjednati, coby Albrechtovi k dobrému bylo, nemohl nápodobně i páni cechmistři přicházejíce na hospodu naši, nic mu pomoci nemohli, ono i on sám jak skrze písac suplikaci též i osobně s přáteli svými, aby mohl tovaryše míti obdržeti, toho při poctivém řádě nemohl. Nicméně když tak přece vyučené prodlíval, a až posavaď se nepostavil cechmistr jeho, pak bez představy skrze pana purkmistra a pány radní za tovaryše, aby mohl od poctivého řádu puštěn míti prosil, až posledně k tomu přišlo, že páni cechmistři i celý poctivý cech za tu poctivému řádu přislíbil, kdyby mělo do zlého budoucně z toho pojíti, tehdy na cechovní škodu a outratu, že

[fol. 29v]

chtějí o tu věci ujíti, a poctivý řád náš zastati. I majíce my takovou hojnou zámluvu před celým poctivým cechem, k tomu sme přivolili a jemu zase tovaryše do díla dosaditi přislíbili i také skutkem naplnili. Pro kteroužto příčinu tuto se v paměť

²⁰¹ Tj. úterý 15. 6. 1652.

²⁰² Tj. středa 12. 1. 1653.

²⁰³ Tj. středa 8. 3. 1654.

uvozuje, že kdyby dnes neb zejtra (Pane Bože uchovati rač), ňáké hanění neb nedorozumění pro tu věc se stalo, tehdy páni cechmistři i celý poctivý cech budou dle přípovědi jejich, aby věci odpovídati povinny. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Václava Korandy Třebíčských;

Z vandrovních: Kryštofa Kruše, Jiříka Solnického.

Léta 1654, 8. Marty²⁰⁴

[fol. 30r]

Léta Páně 1654 v paměť se uvozuje, kterak Jan Mastnický, tovaryš řemesla soukenického, jest se nenáležitě věci s osobou jednou pohlaví ženského dopustil, potomně od poctivého práva k tomu přinucen byl, že jest ji sobě za manželku pojati musil. Však nicméně pro vejstupek ten jinším k vejstraže poctivej řád jest ho v své trestání a pokutu vzal a dřívěji, než-li mu dovoleno bylo pracovati s osobami dvoumi, zaručiti tovaryšům starším jest musil a potomně se mu rok dal, kdy a který čas takovou peněžitou pokutu položiti měl a po vyjití toho termínu do pokladnice tovaryšské jest 1 kopy 15 grošů položiti musil. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláš Bisatta, Václav Kovanda Třebíčský,

Z vandrovních: Kryštof Kruš, Jiřík Solnický.

[fol. 30v]

Léta Páně 1654, 26 Decemb[ris]²⁰⁵ memorial aneb paměť se činí, kterak s dovolením Jich Opatrností pánův cechmistrův, ano i celého poctivého řádu vyzdvižen jest erb tovaryšský na pravou hospodu řemesla soukenického, ku poctivosti celého řádu, kterýžto erb tovaryšský nemalý peníze jest stál, takže truhláři, šiftáři a malíři do 40 zlatých dáno jest. Však nicméně z pokladnice tovaryšské nic víceji, než 28 kop grošů dáno jest, vostatek od přivandrovaných tovaryšů pomalu shledáno jest. Však hotovými penězi ani jedna sbírka na to učiněna není, takže žádný tovaryš nic z svého na ten náklad nepřidávali. Dejž Bože, aby za mnohá léta statí o této na své podstatě mohl a k porušení nepřišel. Stalo se za tovaryšův starších:

²⁰⁴ Tj. středa 8. 3. 1654.

²⁰⁵ Tj. úterý 26. 12. 1654.

Z domácích: Mikoláše Bisatty, Václav Koranda;

Z vandrovníků: Kryštof Kruš, Jiřík Solnický.

[fol. 31r]

Léta Páně 1655 memoria aneb v paměť se uvozuje, jsouce voleni tovaryši starší při čase masopustním v ouplném poctivém a slavném cechu soukenickém, i což se stalo při tom zvolení jich, že jsou páni cechmistři tovaryšům starším dostatečně poručiti ani sobě více ku pomoci přisedících tovaryšů nevolili, že to dokonce zamezují a zapovídají. I stalo se po obnovení tovaryšů starších, že jsou mimo naději páni cechmistři propuštěni a jinší na jich místa zvoleni. I tu hned nemeškali tovaryši starší a o to věc opravdově se ujali, a pánům cechmistrům oznámili, proč ten stůl přisedící před 26 lety s dovolením předkův jejich byl zvolený, totiž proto, když se zde v městě Třebíči řemeslo soukenické rozmáhalo

[fol. 31v]

a poctivý řád se rozmáhal a rozšiřoval, tehdy se tovaryši starší vsadili, jestli nemohou, tak aby ty tovaryši přisedící nepokojné tovaryše ručili pro zachování pokoje, Item buď v jakýchkoliv roce přijde tovaryšům starším na povážení, byli a na místě tovaryšů obecních od poctivého řádu odpověď dávali. I nemeškali páni cechmistři a práci rači k panu Pavlovi Ploučovskému na ten čas panu otci našemu, aby na něm dostatečně vyzvěděli, jestli že by bez takových tovaryšův přisedících bejti nemohlo a nebo by byli k polehčení tovaryšům starším a i sumou všeckou na panu otci vyzvěděli, což pan otec vedle dobrého uznání odpovědí krátkou je spravil a to tak, že tovaryši starší nemohou tu vždycky býti a mnohokrát nevole pokojiti, nýbrž když jsou tu tovaryši přisedící, že tu k spokojení přivedou, jako by oni tam sami byli

[fol. 32r]

a nadto nadevšecko naposledy takovou odpovědí je spravil, jestli že by ten stůl přisedící měl zrušen býti, tehdy že by se jen větší neposlušnost a neřádné byli dokonce s takovým způsobem, aby páni cechmistři tovaryšům hospodu jinde ptali, dokonce vypovídal i už na vše pana otce odpověď, že by věc slušná byla, nemeškali o první schůzi na hospodě přijata býti, dokonce tovaryšům <starš> obecním dostatečně poručili, kterýkoliv proti tomu stolu by se stavěl, takovej aby byl

dostatečně ztrestán a zpokutován Pán Bůh všemohoucí dáti, aby ten poctivej řád na časy budoucí a v lásce a svornosti zůstával. Stalo se za cechmistrů na postavení tovaryšů přisedících: pánů Mikoláše Prajslera, Martina Mochenhomra, Honze Šturma, Samuele Rajmona, Martina Pauchovského, Pavla Skočovského, Georg Filipa.

Stalo se za tovaryšů přisedících: Honze Hoffmanna, Josefa Hodějovského, Jana Kavky, Jana Korandy, Jakuba Pašije, Matěje Smokrdy.

Stalo se ta tovaryšů starších: Pavla Zastudila, Tobiáše Krásného, z vandrovních Honze Šustru, Štěpán Vorlík.

[fol. 32v]

Anno 1656 uvozuje se v paměť, kterak předešlý tovaryš starší v nově erb k poctivému řádu udělán jest i přijdouce na to v nově zvolení tovaryši starší, aby týž erb tak brzo k zkáze a k sjití neb k zapraše[ní] nepřišel, v nově zelený firhuňk²⁰⁶ k zastírání který stál 3 zlatý udělali dali. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Pavla Zastudila, Tobiáše Krásného;

Z vandrovních: Honz Šustr, Štěpán Vorlík.

Item stalo se za jich spravování, že jsou erb cínový k tovaryšské konvi nový na svůj náklad pro jich dobrou památku darovali.

[fol. 33r]

Léta Páně 1655, v paměť se uvozuje, kterak Mikoláš Maurer věci nenáležitě se dopustil u Víta Vidourka, že jest jeho dceru za manželku sobě pojal a tu při veselí svém sám se vinen dal a tovaryšům starším sám se opovídal a žádost na ně vzkládal, že by on chtěl takovou pokutu jako jinší za takový vejstupek podstoupiti jen toliko, aby pořád v práci u svého pána soukeníka zastávati mohl, jmenovití 2 kopy grošů dáti jest musel pro uvarování jinších. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Pavla Zastudila, Tobiáše Krásného;

²⁰⁶ Také *firhaněk* = záclona, závěs; lidová zkomolenina z němčiny (*der Vorhang*); In: *Lidový slovník* [online]. J. Knížek a P. Polomík, 2019. Dostupné z <http://lidovyslovník.cz/index.php?dotaz=firhan%ECK>. [cit. 11. 2. 2020].

Z vandrovních: Štěpána Vorlíka.

[fol. 33v]

Léta Páně 1657 memoria aneb v paměť se uvozuje jsouc volený tovaryši starší při času masopouštním a ouplném a poctivém slavném cechu soukenickém, jež se stalo při tom zvolení jich, že sou páni cechmistři tovaryšům starším dostatečně poručili.

I stalo se po obnovení tovaryšů starších Simion Žlutecký se paměť přivozuje, že jest poslal z nich verstadtu k panu <Jiříkovi> Tomáši pek[áři] pro rohlík. Z toho rohlíku taková zlá vůle pošla i hany, nejprve abych se na něm jedu napil anebo udávil, dále potom vod šelem, vod zkurvysynů, tak za toho na svej hlavě nikoliv nemohl nechati, já to na starší tovaryše snesil, aby mi taková příhodu pomohli, abych zase za poctivého jako kdy prve vyhlášený byl za tej žádal. A tovaryši staří takovou práci vážili k panu <Jiříkovi> To[máši] pekaři, jestli se jeho manželka k té musíc nebo takový vzpurná slova vodpovídala, zadkem se k nim otočila a voni znavše zubili se, nechtěl s nima urovnati toho

[fol. 34r]

ony mne takovou odpověď přiminesli²⁰⁷ a takovýho rovnání zanechali do příští schůzi, ale dyž tovaryši starší se na hospodě sešli, jak domácí tak i vandrovní, řád se voznámil a když se takový věci spravili, co kradou nálezy tedy potom tovaryši starší dali takovou nevoli na tovaryše vobecní, aby jim nějakou radu učinili, jak s takovou řečí mají dělati, tedy tovaryši vobecní vzali sobě, tak do hlavy udělali takovej křik, že musili tovaryše vobecní pokojiti musili, tedy při schůzi takovou věc nemohli spraviti, tedy se nechala do pondělka, aby mohla k umrtvení přijíti, tedy ještě nemohlo se to spraviti a tovary[ši] obecní nechtěli na svůj kroš utratiti, tedy se tovaryši sesli, aby se utratilo na jeho kroš, tedy ten truňk se užíval, až do druhého dne, tedy tovaryši dva byli vodesláni vod starších tovaryšů, aby práci ráčili k pánům cechmistrům, a tehdy přidouce tovaryši vod pánů cechmistrů, aby tovaryši starší, tu práci ráčili, k pánům cechmistrům přidouce, tam, tedy tu řeč vyslyšeli, tedy hned vodeslali dva pány cechmistry. Vodeslali pana Jana Solnického a pana Simona Herlíčka a pánům cechmistrům [...] ²⁰⁸,

²⁰⁷ Doslovná transkripce.

²⁰⁸ Neúplný text z důvodu seřiznutí folia.

[fol. 34v]

aby takovou věc k umrtvení pomoci byli, tedy oni odešli cech pekařský, a kdy takovej cech se sešel tedy, tovaryši starší spolu některýma domácima i vandrovníma, tedy páni cechmistři, jak vobojí cech vyslyšeli, tedy vzali tu věc k uvážení, že byla vosoba všudy křivá byla, tedy tovaryši žádali, jak Simion Žlutecký zhaněn byl, tak aby zase za poctivého vyhlášen býti měl, tak jako prve byl, tedy von uznal to, že byla jeho manželka křivou věc mluvití měla, kdy ta věc přišla k umrtvení, a k spokojení a tovaryši vandrovní nechtěli na tom přestati, poněvadž se takový zaneprázdnění se stalo, že voni na svej kroš utratiti nebudou, tedy bylo doptání, co by žádali za takovou outratu žádali, tedy přišlo že von musil tovaryšům 3 zlatý dáti.

Paměť se přivozuje, že památka vdycky každoročně při vánočních svátcích se bratrstvo obnovuje, tedy při obnovení bratrstva nějakej truňk se užívá vinnej nebo pivní, tedy se vod pana otce takovej

[fol. 35r]

truňk bere, tedy si voblíbili tovaryši všecky, jak vandrovní i domácí, tak bylo vzato z vědra vína. Tedy dovědouce se <tovary> pan primas, že by sme takovej truňk užívati měli, tedy aby sme z něho na rathaus spravili, tedy tovaryši domácí i vandrovní že se to nikdy nedávalo z takovýho truňku vinnýho tedy to nemohlo jinace bejti, že musili práci z takovýho truňku dáti takovej peníz 20 krejcarů a více, aby se takovej truňk nikdy nebral na vědra, než na vázy za kterých kolivek tovaryšů starších. Datum v městě Třebíči 1657 léta.

Léta Páně 1892 nastala jest taková nemoc, jmenovaná cholera, totiž od času jarního až do Jména Panny Marie, dne 10. září roku svrchupsaného tak, že každý den lidu umřelo, že může říct tak, některý den křesťanů a židů 18 jich pochováno bylo. Za star[ších] tovaryš[ů:]²⁰⁹ Honza Předovský.

[fol. 35v]

Léta Páně 1658, slovutný a vzácný muž, pan Václav Novoveselský, předstoupil jest předně před tovaryše starší i všeckem ouplnej poctivej řád řemesla našeho, nás

²⁰⁹ Neúplný text v důsledku seřiznutí folia.

Z domácích: Pavel Biřim, Daniel Prajbiš;

Z vandrovních: Havel Rapšemský, Václav Koczi.

[fol. 37r]

Léta Páně 1665 memorial aneb v paměť se uvozuje, budouce na naší poctivé hospodě na truňku piva tovaryši řemesla našeho i také řemesla kovářského. I stalo se mezi nima pohodnutí, že jeden tovaryš řemesla kovářského směl říci, že by třema groši tři tovaryše řemesla našeho zaplatil, což nemeškaje tovaryši starší vznesli tu věc na cechmistry řemesla kovářského a oni tu věc vyslechnouce uznali jej v tom býti hrubu vinného, takže na poručení pánů cechmistrů musil přijít na naši poctivou hospodu s náma se urovnati a vinný dáti 15 grošů. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jiřík Hájek, Petr Pauš;

Z vandrovních: Lorenz Manhart, Jiřík Skorotský.

[fol. 37v]

Léta Páně 1707 v paměť se uvozuje, že jsou přišli na naši hospodu 2 tovaryši, kteří toho času díla hledali. I taky jeden s něma kterého dovedl na groš; i propíjeli ten groš, radili se mezi sebou, po čem ho mají vedle obyčeje obložit i přišlo tak daleko, až ho po troníku obložili i trefíce se potom k tomu jeden tovaryš ptal se, po čem by ten groš obkládali, oni pro hanbu nesměli povědít, až potom se dověděli, že po troníku přidávali, což ten tovaryš o schůzi prožaloval i bylo těm kteří díla hledali od celého řádu uloženo po 4 groších a tomu třetímu za 2 groše, aby podruhý takový hanby nedělali, nýbrž, aby se masem piva obkládal a nebo pořád ničímž. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honz Hendrych Flajßmon, Jiřík Žák;

Z vandrovních: Matěj Racek, Šimon Turner.

[fol. 38r]

Léta Páně 1658 v paměť se uvozuje, budouce u pana Augustina Packo na truňku vína tovaryši řemesla našeho, i také řemesla řeznického. I stalo se mezi nimi pohodnutí skrze tanec tak, že jeden tovaryš řeznickej <po> jménem Jan Přerovský pohanil tovaryše naše, což nemeškajíce tovaryši starší vznesli tu věc na pány

jeho na Suchý dny přijali a tu kdyby Pán Bůh všemohoucí prostředkem smrti časné z tohoto světa povolati ráčil buďto jeho anebo manželku jeho neb kohokoliv v příbytku jeho, abychme takové mrtvý těla ke dveřím hrobníkovým nápomocni byli doprovoditi, my pak nemohouce jeho slušné žádosti oslyšeti, nýbrž sme jej na Suchý dny přijali, on připovídá každoročně, co náleží vypravovati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jiřík Hájek, Petr Pauš;

Z vandrovníků: Lorenz Menhart, Jiřík Skorotský.

[fol. 40r]

Léta Páně 1665, slovný muž pan Václav Pšohar předstoupil jest předně před tovaryše starší i všecken plný a poctivej řád řemesla našeho, nás snažně žádajíce, pokudžby toho mohl při nás užití spolu i svou milou manželkou i s dítkami i všemi domácima, pro smrtnost, že chce mezi nás přistoupiti na časy budoucí až do jeho smrti a co se koliv Suchých dní každoročně při slavnosti Božího narození skládá, od sebe chce s poděkování vypravovati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jan Dobruský, Jan Papírník;

Z vandrovníků: Jiřík Skorotský, Matěj Černoohlávek.

[fol. 40v]

Memorial aneb v paměť se uvozuje, kterak mnohokrát ze předešlých tovaryšů starších bylo od tovaryšů obecních slyšeno, proč bychom při našem poctivém řádě voskový fakule nemohli zjednat, že by snad tak mnoho nekoštovali, i tak dlouho na to přemejšleli, aby nějakou pokutu dostati mohli, což dopustivše se jeden tovaryš jménem Jan Kavka u pana mistra krádeže. Dovědouce se celý řád jeho jest zpokutoval, že dvě kopy grošů složití musil a tak celej poctivej řád oznámil tovaryšům starším, aby ta pokuta pro památku na fakule přišla a vostatek, aby z pokladnice přidáno bylo, což uznajíce tovaryši starší chvalitebnou věc býti, nemeškali se o to starati k panu otcí, jakožto panu starýmu o tom vědomost dali a v tom za povolení žádali, což on vidouce věc chvályhodnou býti jest v tom dovolení dal, a tak tovaryši starší perníkari v tom požádali, aby takový fakule k poctivému řádu udělal jednu za 1 zlatý a když jsou byli hotoví, tedy dáno za ně 4 zlaté a tak snešení jest celého řádu, aby kdo bude chtít, abychme šli s něma na funus, že jináč

tovaryšům starším oznámil, a žádal, aby byl zaručen do schůze, že mu takovou pohružku činí tovaryši starší již také o tom věděli, že je tak pokřtil pro něho sobě poslali a do schůze, aby nevandroval si jej zaručili, příjdouce na poctivou hospodu Jan Sojka nejprve ho obžaloval, tu na porušení pánův tovaryšův starších jeho rukou daným odprostil a takovou pokutu týž dvě kopě, aby složil a složíce takovou pokutu žádal, aby mu zas něco navraceno bylo, ale se nenadál, co jej více nahlodávat bude, tovaryši starší obsadivše svý mistra na něj poctivému řádu stížnost vedli, že jsou také od něho z toho,

[fol. 42v]

i tu hned bylo poručeno, aby z toho místa do obecního trestání se dostavil, a tovaryši starší, aby pánům cechmistrům oznámili o tom. Na tom se poctivý řád snesl, on pak z hospody vyšel, však do trestání se nepostavil, až večer a hned osob[n]ě pány bratry poslal, a takto vzkázal, jestli jej do rána nevyпустí, že sobě něco z toho učiní tovaryši starší, jsouce u pana rychtáře, ten čas na truňku, jemu o tom oznámili, on pak rychtář vidouce tak trucovitýho krytí, nelenoval se do trestání obecního jíti a jemu poroučil, aby hned od sobě všecko dal, cožkoli má nebo že mu tu počestnost učiní, že jej dá biřicem prohledati, což on hned na poručení pana rychtáře všeckně odložil, a tu pan rychtář poroučil biřici jej na řetěz dáti. Dne pondělního páni tovaryši starší k panu staršímu šli a tu věc mu oznámili, což pan starší jim poroučil, aby z některýma přisedícima za 3 hodiny přišli, že obešle pány cechmistry, příjdouce do poctivého cechu pro toho [.]²¹⁴ páni cechmistři právního posla do trestání poslali, aby jim neušel, a tu příjdouce do poctivého cechu páni tovaryši starší, na něj pánům cechmistrům žalovali a pak nemohl slova odpověděti, což páni cechmistři po

[fol. 43r]

mnohém domluvení poroučili mu, aby jak před ně pány tovaryše starší rukou dáním, tak tovaryše přisedící na místě všeho řádu odprosil a potom štulgelt za jednoho každého tovaryše tuplovaný položil, což kdy ocenil páni cechmistři teprve jej v svéj trestání vzali a odkud přišel, tak jej zas po poslovi odeslali, a třetí den na vzácny přimlavy pánův sousedů z trestání jest vypuštěn a 4 kopy grošů pokuty jest složiti musil, však na velkou žádost a plac jeho 2 kopy grošů mu zas navrátili a 2 kopy

²¹⁴ Nečitelné slovo na okraji stránky.

grošů do poctivýho řádu odvedli. Stalo se to ten tejděn po svatým Bartolomějem, léta nahořepsaného. Za tovaryšův starších:

Z domácích: Jiříka Phara, Jiříka Papírníka;

Z vandrovních: Lorenze Novotnýho, Matouše Nedvědkýho.

[fol. 43v]

Léta Páně 1707 v paměť se uvozuje, že jest se stala nevole pana Samuela Klimenta s naším tovaryšem, kterýžto u něho v práci zůstával, jsouci že z Žitavy jménem Karel Zeybert víry lutryjanský, přijdouce k trhu v neděli, sedláci na nocleh on se s něma do řeči dal tak mnoho, že svou víru schvaloval a naši potupoval, což potom takovej křik povstal, takže ten pan mistr Samuel Kliment dal staršího tovaryše hledat. I přijdouce starší tovaryš k tomu, toho tovaryše jest zaručil a spokojil. I trefíce se taky k tomu jinej tovaryš ozval se, že jest jemu ten tovaryš starší špatnej, aby on jemu ručil a ten byl rovně lutryán, jménem Jiřík Rajchr, což slyšíce starší tovaryš jemu nadal flejku a on zas na to ho zhaněl, potom tovaryš starší ráno šel k druhým starším tovaryšům, jim o tom povídal, co se s ním stalo, že jest zhaněj od toho Jiřík Rajchra a tu jim příčinu povídal, jak se co stalo, což tovaryši starší jemu v tom radu dali, aby toho nechal do schůze, ten pak tovaryš přijda do verštatů svého k Lorenzovi Wennerovi vzal odpuštění a chtěl vandrovat. I dovědouce se tovaryši starší, že chce vandrovat nemeškali hned jít k tomu mistru a u něho jeho věci mu zapověděli, aby mu je bez vědomosti nevydával, což jim slíbil. I přijdouce po některé hodině ten tovaryš, povídal svému mistru, že jest se již spravil, on pak se na to nevyptal, než hned mu jeho věci vydal a on nespravíce se z starším tovaryšem odvandroval. Starší tovaryš nevěda sobě, jaký náhrady učinit o schůzi, přines do poctivýho řádu a všecko jak se stalo povídal, i dáno jest to celému řádu k uznání, uznal jest to poctivý řád, aby starší tovaryš za sebe tuplovanej štulgelt složil, a ten aby sedal na tabuli za nepořádnýho a tak se stalo, že jest dán na tabuli. Stalo se za tovaryšův starších: Honz Hendrych Flajßmon, Matěj Racek, Jiřík Žák, Šimon Turner.

[fol. 44r]

Léta Páně 1673 v paměť se uvozuje, kterak se stala proměna s naší poctivou hospodou, že jsme odpuštění vzali od slovutnýho muže, pana Lorenze Manherta, v kterémžto příbytku naše poctivá hospoda mnohá léta zůstávala. Příčina pak v tom

takový byla, že tovaryši vandrovní žádného pohodlí neměli, ano, taky i k jednomu tovaryši vandrovnímu zbitím přikročil bez slušné příčiny. Ale však potomně hned ten večer v přítomnosti tovaryše staršího takovýho tovaryše odprosíl, že mu to odpustil, poněvadž to z opilství učinil. Však dovědouce se toho páni cechmistři pro tovaryše starší poslali a na tu věc se doptávali, což jim oznámeno bylo, že ta věc zas k porovnání jest přišla. Pánům cechmistrům se to nelíbilo, nýbrž poručili, aby s některýma osobami z prostředku řádu se poradili, a takovou věc, která se stala oznámili a jestli by vůle poctivého řádu byla, že by páni cechmistři jinší hospodu jim objednali, nebo přicházeli na to, že by přes čas žádný tovaryš do města Třebíče nechtěl vandrovati, pročež na poručení pánů cechmistrů

[fol. 44v]

sme tak učinili, a v tom sme se poradili, porozuměli tovaryši obecní, že by byla věc dobrá. K tomu přivolili a žádali, aby jinší hospoda jim byla opatřena. Přijdouce my, tovaryši starší, k Jich Opatrnostem pánům cechmistrům vůli a žádost poctivého řádu jim sme oznámili. Ihned nemeškali páni cechmistři s náma, tovaryši staršíma, k panu tatíkovu práci vážili a jemu se všemi poctivejho řádu oznámili a z takovýho pohodlí a dobrodiní poděkovali. A odtud hned bysme práci vážili k panu Matoušovi Kosovskému a jeho s náležitou uctivostí sme žádali, aby on našemu poctivému řádu v domě a příbytku svém hospody přál, tak abychme mohli dobré věci zvelebovati a zlé přetrhovati a tovaryši vandrovní sme odpočinutí míti. Slovutný muž, pan Matouš Kosovský i s paní matkou svou proti tomu nebyl, nýbrž na žádost Jich Opatrnosti pánů cechmistrů a tovaryšův starších k tomu svolili. Majíce my již hospodu opatřenou, k tomu sme se přičinili a jmenovitě v neděli před svatým Duchem v přítomnosti pana purkmistra, pana Mikoláše Bisatty a pana rychtáře, pana Samuele Sohra a pánů cechmistrů a pánů bratrů ševců a pánů bratrů

[fol. 45r]

pekařů s pěkným procesím sme stěhovali, při kterémžto stěhování outrata jest taková vzešla, že za jídlo a za truňk, kteréž pro učinění pánův radních a pánův cechmistrův a pánův bratrův obojího řemesla, též pro obecní tovaryše strojeno a opatřeno bylo, dáno jest sumy 30 zlatých 51 krejcarů. Jich Opatrnosti páni cechmistři na takovou outratu přidali 5 zlatých, z poctivý pokladnice dáno taky 5 zlatých. Vostatek tovaryši obecní pomalu sbírali tak, že taková outrata pěkně k zaplacení přišla. Pán Bůh dej,

abychom mnohá prodloužená léta mohli na tejš hospodě své přichránění míti a náš poctivý řád řídití a spravovati, a to ke cti a slávě Pána Boha všemohoucího, aby se stahovalo. Amen. Stalo se za pánů cechmistrů: pánů Samuele Flajßmona, Matouše Kosovskýho, Jana Stříčovskýho, Václava Sojky, Matese Hoffmanna, Lorenze Rouchovskýho, Petra Pauše, Samuele Klimenta. Za tovaryšů starších:

Z domácích: Jana Dobruskýho, Honze Filipa;

Z vandrovních: Václava Horáčka, Martina Myslíkovskýho.

[fol. 45v]

Léta Páně 1680 memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest se stala nevole aneb různice mezi tovaryši našima a tovaryši a pány bratry řemesla novoševcovskýho tak, že jsou páni bratři beze vší příčiny našeho tovaryše staršího Samuele Jeřabinu porvali, což se jest na tom náš poctivý řád hrubě pozastavoval, ano i páni cechmistři tak, že chtěli jim bratrstvo vypovědět a taková různice se stala v domu a příbytku pana Jindřicha Plachetskýho v ten čas pana primátora. V ten čas nejsouce on v domě, přijdouce domů a doslýchající, co se jest stalo. Takový tovaryše, a neb pány bratry poroučil do obecního trestání dáti a pokutu peněžitou vytrestati a potomně na naši poctivou hospodu přišli a za milost a odpuštění za jich provinění žádali a v tak mír a pokoj sme uvedeni. Stalo se za tovaryšů starších Samuele Jeřabiny, Jiříka Vizovskýho, Matěje Maurera, Andresa Perkmona.

[fol. 46r]

Léta Páně 1680 v paměť se uvozuje, že jsou před nás, tovaryše starší, předstoupili páni bratři řemesla poctivýho pekařského za to nás žádající, pokudž by toho při nás užítí mohli, abychme jich při slavnostech vánočních navštívili a mezi nima bratrstvo obnovovali. Příčinou v tom pokládající touto, poněvadž při velikonočních svátcích málo mezi nima tovaryšů v díle se vynachází, takže nás špatně mohou učiniti. Uznávající my takovou službu, jejich žádost k tomu sme i všecken řád přivolili a mezi nima na den svatého Štěpána bratrstvo obnovili a tak budoucně od toho roku vždycky se tak zachovávatí bude. Pán Bůh dej, abychme v lásce a v svornosti bratrské až do skonání světa zůstávali. Stalo se pánů cechmistrů pana Pavla Kovandy, pana bratra [pekařského] Honze Tříletýho. Stalo se za tovaryšů starších Samuele Jeřabiny, Matěje Maurera, Jiříka Vizovskýho, Andrese Perkmona.

[fol. 46v]

Léta Páně 1682, dne 1. Martii memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest nás v tom požádala paní Judit Ležiatková, poněvadž jest taky z našeho poctivýho řemesla posla, abychme ji tak mnoho lásky křesťanský prokázali a kdykoliv ji Pán Bůh z tohoto světa povolati ráčí, její tělo ke dveřím hrobovým doprovoditi nápomocni byli, což sme proti žádosti její nemohli bejti, nýbrž sme ji připověděli, za tu lásku ihned do poctivý pokladnice odvedla 1 kopu grošů a na víno 20 krejcarů a tak povinnost naše bude ten poslední průvod jí učiniti. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honze Altmona, Matěje Anndolfa;

Z vandrovních: Jana Lauryna, Kašpara Hoze.

[fol. 47r]

Léta Páně 1682 v paměť se uvozuje, že jest Pán Bůh prostředkem smrti z tohoto světa povolati ráčil tovaryše a synka zdejšího, jménem Kryštofa Venše, kterýžto po svých milých rodičích žádný pozůstalosti nemajíce, takže na pohřeb nebylo odkud vzíti, nýbrž s poručení pana primátora a pánův starších, též s povolení pánův cechmistrův poctivý řád na pohřeb náklad vedl a jej sme pochovati dali. Utraceno z poctivý pokladnice 3 kopy 13 grošů. Pán Bůh rač mu milostiv bejti a na náš poctivý řád zas obohatiti. Stalo se tovaryšův starších:

Z domácích: Honze Altmana, Matěje Anndolfa;

Z vandrovních: Jana Lauryna, Kašpara Hoze

[fol. 47v]

Léta Páně 1679 v paměť se uvozuje, kterak Andres Svoboda, synek domácí, nenáležitě věci se dopustil se ženou pana Jiříka Hudečka tak, že oddávání bylo pod slaměnýma věnci. Pro tenž vejstupek od poctivého řádu trestán byl štulgeltem a pokuty 2 kopy grošů složit musil. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Martina Phera, Matěje Anndolfa;

Z vandrovních: Jiříka Vizovskýho, Matěje Halaba.

[fol. 48r]

Léta Páně 1689 v paměť se uvozuje, že jest se stala proměna s naší poctivou hospodou pro všeliký příčiny, takže poctivý řád na tom se snesli domácí i vandrovní tovaryši a nás, tovaryšův starších za to žádali, aby jinší hospoda poctivému řádu objednána byla. Nechtějíce my žádosti poctivého řádu oslyšeti, nýbrž práci sme vážili k pánům cechmistrům a vůli poctivého řádu oznámili a při tom Jich Opatrností za radu a pomoc žádali, což páni cechmistři uznávajíce za dobrou a potřebnou věc bejti. K tomu sou zvolili s náma (panu Jiříkovi Papírníkovi) práci vážili a za tu věc žádali, aby v domu a příbytku svém nám hospody přáli tak, aby tovaryši vandrovní své odpočinutí, ano co poctivému řádu přináleží řídití a spravovati mohli. Vyslyšíce pan Jiřík Papírník žádost pánův cechmistrův a nás, tovaryšův starších spolu i s paní manželkou svou k tomu jest svolil, majíce již od pana

[fol. 48v]

otce přípověď. K tomu sme se přičinili a panu otci, panu Matoušovi Korovskému, za dobrodiní poděkovali a jmenovitě v den památný, v pondělí svatodušní²¹⁵ sme se stěhovali, při kterémžto stěhování páni cechmistři, páni bratři obojího řemesla přítomni byli. Outrata přitom byla taková, že za jídlo a truňk vinný a pivní mířice kuchařkám všeho všudy dáno 29 zlatých 38 krejcarů. Na tu outratu páni cechmistři dali 8 zlatých, z poctivý pokladnice taky 8 zlatých a vostatek páni tovaryši pomaly sbírali. Pán Bůh všemohoucí, rač nám dáti svý svatý Boží požehnání, abychme za mnohá léta na tý poctivý hospodě pozůstávali.

Stalo se za pánů cechmistrů: pana Samuele Kaliny, pana Lorenze Rouchovskýho, pana Honze Zeyberta, Matesa Hoffmanna, Jana Žáka, Honze Vajgnera, Franze Sohra. Za tovaryšů starších:

Z domácích: Mikoláše Kříže, Václava Jahody;

Z vandrovních: Jiříka Vizovskýho, Franze Fabiána.

²¹⁵ Tj. 13. května 1689.

[fol. 49r]

MEMORIAL

ANEB

V OZNÁMENÁNÍ

věcí některých při pořádků stálých a pamětihodných, potom také i zlepšení a napravení od pánův cechmistrů artikulův v některých věcí potřebných jako z strany mládků a potom z strany hlídání nemocných. Což jak by mělo konáno býti, vše se pořádně najde. A nejprve:

[fol. 50r]

Poznamenání některého snešení pánův cechmistrův a pánův mistrův i všeho úplného řádu řádu poctivého řemesla soukenického, a to za příčinami potřebnými, níže zejména položenými.

Léta Páně 1608, 13 dne měsíce Junii, stalo se jest snešení všeho úplného cechu, ano také i pořádku z strany těchto tří věcí:

1. co se dotejče strany mladších tovaryšů, totiž když by se který učedník vyved, ten aby jaký předně tovaryšův starším, tak také všemu úplnému řádu povinen

[fol. 50v]

byl sloužiti. Jestliže by pak chtěl vandrovat, toho aby mu puštěno bylo až by tři schůze tovaryšům posloužil a mezi tím jestliže by jemu co tovaryši starší vpustiti chtěli, to v jich moci pozůstává, však s tou vejmkou, kdyžby se s nimi o to náležitě urovnal.

2. Snešení stalo se z strany soukeníků mladších aneb tovaryšův, totiž kdyžby chtěl který z tovaryšů do cechu vstoupiti a soukeníkem býti a jsa jich pak od cechu přijat, ten mu moci tovaryše jíti a od nich odpuštění náležitě užiti, ano také od nich čeládkou žádati fedrován býti. Pakli by se který tak nezachoval, ten a takový nemá žádnou čeládkou fedrován býti dotud, dokudž by toho náležitě nespokojil a toho jakž při tovaryších starších tak také při všem vybavením pořádku, jakž náleží, nepohledával.

[fol. 51r]

3. Také i to snešení se stalo z strany funusu, aby páni soukeníci vždycky, když by kdo z soukeníků prostředkem smrti z tohoto světa povolán jsa, spolu s tovaryši na funus choditi a mrtvá těla náležitě k hrobu tak, jakž toho obyčej jest, doprovozovali.

Poznamenání snešení, jakž pánův cechmistrův, tak také i tovaryšův o hlídání nemocných, jakých by se pořádkem díti mělo s dole položených příčin, jeden každý tomu porozuměti moci bude.

Léta Páně 1612, stalo se jest snešení a vysvětlení od pánův cechmistrů a pánů soukeníků artikule toho o hlídání nemocných, poněvadž o to mezi tovaryši obecními všech byla,

[fol. 51v]

kerou hod to artikule slova tato jsou: Jestli že by Pán Bůh na kterého z tovaryšův z prostředku našeho nemoc dopustiti ráčil, že povinni budou tovaryši všickni, z jednostejné vůle této, o nemocného opatrovati a ostříhati.

Že pak tovaryši obecní chtěli tovaryších starších míti, ano i také i přisedících, aby i oni tou měrou povinni byli nemocných hlídati, jako tovaryši obecní, jenž dosti nevole a nesnází bylo pošlo, až potom na ty tovaryši starší přišli, aby se o tu moc poradili. Jakož pak potom o to radu se páni cechmistři brali a při nich to i obdrželi. A páni cechmistři ten artikul lépe povysvětlili v něm takto najdili s povolením úplného cechu v slovích těchto:

Že za předešlých časů nikdy toho nebývalo, aby tovaryši starší a s nimi spolu mládek, měli nemocných hlídati pro příčinu tu, poněvadž tovaryši starší kdy dne kterého i tovaryšův Pán Bůh ne-

[fol. 52r]

moc dopustiti, radši hned nejprve zaměstnávat i o něj starati se musejí. Takž také mládek z poručení jejich, totiž tovaryšů starších, jiné tovaryše musí obcházeti, a jim dávat věděti, kdyby kteří měli takových nemocných tovaryšů hledati, podle pořádku a snešení, jakož by se stalo v úplném řádu tovaryšův, pak že tovaryši starší a mládek nejsou povinni při nemocných býti a jich hlídati. Pro jinší sme práce a zaměstnání a pro příčiny, že toho za předešlých časů a let také užívali a nynější i budoucí tovaryši

starší a mládek toho užívati mají a mohou. Co se pak dotejče, tovaryšův přisedících, ti že mají za roveň s tovaryši obecními toho artikule ostýchati a když by na ně pořádku přišla a jim skrze mládka poručeno bylo k nemocnému mají se k povinnosti své dáti mají bez všelijakých odporů a odmluv. Jestli že by se pak kdo tak nechoval a toho se učení zbavoval, tady tovaryši

[fol. 52v]

starší mají se k takovému tovaryši podle artikulů a snešení cechovního zachovati a jeho k příkladu jinších tovaryšů ztrestati. Stalo se 25 Junii, léta ut supra za tovaryšů tehdaž starších těchto: Pavla Kozáka, Pavla Křenka, Šimona Přibyslavského.

[fol. 53r]

Memoria aneb v paměť z strany Jana Čermáka, proč a z jakých příčin tovaryši, totiž Michal Iglauer a Zachariáš Iglauer, od něho vyvstání učinili, to pak se stalo s příčin těchto: poněvadž jest Beneš, bratr jeho, jej na poctivosti zhanil a zlodějem nazval, pročež oni skrze to zhanění jeho u něho sou dále dělati nechtěli dotud, dokudž by Jan Čermák z toho se nevyvedl. Za kteréžto tovaryše všecek řád v rukojemství zůstává, nebo i to Zachariáš Iglauer před řádem oznámil, že jest také jednou u takového soukeníka dělal, kterýž nařčen byl, pročež potom od tovaryšův vandrovních to jemu vyčítáno bylo, že by musil jemu rovnou, totiž tomu soukeníkovi, býti, poněvadž se u něho zdržuje. Ten pak Jan Čermák toho při pořádku našem a tovaryších starších skrze dobré pány a přáteli své pohledával, aby zase tovaryši a čeládkou fedrován byl. Jakož i času jednoho ode-

[fol. 53v]

slal do pořádku našeho, muže poctivé živenu[!]²¹⁶ tyto: pana Pavla Špalka, pana Damiána, pana Jana Protivce, vše sousedy města Třebíče s žádostí tou, aby jemu od pořádku našeho zase tu svoboda puštěna byla a aby čeládkou fedrován býti mohl. Kdež tovaryši starší s povolením všeho úplného řádu pánům a přátelům svého dotčeným, jeho odpověď takovou jsou dali. Za toho nikoli učiniti nemohou, pro příčinu, dokudž Jan Čermák z toho hned nařčen jest od Beneše, bratra svého, náležitě se nevyvede a té věci k místu a konci podle pořádku práva, tak jaký začal nepřivede a na poctivosti své jak i na té cti opatře[n]a bude, kdež Jan Čermák skrze

²¹⁶ Nejisté čtení.

pány a přáteli své takovou odpověď jest dal, že by pan purkmistr a páni třebaš zejtra spolu býti, a neb ty hodiny, že by chtěl svou nevinu od sebe odvésti. A tak tovaryši starší a pořádek to za dobré uznati, aby Jan Čermák to

[fol. 54r]

jindy nařčen jest podle uvolení svého dobrovolného a podle pořádku práva od sebe odvedl, a když to učiní a to od sebe odvede, že takový nejní, tehdy že jeho chti jako kdy prve tovaryši fedrovati. Jináč jestli že toho neučiní, tehdy že tovaryši proti dobrému řádu nikoli nebudou a jeho čeládkou fedrovati nemíní dotud, dokudž by té věci od sebe jakž náleží neodvedl.

Léta Páně 1850 v paměť se uvozuje, stříbra, kterého se platilo na 4 neděle, 6x nevynášelo to jak si páni bratři větší šreibgelt, který se platil první 14x, po druhý 7x a potřetí moc nízkém po první 20x, podruhý 15x a po třetí 10x a stříbra na 4 neděle 8x. Stalo se za starší tovaryši z domácích za Jana Hamona, z vandrovních za Václava Papírníka.

[fol. 54v]

Léta Páně 1709 v paměť se uvozuje, kterak sobě mnozí tovaryši z poctivého řádu tovaryšům starším stížnost vedli, stranu díla které tovaryšům náleží, totiž že v mnohých místech u pánů mistrů ledajakáž děvka krampluje, obrechtovat dvě spolu do valchy chodí, i také v verštatě čekají. Slyšice to tovaryši starší, uznali to za věc nepořádnou býti, poněvadž se tomu jeden každý jistej čas učiniti musí, to před sebe vzali a mezi sebou poradili, kterak by to přetrhnouti mohli, práci vážili do poctivého cechu a pána starýho o to žádali, aby takový dílo na žádost poctivého řádu pánům mistrům zamezeno bylo, aby se tak potupa tovaryšům nedělala, poněvadž to v jinejch městech nejní, o čemž vandrovní tovaryši povídají. I vyslyšice pan starej žádost tovaryšův starších, poručil, aby se dalo písebně²¹⁷ a u kterýho mistra se takový dílo skrze děvečky dělá, aby zejména poznamenaly, že se mu to může zapovědít, a tak podán jest memorial pánům cechmistrům, což na žádost celého poctivého řádu sou takovou věc páni cechmistři učinili a takový dílo zapověděli, kdo by se toho dopustil, z pánů mistrů, že pokutován bude. Stalo se za tovaryšův starších: Honze Flajßmon, Honz Ceplíchal, Matěj Racek, Honz Šimsalík.

²¹⁷ Doslovná transkripce.

[fol. 55r]

Léta 1613, 16 dne Novembris, stala se celá a dokonalá smlouva před Jich Opatrností pány cechmistry a úplným cechem a staršími tovaryši mezi osobami těmito: Jakubem Jahodou a Lokajem Pelhřimovským (kteřížto se byli zhaněli slovy nectnými, jsouc pod truňkem), a to taková, že cokoli jeden proti druhému slovy nectnými přirekli, sobě rukou dáním odpouštějí a to z srdce celého a upřímného a na časy budoucí zde ani jinde sobě jeden druhému toho vzpomínati a vyzdvihovati v dobrém ani ve zlém způsobu slibují a nechtějí.

I druhá smlouva stala se tehďáž Lokaje Pelhřimovského s Kašparem Hrdinou Polenským, a to z té příčiny, že Kašpar Hrdina Polenský, nemaje žádné příčiny k Lokajovi Pelhřimovskému, když jest se Lokaj s Jakubem Jahodou rval, na něj jest rukama svýma sáhl a pomáhal jej bít, kterýžto Lokaj Pelhřimovský Kašparovi Hrdinovi Polenskému odpověděl, a že se na něm toho pomstíti chce, to mu zasliboval, k čemuž se i před úplným cechem jsouc obžalován přiznal, ale to, cožkoli mluvil, že jest mluvil z hněvu a z lítosti, ale toho srdce a oumyslu nemá, aby to, což řečí mluvil, skutkem při něm měl

[fol. 55v]

vykonati, nýbrž že ho prosí, aby mu to, cožkoli jemu řečí ubližoval, odpustil, životem pak hrdlem svým bezpečen a jist, aby byl a v dobrém tovaryšství, aby s ním zase byl tak, jako kdy prve. Nadto vejš psanému Kašparovi Hrdinovi toho zde ani jinde v dobrém ani v zlém připomínati a vyzdvihovati nechce. Kašpar pak Hrdina k žádosti a prosbě Lokajovi to všecko jemu odpustil, a že se jemu toho dověřuje, což Lokaj jemu před Jich Opatrností pány cechmistry připovídá a v dobrém tovaryšství se svým zůstávati chce nyní i na budoucí časy.

[fol. 56r]

Memoria, jakož na onen čas Matěj Pardubický, jinak Měkota, jsouce zde v městě Třebíči a v práci pozůstavajíc, ano i za jednoho tovaryše staršího zvolen, zapůjčil jest sobě z pokladnice peněz tovaryšských, jmenovitě 1 zlatý a potomě při odvozování počtu umluvil se jest s tovaryši staršími, tehďáž v nově zvolenými, totiž Jeremiášem Horáčkem, Symeonem Jordánským, též i s Tobiášem Huškem a Pštrosem Rychnovským, aby mi takových peněz do některého času posečkali, což

na jeho žádost tak jsou učinili. Mezitím pak stojíce se týž Matěj do království českého, jakožto do vlasti své, do města Pardubic nad Labem, umlouval se jest s týmiž tovaryši o takový dluh pravíce, že se zase v brzkým času navrátí, ano, že tej i filce svého zanechání [!] ²¹⁸, a to se dalo anno 1613 před svatým Jánem ²¹⁹ při času pak svatého Bartoloměje ²²⁰ odeslal jest psaní, že se k nám do Třebíče dostaví o Vánocích a takový dluh že vypraví, čehož se nestalo. Potom pak tovaryši starší vejš položení nemajíce takových peněz umluvili jsou se starší s přimluvou pana cechmistra, že takových peněz slíbili čekati do svatého Jána léta 1614 a tak jsou psaní o Velikonocích k němu učinili, aby jim takové peníze odeslal, načež jim odpověď takovou dal, že mu u pana Martina Tichého filc že kalioty ²²¹ sumy stojí za 1 zlatý (ale jak se na to níže bude položeno), aby je prodal a takový dluh do pokladnice zaplatili

[fol. 56v]

a tak nevědouce tovaryši vejš položení, kterak učiniti dožádali jsou se všeho úplného řádu, aby dva tovaryše z prostředku svého voliti, aby byli přítomni takovýho projede, což sou jak [.] ²²² a tak volení jsou tovaryši zejména tito: Mates Jihlavský, jinak Hedyce [!] ²²³ a Samuel Jihlavský, a tak při přítomnosti jejich tolikéž při přítomnosti pánů Martina Tichého, též víc z tovaryšův Rafaela Pelhřimovského a Orla též Pelhřimovského stal se prodej takový:

Nejprve kalioty	za 3 groše bílé
2. za pytlíček do lázní a za khynek ²²⁴ starý	2 grošů bílých
3. za vosk a za nůž též starý a za nitě	4 krejcary
4. za kolík pečetní a za knoflík	4 krejcary
5. za písničky, též struny v malém složení	1 grošů bílých

²¹⁸ Nejisté čtení.

²¹⁹ Svátek sv. Jana Křtitele, tj. 27. prosince.

²²⁰ Svátek sv. Bartoloměje, tj. 24. srpna.

²²¹ Tzn. Kalhoty. Jan GEBAUER, *Slovník staročeský I.-II.*, Praha 1970, [online]. Dostupné z <https://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx> [cit. 21. 2. 2020]

²²² Nečitelné slovo.

²²³ Nejisté čtení.

²²⁴ Tzn. pásek ke kordu; Josef JUNGMANN, *Slovník česko-německý, Díl II., K-O*, Praha 1836, str. 52.

ostatek pak cokoli jiného, čeho ani jmenovat nesluší jako nehodné jest spáleno a tak sumy se nad to 18 grošů bílých, pročež ještě ti tovaryši musili doložiti 12 grošů bílých. Dálo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Jeremiáše Horáčka, Tobiáše Hasska;

Z vandrovních: Symeona Jordánského, Rafaela Pelhřimovského.

[fol. 57r]

Léta Páně 1614 o velikonočních svátcích stala se jest nevole mezi tovaryšem jedním z řádu našeho, totiž Janem Sekerou Boleslavským a panem Janem Jordánským cechovním a soukeníkem v městě Třebíči. A tu postupující náležitě pan Jan Jordánský, podle řádu předstoupil před řád spolu s přáteli svými, chtějíce vejš jmenovaného Jana Sekeru obžalovati, pročež tovaryši starší pro téhož Jana Sekeru odeslali, aby se k řádu dostavil, ale on vzkázal, že nepůjde s tím doložením, co je mu po starších tovaryších. Tovaryši pak starší vidouce jeho nepoddaného dovolili jsou panu Janovi Jordánskému, aby jeho pán právem obvinil, ale on též od práva odešel, kterážto věc až dosavad není spokojena.

[fol. 58r]

Léta Páně 1616 v sobotu před svatým Jiřím²²⁵, stalo se jest porovnání před tovaryši staršími, tolikéž i přisedícím pány, kterými jinými tovaryši na místě řádu, tu přítomnými, a to takovou, že jest dva tovaryše, též totiž řemesla našeho soukenického v některých věcech nenáležitě dotýkal, a je i za šelmy nazýval a k nim ničehož toho nepřivedl, ani přivésti nemohl, pročež na mnohou žádost jeho a dostatečnou přímluvu tovaryšův starších, též i jiných tu přítomných, ty vejš dotčení tovaryši, ty že jsou jemu všecno odpustili a rukou dáním svým se o to spokojili na způsob ten, že jemu toho ni žádným způsobem vzpomínati nebudou, a on též, že je za dobré a poctivé vyhlásil a co se pak koliv stalo, že toho též více nikdež spomínati nebude pod pokutou. Jakžbykoliv od řádu našeho, na něj vyložena byla, jestliže by pak těmto tovaryšům, kdokoliv to vyzdvihoval a vyzdvihovati chtěl a jich v tom nenáležitě dotejkal, buď v městech a neb v městečkách tehdy, bylo-li by toho potřeba, mají se o to k řádu utéci a podle tohoto poznamenání míti od řádu jistotu mají. Item téhož dne v mír a v pokoj jsou uvedeny dva tovaryši řemesla našeho

²²⁵ Tj. 20. dubna 1616.

soukenického, totižto Václav Pelikán Prostějovský a Martin Těšínský, že koliv jest Jan Pelikán řečí i skutkem proti Martinovi nepřechinil, v tom jest co náležitě pohledával, že on to jemu na žádost jeho odpustil na způsob takovej, co se tu koliv že měla jemu od něho stalo, že jeho z ničehož nic neviní a viniti nikdž na časy budoucí nebude a i jemu toho nijak vzpomínati nemíní, že on též toho nikdž vzpomenutí nemá pod pohnutkou, jakážby koliv od řádu na něj uložena byla, nýbrž to všeckno výstraže

[fol. 58v]

na časy budoucí přijal a rukou dáním, jak jemu tak nám, tovaryšům starším, slíbil, že se jak na dobrého tovaryše náleží v časy předně k němu také i k jednomu každému chovati se připovídá a slibuje. Stalo se za tovaryšův starších, jmenovitě:

Z domácích: Jeremiáš Horáček, Fiala domácí;

Z vandrovních: Šimon Přibyslavský, Pelikán Meziříčský.

[fol. 59r]

Léta Páně 1616, 31 dne Octobris: Stalo se jest porovnání v pořádku našem mezi 2 tovaryši z prostředku našeho, jmenovitě mezi těmito: Růžičkou Třebíčským a Pavlem Polenským a to tak, že Pavel Polenský toho jest se dopustil a Růžičku Třebíčského jest nařkl, a to slovy nectnými, čehož jest na něj toho nikoli přivést nemohl před poctivým pořádkem, však nicméně k tomu jest přišlo, že jsou se oba dva rukou dání před poctivým pořádkem smířili. Nás pak což ten, aby jak jeden tak i druhý žádným způsobem toho, což jest mezi nimi umrtveno od pořádku našeho nevzpomínají, pokud by se pak toho nestalo, což jest jim od pořádku plného oznámeno a poručeno, že s tím na to pamatovati tovaryši starší, protož my, tovaryši starší, dali sme tuto věc poznamenati a to proto, jestli že by kdy co takového na ty tovaryše přišlo, že by je chtěl někdo na poctivost jejich zhaněti aneb zlehčovati, mají ochráněni bejti od pořádku našeho, když by toho potřeba slušná ukazovala. Stalo se za tovaryšův starších, jmenovitě těchto:

[Z domácích:] Komorník Dačický, Růžička Třebíčský;

Z vandrovních: Kratochvíle Těšínský, Jan Procházka Polenský

[fol. 59v]

Léta Páně 1617, 26. dne měsíce Novembris, stalo se jest porovnání před úplným pořádkem našim a to takové, že jest Jelínek Prácheňský na tovaryše některý řemesla našeho, jmenovitě: na Procházku Polenskýho, Kratochvíle Polenskýho, Hrdličku Polenskýho, Maternu Polenskýho, nějaké věci mluvil a k nim ničehož přinesli jest nemohl, nemohouce pak žádost jeho a dostatečnou přímluvu všeho úplného řádu, tovaryši ty oslyšeti jemu jsou to všecko odpustili a rukou dáním svým se o to spokojili na způsob ten, že jemu to nebudou v časy vzpomínati nechtějí v on též, že je za dobré a poctivé vyhlásil, jestli že by pak tovaryšům v tom kdokoli to vyzdvihovati chtěl, buď zde aneb kdekoli a tovaryši starší by toho potřebu uznali jistotu od pořádku našeho povinen dáti mají, že ta věc náležitě spokojena jest. Stalo se pak za tovaryšův těchto starších:

Z domácích: Růžička Třebíčský, Hrdlička domácí;

Z vandrovních: Beránek[!]²²⁶ Hranický, Pelikán Ostravský.

[fol. 60r]

Léta Páně 1618 na den svatého Štěpána²²⁷ koupěna jest pokladnice tovaryšská za tovaryšův starších, jmenovitě Růžičku Domáciho, Matěje Wohra, Symeona Klobouckýho a Adama Ostravskýho a dáno za ní 5 kop grošů.

Léta Páně 1620 memoria, paměť se uvozuje, která se jest věc při poctivým řádu porovnála mezi Příhodou Meziříčským, toho času tovaryšem starším soudcem a Janem Korandou Polenským, kterážto věc mezi nimi se jest zběhla taková, že jeden tovaryš z prostředka řádu našeho, dostanouce se do panského trestání, totižto od pána ouředníka do věže dán jest, straní nějakého kozla, zůstávající pak v takovém vězení dlouhej čas, nemoh prost bejti, i žádal jest tovaryšův starších, a by ho z takového trestání vyjednali. Tovyryši starší o tu věc jednajíce při pánu a úředníkovi jednajíce o to, i sejdouce se Martin jinak Příhoda Meziříčský s Janem Korandou Polenským. Zůstávají toho času Jan Koranda při městě za vojáka, že pak Martin totiž Příhoda Meziříčský, o některý věci Jana Korandy napomínal, v tom pak napomínání a neb v rozprávce Jan Koranda smejšlejíce snad o svém vysokomyslnosti a neb du-

²²⁶ Nejisté čtení.

²²⁷ Tj. sobota 26. prosince 1618.

[fol. 60v]

šenlivosti v jiných. I nepanujíce se ničehož, ani toho, že jest Martin Příhoda Mezříčský starším tovaryšem souc, jeho jest na poctivosti slovy nectnými a nenáležitými netoliko jedním, ale kolika zhaněl, netoliko jeho ale všecken řád jest nařkl, i zhaněl, poněvadž jest směl to svejch oust vypustiti, že on bez řádu našeho může bejti, a že mu po něm nic nejní a že by ho řád neochránil, kdyby co na něho takového přišlo, že on má, kdo by ho jinej ochránil a v moci řádu a pod řádem jestli pozůstával, i k němu jest se utekl, když ho vojna minula. Nadto na den všecko při poctivým úplným řádem Martin Příhoda Mezříčský jemu jest toho netoliko srdcem, ale i rukou od něho sobě podanou náležitě bratrsky a křesťansky odpustil. Jak on tolikéž i úplnej řád, co jest proti němu provinil a zasloužil, na žádost a prosbu jeho sou to učinili a tu věc jemu pasírovali a odpustili. Avšak na ten způsob, aby se toho víceji nedopustil, čeho jest se dopustil, jak proti Martinovi Mezříčskému, tak i proti ouplnému řádu, aby toho nižádným způsobem nevyzdvihoval jemu, poněvadž ta věc mezi nimi od tovaryšův starších a při úplným řádu jest věc umrtvena a spokojena. Pakli by se toho co takového dopustil a na něj pronešeno bylo, co ho mělo prvý potkati, to by ho potkalo. Umrtvena věc vzpomínati bejti nemá.

[fol. 61r]

Léta Páně 1619 memoria aneb paměť se uvozuje, že jest Pán Bůh všemohoucí proměnu učinil mezi poctivým řádem naším soukenickém, a to takovou, že jest Pán Bůh skrze smrt paní matku naší Dorotu Příhodku, vytrhnouti ráčil, kdež jest hospoda naše po mnohá léta jest zůstávala. Poněvadž pak příbytek ten k jinému jest patřil, totiž k panu Pavlovi Plachetskému a nás děleji v něm osoba ta jest jmíti nechtěla, což i my nevědouce se kam utéci, kde bychom poctivý řád náš spravovali a ty věci, kteréž k němu patří, schráněny a opatřeny byly, všelijak se o to vynasnažujíc, abychom sobě pana otce jiného zvolili a hospodu, kdež by nám mohlo se hoditi, jak pro tovaryše domácí, tolikéž víceji pro vandrovní, aby přivandrujíc mohli se schrániti a pohodlí užítí. Vyhledávajíce pak ty všeckny věci spolu s pány cechmistry při panu Václavovi Sixtovi, jinak přímení Rosovi, aby nám tak laskavě se nakloniti ráčil a nás do příbytku svého za syny přijal, což i on na žádost pánův cechmistrův a tovaryšův starších jest to učinil a nás laskavě jest přijal, a to na způsob takovej, jestli že by se panu otcí nelíbilo aneb tovaryšům, tedy štvrt léta před tím má se dáti věděti

z obojí stránky, který by se koliv stránce nelíbilo. A tak za takovou lásku panu otci, kterouž jest učinil, jak se jest prvotně darovalo Štědrýho večera, 1 maska,

[fol. 61v]

ale on žádajíc, aby mu byly 2 darovány, že to poctivému řádu nejní žádný zkrácení, což i my s vůlí pánův cechmistrův jsme to učinili a k tomu sme přistoupili, prohlídajíce na to, že nejničky víceji se tovaryšův nachází, nežli prvotně před lety jest bejvalo, a tak ty 2 masky se darovati mají. Potom všem zjednání obchod náš jest byl aneb stěhování od pana Bartoše Hranického neb jest nám toho přál, jak ty věci, kteréž k poctivému řádu patří, schráněny sou byly, tak také i jedna schůze jest byla ve dvouch nedělích po Velikonocích. A tak jest naše přinešení bylo 3 neděli po Velikonocích v outerej, památný den Kalixta papeže, 16 dne Aprilis. Při tom pak při všem jednání hospody utraceno jest z pokladnice 8 kop grošů 5 grošů 3 denáry bílý, ale však panu otci dáno jest za svačinu, kteráž se jest všem vůbec tovaryšům strojila, za jídlo, za víno, za pivo, jmenovitě 20 kop grošů, 24 grošů, 3 denáry. Páni cechmístři dali sou na pomoc toliko 4 kopy grošů a k tomu sou sbírali tovaryši obecní a vostatek jest dáno bylo z pokladnice. A tak chvála Pánu Bohu, všeckno se jest pěkně dokonalo a zavřelo. Stalo se jest za pánův cechmistrův zejména v nově volených při městě Třebíči, 6 osob prvotně koliko 4 bejvalý: Blažej Vodička, Daniel Eliášků, Mikoláš Smutný, Eliáš Plejda, Šimon Jordánský, Jiřík Plídil. Za tovaryšů starších, toho času Matěj Woltr, Jan Lojkot, Čížek Přerovský, Samuel Majerl.

[fol. 62r]

Léta Páně 1623 memoria, paměť se uvozuje, že jest se smlouva stala celá a dokonalá před tovaryši staršími, tolikéž i při úplným poctivým řádem, i porovnání jeden s druhejm, a to jmenovitě mezi Matějem Měřínským a Daliborem Kryštofem Humpoletským, kteříž to se zhaněli slovy nectnými a nevážnými, i vraždě se hrozící, i jinší věci, kteréž jsou zatajeny a nejsou před poctivým řádem vysvětlené. Znajíce tovaryši starší, ano i úplnej poctivej řád, že by k nějakýmu k dalšímu zaměstnání a k jejich k škodě a k záhubě přišlo, jak jednomu i druhému souce pak celé a dokonalé rukou jeden druhému zavázání, že těch věcí, jaké pak koliv se staly mezi sebou spomínati nechcou a nebudou. Jestli že by pak kterej koliv ty věci vyzvih prveji, tedy bude povinen k řádu 2 kopy grošů míšenský složiti, i z jejich samým přihlášením před úplným řádem, že to splniti chtějí předně pro Boží chválu a lidskou

i pro jejich lásku již upřímnou majíc mezi sebou utvrzenou. Datum aneb porovnání tu neděli po svatým Martině.²²⁸

[fol. 62v]

Léta 1625 a 13. dne měsíce Aprilis, memoria, paměť se uvozuje, že se jest stala smlouva a neb porovnání celé a dokonalé před tovaryši staršími domácími i vandrovními a při úplným řádu poctivého řemesla soukenického, a to porovnání takové jest bylo mezi tovaryši těmito dvěma: Zahradkou Vodňanským a Fialou domácím, že se zhaněli slovy nectnými a nenáležitými, kdežto předně Zahradka Vodňanský Fialu na poctivosti jestli zhaněl, slyšice pak takové zhanění Fiala domácí na sebe i nechtíce to na sobě zanechati Zahradku Vodňanského jest sobě zavázal, že ho tolikéž nemá, než za takového, jakž se při řadě prohlásil potud, dokudž k němu toho nepřivede a neprokáže, že pak Pán Bůh ráčil to dáti a při úplném řádu to se srovnalo, jak Zahradka Vodňanskéj, tolikéž Fiala domácí rukou dáním sobě to odpustili a se jeden druhému učinili rovni. Aby jeden druhému nižádným vymyšlenejm způsobem buď z hněvu a neb jakoukoliv příčinou jinou sobě vyzdvihovali nemají, tak mezi sebou to utvrdili a jeden druhého před úplným řádem rukou dáním stvrdili a s tím zpečetili pod pokutou, kterou by od tovaryšův starších a úplného řádu na ně uložena byla zavírajíc.

[fol. 63r]

Léta 1629, 9. dne Máje memoria, paměť se uvozuje, že jest stala [se] smlouva aneb porovnání celé a dokonalé před tovaryši staršími domácími i vandrovními, i před úplným řádu poctivého řemesla soukenického, a to porovnání takové jest bylo mezi tovaryši těmito dvěma: Petrem Svobodou Příborským a Samuelem Veverkou Polenským, že se zhaněli slovy nectnými nenáležitými, kdežto Samuel Veverka Polenský Petra Svobodu na poctivosti zhaněl slyšeti pak takové hanění Petr Svoboda na sebe i na chtíce to na sobě zanechati, Veverku Polenskýho jest sobě zavázal, že ho tolikéž nima nic za takového, jakož se při řádu prohlásil, potud, dokudž toho nikdo nedá, ani prokáží, že pak Pán Bůh ráčil to dáti a při úplném řádu toho se srovnalo, jak Petr Svoboda, tolikéž Samuel Veverka rukou dáním sobě to odpustili a se jeden druhému roveň učinili rovni. Aby jeden druhému nižádným vymyšleným způsobem buď z hněvu neb jakoukoliv příčinou jinou sobě víceji haněti nemohli,

²²⁸ Tj. neděle 16. listopadu 1623.

tak mezi sebou to stvrdili a jeden druhého při úplném řádu rukou dávajíc stvrdili a s tím zpečetili pod pokutou, kterážby od tovaryšův starších a úplného řádu na ně vložena byla zavírajíc. Stalo se za tovaryšův starších, zejména těchto:

Z domácích: Jan Růžička domácí, Hrdlička domácí;

Z vandrovních: Šimon Hradecký, Petr Svoboda.

[fol. 63v]

Léta Páně 1850 v paměť se uvozuje, že v městě Třebíči se stalo takové revoluci skrz jednoho žida, kterej si na městě dům koupil a chtěce tam také se přestěhovat k svému se to nepodařilo, když si něco tam přistěhoval, tak mu zamazali dům a muziku kočičí nadělati, který to se stalo třicátého apríle, on nad tím nebyl spokojenej, jel hned do Jihlavy žalovat, aby sem přijela komise. Prohlídli to dobře 12. května z večera, sotva že se páni muzikanti přišli a mu muziku dělati on ale se tuze rozzlobil a z okna kamenama na muzikanty hodil, jednoho trefil. Muzikanti k[terý] mu kočičinku hráli se rozzlobil a mu okna třískali a dveře vyvrátili do kvelba, do seknic se dostali, sukno trhali a peřiny po městě trhali a peří jako z nich na zemi bylo. 2. Máje [...] který [...] handla [...] na městě tím způsobem mu to dělali a na Nových Dvořích [...] taky měl bych toho psát mnoho. Stalo se za starších tovaryšů: za Jan Hamona, za Václava [...].²²⁹

[fol. 64r]

Léta Páně 1629 memoria, paměť se uvozuje, že jest Pán Bůh všemohoucí mezi poctivým pořádkem naším proměnu učiniti ráčil hospodou, a to z příčin těchto:

Když na onen čas při svatém Janu Křtiteli²³⁰ tovaryši starší při Vánocích voleni propuštěni byli a jiné osoby z prostředku řádu

[fol. 64v]

našeho soukenického na jejich místo volené byli, a když počet náležitej od předešlých tovaryšův starších při přítomnosti některých osob z pánův cechmistrův přijímali. Tehdy jsou tovaryši obecní domácí i vandrovní, poctivý a úplný řád žádost snažnou na tovaryše starší v nově volené ukládali, aby k nim tak mnoho lásky

²²⁹ Druhá polovina zápisu je téměř nečitelná.

²³⁰ Tj. středa 24. června 1629.

prokázali a Jich Opatrností pánům cechmistrům tu přítomným, aby se přimluvili, aby jim hospoda jiná opatřena byla u některého z pánův měšťanův pro příčiny ty, že jsou tovaryši obecní ne tak domácí, jako přivandrovní, na hospodě tehdejší žádného pohodlí užití nemohli. Pročež tovaryši starší nemohli jsou slušné žádosti tovaryšův obecních, domácích i vandrovních z poctivého a úplného řádu odepřítí aji oslyšeti, nýbrž jsou hned Jich Opatrností pánům cechmistrům tu přítomným žádost tovaryšův obecních, domácích i vandrovních poctivého úplného řádu předestřeli a za ně se přimlouvali, i také žádali, aby téhož poctivého řádu našeho žádost Jich Opatrností páních cechmistřích své místo měla a naplněna byla. Tehdy Jich Opatrnosti páni cechmistři též přítomní přípověď jsou tovaryšům starším učinili,

[fol. 65r]

že takovou žádost poctivého úplného řádu většímu počtu přednosti chtějí, i také za týž poctivý úplný řád naskrze přimluviti. Když pak za nějakou jinou příčinou tovaryši starší dostali se do shromáždění cechovního, tehdy moci jinou žádostí i tuto také žádost tovaryšův obecních, domácích i vandrovních poctivého úplného řádu znovu jsou Jich Opatrnostem pánům cechmistrům předestřeli, i také snažně žádali, aby Jich Opatrnosti páni cechmistři, ano i poctivý cech tak mnoho lásky proti tovaryšům všem domácím i vandrovním poctivému úplnému pořádku našemu prokázali a jim k tomu, aby své dovolení dali, aby jinější hospodu k spravování poctivého úplného pořádku našeho a k opatření těch věcí poctivému pořádku našemu přináležejících, ano i k lepšímu pohodlí tovaryšův ne tak domácím, jako přivandrovaným, aby přivandrujíc měli se kde schrániti, obrátí i také zjednatí mohli. Tehdy Jich Opatrnosti páni cechmistři (ano, i poctivý cech ráčili jsou se k žádosti tovaryšův starších, též také k žádosti celého poctivého řádu láskou otcovskou osloviti a tovaryšům starším k tomu své dovolení dali, kdekoliv budou moci u kteréhož pánův

[fol. 65v]

měšťanův sobě hospodu optati, že toho jim netoliko příti, ale také i dopomoci chtějí. Po takovém laskavém a poctivém povolení Jich Opatrností pánův cechmistrův, ano i poctivého cechu nemeškali jsou tovaryši starší práci takovou předsevzatou konati, nýbrž jsou hned k panu Martinovi Čermákovi práci vážili, s ním o tom náležité jednali, aby se láskou křesťanskou jak k tovaryšům starším, tak také i pořádku

našemu poctivému sklonili, nás do příbytku svého za syny přijal. Tož jest také i učinil na žádost tovaryšův starších a při přítomnosti pánův cechmistrův nás jest do příbytku svého za syny přijal, a tak ta v té jest na místo z obojí strany postavena byla, i také den a hodina k přistěhování obrán jest byl. Zatím pak když za nějakou příčinou cechovní shromáždění jest bylo podruhé, kdy ta věc také jest poctivému cechu přednesena byla, že taková hospoda jest již poctivému pořádku našemu zjednána, a již i den i hodina k stěhování vybrána. Tehdy jsou se některé osoby z pánův cechovních

[fol. 66r]

(nebyvše přednějšimu shromáždění přítomní) proti tomu postavili a takové hospodě místa jsouce dáti nechtěli, kladouce toho divné příčiny, proč by tam hospoda nemohla býti, až i naposledy to zrušili. Pročež tovaryši starší dovědouce se toho i nemeškali jsouc zase k Jich Opatrnostem pánům cechmistrům práci vážiti a jich za radu žádati, poněvadž odpuštění od předešlého pana tatíka vzali, a již na hospodu novou se stěhovati měli a ta jim zrušena byla, že nevědi se kam obrátiti, kde by poctivý řád spravovati, též také ty věci k němu přináležející opatřiti, ano i tovaryši přivandrovní se schrániti mohli. Tehdy přišli jsou na to Jich Opatrnosti páni cechmistři, abychom ještě pana tatíka na staré hospodě žádali, aby nám na některou neděli příbytku svého přál, až bychom sobě zatím znovu hospodu u některého dobrého pána optali, což jsou i na něm tovaryši starší obdrželi a za některou neděli ještě jsme na staré hospodě pozůstávali. Když jsme pak s tím prodlávali, tehdy pan

[fol. 66v]

tatík starý, dokonce jest poctivému pořádku našemu hospodu vypověděl, přesto pak ještě na žádost tovaryšův starších jednu schůzi, totiž dvě neděle nám jest příbytku svého přál. Tovyariši starší pak nevědouce to činiti, poněvadž již krátký rok měli a vo hospodě jiné nevěděli, tehdy jsou zase Jich Opatrností pánům cechmistrům práci vážili a o té věci jim oznámili, i také za radu a ochranu žádali, poněvadž jest jim předně hospoda nová znešená a teď pan tatík starej, již hospodu takovou vypověděl, že nevědí, kam se obrátiti, kdežby náležitě poctivý pořádek nás spravovati, a ty věci k němu patřící opatřiti, a něj kdyby tovaryši přivandrovně se sháněli a pohodlí, jakož takéhož užití mohli. Pročež Jich Opatrnosti páni cechmistři vyslyšíc tovaryšův starších žádost, toho jsou se opravdově ujali a osob některých cechovních do

shromáždění jsou povolali s nimi o to náležitě radě vzali a tovaryšův starších jsou do shromáždění povolali, žádost jejich vyslyšeli, i také

[fol. 67r]

naplnili a sami životně toho jsou při panu Janovi Kvasničkově pohledávali, aby tak mnoho k žádosti Jich Opatrností pánův cechmistrův učinil a láskou křesťanskou, jak předně k tovaryšům starším, tak také i poctivému úplnému pořádku, aby se naklonil a nás za syny do příbytku svého přijal, což jest on jak na žádost Jich Opatrností pánův cechmistrův, tak potom i na žádost tovaryšův starších učinil a nás za syny do příbytku svého přijal. A tak za takovou lásku, kterouž jest učinil k témuž panu otci, darovaný jsou 2 masky nové cínové podle starobylého obyčeje a řádu. Když jsme se pak již stěhovati měli, tehdy jsou tovaryši starší Jich Opatrnostem pánům cechmistrům žádali, aby takovému stěhování přítomní byli a nás do hospody nové, aby uvedli, což jsou i na žádost tovaryšův starších učinili, a nás v též hospody nové, totiž k panu Janovi Kvasničkově jsou uvedli (byli také tu přítomní páni tovaryši starší řemesla nového ševcovského, jakožto páni

[fol. 67v]

bratři naši milí, jsouce od tovaryšův starších, tolikéž dožádání) k místu a k konci přivedli. Potom všem zjednání odchod náš jest byl a než stěhování od pana Honze Königa prvnějšího pana otce našeho v 25. neděli po sv. Trojici, v pondělí den památný Kunderáta jinak 26. dne, měsíce Novembris, léta svrchupsaného, při tom pak při všem jednání hospody utraceho jest z pokladnice 3 zlatý a vostatek jsou tovaryši obecní sbírali. Ale však panu otci dáno za svačinu, kteráž se pro Jich Opatrnosti pány cechmistry strojiti dala, za jídlo a za pivo jmenovitě 14 kop grošů 25 grošů 4 denáry. A tak chvála Pánu Bohu, všecko se jest dokonalo pěkně a zavřelo. Kteréžto hospody Pán Bůh všemohoucí požehnati nám rač, abychom ani za mnohá prodloužená léta zůstávati a poctivý pořádek náš jedně podruhých podle pomoci Boží náležitě vyřizovati a spravovati mohli.

[fol. 68r]

Stalo se za pánův cechmistrův tehdejších, zejména těchto: pana Jana Jordánského, pana Jiříka Flidle[!] ²³¹, pana Pavla Pelhřimovského, pana Tomáše Zuglweit, pana Šimona Hryna, pana Jana Korandy.

Z tovaryšův starších tehdejších těchto: Honze Schmida von Iglau, Eliáše Žáka, Hajta[!] ²³² Příborského, Honze Šturma von Iglau.

[fol. 69r]

Léta Páně 1630 memoria aneb paměť se uvozuje, že jest se stalo jisté snešení při času svatého Jana K[řtitele] ²³³ poctivého pořádku našeho soukenického, a to takové, totiž aby tovaryši starší, jak tehdejší, tak budoucí té svobody užívali, totiž

[fol. 69v]

aby sbírky osvobozené měli. Pročež majíce sobě tovaryši starší tehdejší od poctivého pořádku povolený daně. Nemeškali jsou Jich Opatrnostem pánům cechmistrům o tom zprávy učinit, a jich za takovou věc sobě potřebnou žádati, totiž aby takové sbírky sobě osvobozené měli, poněvadž často zaměstnání míti, a své dobré příčinou tovaryšskou, když některého, co takového dopouštěti ráčí Pán Bůh opouštěti, a o něj se starati musejí. Tehdy Jich Opatrnosti páni cechmistři, ani i ouplný shromážděný tehdáž cech znajíce v tom jistou vůli ouplného řádu našeho, ano i slušnou žádost tovaryšův starších býti ráčili jsou se k též žádosti tovaryšův starších láskou otcovskou skloniti a jim tehdejším též i budoucím tovaryšům starším nyní i na časy budoucí a věčné takové sbírky jsou osvobodili jich prázdňe a svobodně učinili, však na ten způsob,

[fol. 70r]

aby tovaryši starší, jak tehdejší, tak i budoucí po nich zase tu svobodu tovaryšův obecním pustili, totiž sbírky skládané, aby svobodně počítati mohli, poněvadž jsou sobě to tovaryši obecní vyměnili, v čemž aby se jim překážka nedála nikdy z obojí strany, to Jich Opatrnosti páni cechmistři poručili jsou v tento memorial zaznamenati a zapsati, k čemuž také tehdejší tovaryši starší jsou před ouplným

²³¹ Nejisté čtení.

²³² Nejisté čtení.

²³³ Tj. čtvrtek 24. června 1630.

shromážděním tehdáž cechem přistoupili. Jestliže by se pak co takového našlo, že by osoby některé z prostředku řádu našeho, buďto tovaryši obecní tovaryšům starším aneb tovaryši starší tovaryšům obecním sbírky takové vyzdvihovali, a to nás cechmistry vzneseno bylo, ti a takoví, jakožto rušitele řádu dobrého jinším ku příkladu, jakoukoliv pokutou by se vidělo, pánům cechmistrům trestání býti mají, čemuž jedna i druhá stránka uvolili jsou se obcovati.

[fol. 70v]

Dálo se s jistou vůlí Jich Opatrnosti pánův cechmistrův tehdejších, zejména těchto: pana Jiříka Žáka, pana Matesa Hainze, pana Vavřince Klímy, pana Jana Kvasničky, pana Jana Kavky, pana Jana Procházky.

[fol. 71r]

Za tovaryšův starších tehdejších, zejména těchto:

Z domácích: Honze Schmidt Jihlavského, Eliáše Žáka Třebíčského;

Z vandrovních: Jana Hájka Příborského, Havla Pokorného Měřinského.

Scriptum 12. Aprilis anno 1631 PO freme salutis

Per me suam tacidem Trebicerium.

[fol. 71v]

Léta Páně 1716 v paměť se uvozuje, kterak stalo se na naší poctivý hospodě, že přivandrujíce na naší hospodu jeden tovaryš řemesla našeho, jsouce tam prve jeden na zahálce, kterež dlouhej čas uvěří, také před tím zůstával, skamarádíce se spolu s tím přivandrovním tovaryšem několik dní, až jednoho dne doptával se ten předešlej tovaryš toho přivandrovního hýřili a tak přivandruje on mu pravil, že zejtra. Tak když byl večer, šli spolu spát na seno v noci se přivandrovní slíkl spodky a dal si je pod hlavu. Ráno oblíkl kalhoty a šel ven a počítal sobě peníze. I nemoh se dočíst, šel do sena hledat. I nemoh nic najít, tak se ptal toho, co s ním ležel, že se mu peníze ztratily. On nejprve zapíral, potom ten tovaryš žádal starší tovaryše, aby mu v tom nápomocni byli, tak byl předvolán a doptáván, zdali mu je skoval, poněvadž s ním jenom sám ležel, on přece zapíral a to trvalo kolik oni, až jeden den šli spolu z kláštera, on mu pravil, že mohl s tím mlčet, že by mu byl vrátil a tak slyšíce to ten

tovaryš šel zase k staršímu tovaryšovi a jsou spolu porovnáni a ten byl pokutován na 2 kopy grošů, jméno jeho Bernard Čech.

Stalo se za tovaryšů starších: Honz Flajßmon, Josef Turnovský, Matěj Racek, Martin Perkmon.

[fol. 72r]

Léta Páně 1631 v pondělí velikonoční²³⁴, stalo se srovnání mezi Jakubem Žďánském a Tobiášem Fialou tak, že jeden druhého v některých věcech naříkal, toho jsou sobě rukou dáním před úplným pořádkem odpouštěli, a že sobě do smrti toho jede druhému ve zlém vzpomínati a vyčítání nechceje, ani kdo z tovaryšův buďto domácích aneb z vandrovních pod propadením kopy grošův míšeňských. Stalo se za tovaryšův starších tehdejších těchto:

Z domácích: Eliáš Žák, Eliáš Hladík;

Z vandrovních: Šimon Hradecký, Stanislav Žďárský.

[fol. 72v]

Léta Páně 1679 v paměť se uvozuje, kterak předstoupili před náš poctivý řád dva tovaryši, jménem Mikoláš Berka a Jiřík Jelínek s náležitou uctivostí nás žádajíce, poněvadž pro sešlost věku svého práci jako jinší tovaryši zastávati nemohou, abychme jich na Suchý dni přijali, pročež oni tovaryši starší a všeckem poctivý řád uznávající jejich slušnou žádost jich sme přijali, budou povinni každoročně 8 grošů bílých při svátcích Vánočních skládati. Stalo se za tovaryšům starších: Martina Phera, Matěje Anndolfa, Jiříka Vizovského, Matěje Kalaba.

[fol. 73r]

Léta Páně 1633 koupený jsou pouzdro nožů od Havránka k poctivému pořádku našemu tovaryšskému řemesla našeho soukenického, jmenovitě 1 tolar 40 krejcarů. Za tovaryše staršího času, však nakladena Jana Smutného domácího.

Z domácích: Honz Schmid Jihlavský von Iglau, Honz Procházka Třebíčský;

Z vandrovních: Honz Krátko Jihlavský von Iglau, Řehoř Hodějovský Pelhřimovský.

²³⁴ Tj. pondělí 11. dubna 1631.

[fol. 73v]

Léta Páně 1633 ten pondělí po druhý neděli adventní²³⁵, když nešťastnou smrtí z tohoto světa dobré paměti pan Jan Kvasnička vykročil tu, jak předně Jich Opatrnosti páni cechmistři, tak i poctivý rád náš, na tom se snesli, aby zase jinde u některého z pánů měšťanů místo a neb hospodu k spravování dobrých věcí objednali, jakož se i stalo, že jest u pana Kříže Chmelíka hospoda objednána. A tak ten den, jakž svrchu psáno jest, sme se spolu s pány cechmistry k němu stěhovali. Pán Bůh rač dáti, abychme mohli u něho své věci potřebné za dlouhé časy v dobrém pokoji řídití a spravovati. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Jiříka Slavíka, Jana Smutného;

Z vandrovních: Šimona Hradeckého, Řehoře Hodějovského.

[fol. 74r]

Léta Páně 1635, dne 21 Julii, přistoupila mezi nás paní Kristýna Píchová na Suchý dny pro předešlou paměť manžela svého milýho, kteréhož Pán Bůh všemohoucího v městě Polný z tohoto světa k sobě povolati ráčil. Kéž by Pán Bůh všemohoucí kdykoliv k sobě z jich rodiny a neb ji samou povolati ráčil s předčasnou smrtí, budeme povinni takovému mrtvému tělu průvod učiniti a na jeden každý rok, jakž obyčej jest Suchý dni při času vánočním odvozovati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jana Smutného, Zvěřiny Kamenickýho;

Z vandrovních: Zelinka Hradeckýho, Václava Polenskýho.

[fol. 74v]

Item Léta Páně 1639, když týž pan Kříž Chmelík jinému domu svého postoupil, zase od téhož náměstka jeho jménem pana Pavla Ptáčovského s vůlí a vědomím Jich Opatrnosti pánů cechmistrův tovaryši starší hospodu objednali. Pán Bůh rač to dáti, abychom mohli všechno dobré a chvalitebně, čímž by se k vzdělání dobrého řádu vytahovalo do dlouhé časy s Boží pomocí v dobrém pokoji, radosti a spravovati mohli. Stalo se za tovaryšův starších: Samuele Borovského, Samuele Formánka, Šimona Hradeckého, Václava Žaloudka.

²³⁵ Tj. neděle 8. prosince 1633.

[fol. 75r]

Léta Páně 1637 vzešla nevole mezi osobami dvěma při poctivým řádě našem soukenickým, zejména těmito: Eliášem Hladíkem a Samuelem Formánkem, tak že souce zhaněli slovy některými nectnými, pro mnohé pak a další zaneprázdnění, jak poctivého cechu, tak i pořádku v přátelskej smlouvě přistoupili a mezi sebou se porovnali v přítomnosti pana Samuela Formánka a tovaryšův starších, ta věc mezi nimi vyzdvížena a umrtvená jest na ten způsob, aby jim to v žádný z tovaryšův, nad to oni sami mezi sebou sobě něčím zlým nepřipomínali a nevyzdvíhovali, pakli že by se toho kde z nich dopustil té v moci poctivého řádu pozůstávati bude. Stalo se za správy tovaryšů starších: Eliáše Hladíka, Kristiána Piši, Jelínka Hradeckého, Daniela Frice.

[fol. 75v]

Léta Páně 1689 v paměť se uvozuje, že jest před nás, tovaryše starší, ano i všechen poctivý řád předstoupil jménem Jan Lužičar, za to nás žádajíce, abychme jeho na Suchý dni mezi sebe přijali, poněvadž práci ve verštatú nezastává i nemohouce žádosti jeho oslyšeti k tomu sme zvolili. Tak bude povinen každoročně při svátcích vánočních 8 grošů pokládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Kříže, Václava Jahody;

Z vandrovních: Jiříka Vizovského, Franze Fabiána.

[fol. 76r]

Léta Páně 1637 při památce vejroční vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista a zběhla se věc nenáležitá v domě pana Kříže Chmelíka, na ten has pana otce našeho tak, že sou se některý z tovaryšův nemalý všetečnosti dopustili, nádobu dřevěnou, kteráž k obzvláštný potřebě vystavena byla, převrhli ni sem i tam, jak se jim dobře líbilo a vidělo zmrtati[!]²³⁶ naposledy z uctivosti mluve do ní neřádili a s tím se vším do studně, kteráž na dvoře byla uvrhli. Pan otec pak jsa tou věcí nenáležitou nemálo k hněvu popuzen, na poctivej řád to vznesl a na přání žádal tovaryši pak starší, podle povolání svého pokračujíc, v tom se náležitě zachovalý tovaryše ty, o kteříž správu je s tou měli, že by těm nemaj byli i přítomnosti plného řádu předvolati a k tomu

²³⁶ Nejisté čtení.

umrtvena jest tak, že jeden druhému toho v ničemž připomínati nemá pod propadnutím 3 kop grošů. Stalo se za správy tovaryšů starších:

Z domácích: Honze Zuglweita, Zachariáše Formánka;

Z vandrovních: Jelínka Hradeckýho, Kryštofa Polenskýho.

[fol. 77v]

Léta Páně 1707 v paměť se uvozuje, že jest jeden tovaryš z prostředku řádu našeho jménem Matěj Konvalin v práci pozůstával u pana mistra Samuele Klimenta, jednoho času spatřivše na tom tovaryšovi ten mistr kalhoty i zavolal ho na stranu a ptal se ho, kde ty kalhoty vzal, že jsou jeho, že on je zná, aby se rači s ním spravil. On mu na to odpověděl, že je od žida vyhandloval, na to potom ten mistr nic neříkal, až jednou ten tovaryš dlouho do díla nepřišel, mistr na něj nechtěl čekat, zjednal na vosnovu, jinšího. On pak když přišel, vidouce že jinej tká, rozhněval se, že nebude dělat. Na to šel do jiného verštatů do díla, ani nenáležitýho odpuštění nevzal. Potom, když přišla schůze, poslal k poctivému řádu pan mistr cedulku, slušili to na tovaryše, aby bez odpuštění odešel a za druhý, že jest na něm poznal svou věc, o kterou ho taky napomínal, takže ho nemá za pořádnýho, dokud mu toho žida nepostaví, on pak sedě při poctivý matce pokladnici, jakožto starší tovaryš toho času. I ptali se ho v tajnosti tovaryši starší mají-li dát tu cedulku číst před celým řádem, on odpověděl, aby dali, že je on sebou jistej. Když potom tu věc doslejšchal celej poctivej řád, dali mu lhůtu za dvě neděle, totiž do schůze, aby sobě toho žida ptal a s ním tam šel k tomu mistru. Když přišla schůze bylo na něm doptáno, má-li již toho žida, on odpověděl, že scíp. Tu hned celej řád poznal, že jest vinen, že to na nebožtíka svádí. I bylo s ním posláno k tomu mistru dva páry tovaryšů, chce-li na tom přestat, on že nepřestane, než co prve mluvil, to že až posavad' mluví. Tak on nevědouce co má dělat, dál se

[fol. 78r]

vinen a jemu se uvolil zaplatit ty kalhoty, ačkoliv hned peněz neměl, nýbrž písemně od sebe dal, tak potom byl od poctivého řádu pokutován 4 kopy grošů složití musil na přímluvu pana otce dvě sou mu zas navraceny však jest mu na čas poručeno bylo, aby se provandroval. Stalo se za tovaryšův starších: Honz Pajkl, Honz Flajßmon, Matěj Racek.

Léta Páně 1641 ten pondělí po neděli květné²³⁷ stala se jest nevole mezi Šimonem Hradeckým a Melicharem Senohorským tak, že jest Melichar Šimona Hradeckýho k hněvu popouzel a jako na poctivosti haněl, což on nemoha toho trpěti, tak na to se přišlo, že sou se spolu i zervali, pročez dostanouc se před ouplnej poctivej shomážděnej řád sou se zase spokojili a týž Melichar Senohorský jest ho náležitě odprosíl a jeho v tom žádal, aby mu to odpustil, takže ta věc mezi nimi jest od tovaryšův starších umrtvena a spokojena. Však na ten způsob, aby sobě toho jeden jak druhej aneb kdokoliv jinej nevyzdvihoval a nepřipomínal pod propadením náležitě vynalezení pokuty 4 kop grošů musí. Stalo se za tovaryšův starších, jmenovitě: Jana Smutnýho Třebíčskýho, Zvěřiny Kamenickýho, Jelínka Hradeckýho, Václava Polenskýho.

[fol. 78v]

Léta Páně 1707 v paměť se uvozuje, kterak jeden synek zdejší, Jan Kavka, jsouci na čas na učení k nouzi vypověděn po vyjití času od svýho mistra pana Jakuba Kučery z učení propuštěn jest a potom dílem fedrován byl od něho, po některém času v práci zůstávaje jest se pronevěřil a jemu škoditi jest se opovážil, což pronesouce se to na něj při poctivým řádě obžalován byl, že jest ukradl pár nožů a potom sekeru de jest s pořiště²³⁸ srazil a židovi prodal, což on vejš jmenovaný Jan Kavka na hospodu nepřišel, i bylo pro něj posláno mladšího tovaryše, aby se na hospodu postavil, on vzkázal, že nemůže přijít. I žádali tovaryši starší, aby poctivý právo posla právního propůjčilo, aby pro něj šel, on ho doma nezastal, tak mu bylo poručíno, aby ho vzal kdekoliv a to pro tu příčinu, že jest byl dlužen do pokladnice přes 2 zlatý a tak druhej den vzal ho posel právní do šatlavy a tovaryšům starším vědomost dal, že je již vzat, což když minulo dva tři dni, on o sobě žádnýho neposlal, tak starší tovaryši musili se právu ohlásit, že takovýho tovaryše v obecním trestání mají, což trvalo ještě kolik dní, až jeho otec k právu šel a tam starší tovaryše obžaloval, že pro půl zlatýho jeho syna do vězení dali, což pan rychtář slyšice to pro starší tovaryše poslal a jich se ptal, kde tu moc vzalo, aby pro půl zlatýho tak dlouho v vězení seděti nechali, což vyslechnouce tovaryši starší jemu náležitou správu dali, čemuž on náležitě vyrozuměti mohl a tak nařídil, aby ten tovaryš, totiž Jan Kavka, ten dluh hned složil a on z vězení propuštěn byl, vo schůzi přijdouce na hospodu, žalobu na sebe vyslechl

²³⁷ Tj. neděle 18. dubna 1641.

²³⁸ Doslovná transkripce.

a hned se přiznal, že jest vinen a tak jest na velkou přímluvu a jeho pláč zpokutován předně 15 tolarů štulgelt a potom dvě kopy složití musel. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honz Hendrych Flajßmon, Jiřík Žák;

Z vandrovních: Matěj Racek, Šimon Turn.

[fol. 79r]

Léta Páně 1642, když před tím nevole nemalá vzešla mezi panem otcem a tovaryši některými z prostředku řádu našeho, takže pan otec nemilou kázní, jak slovy, tak bitím, k tovaryšům některým prikazoval, jakož se i stalo při jedné schůzi, když pan otec víno na čepě měl přítomen, jsa jeden z přátel jeho, když se podnapil, různici velikou mezi tovaryši začal, jehož se pan otec hrubě ujal, takže k některým tovaryšům jak slovy důtklivými, tak také i bitím přikročil, kterážto věc potomně před právo rychtářské předešla tak, že ten jistej přítel jeho podle uznání poctivého práva naposledy k tomu přiveden byl, že jednoho každého, jak předně tovaryše starší, tak i tovaryše jinší, kterých se ta věc dotýkala, náležitě odprostiti a místo pokuty vědro vína zaplatiti musil, pro kteroužto příčinu tovaryši starší v řádu vešli s pány cechmistry, jakby s tou věcí činiti měli, ohlídaje se na to, že by snad budoucně z toho něco horšího pojítí mohlo, naposledy na tom zůstáno, aby jinde hospoda objednána byla, jakož se i stala, že u pana Jana Zajdy hospoda opatřena jest na kteroužto hospodu léta svrchupsaného v neděli devítíku²³⁹ s velikou počestnotní maje přítomné osoby vzácné z cechu našeho soukenického, zejména tyto: pana Matesa Moleva, pana Jana Hladíka, pány cechmistry pana Jakuba Jahodu, pana Jana Kavku, pana Lorenze Linhartu, pana Zachariáše Zezulku sme se přestěhovali.

[fol. 79v]

Při kterémžto stěhování outrata nemalá vzešla tak, že za jídlo a za pití víc než 30 kop grošů dalo. Páni cechmistři 3 kopy grošů na pomoc dali, vostaték z naší pokladnice a penězi tovaryšskými, kteréž sbírali, zaplaceno jest. Zběhlo se za tovaryšův starších předešlých Samuele Vorovského, Martina Zbudovského, Šimona Hradeckého, Honze Krátko. V nově zvolených Jana Smutného domácího, Šimona Vorla, Řehoře Hodějovského, Jáchyma Bechyňského. Pán Bůh rač nám v tomto

²³⁹ Tj. neděle 6. února 1642.

předsevzetí našeho své svaté požehnání dáti, abychom všechno to, což by se vzdělání dobrého řádu našeho vztahovalo, z Boží pomoci šťastné za mnohá léta v dobrém pokoji řídit a spravovat mohlo.

[fol. 80r]

Léta Páně 1649, 25 Juli, v tu neděli před svatým Jakubem, stala se jest různice veliká skrze osobu jednoho radního pána s tovaryši z prostředku řádu našeho tak, že nectnými slovy celej náš úplný poctivý řád jest pohaněl. Pro mnoho pak o další zaneprázdnění toho my, tovaryši starší, při Jich Opatrnosti pánům cechmistrům jest se rovnalo tak, že pan Jan Kryšpín před radou pánův starších celej náš poctivej řád jest náležitě odprošovati musil, a tak ta věc zase náležitě k místu a konci přivedena jest tak, že toho on ani žádný z prostředku řádu našeho vyzdvihovati nemá pod propadením 5 kop grošů. Stalo se za správy tovaryšův starších:

Z domácích: Václav Zindulka, Jan Hrůza;

Z vandrovních: Honz Krátko, Lukáš Hradecký.

Byl primas pan Matěj Boldar nebstirtzen wagen[!].²⁴⁰

[fol. 80v]

Léta 1650 v pondělí velikonoční²⁴¹, předtím stala se jest rozepře mezi Mikolášem Monkem a Šimonem Brodským strany šenkýřek a opilství, že jest ho Šimon Brodský před řádem a před poctivou pokladnicí za nepoctivého i od svej osoby doložil, protož za takovej nárek pokuty položit musel 28 grošů bílejch a jeho zase náležitě odprostiti a jeho za poctivého jako i prve míti chce na ten způsob, aby jeden druhému žádným způsobem toho nevyzdvihoval a to pod propadením 4 kop grošů pokuty. Pakliže by se kdo dopustil to pod mocí tovaryšův starších vostávati má. Stalo se za tovaryšův starších: Jan Hrůza, Gabriel Flaißmon, Jelínek Hradecký, Martin Hodický.

[fol. 81r]

Léta 1644, den pondělí po svaté Alžbětě²⁴² stala se jest nevole mezi Benjaminem Zelenkou a Melicharem Zelnohorským tak, že jest Melichar Benjaminu Zelenku že jsou zhaněni slovy nectnými pro mnohé pak a další zaneprázdnění, jak poctivého

²⁴⁰ Doslovná transliterace.

²⁴¹ Tj. pondělí 16. dubna 1650.

²⁴² Tj. pondělí 25. listopadu 1644.

cechu a rada k přátelský smlouvě přistoupili a mezi sebou se porovnali v přítomnosti pánův tovaryšův starších ta věc mezi něma vyzdvižena a umrtvena jest na ten způsob, aby při tom žádní z tovaryšův nad to oni sami mezi sebou sobě ničemž nepřipomínali a nevyzdvihovali. Pakliže by se kdo z nich dopustil, to v moci poctivého řádu pozůstávati bude. Stalo se správy tovaryšův starších: Šimona Vorla, Jakuba Janečka, Jelínka Hradeckýho.

[fol. 81v]

Léta 1648 při času vánočním jsouc v úplném cechu páni cechmistrí a všickni mistrí řemesla soukenického podle obyčeje starobylého povoleno jest. Bylo tovaryšům starším tehdejšími mezi ně do poctivého cechu vstoupiti spolu s tovaryši obecníma a žádost svou předněsti a v příčině obnovení tovaryšův starších při témž volení v nově tovaryši starší spolu i námi s té tovaryšův obecních domácích i vandrovních, žádost sou složili na pány cechmistry a pány mistry v příčině štulgeltu skládání, poněvadž to při jiných místech se nachází, aby i zde takovým štulgeltem povinný, který by koliv se mohli najíti, že by jej nikde nedali, jakož se to toho minulého roku. I stalo tak, že jeden tovaryš pohnán byl, ze Slezska od padesáti mil sem do města Třebíče, voze znajíce páni cechmistrí a páni mistrí jsou tomu povolili a nařídili, aby ten tovaryš kterýkoliv by se nalezl, že by štulgel nepoložil, nikdéz při žádným řádě a sem k zdejšímu řádu se dostal a zapsati se dal, povinen bude 2 groše položiti a takový tovaryše jména zaznamenání do hlav byli: nich rejster tovaryšských, kdyby toho potřeba nastala, kterýmukoliv tovaryši, aby se věděl, jak hájiti začati se stal. Léta svrchupsaného od 8. dne Martii za pánův cechmistrův tehdejších: pana Matěje Helmona, pana Mikoláše Prajsnera, pana Jakuba Jahody a pana Martina Mochenhomera, pana Bartoloměje Švajnera, Samuele Flajßmona.

Za tovaryšův starších: Václava Zindulky, Jáchym Hoffmanna, Václava Jelínka, Jakuba Šreibera.

[fol. 82r]

Léta 1648, dne 20. června stalo se jest porovnání na hospodě naší mezi dvěma tovaryši z prostředku řádu našeho tovaryšského, jmenovitě Honzem Copem a Davidem Prajdvýšem, že David Prajdvýš toho se dopustil a Honze Copa jest zhaněl slovy nectnými, čehož jest na něj nikoliv dokázati nemohl, však nicméně k tomu jest přišlo, že jsou se oba dva rukou dání před poctivou pokladnicí a tovaryšema staršíma

tehdejšíma i přisedícíma smířili však na ten způsob, aby sobě to jeden druhému ničímž nevyzdvihoval. Pod pokutou tří kop grošův míšenských. Stalo se léta a dne svrchupsaného za tovaryšův starších tehdejších, zejména těchto:

Z domácích: Václava Zindulky, Jáchyma Hoffmanna;

Z vandrovních: Václava Jelínka, Jakuba Šreibera.

[fol. 82v]

Léta Páně 1648, 23. Augusti přistoupil jest mezi nás pan Pavel Chromej na Suchý dni a to pro příčinu tuto. Kdyby Pán Bůh všemohoucí kdykoliv prostředkem smrti z tohoto světa z jeho rodiny některého anebo přátel k sobě povolati ráčil, tehdy povinnost naše bude, abychme to mrtvé tělo k hrobu doprovodili a donesli. A na jeden každý rok jakž obyčej jest Suchý dni při času vánočním odvozovati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jiříka Springera, Mikoláše Dreslera;

Z vandrovních: Fabiána Vltavského, Jiříka Studenského.

[fol. 83r]

Léta Páně 1648, 20. Decembris, toho dne jest nám od Jich Opatrností pana Matesa Waltera, toho času pana primasa zde v městě Třebíči v příčině Štědrého večera zase dovolené, abychme jako i kdy prve panu otci Štědrého večera a Štědrý den mohli darovati, kterýžto Štědrý večer byl jest nám předtím od pana Pavla Kvasničky, přednějšího pana primasa zastaven. Bůh dej, abychme mohli jaké i kdy prve ty dobré věci, kteréž k řádu našemu patří spravovati a vzkazovati. Stalo se za Jich Opatrnosti pánův cechmistrův těchto: pana Matěje Helmona, pana Mikoláše Prajslera, pana Jakuba Jahody, pana Martine Mochenhomra, pana Bartoloměje Schweizera, pana Samuele Flajßmona. Za tovaryšův starších:

Z domácích: Jiříka Springera, Mikoláše Dreslera;

Z vandrovních: Fabiána Vltavského, Jiříka Studenského.

[fol. 83v]

Léta Páně 1648, 28. December, přistoupil jest mezi nás pan Jiřík Pauš na Suchý dni a to pro příčinu tuto: kdyby Pán Bůh všemohoucí kdykoliv prostředkem smrti

z tohoto světa z jeho rodiny anebo přátel k sobě některého povolati ráčil, tehdy povinnost naše bude, abychme to mrtvé tělo k hrobu doprovodili a donesli. A na jeden každý rok, jakž obyčej jest, Suchý dni při času vánočním odvozovati. Stala se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jiříka Springera, Mikoláše Dreslera;

Z vandrovních: Fabiána Vltavského, Jiříka Studenského.

[fol. 84r]

Léta Páně 1648, 27. December, při památce vánoční slavnosti stala se jest velká nevole mezi tovaryši řemesla našeho soukenického a mezi tovaryši řemesla řeznického tak, že jsou se zhaněli slovy nectnými, též také i bití se dopustili tak, že potomně i tovaryši řemesla řeznického i do obecního trestání se dostali. Taková pak různice a nevole přišla i před Jich Opatrnosti pana rychtáře, kdež jak páni cechmistři naši, též i páni cechmistři řemesla řeznického se dostali. Taková pak věc před Jich Opatrností pana rychtáře u přítomnosti obojích řemesel vejš jmenovaných, též i pánův tovaryšův starších, jak našich, tak též i řeznických jest v mír a pokoj uvedena, aby na budoucí časy jeden druhému nic takového, což by mohlo svár a různici působiti, nevyzdvihoval ani jeden druhému žádné příčiny k rvačce a různici nedával pod 10 kopami grošů pokuty (kterážto pokuta patřiti a náležeti nemá ani jednomu ani druhému řemeslu, než položena má býti na právo a od práva odvedena k vobci. Stalo se za Jich Opatrností pánův cechmistrův těchto: pana Matěje Helmona, pana Mikoláše Prajslera, pana Jakuba Jahody, pana Martina Mochenhomra, pana Bartoloměje Schweizera, pana Samuele Flajßmona. Z tovaryšův starších:

Z domácích: Jiříka Springera, Mikoláše Dreslera;

Z vandrovních: Fabiána Vltavského, Jiříka Studenského.

[fol. 84v]

Léta Páně 1649, 11. Januarii, stalo se jest porovnání na hospodě naší mezi dvěma tovaryši z prostředku řádu našeho tovaryšského, jmenovitě mezi Davidem Prajneš a Martinem Pauchlerem tak, že David Prajnesch toho se dopustil a Martina Pauchlera zhaněl, čehož nijakž na něj prokázati nemohl, však nicméně k tomu jest přišlo, že jsou se oba dva rukou dání před poctivou pokladnicí a tovaryši staršími smířili, však

na ten způsob, aby sobě to jeden druhému nijakým způsobem nevyzdvihoval. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jiříka Springera, Mikoláše Dreslera;

Z vandrovníků: Fabiána Vltavského, Jiříka Studenského.

[fol. 85r]

Léta Páně 1649, den památný, pondělí velikonoční, když pro nějaké důležité příčiny uznávali sme, že bychme k spravování dobrého řádu dáleji u pana otce Jana Zejdy hospody míti nemohli, poněvadž pan otec umíniti sou světnici jinou stavěti, tehdy sme se Jich Opatrnostem pánům cechmistrům strany té věci došli a jich za radu požádali, aby něm v té věci, jak bychme měli dáleji činiti. Rady udělili, tehdy jsou se páni cechmistři o to věc ujali a nám k jiné hospodě nápomocni byli, jakož jsou i pana Jiříka Koskandy dožádali, aby tak mnoho lásky, jak Jich Opatrnostem pánům cechmistrům, ano i celému poctivému pořádku prokázal a hospody pro tovaryše vandrovní a spravování dobrého řádu popřál, což jest jak na žádost pánův cechmistrův, tož tovaryšův starších učinil a nás k sobě přijal tak, že jsme se vejš jmenovaného ponělka velikonočního do příbytku jeho stěhovali, při tom pak stěhování nemalá outrata jest vzešla tak, že za jídlo a pití více než do 29 kop grošů dáno, páni cechmistři na pomoc k zaplacení takového dluhu dali 4 zlatý a toliko tovaryši obecní sebrali, vostatek pak z naší pokladnice doložiti sme musili. Pán Bůh rač dáti, abychme to všecko, což k dobrému poctivému řádu přísluší pomoci Boží mohli pěkně spravovati za mnohá dlouhá léta v dobrém pokoji a svornosti. Stalo se za Jich Opatrnosti pánův cechmistrův, zejména těchto:

[fol. 85v]

pana Matěje Helmona, pana Mikoláše Prajslera, pana Jakuba Jahody, pana Martina Mochenhomra, pana Bartoloměje Schweizera, pana Samuele Flajßmona.

[fol. 86r]

Za tovaryšův starších, zejména těchto:

Z domácích: Jiříka Springra, Mikoláše Dreslera;

Z vandrovníků: Fabiána Vltavského, Jiříka Studenského.

[fol. 86v]

Léta Páně 1824, dne 26. října na žádost pánů cechmistrů a starších tovaryšů, obnoveno jest naše počestná hospoda u pana Josefa Kučery, souseda města a mistra soukenického kterýžto bejvala hospoda u pana Antonína Veselského, mistra a souseda města, outrata koštovala celá toho 70 zlatých, poněvad[ž] svrchupsané pana a paní otce a mámu roku 1833 z toho světa povolati ráčil, tak nás přimnul, jako volený syn Johann Neuhauser na delší léta, tak sme zůstali při outraty. Bůh toho popřej, abychom pokoji svatým se starali. Stalo se za mistrů Joh[ann]a Schlachta, Wenzl Zeybert, Josef Kutcherer. Stalo se za starších tovaryšů Wenzl Zeybert domácí, Leopold Webr vandrovní.

[fol. 87r]

Léta Páně 1649 přistoupil jest mezi nás pan Daniel Netolička na Suché dny a to pro příčinu tuto: kdyby Pán Bůh všemohoucí kdykoliv z toho světa povolati ráčil, buďto z rodiny nebo z přátel, tedy povinnost naše bude, abychme takové mrtvé tělo k hrobu doprovodili i donesli a na jeden každéj rok obyčej jest Suché dny dávati při časů vánočním odvozovati. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Jiříka Springera, Mikoláše Dreslera;

Z vandrovních: Fabiána Kalaše, Jiříka Studenského.

[fol. 87v]

Léta Páně 1659 stalo se jest porovnaní na hospodě pánův bratrův ševcův, mezi tovaryšem naším jménem Melicharem Plašem a tovaryšem řemesla ševcovského, jménem Danielem Jelínkem, že Daniel Jelínek toho se byl dopustil a Melichara Plašem na jeho poctivosti zhaněl, čehož na něj nikoli prokázati nemohl, však nicméně k tomu jest přišlo, že jsou se rukama dáním před tovaryši staršími řemesla ševcovského a tovaryši staršími našimi jak náleží smířili, však na ten způsob, aby sobě to jeden druhému ničímž nevyzdvihoval, pod pokutou čtyři kopy grošův. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Johannes Hrůza, Gabriel Flajßmona;

Z vandrovních: Václav Jelínek, Martin Hodický.

[fol. 88r]

Léta Páně 1631 paměť se uvozuje, že jest se stalo jisté snešení při cechu svatého Jana, a to takové: učedník, který by se zde v městě Třebíči učil, ten aby dvě léta vandroval, který by se zde neučil a sem do města Třebíče přivandroval a chtěl se zde osaditi, ten se má u předního cechmistra ohlásiti a rok u jednoho soukeníka k řemeslu dělati a druhý rok u kterého by mu se líbilo. Při tom ohlašovaný žádajíce my, tovaryši starší, aby nám v tom páni cechmistři povolili, aby každý tovaryš své vlastní pří[j]mení po o[t]ci svým dal a se zapsati dal, což páni cechmistři a některé osoby cechovní nám sou v tom povolili a za věc dobrou uznali, aby nynější i budoucí tovaryši se doptávali, aby jeden každý tovaryš po o[t]ci svém pří[j]mení se zapsati se dal, poněvač se nějaká příčina skroze²⁴³, že jednoho tovaryše podala, že jest něco proti řádu zavedl a svého pří[j]mení po o[t]ci se zapsati nedal, poněvač při jinších rodičích, to jest, že každý své pří[j]mení se zapsati dáti musí, i to také páni cechmistři nařizují nám, tovaryšům, o tom dostatečně poroučí, co se dotýče těch, kteříž sou v tabulkách zapsáni, ti aby tak zapsáni zůstávali. Dálo se za cechmistrů těchto, zejména: Mikoláše Prajsnera, Jiříka Šlikle, Albrechta Helmona, Jana Žáka, Jakuba Žďánického, Jana Žaloudka, Václava Sojky, Pavla Annlaufa.

Za tovaryšů starších:

Z domácích: Václava Zindulky, Pavla Zastudila;

Z vandrovních: Honze Krátkého Jihlavského, Václava Turnovského.

[fol. 88v]

Léta Páně 1651 stalo se porovnání mezi Václavem Jakoubkem, ten že jest zhaněl tovaryše německého jazyku, že by všickni šelmy byly doslýchajíce, některý tovaryši toho na něj sou žalobu před plným řádem vedli. Nemohouce on toho zapřítí, nýbrž se k tomu přiznal, že to z opilství mluvil. Vezmouce my, tovaryši starší, a celý poctivý řád k uvážení. K němu sme s pokutou přikročili a on zase musel tovaryše německého jazyku odprositi a za dobrý zase vyhlásiti. Při rozepři Martin Černý žalobu jest vedl na Martina Fialu, že jest zhaněl tovaryše, že sou Čechové všickni šelmy, tím způsobem zase musil odprositi tovaryše českého jazyku a jednostejnou

²⁴³ Doslovná transkripce.

pokutou byli trestáni, jakž vejš psaní Václav Jakubků, tak Martin Fiala. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Václava Zindulky, Pavla Zastudila;

Z vandrovních: Honze Krátkýho, Václava Turnovskýho

[fol. 89r]

Léta Páně 1631 memorial aneb paměť se uvozuje, kterak celý poctivý řád náš a tovaryši obecní se na tom snesli a tovaryšové starší za to žádali, aby každého času, jak při slavnostích vánočních, tak také při svátcích velikonočních, když by poctivá bratrská mezi námi a pány bratry ševci, pekaři a perníkáři obnovováno bylo. Osoba jedna z prostředku řádu za rychtáře zvolena byla a to pro příčinu tuto, aby od tovaryšův starších zvolený rychtář na to bedlivý pozor dal, aby to postranní chasa, totiž učedníci, nádeníci a těm podobní do řádu nepatřící lidé tovaryšům obecním pokoj dali za stoly a k truňku se nedrali a ten truňk, který sobě tovaryši zvolí, aby mohli sami a ne postranně před z hospody ta darebná chasa neroznášeli, což my, tovaryši starší, nemohouc jich slušně žádost oslyšeti uznávajíce, že by to nic k zlepšení, nýbrž k zvelebení poctivého řádu bylo. K tomu sme přivolili té naděje jsouce, že i budoucí tovaryši starší totéž zachovati budem. Za tu práci rychtář, který by zvolen byl, půl sbírky osvobozen býti má. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Václava Zindulky, Pavla Zastudila;

Z vandrovních: Honze Krátkýho, Václava Turnovskýho.

[fol. 89v]

1660 paměť se uvozuje, kterak jmenovitě na svatou Kateřinu²⁴⁴ pana Pavla Ptáčovského pana otce nám zvláště milého Pán Bůh skrze strašnou smrt z tohoto světa k sobě do věčné povolati ráčil a památný den sme ho ke dveřím hrobním doprovodili, pročež sme taky při slavnosti Vánoční u paní Doroty Ptáčovský, paní matky naší, obdrželi, že nám další hospody v příbytku svém přála. Dej Pán Bůh, abychme mohli dlouho u ní zůstávati, řád náš k dobrému vésti a jej spravovati. Stalo se za tovaryšův starších:

²⁴⁴ Tj. neděle 25. listopadu 1660.

Z domácích: Honz Girg Mochenhomer, Lorenz Rouchovský;

Z vandrovních: Lorenz Novotný, Matěj Křepelka.

[fol. 90r]

Léta Páně 1660 memorial aneb paměť se uvozuje, že jest se stala nevěle mezi tovaryši našimi a to jménem Petrem Duchoslavem a Pavel Hlína, Jiřík Jelenský spolu s jedním panem bratrem řemesla novoševcovskýho, jménem Jakub Rokytenský tak, že sou netoliko jeho pohaněli, ale i velikým bitím na něj přikročili, tak ta nevěle jejich před tovaryši staršími, a tovaryši celého řádu, jmenovitému panu bratru Jakobovi Rokytenskému, jmenovaní tovaryši rukou dání odprositi musili a potom vězením i peněžitou pokutou ztrestáni byli. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honz Girg Mochenhomer, Lorenz Rouchovský;

Z vandrovních: Lorenz Novotný, Matěj Křepelka.

[fol. 90v]

Léta Páně 1660 přistoupil mezi nás na Suché dni pan Jakub Svoboda, sládek, a to pro příčinu, kdyby Pán Bůh jeho anebo manželku, dítky, sumou přátelstva jeho skrze strašnou smrt z tohoto světa povolati ráčil, aby celý poctivý řád náš to v pánu umrtené tělo ke dveřím hrobovním doprovodili, tak že chce každoročně při Vánocích 8 grošů položit. Stalo se za tovaryšův starších, zejména:

Z domácích: Hans Georg Mochenhomer, Lorenz Rouchovský;

Z vandrovních: Lorenz Novotný, Matěj Křepelka.

[fol. 91r]

Léta Páně 1661 memorial aneb paměť se uvozuje, že jest se dal příkrov poctivému řádu našemu udělati. Však náklad z poctivé pokladnice naší jest veden tak, že žádní tovaryši svého nic nepřidali, ani jedna sbírka na to učiněna nebyla. Náklad na něj se vším, i krejčímu všechno učiní 56 kop 13 grošů. Pán Bůh rač dáti, aby ho tovaryši nynější i budoucí dobře opatrovali a jej v celosti dlouhý léta užívali. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jan Dobruský, Jiřík Hájek;

Z vandrovních: Lorenz Manert, Jakub Kočí.

[fol. 91v]

Léta 1661 přistoupila mezi náš poctivej řád Kateřina Polenská na Suchý dni, kdyby ji Pán Bůh z toho světa povolati ráčil, aby ji celý poctivý řád průvod učinil, tak, že chce každý Vánoce 8 grošů položit. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Jan Dobruský, Jiřík Hájek;

Z vandrovních: Lorenz Manert, Jakub Kočí.

[fol. 92r]

Léta Páně 1662 memorial aneb paměť se uvozuje, že jest mezi náš poctivý řád přistoupil pan Jakub Kořínek, žádající nás, abychom jeho spolu mezi nás přijali na Suchý dni, to kdy by Pán Bůh skrze strašnou smrt jeho a nebo manželku, dítky [.]²⁴⁵ čeládky jeho povolati ráčil, abychom byli nápomocni ke dveřím hrobovním doprovoditi, že chce každý Vánoce Suchý dni 8 grošů složit. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Jan Dobruský, Jiřík Hájek;

Z vandrovních: Lorenz Manert, Jakub Kočí.

[fol. 92v]

1662 paměť se uvozuje, že jest Pán Bůh ráčil skrze strašnou smrt k sobě do věčné slávě povolati ráčil tovaryše z prostředku řádu našeho, jménem Hájek z Rychnova, soukenického, kterýžho dal jeho pan soukeník na jeho peníze, který měl zachovaný jak náleží pochovati. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Honz Girg Mochenhomera, Samuela Kalinu;

Z vandrovních: Lorenz Manert, Mikoláš Řidešínský.

[fol. 93r]

Léta 1662 memorial aneb paměť se uvozuje, že při slavnosti svatého Jana²⁴⁶ při úplným shromážděným cechu žádost byla složena od poctivého cechu na poctivý řád náš, aby spolu s pány soukeníky strpení měli, poněvadž řemeslo hrubě škodu vzalo, tak od některého díla plat odňali, toliko od krumplování od mysli není a od světlý

²⁴⁵ Nečitelné slovo.

²⁴⁶ Tj. sobota 27. prosince 1662.

tovaryši starší, přicházejíce na to, poněvadž lidé všichni se rozeběhli a statky svý zavezli, sil málo v městu zůstalo, tak sme s paní matkou na tom zůstali, že nám toho přála, abychom pokladnici opatřili, tak sme ji tu neděli po narození Panny Marie do chrámu Páně k opatrování dali. Dej Pán Bůh, aby Turek se od nás odvrátil, páni soukeníci mohli pracovati a my, řád náš, mohli dobře spravovati. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Honz Girk Mochenhomer, Honz Jeník;

Z vandrovních: Lorenz Novotný, Andreš Skorocký.

[fol. 95r]

1663 memorial aneb paměť se uvozuje, kterak v tom strachu a křiku tureckým jeden tovaryš z Uher přivandroval, na hospodě se pak roznemohl a tak jej Pán Bůh skrze strašnou smrt k sobě povolati ráčil, však jest byl chudý a potřebný, musili sme jej dáti pochovati. Outrata z pokladnice na pana pátera Majstra, zvoníkovi, hrobaři a truhláři dáno všechno všudy 3 kopy grošů. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Honz Girk Mochenhomer, Honz Jeník;

Z vandrovních: Lorenz Novotný, Andres Skorocký.

Však jeho jméno sme se nemohli doptati.

[fol. 95v]

Léta Páně 1664 memorial aneb v paměť se uvozuje, kterak Matěj Veselý, tovaryš řemesla soukenického, jest se věci nenáležitě dopustil s osobou jednou ženského pohlaví, však nicméně pro vejstupek ten jinším k vejstraze jeho poctivý řád v své trestání a pokutu vzal a dřívěji nežli mu dovoleno bylo pracovati, osobami dvěma zaručiti tovaryšům starším jest musil a potomně se mu rok dal, kdy takovou pokutu položití musil, totižto ve dvou schůzích položil 1 kopy a 15 grošů. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jana Dobruskýho, Jana Papírníka;

Z vandrovních: Jiříka Skorotskýho, Matěje Černoohlávka.

[fol. 96r]

Léta Páně 1667 memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest mezi náš poctivej řád předstoupil soused novodvorský²⁴⁷ jménem Tomáš Smrčka na Suchý dni pro smrtedlnost, kdyby Pán Bůh ráčil jeho a neb manželku, sumu díky neb z čeládky jeho prostředkem smrti z tohoto světa povolati ráčil, aby celý náš poctivý řád to tělo mrtvý ke dveřím hrobovním doprovoditi nápomocni byli. Že chce každoročně 8 grošů do poctivý pokladnice skládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Pavel Biřim, Jiřík Peha;

Z vandrovních: Lorenz Novotný, Paul Kherner.

[fol. 96v]

Léta Páně 1669 v paměť se uvozuje, kterak Petr Duchoslav, tovaryš řemesla soukenickýho, v práci zůstávající u pana Gabriela Flajšmona s děvečkou domácí nenáležitě věci se dopustil tak, že byl z verštatů od poctivýho práva do obecního trestání vzat a jsouci ona, sirotek, ji sobě vzítí musil a bez[v]davků pod slaměnýma věnci jítí musili. Pro ten vejstupek od poctivýho řádu trestán byl a pokuty 5 kop grošů složití museli, však na přímluvu všeho řádu 3 kop grošů jse mu navrátili. Stalo se za tovaryšův starších: Jiříka Papírníka, Pavla Khenera, Jakuba Kložra, Matouše Trnky.

[fol. 97r]

Léta Páně 1668 memorial aneb v paměť se uvozuje, kterak Jiřík Lužičar, tovaryš řemesla soukenickýho, synek domácí, nenáležitě věci s osobou ženskýho pohlaví jest se dopustil tak, že po podruhém prohlášení jest se pan farář dověděl, že jest nevěsta těhotná. Poroučil poctivému právu, aby byli dáni do vězení, co se i stalo. Potom ke [v]zdavkům z vězení v slaměných věncích až v chrámu Páně jítí a tu před dveřma v nich a [se] svícema hořícíma přes celý služby Boží klečeti musili. Pro ten vejstupek poctivý řád jej v své trestání vzal a chtěl-li, aby byl fedrován, musil 6 kop grošů pokuty složití, však na vzácnou přímluvu pánů cechmistrů a pana tatíka 3 kop grošů zas mu jest navraceno. Stalo se za tovaryšův starších těchto:

Z domácích: Jiříka Phera, Jiříka Papírníka;

²⁴⁷ Myšleno třebečské předměstí Nové Dvory.

Z vandrovníků: Lorenze Novotného, Matouše Nedvědkého.

[fol. 97v]

Léta Páně 1674, memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest předstoupil před náš poctivý řád pan Matěj Křepelka s náležitou uctivostí, žádající nás, abychme jej na Suchý dni do bratrství přijali pro smrtedlnost. Kdyby Pán Bůh všemohoucí ráčil jeho aneb manželku a neb z dítek jeho kohokoliv prostředkem smrti časně, z tohoto světa povolati ráčil, abychme s celým poctivejm řádem takové mrtvé tělo ke dveřím hrobovním doprovoditi sobě nestřížili, on připovídá každoročně při času vánočním 8 grošů skládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jana Dobruskýho, Honze Filipa;

Z vandrovníků: Václava Horáčka, Martina Myslikovského.

[fol. 98r]

Léta Páně 1672, memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest předstoupil před náš poctivý řád soused z Malých Domků²⁴⁸, jménem Václav Veselej na Suchý dni pro smrtedlnost. Kdyby Pán Bůh ráčil jeho aneb manželku jeho aneb dítky prostředkem smrti z tohoto světa povolati ráčil, aby celý náš poctivý řád to tělo mrtvé ke dveřím hrobovým doprovoditi nápomocni byli a on připovíná každoročně do poctivý pokladnice 8 grošů skládati. stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Pavel Biřím, Samuel Zeybert;

Z vandrovníků: Martin Brož, Mikoláš Čížek.

[fol. 98v]

Léta Páně 1683 v paměť se uvozuje, kterak Pán Bůh všemohoucí prostředkem časné smrti z tohoto bídného světa povolati ráčil tovaryše z prostředku poctivého řádu našeho, jménem Petra Poláčka, který pracoval drahný léta při městě Třebíči, a však za jeho pozůstalost utrženo 3 kopy grošů a potřeb stál 5 kop a 3 groše, takže sme přidati musili z poctivý pokladnice 2 kopy a 3 zlatý v práci zůstával u pana Jana Střízevkého, ten čas u pana starýho. Pán Bůh mu rač milostivě bejti a duši přijítí mezi svý vyvolený. stalo se za tovaryšův starších:

²⁴⁸ Zřejmě myšlena třebíčská čtvrť, dnešní Horka-Domky.

Z domácích: Jana Altmana, Jana Zeyberta;

Z vandrovníků: Jiříka Vizovského, Daniele Fendrycha.

[fol. 99r]

Léta Páně 1680, v paměť se uvozuje, že jest před nás, tovaryše starší, předstoupil soused, pan Samuel Stacius, nás snažně žádajíc, abychme jeho na Suchý dni mezi sebe přijali a to pro smrtedlnost, kdyby Pán Bůh jeho aneb z jeho domácích kohokoliv z tohoto světa povolati ráčil, abychme takové umrtvené tělo ke dveřím hrobovním doprovodili, že chce každoročně při svátcích vánočních 8 grošů skládati do poctivý pokladnice. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Samuele Jeřabiny, Matěje Maurera;

Z vandrovníků: Jiříka Vizovského, Andresa Perkmona.

*Matěj Vajgner, Franz Nikodém.*²⁴⁹

[fol. 99v]

Léta Páně 1683, v paměť se uvozuje, že jest Pán Bůh všemohoucí prostředkem časné smrti z tohoto světa povolati ráčil z prostředku řádu našeho tovaryše, jménem Bartoloměje Veselého, synka domácího, který se vyučil u pana Samuela Flajšmona, ten čas v práci zůstával u pana Jiříka Příborského, kterýhožto páni tovaryši starší na jeho šaty ke dveřím hrobovým doprovoditi a pochovati dali, takže s poctivý pokladnice se nic nepotřebovalo. Pán Bůh rač milostiv výti a doši přijíti mezi své vyvolené. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Jana Altmana, Jana Zeyberta;

Z vandrovníků: Jiříka Vizovského, Daniele Fendrycha.

[fol. 100r]

Léta Páně 1686

Slovutný muž, pan David Flígl, předstoupil před nás, poctivý rád náš, snažně žádajíc, abychme jej na Suchý dni přijali, jak předně, aby mohl v osnovu po

²⁴⁹ Pozdější přípisek bez jakékoliv další poznámky.

soukeníkův pomoci vstati, ano tedy pro smrtedlnost, že chce každoročně 8 grošů skládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Tobiáše Hasska, Josefa Mládka;

Z vandrovních: Jiříka Vizovského, Šimona Tentulyna.

[fol. 100v]

Léta Páně 1718 v paměť se uvozuje nikdy neslýchaná věc, která se stala s nemalým podivením celého řádu, kterak druhej tovaryš starší z domácích, jménem Václav Pher, v neděli po schůzi zahodíce se do jednoho domu šenkovního mezi chasu rozličnou a tak, jak vedle obyčeje, že se mezi chasou hra též podobné hráli v kostky. I vidouce náš vejš jmenovanej tovaryš starší, dal se taky do hraní, až všecky peníze prohrál. I nemajíce potom nač hrát, zastavil jednomu housknapovi od pokladnice klíček za sedmnáct krejcarů, což ten housknap nezatajil, nýbrž to prozradil. Tak to příjduce to na jeho až do poctivého cechu se to doneslo, takže potom v poctivém cechu klíček složit musel a šatlavou vytrestán byl a při řádě pokutován byl a od poctivý pokladnice odvržen byl a nikdy více za tovaryše staršího uznán nebyl. Stalo se za tovaryšů starších: Jakuba Padrtý, Matěje Racka, Martina Perkmona.

[fol. 101r]

Léta Páně 1681 memorial aneb v paměť se uvozuje, kterak jeden tovaryš z prostředku řádu, jménem Jiřík Kašpar, tovaryš řemesla našeho soukenického, nenáležitě věci s jednou mistrovskou cerkou se dopustil, že pak on v strachu souc, že by s ním hlavně nebylo, dyby to na světlo přišlo, nýbrž odtud pryč vandroval, že pak ta věc tak dlouho, že stála až do roku 1687. Ona pak mezitím umřela, on pak sem zas přivandroval a před celým poctivým řádem jest se ohlásil a tu jak nás, tovaryšův starších, tak taky i ouplný poctivý řád žádal a prosil, aby mu to vina byla odpustěna, že pak se to nemohlo státi, nýbrž vedle jinších sme pokračovali a jeho skrze ten jeho vejstupek s náležitou pokutou sme vytrestali a pokuty musil 6 kop grošů dáti, že pak na jeho velikou prosbu a žádost, ani i na celý poctivý řád se jemu zase polovic navrátilo tak, že 3 kopy grošů sou zůstali, že pak on od jejich přátel žádného pokoje nemohl míti a jeho vždycky na potkání tupili a hanili,

[fol. 101v]

ohlásil se nám, tovaryšům starším, a žádal nás, abychom do toho ukročili, aby to jednou koncu a k míru přišlo. My pak předně tovaryši starší sobě sme nestížili a do poctivého cechu k pánům cechmistrům práci sme vážili a jim to předestřeli. Oni pak se v tom poradili a pro ty nebožky její přátele sobě poslali a tu sou sobě před všema pány cechmistry pravdu mluvili, že sou páni cechmistři z toho porozuměli, že by mezi něma vždycky nějaká nevůle byla, nýbrž sou se museli před všemi pány cechmistry smířit a jeden druhého odprosit a tu se jim ode všech pánů cechmistrů přikázalo, aby sobě ty věci do konce nevyzdvihovaly a sobě pokoj dali pod propadení 4 kop frošů pokuty. Stalo se za pánů cechmistrů:

za Jiříka Papírníka, za Lorenze Klímy, za Matěje Svobody, za Matěje Mládka, za Matěje Hoffmanna, za Martina Kopalíka, za Honze Altmana, za Samuele Jeřabiny.

Za tovaryše starší:

Z domácích: Tobiáš Hájek, Mikoláš Kříž;

Z vandrovních: Jiřík Vizovský, Matouš Ku[...]²⁵⁰.

[fol. 102r]

Léta Páně 1690 memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest se stala nevole aneb různice mezi naším poctivým řádem a panem Janem Tříletým, a to taková: stalo se jmenovitě v outerý masopustní jsouce někteří tovaryši na poctivý hospodě, na truňku vína, byli veselí při muzice, zahodil se k tomu nejš jmenovaný pan Jan Tříletý, a byl taký veselý. I přihodilo se, že jeden tovaryš již v noci pro příčinu slušnou začal pranici s panem Mikolášem Koudelů, měšťéninem zdejším, před domem, takže všickni tovaryši slyšíce křik, vyběhli ven a je roztrhli a upokojili, takže takové věci u poctivého práva srovnána byla. Mezitím pan Jan Tříletý vzal jim muziku do světničky než se vrátili nahoru, přijdouce, žádali zas, aby jim muzika hrála. On pak skrže to se rozhněval, takže od sebe slovo dal, že by nebyli hodni. Jsouc ti tovaryši pod truňkem, nemohli tomu rozuměti, co nejsou hodni, až vo schůzi byli k němu poslání dva tovaryši na doptání od poctivého řádu. Von nebyl v domě, šli podruhý i potřetí, s ním mluvíti nemohli. Paní manželka pro něj poslala, on vzkázal, že není

²⁵⁰ Nečitelné jméno v ohybu stránky.

za nima povinen jíti, než aby oni za ním šli, že pak nebyla náležitá věc, aby do hospody jíti měli,

[fol. 102v]

oznámili zas vo schůzi poctivému řádu, co pojednali. I bylo to všemu řádu s podivem, nemyslíce aby ta věc k porovnání neměla přijíti (poněvadž jest byl pan otec pánův bratrův poctivého řemesla pekařského). Mezi tím v neděli před Středopostní přijdouce pan Jan Tříletý k pánu Jakobovi Lazebníkovi k pucování a přitom, majíce na čepě víno, dal si nalít. Byli tu taky pan Lorenz Rouchovský, druhým cechmistrem, ten čas jsouce, a pan Samuel Jeřabina a jeden tovaryš starší z vandrovníků. Pan Jan Tříletý teprv tu věc před něma vyjádřil, že nejsou než funtzfluti všickni jejich tovaryši a že nejsou hodni, aby z jejich tovaryši bratrstvo měli. I slyšíce to páni mistři i ten tovaryš starší, bylo jim to s podivením, že tak smí štědře mluvíti, jeho v tom pamatovali, aby se pamatoval a s tím od něho šli pryč. Ráno ten tovaryš oznámil tu řeč tovaryši staršímu přednímu, jak sou zhanění od něho všickni, od pana Jana Tříletého, a tak obeslal sobě tovaryš starší své pomocníky a na poctivou hospodu přijdouce, pana otce za radu sme žádali, jak bychom s tou věcí činiti měli. Poradíce se, panu starýmu tu věc sme oznámili a jeho žádali, aby páni cechmistři nám ruky podali a nás v tom zastali a rady udělili,

[fol. 103r]

jestli máme poctivej řád obeslati a tu věc jim oznámiti. Že pak jarmark byl před dveřma, pan starý nám dal takovou radu, abychme toho zanechali až po jarmarce, že nás v tom chtějí zastati a nám pomáhati. Po jarmarce v pátek poslali páni cechmistři pro nás, tovaryše starší, a nám poručili, abychme tu věc aneb žalobu proti panu Janovi Tříletým na papír uvedli a ráno v sobotu panu starýmu, že páni cechmistři předně panu primátorovi takovou stížnost přednesou a jeho za radu žádati budou. Porozuměl pan primátor po přečtení tý žaloby, že [se] proti nám hrubě provinil, poroučil, aby páni cechmistři s náma, tovaryši staršíma, u poctivého práva jej obžalovali, což i se stalo, a tu hned byl od poctivého práva do arestu dán, neb byl člověk pod závazkem, a tu teprv poctivý řád byl obeslán, takže žádný ten den nic nedělal, než na jeho škodu a outratu sme pili a jedli. On pan v neděli, v pondělí a v outerý o sebe neposlal, až ve středu skrze pány cechmistry poctivého řemesla pokařského toho pohledával a žádal, abychme se prohlásili, co na něm žádáme, že

nás chce náležitě spokojiti. A tak mu byla odpověď dána před poctivým právem, jestli nám chce předně naši čest navrátiti a za naši škodu a outratu padesáté kop složiti, že budem s ním spokojeni. A tak na velkou jeho prosbou a přímluvu panu cechmistrů pekařských ve čtvrtek na den svatých Cyrili a Methody

[fol. 103v]

z arestu byl puštěn a na právo před pány cechmistry a tovaryši staršíma musil dvacet kop složiti a od práva na naši poctivou hospodu jíti a nás všech od nejstaršího až do nejmladšího rukou dáním před pány cechmistry obojího řemesla a pány bratry řemesla novoševcovského, ano i pekařského náležitě odprositi a více z jedny i z druhý strany v ničem sobě toho nepřipomínati. Stalo se takové porovnání za pánů cechmistrů těchto: pana Samuele Kaliny, pana Lorenze Rouchovského, pana Honze Zeyberta, pana Mateše Hoffmanna, pana Honze Altmana, pana Jana Žáka, pana Ludvíka Vajnera, pana Franze Sohra. Za pánův tovaryšův starších:

Z domácích: Mikoláše Kříže, Václava Jahody;

z vandrovních: Jiříka Vizovského, Franze Fabiána.

[fol. 104r]

Léta Páně 1692 memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest před nás, tovaryše starší, ano i všecken poctivej řád předstoupil tovaryš jménem Andres Svoboda, nás snažně žádající, abychme jej na Suchý dni přijali. Nemohouce jeho žádosti oslyšeti, tak sme jej přijali. Bude povinně každoročně Suchý dni při svátcích vánočních 8 grošů skládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Augustýna Flajšmona, Honz Pajkl;

z vandrovních: Jiříka Vizovského, Tomáše Fouska.

[fol. 104v]

Léta Páně 1707, memorial aneb v paměť se uvozuje, že jest před nás, tovaryše starší, a všecken poctivý řád předstoupil tovaryš, jménem Šimon Koutek, za to nás žádající, abychme jej na Suchý dni přijali. Nemohouce něj jeho žádosti oslyšeti, nýbrž všecken poctivý řád tomu vůli dali a jeho přijali. Bude povinnost jeho každý Suchý dni 2 bílý groše skládati. stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honze Pajkle, Jana Žáka;

Z vandrovníků: Andresa Skorotského, Tobiáše Hejmy.

[fol. 105r]

Léta Páně 1703 memorial a v paměť se uvozuje, že jest před poctivý řád předstoupil Václav Kámen, za to nás žádal, abychme jej na Suchý dni přijali. Nemohouce žádost jeho oslyšeti, všechen poctivý řád vůli tomu dali a jeho přijali, bude povinnost jeho každoročně 8 grošů bílých skládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honze Pajkle, Honze Žáka, Andrese Skorockého.

[fol. 105v]

Léta Páně 1703 memorial a v paměť se uvozuje, že jest se dožádal slovatný muž Václav Smola, soused z Horky²⁵¹ náš, tovaryšův starších a celého poctivého řádu pro smrtedlnost, abychme jej mezi sebe přijali, že chce Suchý dni každoročně skládati. Nemohouce žádosti jeho oslyšeti, [...] ²⁵² tomu sme dali a jeho sme přijali. Bude povinnen každoročně Suchý dni skládati 8 [grošů] bílých <skládati>. Stalo se tovaryšův starších: Honz Pajkle, Honze Žáka, Andrese Skorockého.

[fol. 106r]

Léta Páně 1698, v paměť se uvozuje, že jest tovaryš, jménem Jan Telecký, nenáležitě věci se jest dopustil, takže jest od poctivého řádu předně štulgelt, ano i pokutu vytrestán 3 kopy grošů pokuty složití musil a také zas za dobrého poctivého tovaryše přijat jest. <Item v paměť se uvozuje, že jest Léta 1703 tovaryš, jménem Jan Zacídes, nenáležitě věci se dopustil, takže jest od poctivého řádu vytrestán, předně slíbil pokuty 3 kopy grošů složití musil, a tak zas za dobrého přijat jest. Stalo se tovaryšův starších:

Z domácích: Honze Pajkle, Honze Žáka, Andresa Skorockého.>

[fol. 106v]

Léta Páně 1703, v paměť se uvozuje, že jest tovaryš, jménem Jan Zacídes, nenáležitě věci se jest dopustil, takže jest od poctivého řádu štulgeltem a pokutou vytrestán, 3

²⁵¹ Dnešní městská část Horka-Domky.

²⁵² Texy je zakryt kapkou inkoustu.

kopy grošů pokuty složití musil a tak zas za dobrého poctivého tovaryše přijat jest. Stalo se za tovaryšů starších:

Z domácích: Honze Pajkla, Honze Žáka, Andresa Skorockého.

<Léta Páně 1704, v paměť se uvozuje, že jest tovaryš, jménem Bernard Frejsmut, nenáležitě věci se dopustil, takže jest od poctivého řádu předně štulgelt a potomě 2 kopami grošů vytrestán jest a tak zase za dobrého poctivého tovaryše uznán jest. Stalo se za tovaryšův starších: Honz Pajkl, Andres Skorotský.>

[fol. 107r]

Léta Páně 1705 v paměť se uvozuje, že jest se stala proměna s naší poctivou hospodou pro všeliký příčiny, takže poctivý řád na tom se snesli jak domácí, též i vandrovní tovaryši a nás, tovaryšův starších za to žádali, aby jinší hospoda k poctivému řádu objednána byla. Nechtíce my žádost poctivého řádu oslyšeti, nýbrž práci sme vážili k pánům cechmistrům a vůli poctivého řádu sme oznámili a přitom za radu a pomoc žádali, což Jich Opatrnosti, páni cechmistři, uznávajíce za dobrou a potřebnou věc býti k tomu jsou svolili a s panem starým společně všickni o to rozmluvili, aby on sám toho místa přál, totiž pan Ludvík Vajgner a nás přichránil. Za tu věc žádali, abychom svou hospodu myti a tovaryši vandrovní své odpočinutí, ano i také co k poctivému řádu přináleží řídití a spravovati mohli. Vyslišíce pan Ludvík Vajgner žádost tovaryšův starších celého poctivému řádu k tomu jest svolil i s paní manželkou. Majíce již od pana otce přípověď, k tomu sme se přičinili a panu otci, panu Jiříkovi Papírníkovi za dobrodiní poděkoli. Jmenovitě tu neděli masopustní sme se stěhovali při kterémžto stěhování páni cechmistři, páni bratři obojího řemesla přítomno byli a tak sme celý tři dni veselí byli. Páni muzikanti troubili a hráli,

[fol. 107v]

outrata při tom byla taková, že za jídlo a truňk vinný a pivní, muzice, kuchařkám všeho všudy dáno 44 zlatých 28 krejcarů. Na tu outratu páni cechmistři dali 8 zlatých, z naší pokladnice 7 zlatých a vostatek páni tovaryši pomalu sbírali. Pán Bůh všemohoucí rač nám dáti svý svatý božský požehnání, abychom ze mnohá léta na tý poctivý hospodě pozůstávali. Stalo se za pánův cechmistrův:

pana Ludvíka Vajnera, pana Tobiáše Hasska, pana Jana Žáka, pana Franze Historykusa, pana Samuela Flajßmona, pana Honz Venše.

Za tovaryšův starších: Honz Pajkle, Andresa Skorotskýho.

[fol 108r]

Léta Páně 1706 memorial aneb paměť se uvozuje, že jest se nenáležitě věci dopustil jeden tovaryš řádu našeho, jménem Jan Beneš, v městě Vyškově a tak zde v práci zůstával. I také oblíbil se zde osadil a když šel pro vejhost, ta jistá se toho dověděla, přišla do Třebíče a tu u velebnýho pana děkana jeho obvinila a on se s ní musil porovnat. Dovědouce se toho tovaryši starší i celej poctivej řád o něm i takový věci. I učinili na něm doptání, jestli se tam s poctivým řádem porovnal, on na to odpověď dal, že ona nepřišla skrze tu věc, než že s ní měl sliby. Dal mu na to odpověď poctivý řád, jestli byla panna, on odpověděl, že byla. Pročpak nejčko přišla za ním taková a jeho vinila a povídala, že je s ní vinen a tak, že se ho tovaryši starší ptali, chce-li to podniknout, co jinší následovalo, který se takový věci dopustili. On odpověděl, až se to na něj prokáže. Tovaryši starší takovou odpověď mu dali, že na jeho outratu tam psaní pošlou po poslovi. On když se toho dověděl, že tovaryši starší tam psaní odeslali, i pospíšil sobě a šel tam dřív, než posel a u tovaryšů starších ve Vyškově žádal, aby mu dali vysvědčení, že takový věci se nedopustil. Oni pak za nějakej truňk piva dali mu falešný vysvědčení. Tovaryši starší i celej poctivej řád třebíčskej na tom nepřestali, ale jemu dokonce jednoho strychu dělat nedali. To trvalo půl léta a on se v tom oženil a potom, když nemohl své práce vyhlížet i přišel k tovaryšům starších a jich za to žádal, že se chce s poctivým

[fol. 108v]

řádem o tu věc jak se sluší a náleží porovnat. Dali mu odpověď tovaryši starší, aby se postavil do poctivého řádu a tak potom poctivej řád na přimluvu pana otce a jeho velikou prosbu bylo mu uloženo, aby složil 12 kop grošů a to skrz příčinu, že jest se tomu něco podobného dopustil, on pak nevědouce co činit, že na něj tak velká pokuta uložena jest, nepřestával pana otce velice žádali a prositi, aby se za něj k poctivému řádu přimluvil, aby poctivej řád s ním milosrdenství prokázal a tak poctivej řád na přimluvu pana otce s ním milosrdně naložil, aby předně štulgelt 15 zlatých a potom 3 kopy grošů poctivému řádu složil a tak zase jako kdy prve za drobyho uznán a přijat jest. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Honz Pajkle, Honz Hendrych Flajßmona;

Z vandrovních: Řehoř Vokoun, Josef Kolařík.

[fol. 109r]

Léta Páně 1706 v paměť se uvozuje, že jest se jeden tovaryš z prostředku řádu našeho, jménem <Josef Kolařík> nenáležitě věci dopustil, toho času jsouci tovaryšem starším tak, že jest od poctivého řádu pokutou vytrestán a totiž předně štulgeltem a potom, poněvadž byl tovaryšem starším na velikou jeho posbu a celého poctivého řádu přímluvu jest od něho přijato 3 kopy grošů a tak zase od poctivého řádu za dobrýho tovaryše uznán jest. S tím Pán Bůh s námi. Stalo se za tovaryšův starších: Honz Pajkl, Honz Hendrych Flajßmon.

[fol. 109v]

Léta Páně 1709 v paměť se uvozuje, že jest z prostředku řádu našeho tovaryš, jménem Eliáš Svoboda, toho času mladší tovaryš, šel z poručení staršího tovaryše poroučet na funus a když přišel k panu mistrovi jednomu byl tam tovaryš v díle. I ptal se pan mistr, copak ty poroučíš, on mu odpověděl, když nejní žádnýho, tu kterej se po mně vyučil a když je starší tovaryš propouští a bere od nich vejplaty. I ozval se k tomu ten tovaryš, poněvadž je vyučenej a nejní tudy žádnýho jinšího, že on musí sloužit a že je povinen. On, žák na to odpověděl, že nejní povinen, že se vyplatil. Na to zase na druhej den trefil se zase funus, poslal k němu tovaryš starší, aby k němu přišel, že bude na funus poroučet. On mu vzkázal, že nejní hrobiján hoden, aby mu poroučel, na to přišla schůze. I oznámil to tovaryš starší celému řádu, že mu tak pěkně mladší tovaryš vzkázal, že ho sice sám v svý věci má, ale že to nechce bez poctivého řádu takovou věc, aby ho měl trestat učinit, nýbrž snést to na celej poctivej řád a on, když měl na to odpověď dát, on to všecko zapíral, že to nemluvil, jestli to mluvil, aby jeho duše k spasení nepřišla, na to měl za vystoupenou. I dáno to bylo k uvážení celému řádu, co by měli s tou věcí učiniti, i snešení jest celého poctivého řádu, poněvadž se tak kleje a zaříká, aby nejprv tovaryše staršího odprosil a potom, aby za všechny 4 tovaryše starší tuplovanej štulgelt složil

[fol. 110r]

a potom do obecního trestání, aby se postavil a tak tam byl čtyři dni, potom byl od pánů bratrů ševců do schůze propuštěn na jejich přímluvu a když v schůzi přišlo

předstoupil před stůl a povídal tovaryšům starším, co prve mluvil, že ještě mluví. Ptal se ho tovaryš starší, jestli ty slova, které mu vzkázal a on odpověděl, že ne, než jak se prve zaříkal a klel, že to nemluvil. I ptal se tovaryše staršího, jestli, když mají za dveře pana otce za vystoupenou, mají-li bejt v pokoji. On mu odpověděl, že slušná věc, aby pokoj zachován byl. On obžaloval pana otce, že mu tam v ně slova nenáležitá mluvil, že zasloužil, aby se před ním matka pokladnice zavřela a že je šelma. Pan otec sedíce v té světnici doslejchaje na sebe takovou žalobu, žádal za dovolení, až vezme kabát, že na to dá odpověď. Přijdouce potom před stůl, povídal, že nemá dobrýho svědomí, když to mluví. Z jedné strany stál pan otec a z druhé strany tovaryš starší a on odpověděl, že to nemá spravovat až jeho pan otec domů přijde. Tak poctivej řád zase se snesl, aby zase byl dán do obecního trestání, až jeho pan otec přijede, byl tam zase 4 dni. Když potom pan otec jeho domu z cesty přišel, šel k přednímu cechmistrovi, ten čas panu otci Ludvíkovi Vajgnerovi, on mu ty věci všecky povídal, co jeho syn mluvil, slova lživá, jestli to sluší takovému mladíkovi, aby pana otce cýtýroval před matkou pokladnicí, on pak když tomu všemu vyrozuměl, žádal a prosil pana otce, aby to mimo sebe pustil, on jako dobrý pan otec všecko mu odpustil a poctivej řád na přímluvu pana otce

[fol. 110v]

tu jeho vinu mu pasírovali. Jen toliko to, aby starší tovaryše tuplovaný štulgelty položil a sám za sebe taky nebo byl od pana otce pro ty slova lživý co mluvil zhaněnej. Stalo se za tovaryšův starších: Honz Pajkl, Honz Hendrych Flajßmon.

Roku 1848 dne 13. března se v paměť uvozuje, že se stala ve Vídni taková revoluce od studentů, skrze který jich 14 zastřeleno bylo a z toho velké krveprolití se stalo a <konstišuci> a konstituci od císaře Ferdinanda vydáno bylo, tak že z toho všichni země císařské pozdviženi byli, takže v Uhrách a Itálii hrozná vojna smrti císaři povstala a k tomu nemoci kolena přišla, takže tou vojnou nemocí snad pár milionů lidu zahynulo a to se stalo roku 1848 a 1849 až do svatého Bartoloma a také v tom roce dva starší tovaryši na vojnu odvedeni byli, ty se nazývali Franz Papírník a druhý <Josef> Josef Papírník. Za starších tovaryšů: Johann Hamon z domácích, Jakuba Musila z vandrovních.

[fol. 111r]²⁵³

[vysly]šíce žádost tovaryšův starších páni cechmistrů odložili tu věc na nějaký čas, až by se mezi sebou snesli a o tu věc poradili. Po nedlouhém čase snešení jest takový i taky celému řádu písemně dáno, aby jeden každý mladší tovaryš po zapsání při poctivém řádě 1 kopu grošů složil a když by se mu líbilo vandrovat, svobodu měl a když by žádnýho nebylo, který by do vyučení jiných mladších nedočkal, z těch peněz, aby se z prostředku řádu jeden zjednal, který by do vyučení nového mladšího poctivému řádu sloužil tak, aby žádnéj předešlej tovaryš v tom potahován nebyl a tak za tu lásku pánům cechmistrům poděkováno jest. Stalo se za pánův cechmistrův: pana Matěje Annlaufa, pana Franze Historykusa, pana Andresa Hoffmana, pana Petra Pauše, pana Honze Hoffmana, pana Antonína Trajsbota, pana Ludvíka Skály, pana Lorenze Rouchovského. Za tovaryšův starších:

Z domácích: Johannes Flajßmon, Johannes Ceplíchal;

Z vandrovních: Matěje Racek, Honz Šimsálek.

[fol. 111v]

Léta Páně 1708 v paměť se uvozuje na den svatého Bartoloměje²⁵⁴ jdouce dva tovaryši naši s některějma mistry k panu Honz Hendrychovi Kvasničkovu na víno. Jeden jménem Tomáš Kořínek a druhý Honz Kučera. Po nějaký chvílce oblíbili sobě pro krátkost chvíle v karty sebrat, žádali pana hospodáře, aby jim nějakých karet pučil, on pak, že žádných nemá, tak oni složili se na tový. Šel pro ně Tomáš Kořínek s jedním mistrem a koupili je a bratr přijdouce mezi ně jeden soused řemesla punčochářského, jménem Martin Batula. Žádal taky s nima hrát, oni mu odpověděli, že je jich již dost, že jich nemůž více v tu hru hrát, tak on na tom přestal, že když nemůž hrát, že bude na stranu na lepšího trumfa sadět, tak saděl kterýho sobě vyvolil, na toho, že má lepšího s Honz Kučerou, i trefilo se, že prohrál dva krejcary, chtěl je zase zpátkem vzít, že tomu nedá, že je to nespravedlivé, což Honz Kučera od svého upustiti nechtěl, že spravedlivě vyhrál, on mu takový slova Martin Batula mluvil, že lže a že nejní, než šelma. I vidouce to páni mistři a doslejchající takovou řeč, jemu v tom na odpor byli obzvláště pak Tomáš Kořínek se při něm zastával, on pak Martin Batula nechající s jinejma řeči mluvil Kořínkovi slova tyto: slova, že

²⁵³ Zápis není kompletní, zřejmě chybí předcházející fólio.

²⁵⁴ Tj. pátek 24. srpen 1708.

nejní, než jedna šelma a kde má svůj obšot, že již čtyry léta šelmou zůstává, co z vojny utek a na to hned odešel. Zatím na druhý den jsouce pohaněni jak Honz Kučera, též Tomáš Kořínek, šli k tovaryšům starším se odpověditi jim o tom zprávu dali, jaká příčina a odkud pošla, což uslyšíce tovaryši starší a srozumějíce tomu, že pro špatnou věc na cti zhanění jsou obzvláště pak Tomáš Kořínek, že již čtyři léta šelmou zůstává a celý poctivej řád ho za dobrýho poctivýho má a uznává poněvadž

[fol. 112r]

se dobrovolně na vojnu nedal, nýbrž že jest byl z moci vzat jen toliko na dva měsíce a tak s povolením pana primátora zase za dobrýho uznán byl. I šli tovaryši starší k panu starýmu na radu, co s tou věcí mají dělat, mají-li dát o tom vědomost celému řádu, což pan starej slyšíce toho zprávu jim v tom povolil, aby o tom celému řádu vědomost dali. Tak dali skrze mladšího tovaryše řád obsélati, aby se na hospodu jeden každý postavil, což aby to k uvážení vzali, co s tou věcí mají dělat. I snešení jest celého poctivého řádu, aby se k němu, totiž k tomu punčochářovi poslalo, jestli že se chce s těmi tovaryši spravit na naší poctivý hospodě a pskli, že ne, tehdy že budou dále vědět toho pohledávat. I poslán jest k němu mladší tovaryš s pozdravením od celýho poctivého řádu, jestli že chce na naší poctivou hospodu pijít a celde toho co jest mluvil se porovnat. On vzkázal, že nepřijde, aby šli žalovat, kde chtělo. Doslejchajíce to tovaryši starší od mladšího tovaryše, i celej poctivej řád, že se nechce dobrovolně porovnat, šli tovaryši starší k panu starýmu a jemu o tom správu dali, že nechce přijít k porovnání a tak žádali pana starýho, aby jim v tom radu udělil, co s tou věcí mají dělat a jak dále pokračovat, dostali tovaryši starší takovou radu, že se s nám jináč nemůž[e] stát, než aby doptání činili na celým řádu, zda-li mají jít poctivému právu a tak, že se jim vedle poctivýho práva za spravedlivý stane, že on jim jinou radu nemůže dát. I oznámeno jest to celému řádu, ta rada od pana starýho i takový za dobrou uznána, aby starší tovaryši šli žalovat s těma haněnejma tovaryši.

[fol. 112v]

I vyslyšíce pan rychtář tu žalobu žádal na něj obsílku a poručil pánům tovaryšům starším, aby se druhý den po mši svatý postavili s těma žalobníky a on taky, že jeho obešle. Na tom vostali páni tovaryši starší a přijdouce na hospodu od poctivého práva o tom správu ali, že jest věc prožalována a že se mají po mši svatý postavit a tu v poctivého práva že se s něma porovnání stane, však že celej řád na ten čas propouští a dá-li Pán Bůh o příští schůzi, že se jim o tom vědomost dá, jaký porovnání mezi nimi bylo. Na tom poctivej řád nechtěl přestat, nýbrž že se chce taky druhý den zase na hospodu postavit a správu takového porovnání vědomost mít, zda-li se jim za spravedlivý s tou, poněvadž uznávali, že sou taky skrze Tomáše Kořínka zhaněli. I dal jim v tom dovolení, ale však tím způsobem, že jim neporoučí, ale že ta věc může do příští schůze očekávat, aby neměli darebního meškání za první obeslání, že se jim složí, že ale za druhý že se nežádají scházet, oni pak přece druhý den po mši se sešli na hospodu a očekávali až se tovaryši starší od poctivého práva navrátí a jakou náhradu dostanou, což když se navrátili, posláno bylo k pánům bratrům poctivého řemesla ševcovského, aby přišli na naši poctivou hospodu a aby doslejšali, jaký porovnání byla, což hned na žádost pánův tovaryšův starších přišli. Přednešeno jest jim i celému poctivému řádu, jak jest jim od poctivého práva za spravedlivý učiněno a porovnáno tak, že je musil zase odprosit a za dobrý je uznal a potom do šatlavi dán a jaká pokuta ho následovala, že pan rychtář

[fol. 113r]

žádné vědomosti jim nedal. I uznáno jest to od pánů bratrů, že poněvadž jest to v moc poctivému právu dáno, že jak právo učiní, že se na tom musí přestat a tak přestáno jest na tom, poněvadž to páni bratři tovaryši starší řemesla ševcovského uznali za spravedlivé. I potom poručeno jest poctivému řádu, aby jeen každý do svý práce šel a se více nemeškal, jeden pak hausknep jménem Josef Šimonek se vozval a touto řečí mluvil, že kdo jim bude za meškání platit. I slyšíce tu řeč tovaryši starší i páni bratři prali se ho, kdo jim poroučil se scházet ten den, že jim bylo oznámeno, že se jim o schůzi o tom vědomost do jaký porovnání mezi něma bude, on pak nepřestal hubou tlouci tak, že se tovaryši starší při přítomnosti panu bratru musili za to stydět. I předvolán jest před stůl a zaručen od staršího tovaryše do schůze, když schůze přišla a jak vedle obyčeje rozepře všechny spraveny byly, on pak nevyvstal,

aby z toho propuštěn byl, nikdy nežádal, i nemohouce se tovaryši starší dočkati, předvolal ho starší tovaryš před poctivou matku pokladnici a pral se ho, co pak již zapomněl, že je zaručenej a že snad vy, co onehdy mluvil před pány bratry, on se odmlčel. I dali mu za vystoupenou za dveře pana otce a potom to dali k uvážení celému řádu, jak se k němu má přikročit, aby se jednomyslně snesli. I učiněn je šprech takovej, aby se mu dala kapitola a nic víc. I doslejchajíce to tovaryši starší, že šprech prázdnej učinili bez pkuty a neuznali ho za dostatečnej. Vzali jim to z moci, vykázali mu šatlavu, aby z toho místa šel do obecního trestání. On šel, ale obecní někteří mu nedali jít, že mu to nejní od nich uloženo. I slyšíce to tovaryši starší, že tomu nechtějí vůle dát, šli ihned k panu starýmu a jemu o tom správu dali a za radu žádali, jak mají s tou věcí dělat. On vyslyšíce tu řeč tomu se podivil a poručil hned, aby se zaručili do příští schůze, že se potom k porovnání

[fol. 113v]

sám postaví. Když schůze přišla a rozepře puštěny byly, dal jim to ještě jednou k uvážení, aby šprech učinili a jemu pokutu uložili, že se jim nic z moci nebere. Oni pak na svém stáli, že jak první schůzi snešeno jest, že až posavad' v tom zůstávají, což slyšíce starší tovaryši takvou nepoddalost, šli zase k panu staršímu a jemu o tom správu dali. I nařídil pan starší, aby byli každěj obzvláštěně pruncovanej před stůl a aby se doprávali každýho, má-li jít Josef Šimonek do šatlavy a nebo ne. Když pak to ode všech slyšeli mimo přisedících, co za druhým stolkem seděli, i dali o tom správu panu staršímu, že až posavad' tak zůstává, tak pan starej žádal na malou chvíli strpení, že sám mezi ně vstoupí, jen co sobě ještě pošle pro pár cechmistrů. Když potom páni cechmistři přišli, i učinili vstoupení. Posadíce se pan starší spolu s pány cechmistry a uvítání jsou a z jaké příčiny přichází. . Pan starší přednášel, že z žádné příčiny, než z tý, že zda-li nejní každý tovaryš povinnen poslušnost zachovat a na to dal a porušil, aby se čtly artikule a když přišlo na ten artikul, který by tovaryš poslušnost nezachoval, jak má trestán bejt. Oni na to nic nedbajíce, přece na svém stáli, takže pan starej vidouce takovou nepoddalost tovaryšů obecních s hněvem odešel. Na to potom ti tovaryši, kteří spolu drželi, šli společně k panu Honz Hoffmannovi a tam poněvadž šenkoval mezi sebou si připověděli, že dělat nepůjdou a kdo půjde z nich, že nepude dobrej poctivej a to trvalo do outerka. V outerý poručil pan starej tovaryšům starším

[fol. 114r]

aby pro ně poslal, aby se všickni postavili na hospodu, jak by vyzdvižení i kteří byli ři tovaryších starších, což když se postavili na poctivou pospodu pan starej nemoh to hned před sebe vzít, poručil maličko počkat až nejprve cechovní věc správy za tím, aby dali bruncovat po jednom a doptání činili každýho, půjde-li dělat nebo ne a tak ještě některej se rozmyslil, šel dělat a vostatek šli z hospody, kteří nechtěli dělat na Podklášteří na rathaus. Když pak starej byl při chvíli, chtěl tu věc ještě jednou před sebe vzít, poslal pro nejmladšího tovaryše, aby se postavili na hospodu hned. Oni pak nepřišli, než poslali z nich čtyry tovaryše, dva z domácích a dva z vandrovních. I předvolání jsou před pány cechmistry a doptání na nich činěno, že co za příčinu mají toho její vyzdvižení, jeden z nich přednášel příčinu, z čehož páni cechmistři vyrozuměli, že jest sama lež proti tovaryšům starším a nedostatečná k vyzdvižení, pročez uznajíce páni cechmistři, že by za slušný bylo, aby byli zaopatření panským trestáním, chtěli poslat pro právního posla, aby ty čtyry hned vzal do šatlavy, což oni prosili, že to není potřeba, že tam sami půjdou páni cechmistři se jim k víře dali, domnívali se, že přelháni nebudou, propustili je bez právního posla atak šli okolo rathauzu nahoru a potom přes Hrádek zas k těm druhejm na Podklásterskej rathaus a jim o tom správu dali, že měli bejt v šatlavě. I uradili se mezi sebou, aby šli na jiný panství, i šli do městečka Starče a tam byli v hospodě, kteří měli peníze pili a kteří neměli chodili prosit

[fol. 114v]

a někteří i taky v noci do verštatu přicházeli, aby mohli chleba najest. Dále vidouce někteří páni mistři, že jim dílo meškají, šli k nim a jim radu dali, aby sobě dali memorial aneb žalobu napsat proti tovaryšům starším, což jsou vedle rady učinili a takovou žalobu napsati dali, která i proti panu otcí byla a podali ji druhému panu cechmistru, přehlídnuce páni cechmistři takovou žalobu, žádali pánů starejch za radu. I nařízeno jest, aby v sobotu byl celej cech po společnosti, aby od celého cechu taková žaloba slyšána byla a proti koomu jst, aby na to odpověď dána byla, což taky poručeno bylo těm tovaryšům sem se postavit na naší hospodu, že ta věc má k porovnání přijít. Na to se celej cech i páni starý sešli a tu věc před sebe vzali, tak ta žaloba a ty punkta se četly, který ti tovaryši podali, tak musili tovaryši na každěj punkt odpověď dát, což všecko nepravé stalo, že snadno jak pan otec, tak páni

tovaryši starší mohli je v tom porážet, že to od pánů starejch za nepravou věc uznáno bylo a tak snešení jest celýho cechu na přímluvu některých pánů mistrů, aby jeden každý složil o schůzi 2 groše a tak potom ti tovaryši skrze který příčina pošla do obecního trestání dáni jsou a tak teprva ta věc konec vzala a o schůzi musil každě složit pokutu 2 groše, což jich bylo 25 tovaryšů.

[fol. 115r]

Stalo se za pánův cechmistrův: za pana Ludvíka Vajgnera, pana Tobiáše Hasska, pana Jana Žáka, pana Franze Hystorikusa, pana Samuele Flajßmona, pana Honz Venše.

Za tovaryšův starších:

Z domácích: Johannes Flajßmon, Jiřík Žák;

Z vandrovních: Matěj Racek, Šimon Turner.

[fol. 115v]

Léta Páně 1710 v paměť se uvozuje, kterak se proměna stala s naší poctivou hospodou, totiž v dobíhajícímu roce 1709 na den svatého Štěpána,²⁵⁵ když tovaryši starší mezi pány bratry obnovovat bratrstvo odešli a truňk, kterej byl obecním tovaryšům dán již vyšel, dva tovaryši obecní mezi sebou handle a vádu začali, takže pan otec Ludvík Vajgner do toho ukročil a hne dzkrátka nám hospodu vypověděl. Na druhý den sme ráno k němu zase šli a doprávali, jestli ještě v tom stojí a nebo zda-li to z nějakýho hněvu mluvil. Odpověď sme dostali, že až posavad' v jedný řeči stojí, tak sme práci vážili k panu starýmu, o tom sme zprávu dali, že jest nám hospoda od pana otce vypověděna a při tom žádost pánů tovaryšů jak domácích tak i vandrovních, aby nám od pánů cechmistrů zase poctivá hospoda jinde objednána byla. Za to jsme žádali, což vyslyšíce Jich Opatrnosoti páni cechmistři a uznajíce za potřebnou věc býti k tomu sou svolili a s námi k pánu Andresovi Hüttmonovi práci vážili za tu věc žádali, aby v domu a příbytku svém nám hospody přál, i taky aby tovaryši vandrovní své pohodlí míti mohli a cokoliv k poctivému řádu přináležejícího jest spravovati a řídit, což vyslyšíce pan Andres Hüttmon žádost

²⁵⁵Tj. čtvrtek 26. prosince 1709.

[fol. 116r]

pánův cechmistrův a nás tovaryšův starších spolu i s manželkou svou k tomu jest svolil. I majíce již od pana otce přípověď, panu otci Ludvíkovi Vajgnerovi za dobrodiní poděkovati sme nemeškali a v den památký v neděli masopustní sme se stěhovali, při kterémžto stěhování páni cechmistři, páni bratři obojího řemesla přítomní byli, outrata při tom byla taková, že za jídlo a pití a truňk vinný, muzice, kuchařkám všeho všudy dáno 31 zlatých 24 krejcarů. Na tu outratu páni cechmistři dali 7 zlatých, z naší poctivý pokladnice 6 zlatých a vostatek páni tovaryši pomalu sbírali. Pán Bůh všemohoucí rač nám dáti svý svatý božský požehnání, abychme za mnohá léta na tý poctivý hospodě přebývali. Amen. Stalo se za pánův cechmistrův: pana Matěje Annlaufa, pana Franze Hystorikusa, pana Andresa Hoffmanna, pana Antonína Trajfoka, pana Ludvíka Skály, pana Lorenze Rouchovskýho.

Za tovaryšův starších:

Z domácích: Johannes Flajßmon, Johannes Cephálchal;

Z vandrovních: Matěj Racek, Honz Šimsálek.

[fol. 116v]

Léta Páně 1710 v paměť se uvozuje, kterak se stala nevole a to taková, poněvadž pan otec nic na šenku neměl, s tovaryši obecníma šli starší tovaryši vedle obyčeje s řádovníma penězi na truňk k Matesovi Kvapnímu a když peníze takový propili, někteří tovaryši z obecních žádali přisedícího jednoho tovaryše, aby jim řád přečetl, že se jim něco nedostává, což on učinil a pravil, že se nedostává a k masu piva. Na to šel k staršímu tovaryšovi a povídal, že ještě má za sebou na devět masu piva. On mu nezapíral, ale odpověď mu dal takovou, že on dělá tak, jak mu pan starší nařídil, ale když kterej tovaryš bez odpovědi na hospodu do řádu nepřijde, aby takový peníze mezi obecní nedával, než aby je s druhými staršími tovaryši a s přisedícími užil, na ty odpovědi ten tovaryš přestat nechtěl, alez toho místa šel k panu staršímu na žalobu, že jim starší tovaryš nedodal na řád k masu, totiž šest grošů. Páni starší takovou odpověď dal až budou páni cechmistři pospolu, že to před sebe vezme, neminulo dva dni, ten tovaryš zase šel do cechu a žádal pana starýho za náhradu. Měl zas odložino, že za věc může počkat, až bude nějaká příčina cechovní, že se to může porovnat, na to potom přicházela schůze v pondělky svatodušní, on pak ten

jistej tovaryš v pátek před samejma svátky ještě šel na pana staršího, aby tu věc před sebe vzal, když nemaje pokoje odložil tu věc do druhýho dne, totiž do soboty,

[fol. 117r]

když druhej den bylo, obeslal sobě páni starší cechmistry a starší tovaryše, aby se v jistou hodinu postavili do poctivého cechu a ten tovaryš, aby k sobě vzal pár tovaryšů vandrovních. I sešli se jak nařízeno bylo, když vstoupení měli před pány cechmistry, vyslechli páni cechmistři neprve žalobu a potom taky odpor, což vyrozumíce, jak starší tovaryš odpověď dal, že je pravda, že zanechal takový peníze za sebou, ale že je zase dal za ty, který potom přišli a že takovejch peněz nežádá. Potom měli za vystoupenou tovaryši starší a těch žalob roku bylo dopráváno, copak v jakým domnění staršího tovaryše mají, tak jakoby ho za zloděje měli, ten žalobník odpověděl, jakž jináč než tak vidouce a slyšíce páni cechmistři takovou zlost proti tovaryšovi staršímu, že za zloděje držán jest odložili tu věc do chůze, že přijdou práni cechmistři na naši poctivou hospodu a že to před celým řádem porovnat chtějí, když bud po vybrání sbírky, aby se dalo vědět pánům cechmistrům, na to byli propuštěni jeden každý k práci svý. Když přišla schůze tedy sejdouce se všickni tovaryši, jak starší, tak obecní majíce tovaryš starší na svý místo sednout žádal, aby na ten čas od něho klíček přijali a von z věci vyveden, poněvadž za zloděje držán jest. Na to je všickni tovaryši zdvihli a v tom nechtěli vůli dát, aby se od něho klíček přijímal, on taky zasednout nechtěl, tak potom velkej křik povstal, že jakoby chtěli vobecní tovaryši z hospody utíkat, tak když tomu nechtěli vůle dát, dosedl zase starší tovaryš na své místo a spravoval řád vedle obyčeje.

[fol. 117v]

A když sbírka vybrána byla a vedle obyčeje rozepře měli puštěny bejt, dalo se vědět pánům cechmistrům, což ve čtyřech osobách vstouepní učinili a tu potom jednu i druhá strana vyslechli a na to jim za vystoupenou dali, ale než za vystoupenou měli, doprávali se páni cechmistři, jestli všech vůle celýho řádu anebo potučeno, aby byl starší tovaryš obžalován v cechu. Ten žalobník povídal, že je na to potom kázali páni cechmistři na malou chvílku za dveře pana otce těm žalobníkům a staršímu tovaryši taky, a potom poručili páni cechmistři skrze řádovního písaře bruncovat od posledního až k prvnímu po 4 jestli poručili jít žalovat nebo ne, což se nic víc nevinašlo, z celýho řádu jen 8 osob i s těmi, co v cechu byli a tak páni cechmistři

poznali v tom velkou nenávist proti starýmu tovaryšovi jednoho tovaryše, kterej jiný k tomu ponoukal. I puštění byli zase před poctivou matku pokladnici a pány cechmistry a tak potom, o měla ta věc k porovnání přijít, ještě větší křik byl, tak znajíce to někteří tovaryši obecní žádali, panu cechmistru, poněvadž vidí, že jsou sobě odporní, aby ještě jednou za vystoupenou měli a aby jim dovoleno bylo šprech udělat, což jest jim dovoleno. I učiněno jest takový snešení, aby se spolu s tím žalobníkem smířili a ten aby za staršího tovaryše tuplovanej štulgelt složil a co víc, že to dávají pánům cechmistrům v moc, což páni cechmistři uznali za dobrou a slušnou věc býti a na

[fol. 118r]

tom taky přestali, však co mají nařízeno, nebo poručeno od pana staršího a všech pánů cechmistrů snešení, že vedle toho pokračovati budou, na to potom zavolání jsou a doptávání na nich, zda-li to dávají pánům cechmistrům v moc a celýmu řádu oni odpověď dali, že dávají a tak, že v jejich moci nic nepozůstává a že takový snešení jest celého poctivého řádu, aby se spolu smířili a ten žalobník, aby dal tuplovanej štulgelt za staršího tovaryše a potom, aby zachovali postoupení ti, kteří jsou s žalobníkem v poctivém cechu byli dáni do šatlavi. Oni dokonce mnoho neodpírali, ale ptali se celého řádu obecních tovaryšů mají-li jít nebo ne. Někteří obecní tovaryši poručili, aby šli, že takový s nima půjdou a tak šli a když byli v síni, obrátilo se těch osob zpátkem, kteří měli tak vykázano, doprávali se, mají-li jít všickni, což páni cechmistři povídali, aby šli, ale že všem neporoučí a tak šlo jich všech 24 do šatlavi. Čtyři se pak od nich odrazili a šli k pánům bratrům na ševcovskou hospodu a jich za zastání žádali. Po nějaké chvílce šli takový tovaryši starší a příčinu pánům bratrům ševcům chtěli povědít, což tak byli od těch přednějších vobnešení, že ani jich před sebe pustit nechtěli, až teprv podruhý vymlouvali se, že nemají chvíle. Když pak na druhej den bylo, totiž v outerý svatodušní²⁵⁶, teprv o sebe pány brarry poslali k druhému pánu cechmistru, poněvadž pán starší doma nebyl a tak na prosbu pánů bratrů propuštění jsou a co je povinno právnímu poslu, to za ně páni bratři slíbili, až ta věc konec vezme, že se mu zaplatí. Když pan starší domů přijel, ti páni cechmistři, kteří mezi námi byli jemu o tom zprávu podali, kterak se stalo a jak že ta věc ještě nejní porovnána, nad čímž se

²⁵⁶ Tj. úterý 3. června 1710.

kteří sobě v Jihlavě vandr slíbili, totiž Petr Měřínský a Martin Perkmon. I přivandrovali do Třebíče a třetí s nima, tak ypolenský, vedle známosti, že zde předešlé dělával Martin Perkmon dostal v svém starým verštatú zase dílo u pana Tobiáše Kaliny, ti dva vejš jmenovaní nedostali díla. I pozdržel se v městě některej den umínili sobě dále vandrovat. I navštívili Martina Perkmona než šli do jeho verštatú a pavídali, že půjdou pryč a jeho v tom Petr nežádal, aby s ním zase šel, než jdouce z města poslal svýho kamaráda k němu, jestli, že s ním nepůjde vedle slivu, že ho nemá než za hantzvuta²⁵⁷, jak sobě slíbili. On pak to na sobě zanechal a nešel s ním zastal v veršattě po několika nedělích přišel, domů jeden domácí vyučenec zdejší z Vyškova a že nemá Martina Perkmona za dobrýho, než za toho, jak mu po svém krajanovi ukázal, tak ho před poctivým řádem prožaloval, předvolán jest Martin Perkmon, co tomu říká, je-li tomu tak nebo ne. On jakožto hloupej přiznal se, že mu tak [v]zkázal, tak dalo se mu

[fol. 120r]

Za vystoupenou za dveře pana otce snsešení jest takový celýho řádu, aby sobě cti hledal a práci vážil do Vyškova a od něho zase dobrý jméno přines. I radíce se on svýho pana mistra, jak aby to mohl udělat, aby za ním nechodil, jeho pan mistr mu poručil, aby měl strpení, že o bude s tovaryšem starším mluvit, bude-li se to moci jináč spravít. I rozmluvil o to s starším tovaryšem, starší tovaryš dal obeslati některý tovaryše z prostředku řádu a jeho pana mistra žádost skládal, kdyby to mohlo se jináč porovnat, aby on tam nešel za ním. I nemohl nic obdržet, musil předejít do Vyškova, však přijdouce tam již ho tam nenalezl, však dříve, než šel těm schválně obeslaným tovaryšům zapíral, že tomu tak nejní, aby mu to vzkázal, však prve se před matkou pokladnicí a celým řádem přiznal a potom zapíral, a tak ten žalobník, kterej mu tu hanu přines, vystavil mu ještě tři svědky, kteří to slyšeli a on, že si s nima osvědčil, a tak chtěj neb nechtěj musil jít, nenaleznouce tam Petra Měřínskýho, čekal tam až do schůze. Ve schůzi žádal pánů tovaryšů starších celýho poctivného řádu, aby doprání činili, zda-li to, kdo od Petra slyšel, aby ho haněl a jemu to vzkázal. I činili doprání i na těch třech, kterej ten žalobník vystavil, oni pak zapřeli i ten, co ještě v Třebíči jemu tu hanu do verštatú přines zapřel.

²⁵⁷ Doslovná transkripce.

[fol. 120v]

I žádal sobě od poctivého řádu vysvědčení po pečeti, že to žádnej od Petra neslyše a to našemu řádu přines. I přijdouce na to schůze ukázal to vysvědčení. I slyšíce to po vyslyšení a vyrozumínce tomu, že je falešný, poněvadž se sám před celým řádem přiznal tomu se všickni smáli a za nerozumnou věc dorželi a na tom přšestat nechtěli. Na to potom přijdouce ti svědkoé, který žalovník vystavil sem žalovník jim to do vočí mluvil. Na to potom Petr taky k tomu přišel, přiznal se k haně a tak se pravda ukázala, že falešný svědčení přines. I pokutován jest vedle pravedlnosti, jak naloží. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Matěje Ceplíchala, Jakuba Žáka;

Z vandrovních: Honze Bydžovskýho, Jakuba Stejskala.

Léta Páně 1850 se v paměť uvozuje, že náš pán otec Johan Neühauser svůj jest dům prodal, tak své si musili jiné hospody spravovali dobrého pořádku hledati, tak náš pán Ignác Myslík do svého domu přijal. Bůh nám den svatý pokoj. Stalo se 31 dubna. Za starších tovaryšů: Johan Hamon domácí, Vensel Papírník. Z vandrovních: Matěj Vajgner, Johan Chramosta, 1850.

[fol. 121r]

Léta Páně 1713 v paměť se uvozuje, kterej se počínali velý nevole konat mezi naším bratrstvem ševcovským tak, že proti nám hrubě povstávali a s našimi tovaryši různice začínali, až jednoho času jeden tovaryš ševcovského řemesla v noci na potkání s naším jedním tovaryšem různici začal a jak jeh, tak i naše bratrstvo nectně zhaněl, což dovědouce se starší tovaryši šli na žalovu do jejich řádu a jím takovou správu dali, že co mají k nám za příčinu, že s náma tak hance začínají, tak doptání činili na našich, který by ten tovaryš byl, co nás zhaněl, co oznámeno jest kterej potom byl ztrestán a naši hospodu, když sme pospolu byli s jejich staršíma tovaryši přijít musil a jak předně tovaryše starší tukou dáním a kdyby naši tovaryši starší byli tomu vůli dali, byl by musil celej řád každého obzvláště odprosil a tak jenom slovy odprosil a slíbil, že budoucně nechce žádnému příčinu nikdy více dát. Stalo se za tovaryšům starších:

Z domácích: Johannes Flajßmon, Johannes Tentulyň;

[fol. 121v]

Léta Páně 1714 v paměť se uvozuje, že jest před nás předstoupil jeden měšťan ještě svobodný, jménem Jiřík Křemena, kterýžto sobě oblíbil naše poctivý řemeslo, však předně toho při poctivém cechu pohledával, aby mohl přijat bejt, což taky na žádost obdržet a k jednomu panu mistru, totiž k panu Jakubovi Veselskýmu, na čtyři neděle připověděn byl. Po vyjití času při poctivým cechu zase za vyučenou dostal a propuštěn jest a nařízeno jest jemu, aby taky do našeho poctivého řádu vstoupil a zapsati se dal, tak jako jiní tovaryši zapsáni jsou, aby zapsán byl, což taky učinil, však dříve, než zapsán byl, dáno jest mu za vystoupenou, aby se řád mezi sebou snesli, poněvadž se tak neučil a svůj čas nevystál, jako jiné. I snešení jest celého řádu, aby dal předně štulgelt a potom na mladšího kopu a celému poctivému řádu na jeden sud piva, což taky se všemu uvolil a štulgelt složil. I taky kopu a na sud piva kdykoliv budou chtít, aby se ohlásili, že chce složit. I snešení jest poctivého řádu, aby se takový pivo vzalo k Vánocím na obnovení bratrstva, což tovaryši starší učinili a takový pivo z pokladnice zaplatili na ten způsob, že jsou u něho jistý. Když pak bylo po Vánocích tovaryši starší chtěli práci vážit k němu a takový peníze. I dostali zprávu, že je nemocnej, aby ho neobtěžovali, že jim nic ztraceno nejní.

[fol. 122r]

Na to potom jeho nemoc se rozmáhala, takže na den svatého Fabiána Šebestiána²⁵⁸ svůj život dokonal. I pořádku jsouce my jemu na funus uznali sme, že jest náš bratr, poněvadž mezi námi jeho dobrý jméno zapsáno jest, požádali jsme našich obojích pánů bratrů, jak tovaryšů ševcovských i taky pekařských k takovému pohřbu, což sou učinili a to umrtvené tělo spolu s námi ke dveřím hrobovým doprovodili. Na to potom v velký starosti postaveni jsouce zda-li co dostanem nebo ne, ponějakým čase sme se ohlásili, stranu těch peněz, že sme za pivo povinováni, tak nám bylo odloženo až do inventury, abychme se ohlásili, což s velikou prací a těžkostí, když se statek dělil skrze radního pána, pana Samuela Vajgnera, takový peníze vyzdviženy jsou, nám odvedeny jsou. Pán Bůh dej lehký odpočívání a blahoslavený vzkříšení. Stalo se tovaryšův starších:

²⁵⁸ Tj. úterý 20. ledna 1714.

mistrů ledajakáš čeládka se chová, poctivá i nepoctivá, takže kramplují i obrechtují i češou. I snesouce se všickni společně, aby se od poctivého řádu k poctivému <řádu> cechu memorial aneb žádost podala, poněvadž jeden každéj tovaryš musí se tomu řemeslu učit 4 léta a potom z toho poctivému řádu vybejvat a tak učiní vše vedle snešení celýho řádu podali sme memorial. I dostanouce po přehlídnutí odpověď, abychme dali poznamenání u kterých mistrů se taková čeládka chová a dali sme ty mistry na papír. I obeslali jsou a doptání na nich pro jakou příčinu takovou nepoctivou čeládkou chovají, obzvláště kurvy nechají kramplovat. I jdouce my pro odpověď do poctivého cechu jest nám odloženo, až celej cech pospolu bude. Kdy potom celej cech pospolu byl, taky sme byli povoláni a do očí sme si mluvili my, tovaryši starší a potom sme o tom vědomost dali celýmu řádu, že nám na odpor stojí. I snesouce se ještě jednou celej řád, abychme zas práci vážili k panu starýmu, že jestli nám to mezi pány mistry zapovědíno nebude a nám od poctivého cechu písemně dáno nebude, že my dokonce řádu držet nebudem, jest nám to odloženo, až se ještě dokonale poradí. I očekávajíce mnoho schůzí,

[fol. 124v]

na odpověď nic sme dočkat nemohli, až ještě jednou naposled snešení bylo, chtějí-li nám písemně dát a nebo ne, že pod tu schůzi věc na hospodu nepůjdeme a řádu držet nebudem, a tak na to poslední práci vážení jest nám dáno písemně bez pečeti, že kdyby kterej pan mistr se toho věc dopustil a na něho to prokázáno bylo, že se takovej pokutován bude, však naproti tomu takovej punkt nám daněj jest v tom psaní, předně aby žádnéj tovaryš v pondělí nezahlál a potom aby vlen[?]²⁵⁹ byl k kramplování. Pán Bůh dej, abychme se v tom z obojí stranu zachovali. Stalo se ta pánův cechmistrů:

pana Matěje Annlaufa, pana Honz Hoffmanna, pana Antonína Trajsoka, pana Honz Wense, pana Lorenze Rouchovskýho, pana Ludvíka Hladíka, pana Václava Borovskýho, pana Franze Hřebeskýho.

Za tovaryšův starších:

Z domácích:

Jakuba Padrty, Lorenze Klimenta;

²⁵⁹ Doslovná transkripce.

[fol. 126r]

tovaryše a k tomu pana bratra, jakoby jim dost dobrej nebyl od funusu utekli, nad tím sme se pozastavili, pro jakou příčinu nás tak zlehčují, že skrze našeho tovaryše z funusu utíkají, když bylo vo schůzi, dalo se to na celej náš řád, co s tím chtějí dělat. I snešení bylo celýho řádu na doptání k jejich řádu pár tovaryšů poslat, z jaký příčiny z toho funusu utekli, zda-li jim tak dobří nejsme a nebo že snad nás za hodný bratry neuznávají, kdyby z jakýhokoliv řemesla byl ty děti nesl, že bychom jim nic za zlý neměli, ale že poněvadž z našeho řádu byl, který ty děti nesl a oni skrze něj utekli, že sobě to dále povedeme. Na to přednešení od vyslanejch odpovědí přinešena, že uchovejž Pán Bůh, že oni to skrze našeho bratra neučinili, než jemu, totiž Josefovi, tu potupu učinit chtěli pro tu příčinu, že žádal jejich pana cechmistra, aby z jejich čeládky silnýho tovaryše opatřil, který by ty děťátka mohl unést a on jsouce k tomu nařízen, že by mu hanba měla bejt, že sobě jinšího zjednal a tak že Josef Konopásek měl sobě to za hanbu pokládat, na čemž sme přestati nechtěli, nýbrž tak dlouho sme proti tomu reptali, až vo schůzi příjdouce páni bratři nás všeckny pěkně odprosili, abychme jim

[fol. 126v]

to odpustili, že se toho nenadáli, aby u toho, co pošlo a tak na jejich žádost sme jim to odpustili. Stalo se za tovaryšův starších: Jakuba Padrty, Matěje Racka, Martina Perkmona.

1717 v paměť se uvozuje, kterak se při našem řádě sběhlo skrze jednoho domácího vyučence jménem Franze Hlaváčka, kterýžto příjdouce z vandru domů, dílo u pana Matěje Kučery dostal. Po nedlouhým čase přivandrujíce jeden plzeňskej synek našeho řemesla povídal mezi chasou, že je Franz Hlaváček v Plzni na tabuli, na to odvandroval. Když bylo o schůzi, byl předvolán Franz Hlaváček před stůl a doptání na něm učiněno, pro jakou příčinu je v Plzni na tabuli. On odpovídal, že pro nic, že tam ani nedělal, ani že psanej nebyl při jejich řádě, než povídal příčinu takovou, že vostával v práci u Jindřichovým Hradci a Václav Sychrava, že taky dělal. Tak jednoho času že přišel Sychrava k Franzovi Hlaváčkovi a povídal mu, že dostal z Plzně psaní na dva tovaryše, aby tam

[fol. 127r]

přišli, že dostanou oba dílo, takže jestli chce s ním vandroval, že budou spolu dělat a pakli by on nedostal, totiž Franz Hlaváček, dílo, že bude šelma, jestli s ním zas z Plzně nepovandruje. Na to slovo se dal navést, vzal odpustění a vandrovali spolu až do Plzně. Václav Sychrava hned dílo dostal a Franz Hlaváček ne. Zatím vidouce Sychrava, že Hlaváček díla nemá, povídal svému mistrovi, že mají spolu vandr pod šelmou slíbenej. Ten mistr Hlaváčkovi dílo dal tejden, po týhodni, zase ho pustil. Na to bylo schůze, Sychrava se dal vedle obyčeje při řádě psát, Franz Hlaváček mu povídal, proč se dává psát, že poněvadž on díla nemá, že ho z toho slibu nepropouští, než že zase s ním musí jít. On že mu na to nic neodpověděl. Druhej den, když se spolu sešli, spolu pálený pili, žádnéj se nezmínil vo propuštění. Dále Hlaváček vidouce, že musí sám vandrovat, šel druhej den k staršímu tovaryšovi a Sychravu zhaněl, že ho nemá než za takovýho, jak se sám zakázal. Starší tovaryš povídal, aby šel s Pánem Bohem, že jak bude po schůzi [ve] dvouch nedělích, že ho za ním pošlou a že mu dělat nedají. Zatím v těch dvouch nedělích toho staršího tovaryše zvrhli a jinšího zvolili. Ten novej starší tovaryš se Sychravy ujal a za ním

[fol. 127v]

Sychravy neposlal, nýbrž dovědouce se, že Hlaváček v Soběslavi dělá, poslali mu psaní, že jestli se do Plzně nenavráti a s Sychravou se nespraví, že bude za nepořádnýho vyhlášen. Na to Franz Hlaváček nedbal, nechtěl se navrátit, ale raděj vandroval ze Soběslavě a myslil, že Sychrava musí přece za ním jít. I nemohouce se Hlaváčka do Plzně k porovnání dočkat, dovědouce se, že ze Soběslavě odvandroval, a taky byla příčina, poněvadž ho v tom řád soběslavskej zastat nechtěl, že jich bylo málo, teprv ho na tabuli dali. Dále když po jeho odpovědi náš řád vyrozuměl, že ničímž vinen nejní, uznal to tak, aby na jeho outratu psaní od našeho řádu se poslalo, aby dokonce z tabule byl smazán, poněvadž tam psanej nebyl, aniž žádnýmu nic dlužen nezůstal, takže to nejní obyčej, aby poněvadž při jejich řádě zapsanej nebyl, aby k němu právo měli, a za nepořádnýho vyhlásili. Odpověď sme dostali takovou, že by každej mohl dělat, jak by chtěl. Tak když Franz Hlaváček již naložil ale 4 zlatý, potom nevěděl, co má dělat, že všeka jeho outrata darmo byla a je, mašírovali tady modří dragouni, on se dal na vojnu a tak sme my v těch handlích zůstávali. A

poněvadž sme je haněli, v těch handlích sme dále pokračovali a psali. Oni pak, odovědouce se, že na vojně je a že my nemáme odporníka, tím

[fol. 128r]

ostřeje na nás odpisovali i taky k jiným řádům na nás žalobu vedli, obzvláště pak budějovskej řád se jich ujal a nám haněný psaní poslal a tak potom kterej tovaryš od nás k jejich řádu přivandroval a dílo dostal, musil štulgelt skládat i taky v Plzni. My sme taky psali k řádům do Hradce, do Vyškova, vyškovskej řád taky z Plzně přicházející pokutoval, ale hradeckej nechtěl do toho nic mít. I nevědouce my dále co činiti, utíkali sme se k našemu poctivému cechu. Tak sme od našeho poctivého cechu radu dostali, aby ve 4 osobách se vypravili k jihlavským řádu pro zastání. Tak šli ve dvouch osobách. Jihlavskej řád žalobu vyslyšel a slíbil, že nás v tom zastat chtějí, však abychme složili za pečeť a od psaní. To bylo začátek outraty s jihlavským řádem. Oni psali k plzeňskému řádu a co za odpověď dostali, to nám zase odepsali a zase abychme se tam ve 2 osobách postavili. Tak sme zase šli a zase outratu vedli a pokaždý nás bezpečili, že vedle naší příčiny vyhrát musíme. A když již ale po sedmýkrát sme tam byli a již velkou outratu sme již měli, tedy vidouce, že již v pokladnici málo peněz pozůstává, ještě naposled s povolením pánů cechmistrů, ještě naposledy sme do Jihlavy práci vážili

[fol. 128v]

a jich žádali, aby v tom konec učinili, že již velká outrata učiněna jest. Tak sme od jejich řádu odpověď dostali, že jináč nemůžou udělat, než tak, že otevřený psaní pošlou k velkej řádům a že budou plzeňskej řád hanět, však na ten způsob, jestli náš poctivej cech za to slíbí, jestli z toho jaká outrata a nebo handle pojdu, že nás jináč zastat a nám pomáhat nemůžou. A tak přijdouce domů, to sme pánům cechmistrům oznámili, co sme za poslední odpověď dostali. I vyrozumíce páni cechmistři, že již jihlavskej řád z toho nohy vytahuje, šli sami na radu k pánu Honz Jakubovi Šerhornovi, jak s něma handly dále pokračovati mají. Takovou radu dostali, že on sám kopi udělá k plzeňskému cechu na jakej způsob se chce s náma spravít. Tak když bylo psaní posláno, odpověď taková přišla, že chceme-li, aby z tabule smazán byl, totiž Franz Hlaváček, aby osm zlatých posláno bylo. I odepsáno jest zase, že když nám pod řádovní pečeti porovnání pošlou, že takový peníze se jim odešlou. A tak sme dostali v brzkým čase psaní, že z tabule smazán jest a že nás zase

za dobrý i budějovskej řád uznává, avšak naproti tomu, že od nás taky žádají pod naši řádovní pečeti zase jejich čest, že je za dobrý uznáváme, a tak teprv 1721 ty handle k konci a k míru přiveden jsou. Začátek byl za tovaryšův starších: Jakuba Padrty, Lorenze Klimenta, Matěje Racka, Martina Perkmona a dokonány jsou za

[fol. 129r]

Honze Kavka, Václava Jahody, Matěje Racka, Václava Halase. Z té tehdy příčiny uznávající, jak páni cechmistři i taky celej cech, že jich po málu náš řád mdlel, že se neradili a skrze ty handle vo všechno přišli, nařídili, kdyby čehož Pán Bůh uchovej nějaký nešetří na nás dokročilo s vůlí a s povolením dvouh pánů mistrů činěno bylo. A tak sou nám zvoleni dva páni mistři za přisedící jak pro spravedlnost pánům tovaryšům vandrovním, i také domácím. Pán Bůh dej, aby dlouhý léta spravovati mohli všecko ke cti a chvále Boží a svý duši k spasení. Amen.

Stalo se za pánův cechmistrů: pana Jana Vajgnera, pana Antonína Trajsoka, pana Lorenze Rouchovského, pana Ludvíka Hladíka, pana Josefa Mládka, pana Matěje Ceplíchala, pana Samoela Hřebenského, pana Matěje Kučery.

[fol. 129v]

Léta páně 1722 v paměť se uvozuje, že jest náš pan hrabě na svém panství v Čechách měl fabriku, takže všelijaký sukna v ní dělali. I nemající dost čeládky, poslal psaní panu hejtmanovi, aby žádal našeho poctivého cechu, aby se v tom na žádost jeho šest mistrů a nebo tovaryšů poslalo, kteří by dobře řemeslo znali, do libosti jejich, že kdyby se jim nelíbilo, že se zdržovat nebudou. Na to pan hejtman poslal pro pány cechmistry a jim to přednesl, co v psaní stálo. Vyrozumějící pan starej žádal pana hejtmana za malý strpení až to celému cechu oznámí, že sám zase správu dá. Na to poslal mladšího mistra po mistřích, kdo by se chtěl v tom podrobit a panu hraběti v tom sloužil, aby se mladšímu mistru zapsat dal a on aby to poznamenání přinesl. I obejdouce nepřinesl nic, každej povídal, že není na jakej způsob a jakej vejdělek zda-li by mohli při tom obstát. Mezi tím byli naši dva radní páni skrze nějakou příčinu od ouřadu k panu hraběti vysláni, když se domů navrátili, povídali, že je tam tak dobře. I taky byli páni cechmistři na rathaus obesláni a tam jim přednešeno bylo, co a na jakej způsob takovou čeládku tam poslati mají, předně do vůle jejich, že se zdržovat nebudou a že každej tejdén tři zlatý vydělají. I taky že budouně v milosti u

pana hraběte, když to kvůli jemu učiní, pozůstávat budou. Na to pan starej dal celej cech obeslat a zdejší

[fol. 130r]

mistrovský synky, jak svobodný, tak i ženatý a jim to přednesl, co před početným ouřadem slyšel a kterak jest v tom požádán, aby takovejch šest tovaryšů opatřil a to všecko jim tak jak slyšel povídal a na to jich žádal, aby pánům cechmistrům v tom ruky podali, že zase jim v jejich potřebách odslouženo bude, když posledně doptáno bylo, kteří by se v tom podrobili, jsouce toho času starším tovaryšem při našem řadě Honz Kavka. Ten se prohlásil, že on půjde, při něm druhej starší tovaryš Tomáš Válek, třetí Matěj Kříž, čtvrtěj Jiřík Hoffmann, pátej Honz Baibr, šestej Honz Smola a ti hned rukou dáním připověděli a komu ještě mimo žádosti jeden vandrovník Bernard Perkmon a druhej Václav Kavka se k nim připojili, že taky s nima půjdou. Na to potom byli před pana hejtmana představeni, což z toho velkou chválu dosáhli, že se v tom podrobili panu hraběti, sloužit a taky jim tak sliboval, jak vejš psáno jest, když již od pana hejtmana zapsáni byli, žádali pana staršího, jakožto starší tovaryši, aby od nich počet přijat byl a na jejich místech jinší zvoleni byli. I vysláni jsou do poutivého řádu dva páni cechmistři a počet od nich přijat jest. Po počtě předstoupili někteří tovaryši a žádali pánů cechmistrů, aby vedle obyčeje se jim něco na truňk

[fol. 130v]

dalo, což páni cechmistři jim dva sedmnáctníky dali, kteréžto peníze přijal Honz Jakub Flajšmon. Druhej den, když již pro ty tovaryše příležitost připravena byla, tehdy tovaryši bez některějch osob celej řád se na hospodu sešel a muziku si zjednali a tak vyprovázeli až do zámku a tam v pláči pili dobrý zdraví milostpána hraběte, pana hejtmana, všech pánů oficírů a potom otdať až k Kuchyňce.²⁶¹ Když se pak otdať navrátili, šli někteří s muzikou k Kalhotům a tam, co propili, to zůstali dlužni až do schůze, vo schůzi že všecko zaplatí. Od Kalhotů někteří šli ještě k vdově Korandce a tam se taky přitrefili dva starší tovaryši z vandrovníků. I stala se zmínka co tu outratu, kterou udělali, jak ji budou platit. Jeden mezi nima pravil, že mají od řádu dva sedmnáctníky. Jak to uslyšel Honz Jakub Flajšmon, hned se vo to vozval a ty dva sedmnáctníky vyhodil na stůl, aby si je vzali. tak jeden z nich spad na zem, i

²⁶¹ Myšleno třebečský rybník Kuchyňka.

naši ho zase dali ho na stůl. Starší tovaryš jim povídal, že když sobě tak málo těch peněz váží, že podruhý nic nedostanou. Když se páni cechmistři toho doví, za tím v těch křížkách se prej i peníze ztratily, tak jako Honz Jakub Flajšmon povídal, že je více nepřijal a ze stolu nevzal. Na to potom, když²⁶²

[fol. 131r]

Léta Páně 1724 snešení jest celého poctivého řádu, poněvadž nás poctivej řád rozmnožen jest, co se dotejče funusu, kterej jež platu, že tak málo na jednoho přichází, když se vezme od příkrovu a fabul, tak aby takový peníze obráceny byly na mše svatý tak, aby každý Suchý dni jedna mše svatá sloužena byla za poctivej řád buď za živý, nebo z amrtvý. Stalo se za tovaryšův starších: Matěje Kříže, Honz Zeyberta, Jiřík Bohuněk, Franz Kruš.

[fol. 131v]

Léta Páně 1726 předstouil před náš poctivej řád našeho řemesla soukenického, jménem Martin Bečka, nás snažně žádajíce, poněvadž naši tovaryšskou práci zastávat pro panskou službu nemůže, abychom jej mezi sebe na Suchý dni přijat byl, že chce každoročně 8 grošů skládati. Stalo se za tovaryšův starších:

Z domácích: Matěj Kříž, Franz Koranda;

Z vandrovních: Honz Rur, Jakub Stejskal.

[fol. 132r]

Léta Páně 1727 předstoupil před náš poctivej řád slovutný a opatrný muž, pan Kašpar Šretr, nás snažně žádajíce, poněvadž taky od našeho poctivého řemesla obživení má, abychom jeho na Suchý dni mezi sebe přijali, že che každoročně 8 grošů bílých skládati. stalo se za tovaryšův starších: Franz Koranda, Samuel Rečovský.

Léta Páně 1833 zesnul naši pan táta a paní máma dne desátého Máje a čtrnáctého Máje, oba v těch čtyrech dnech. Bůh jim dej lehké odpočinutí. Tak nás přiměl zase jejich dědic toho Neuhauser, mistr soukenický volený syn po x²⁶³ pantátovi Josefovi

²⁶² Zbytek zápisu chybí. Pravděpodobně ztracené folio.

²⁶³ zemřelém [?].

Kučerovi, mistru soukenickém města a farního kostela. Za starších tovaryšů: Kašpar Strnadovi,²⁶⁴.

[fol. 132v]

Léta Páně 1730 v první neděli postní²⁶⁵, dali se dva vyučenci do našeho řádu psát za tovaryše. Však tato paměť se tuto uvozuje, že sou se za jejich učení špatně k tovaryšům chovali, takže to jejich chování jest jim od celého řádu uloženo, aby když by kte-

[fol. 133r]

rej do hospody přišel, aby když by tam muzika byla, žádej z nich k tanci nešel, dokudž by se kterémukoliv tovaryši neodpověděl a tak potom se jim brániti nemá jména jejich sou tato: Josef Anyhoter, Václav Racek. Stalo se za tovaryšů starších: Honz Kaliny, Václava Jaroše.

Léta Páně 1849 paměť se uvozuje, že tuto [.]matku pokladnici na památku o nově uděleného pana mistra, Ignáce Předovskýho. Nově dána byla do kteréžto přání psání byli za tovaryši Franz Neuhaustera, Franz Hamon a Franz Veselským. Stalo se za starších tovaryšů:

Z domácích: Johannes Hamon

Z vandrovních: Karl Veselý z Jihlavy.

[fol. 133v]

Léta Páně 1732 stala se proměna s naším poctivým řádem a to z té příčiny, poněvadž od jeho milosti císařský exempláře vydány byly na všechny cechy a řemesla, i na jejich chasu aneb tovaryše tak, aby jeden kterež řád svou pečeť řádovní do cechovní pokladnice odvedl, což my taky na poručení pánův cechmistrův musili sme naši pečeť do cechu odvést. Dále potom, když z toho exempláře vyrozumíno bylo, tehdy bylo od početného ouřadu nařízeno, abychom řád bez odpovědi nadrželi, než ve čtyřech nedělích a to tak, aby pana primátora žádali starší dva tovaryši, aby jim dovolil řád držet, a poněvadž v exempláři nařízeno jest, aby žádněj řád bez komisara držán nebyl, tak přítomní musili žádat pana primátora, kterež komisař deputirovaněj

²⁶⁴ Nečitelné jméno na okraji stránky.

bude, a když vědomost dostali, tedy zase k tomu komisařovi pan primátor Serusa poslal, aby když se mu skrze pár tovaryšů z našeho řádu vědomost dá, aby se mezi nás na žádost naší neobtěžoval přijít a tak po sebrání stříbra, když se měli rozepře pustit, vyslali teprv pro pana komisara, aby při handlích, jestli by jaký byly, byl přítomen.

[fol. 134r]

Dále taky bylo v tom exempláři nařízeno, aby každéj tovaryš buď od rodičův a nebo vandrovní bez kunšaftu nikde přijat, ani dílem fedrován nebyl a takovej kunšaft od cechu se koupiti má, zač může smluvit. 1735 roku.

Dále žádal náš poctivej řád poctivého cechu našeho, poněvadž náš řád velký vydání má, jak na pana otce, že jak Štědrýho večera a vázanýho jarmarky a jiný k těm věcem tak, aby páni cechmistři pana otce zavolali a s ním pořád jednu sumu smluvili a kdyby na tom přestat nechtěl, aby se jinde hospoda opatřil, což když byl pan otec povolán do cechu, předneslo se mu tak, že poněvadž náš řád jest ztenčenej a schůze ve čtyřech nedělích se držeti mají, tak jestli chce v sumě deset rejsnských každoročně přijmout a nich více žádnéjch příjmků více, což pan otec k tomu svolil a tak potom jest nařízeno každému tovaryšovi za týden 1 krejcar a tak každý čtyry neděle 4 krejcarý a z toho se vezme pro vedení pana komisara a pana Pajtycera 18 krejcarů a ostatní se k zápise. Stalo se za tovaryšův starších: Josefa Jahody, Václava Nikodéma.

[fol. 134v]

Léta Páně 1731 v pátek přijel pan hrabě náš do města Třebíče, že pak tak v náhle bez všeho přivítání vokolo města do zámku sám druhej přijel a sousedstvo nemohlo tak hned k tomu Janovi bejt, až již byl v zámku, tedy šlo sousedstvo se zbrání, tak jim nebylo dovoleno střílet až do neděle a v neděli před desátou hodinou sešlo se všecko sousedstvo k přivítání se zbrání a tak jak na koních i pěšky i sedláci každéj sedlák se svým právem, totiž rychtář každý vesnice, co panu hraběti náleží vyprovázeli ze zámku do kláštera a z kláštera zas do zámku a tak potom dávali salve, dostali za to bečku vína. Na to potom po poledních byli sme v řadě a když bylo v řádu bruncování²⁶⁶, když bylo polovic řádu vyjmenovanýho, vyšel oheň na

266

hadlizi, tak sme musili řádu nechat a pokladnici skovat a všickni jít bránit a tak potom teprva, když Pán Bůh dále od škody zachoval, řád se potom skončil. stalo se za tovaryšův starších: Honz Kaliny, Honz Pajkle, Václava Procházky.

[fol. 135r]

1735 roku stala se proměna stranu starobylého obyčeje, když se při vánočních svátcích naše bratrstvo s pány bratry ševcovského řemesla obnovovalo, že se nějaký konfekty²⁶⁷ mezi ně nosívali a oni zase mezi nás. Když pak bylo blízko toho obnovení, tu schůzi před svátky žádali obecní tovaryši starších tovaryšů, aby jim dovoleno bylo, poněvadž z jejich vůle vedle jejich uznání, co by a jak by mnoho piva chtěli, aby starší tovaryši jim opatřili, však je v tom taky žádali, aby k tomu truňku za šenkýře vandrovní tovaryši domácího a domácí vandrovního zvolili, což jest jim dovoleno. Když pak již poslední neděle před svátky přišla, přišli tři obecní tovaryši ráno na hospodu a žádali paní mámu, co se dotejče koláčů, aby zase vedle obyčeje jim napekla, ona jim odpověděla, že loňského roku za ně nic nedostali. Oni se toho hned chytily, že v počtě vánočním počítání byli, tak hned staršího tovaryše v cechu obžalovali, tak páni cechmířtři ten obyčej zkasírovali a nařídili oba cechové, aby se uctili vedle možnosti věnci a tak bez bejatu[!]²⁶⁸ jedni druhých navštívili a takové bratrství obnovili. Stalo se za tovaryšův starších: Josefa Jahody, Václava Nikodýma.

[fol. 135v]

Léta Páně 1736 v paměť se uvozuje, že jest přivandroval do Třebíče jeden tovaryš našeho řemesla, rodilej z města Sušic, ale však zůstával v práci v městě Hranicích, kterežto rozstonajíce se na cestě, ani na naši hospodu nepřišel, poněvadž měl od zdejšího synka jednoho psaní, tak je odvedl jeho otcí a žádal u něho odpočinutí. Ještě čím dále se jeho nemoc rozmáhala. I vidouc na něm ten mistr, že je s ním zle, poslal pro lazebníka, aby se na něj podíval. Lazebník porozuměl, že s ním dobře nejní, poručil, aby poslali pro kněze. Po svatý zpovědi vidouc kněz, že je do rána nebezpečnej, taky mu potom hned posloužil. On vzkázal, totiž ten mistr, pro starší tovaryše, aby s ním rozpravili stranu funusu malý peníze, on jim povídal, že

²⁶⁷ Konfekt z latinského *confectus*, tj. léčivá posilující směs, vonná kořeněná směs. Viz Petr NEJEDLÝ, Konfekt. *Vokabulář webový* [online]. Praha: oddělení vývoje jazyka, Ústav pro jazyk český AV ČR, 1. 1. 2015n. 1. [cit. 2020-07-11]. Dostupné z: <https://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>.

²⁶⁸ Doslovná transkripce.

Léta Páně 1752 dne [...] ²⁷³ Februari stala se nevole mezi panem Miskerm ²⁷⁴

Poněvadž <Pán Bůh> našeho pantátu Antona Veselskýho z toho světa povolati ráčil, tak na žádost našeho staršího cechu početného řádu pan Josef Ratychera tak do svého příbytku přijmul, kdyžto outrata 70 zlatých rošovati. ²⁷⁵ Stalo se Léta Páně 1824 dne 1. Januari, a to za cechmistrů: Johan Šlachta starší, Martin Pa[...], Josef Ratychera, Daniel Zeybert. ²⁷⁶

Starší tovaryši: Daniel Zeybert domácí, Leopold Debr vandrovní.

[fol. 138r]

V paměť se uvozuje, že roku 1805 právě na svatou Alžbětu ²⁷⁷, na úterý ve 4 hodiny přijela francouzská komenda 70 husarů silná. Ty postavili se branou Znojemskou ²⁷⁸ a trumpetýr zatroubil, šli naproti páni města až za bránu, tam přivítali generála a potom jeli všichni párem do města a 5 jich jelo do zámku, 10 jich zůstalo uprostřed rynku za třetím oficírem a ty ostatní jeli až ke klášteru a tam drželi vartu. Ty oficíři jeli do zámku k panu hraběti a tam jim musil dát 4 koně a jeli odtud zas do města a na městě žádali 5000 zlatých a to v hodině. Tak na velikou prosbu složilo město 1000 zlatých, židovský město taky 1000 zlatých, pak a jest jim museli dát a tak v hodině odjeli pryč k Medřiči ²⁷⁹. A to bylo v outerý první na svatou Alžbětu. Na to ve čtvrtek 22. November přišly voje do každého domu po 10 mužích, muselo

[fol. 138v]

se jim dát jíst a pít co žádali. Na to ráno po snídani mašírovali k Medřiči. V pátek odpoledne přijel sem francouzský, jmenoval Bernadot, a byl tady hlavním hejtman při kterým se přes 300 oficírů nalézalo kterejž to ležel u pana Ignáce Hladíka a leželi zde až do pondělka. V městě sub N60.

A tak udělali velikou škodu. Všeho vyjedli a vypili, takže vína za dost drahý peníze již více k dostání nebylo, a když jim sousedi dali dost jíst a pít, ještě na tom dost nebylo, ještě mnozí od nich i biti byli. 26. Novembris ²⁸⁰ odsud vymašírovali do

²⁷³ Chybí přesné datum.

²⁷⁴ Zápis dál nepokračuje.

²⁷⁵ Doslovná transkripce.

²⁷⁶ Příjmení cechmistrů jsou z důvodů vyblednutí inkoustu velice špatně čitelná.

²⁷⁷ Tj. úterý 17. listopadu 1805.

²⁷⁸ Jedna z původních tří městských bran, jinak též nazývaná „Vídeňská“. Brána byla zbořena roku 1844.

²⁷⁹ Myšleno dnešní Velké Meziříčí.

²⁸⁰ Tj. neděle 26. listopadu 1805.

Jihlavy. Na to v sobotu přijela naše komanda Laturských. Dojela do Třebíče i velikou radostí sme je vítali, však ale v neděli zas odsud odjeli. Na to 2. Decembris²⁸¹ byla za branou hrozná batalie, při kterýžto z obouch stran na 80 000 mužů, totiž francouzů 52 000 a vostatek císařských a Rusů vedlo.

[fol. 139r]

Dne 9. Decembris²⁸² přišli s pátkem od Brna Baboři a zase v každým po 10 neb 12 a taky po 20 a v rynku v mnohým domě po 28 byli. Ty byli a to jenom před nocí a ráno po snídání šli odsud k Jihlavě.

Na to 10. Decembris²⁸³ přišli francouzi po 10 a 12 jindy jich v domech bylo, a ty ostali ležet až do patnáctého²⁸⁴, který museli sousedi dát třikrát za den do sytosti jíst a pít. Jen co se snesli oni pravili, že tu přes celou zimu ležet zůstanou. Zatím ale třináctého²⁸⁵ v noci jim přišlo poručení, hned na to v den maširovali. Tu se lidé obávali, neb hrozili rabováním, že všecko kdež budou vyberou, však to ale se předem nestalo, jenom jim z rána hned jíst a pít dost dát museli a na cestu chlebem a kořalkou opatřit museli a tak toho dne až do Telče maširovali. I pravili, že pokoj s námi jest. Pak čtrnáctého²⁸⁶ na noc zase jich přišlo od Brna 4000 kterejch zas v domě po 10 neb i 12 a víc bylo.

[fol. 139v]

Těm se musilo dát jíst a pít a den patnáctého odešli a ten den o 10 hodinách zase přišli jiní, kterýž zase po 12 i 15 v domech byli. Ten den ale tak mnoho skrze Třebíč jich maširovalo, že od deseti hodin ráno až do samý noci šli a v noci ještě nebylo dost, ještě přimaširovali Babaři a k těm sou ještě po dvou a ty víc do každého domu dostali, na karty hrávání odešli a Baboři vostali v domech po dvou a po třech ležet. Vostali ležet až do 27. Decembris²⁸⁷ a těch Babořích se ale může tak mnoho živit, že dámám a vdovám neublížili.

²⁸¹ Tj. pondělí 2. prosince 1805.

²⁸² Tj. pondělí 9. prosince 1805.

²⁸³ Tj. úterý 10. prosince 1805.

²⁸⁴ Tj. neděle 15. prosince 1805.

²⁸⁵ Tj. pátek 13. prosince 1805.

²⁸⁶ Tj. sobota 14. prosince 1805.

²⁸⁷ Tj. pátek 27. prosince 1805.

Na to 29. Decembris²⁸⁸ zase přišli Francouzi z Cách do Moravy, kteří leželi v Českých Budějovicích ty nadělali hroznýho strachu [...] bylo povídáno, že budou u Jihlavy přes celou zimu ležet, však [...] ²⁸⁹

[fol. 140v]

...²⁹⁰

Léta Páně 1806 den 11. Juny²⁹¹ poněvadž Pán Bůh všemohoucí osobu do věčnosti našeho nejmilejšího pana otce, pana Antonína Papírníka povolati ráčil, kterýžto byl naším otcem 28 let, poněvadž to jeho jest Jiřík Přerovský hospodským na tom domě zůstal,

[fol. 141r]

tak tehdy na snešení pánův cechmistrův a celého počestného řádu byl žádanej pan Jiřík Přerovský, aby u sebe přechování tovaryšská aneb hospodu přijal, který také beze všeho odporu naším milým otcem zůstal. A tak tehdy beze vší outraty a všelikého zaneprázdnění naše počestná hospoda zase na starým místu zůstala.

Stalo se za pánů starších cechmistrův: pana Hynatyr²⁹² Přerovský, pana Ludvíka Ráčka, pana Antonína Vágnera, pana Josefa Kapalíka.

Za tovaryšů starších: Jiříka Mládka, Franze Kolaříka.

[fol. 141v]

Vynalezl jsem v tyto knize, že již tato stará je, totižto 218 let, však všem tady vynalezl, uznávám, že co je starýho že to bylo rozumný, však nynější čas by sobě mnoho z těch věcí svých udělali, a to pro jejich nepořádek. Toho všeho já uznávám, co jsem tady vynalezl, moudrý je. Já ale s mým sprostým rozumem potvrzuji, jakožto starší tovaryš, že je to tuze za dobře, když je tak dobře řád spořádaný, jako toho času, když tato kniha nová byla. Já bych vinšoval, kdyby tyto po ní bratři, který tuto knihu dělat nechali, nyní vzhůru vostali a se na nás podvědoměj býti může, co by říkali nynějším pořádku, kdyby mohli, dali je nyní mnohá desetiletí zastavené a

²⁸⁸ Tj. neděle 29. prosince 1805.

²⁸⁹ Zbytek folia 140v, fólio 141r a část folia 141v nelze transkribovat z důvodu zcela vybledlého inkoustu.

²⁹⁰ Pokračování předchozího zápisu. Nelze transkribovat z důvodu zcela vybledlého inkoustu.

²⁹¹ Tj. středa 11. června 1806.

²⁹² Doslovná transkripce.

tovaryšům chléb krájí[!] ²⁹³, že by se mohl mnohej pan mistr za to stydět, tovaryšskou práci dát dělat, dokud nebudou páni mistři o tovaryše dobře myslet, tak dozajista sami zase býti mocti nebudou.

[fol. 142r]

A já doufám, že kdo toho čísti bude jedno, totižto z řemesla soukenického, že mě dozajista za zlý míti nebudou, když to čísti budou. Já zvažuji jednoho každýho, kdyby někdo tuto krásnou knihu z naší matky pokladnice vypůjčil, tak aby ji zase slušně odvedl. Kdyby se stalo, že by ji za sebou nechal a do naší matky pokladnice neodvedl, ať ji tam nechtěl a nebo sobě z nich udělal, tedy jeho zavazují do něj hlubšího nebezpečství a do neštěstí, jak dlouho že bude, aby nic dobrýho neužil a to pro tu půjčenou [knihu], že již tato kniha tak stará, že nám všem pro upamatování prospěšná býti může, nebo já sem si ji taky vypůjčil a z ní sem vyrozuměl, že předkové naši byli dosti moudrý, drželi se v pořádku a lepšími, než-li my všichni.

Den devátej August 1831.²⁹⁴

Josef Berger, starší tovaryš.

[fol. 142v]

Pán Bůh dej našim předkům lehký odpočinití a světlo věčný a jim došli ať odpočinití svatým pokoji. Amen. Josef Berger z vandrovních, starší tovaryš.

Léta Páně roku 1822 paměť se uvádí, že dne 14. června²⁹⁵ stalo se takové neštěstí, že celé město Jejkov²⁹⁶ a [...] zvoní, že hořelo a to sice věž a kostel zvoní, že až do sedmnácti dní oheň ve věži trval. Sumou celého padl skoro 230 domů, v prach a popel se obrátilo domů. Wenzl Zeybert, starší tovaryš, celý [...].²⁹⁸

[fol. 143r]

Léta Páně 1840 dán pamětní tu neděli po Božím těle, den 21. června,²⁹⁹ když pro nějakou důležitou příčinu vyňali sme, že bychom vypravování dobrého řádu déle u

²⁹³ Nejisté čtení.

²⁹⁴ Tj. úterý 9. srpna 1831.

²⁹⁵ Tj. pátek 14. června 1822.

²⁹⁶ Myšleno dnešní třebíčská čtvrť Jejkov.

²⁹⁷ Nečitelné slovo.

²⁹⁸ Zbytek textu není možné transkribovat z důvodu seřiznutí folia.

²⁹⁹ Tj. neděle 21. června 1840.

pana otce Johanna Neuhausera vždy hospody naší nemohli, poněvadž pan otec vymínil sobě i jinou sednici staviti, tehdy s Jich Opatrností pánům cechmistrům stranu toho u něj došli, jich radu požádati. Tehdy pan se spány cechmistry o tu věc ujali a nám k jiné hospody nápomocni byli, jakož sou páni cechmistři a taky při tom páni počestní, rád pana Antona Sameše žádali, aby pro přechování vandrovních pánů a řádu jim hospody popřál, což jest nás mile [.] nich přijmul, což prve se také v nich jmenované ráčil [...] do příbytku na našeho nastávajících pantátů stěhovali, outrata toho byla 42 zlatých. Bůh nám všem dej [.] a pokoj svatý setrvati. Stalo se za cechmistrů Matyáš Vajgner, [.] Středovský, Karl Kučera. Stalo se za starších tovaryšů Kašpar [.] domácí, [.] vandrovni.³⁰⁰

[fol. 143v]

Eine Wohltat ist das keiner wenn es in den Grenzen steht und aus schicklich Angeheuer wenn es über selbe geht...

Kurze Behenneibung den Brandes

Am 14 Juny 1822 brach in dem Hause eine Buch schnener als dem Mittelpunkte der Rat Trebitsch nur 6 Uhr Abend seiner aus welches durch den gleichzeitigen. Eintritt eines heftigen Waides dergestalt schnell ein sich griff, das in einige Mimten gegen 40 Häuser auf einmal brannten, und die zuheilte herbeigeeilten Menschen dermaßen in der dieses unglückliche Ereignis noch mehr verstärkenden Ungewissheit schwebte, an erheb Orte man zuerst seiner Kräfte weinige sollte, um dem nehme die Elementen Schranken zu setzen

[fol. 144r]

doch alle angewandte Mühe, und die angestrengte Tätigkeit der Einwohner sowohl, als aus der zur Rettung herbeigeeilten nachbarlichen Herrschaft gemeinden blieb fruchtlos, dem reisenden heuerst Römer Einhalt zu Thun: dem derselbe durch das Wiedes verderbliche macht angefacht verbreitete sich mit ein glaublicher Schnelligkeit über die ganze Rat, über die Vorstadt Gegkow³⁰¹ und Neustadt, so wie auch über die zur Herrschaft Trebitsch gehörige Gemeint Neuhoffen: und ließ Liesen Unglücklichen Menschen seine Herz zernagenden Wirkungen auf das

³⁰⁰ Druhá polovina folia je velmi špatně čitelná.

³⁰¹ Tj. předměstí Jejkov.

schmerzhafteste fühlen. Wenige Runden reichten dahin gegen 240 Hauser der Rath, Pfarrei und Kirche samt den Rat Thurm die Gemeindschule und das Rathaus in Asche verwandele, und den durch Mühe und Schweiß erlangten Wohlstand vieler fundiert bis an der Bettelstab zu bringen, denn den meisten die sie Unglücklichen verbrannten nicht allein ihrer[!]³⁰²

[fol. 144v]

Hausen bis auf den Grund sondern auch alle Einrichtung Stücke aller Gemberherrath[!]³⁰³ und Vergnüge: god[...]³⁰⁴ derselben müßten sich noch glücklich sch[...]gen³⁰⁵ durch ein haben gefährliches Wagstück über den Fluss Iglau das ihnen Theuner Leben aus des wütendem Flammen gerettet zu haben: obgleich dennoch bei dem Brande selbst, so nie auch nach demselben durch Einstürzen einer Schuldmauer einige Menschen ihren Tod fanden der Gesamt schade beläuft sich auf wenigstens 700 000 Wiener Währung Ot es war ein grässlicher Anschluß [...]³⁰⁶ Angen der Menschheit ein Anblieb! Der bei seiner Schauerlichkeit selbst den fruchtlosester Gran Erstarren und Zittere krachte, und der aus einen getreuen Spiegel das in seinem Wetter Dische Wirkungen, gleich dem blitze zerstörendem Glückes verhielt und denn erst die Betrachtung der Gefühle aus Menschen: der Gefühle der Vater die ihre ne[...]³⁰⁷ Degen Kinder halb nackt und hast verhungert! Bezeichnet Kašpar Nikodemus.³⁰⁸

[fol. 145r]

Léta Páně roku 1838, dne 26. prosince³⁰⁹ paměť se uvádí, že jest byl ten železný šild nově zjednaný, který koštoval na dům pantáty našeho herberku, osum rýnských stříbra pravím, 8 rýnských. Stalo se za starších tovaryšů:

Z domácích: Kašpara Charváta;

Z vandrovních: Anton Procházka.

³⁰² Nejisté čtení.

³⁰³ Nejisté čtení.

³⁰⁴ Nečitelné slovo v ohybu stránky.

³⁰⁵ Nečitelné slovo překryté kapkou inkoustu.

³⁰⁶ Nečitelné slovo – vybledlý inkoust.

³⁰⁷ Nečitelné slovo v ohybu stránky.

³⁰⁸ Paměť o požáru, který ve městě vypuknul 14. června 1822. Zdecimoval na 240 domů, včetně kostela a farní školy. Zápis byl ve zkratce přeložen na foliu 145v.

³⁰⁹ Tj. středa 26. prosince 1838.

[fol. 145v]

Léta Páně 1822 dne 14 Juni³¹⁰ vyšel v domě jednoho postřihače u N13 uprostřed města Třebíči o 6 hodinách večer oheň, který skrze silný vítr tak předehrál, že v málo štvrtích již 40 domů v plameni bylo. Všechna pomoc jak od za našich tak i od cizích lidí nebyla platná, aby před oheň zadržela a tak málo horních 240 domů, fara a kostel jakož i taky věž spolu a radní dům v popel obráceno bylo. Takže mnoho tisíc lidí na žebrotu uvedený byli. Spoda toho ohně vynáší nejméně 70 000 rýnských.

[fol. 146r]

Doslov

Když za dob třicetileté vojny zapisovali naši předchůdcové do knihy této „memoriál“ z roku 1645, poznamenali v něm, že bratrstvo řádové trvá již 135 lét. Nyní, v roce 1894, kdy máme psáti závěrek k této ctihodné staré knize, neschází, než krátká poměrně doba 16 lét, aby bratrstvo o postupu generací překonalo pouť přes celá čtyři staletí, v jejichž průběhu byla kniha řádová němým a opět výmluvným svědkem snažení, radostí i strastí celé řady pokolení šťastnějších našich dědů. Šťastnějších proto, že neviděli oči jejich stálé klesání a téměř již naprostý

[fol. 146v]

zmar našeho řemesla, rozptýlení řádu a znenáhlé vymírání celého cechu soukenického. Na mnohých stranách této staré relikvie z dávno zapadlých dob čteme o strastech a svízelech vojny, nemocí a požárů, o časech zlých, v nichž řemeslo stálo a neživilo mistry, ani jejich čeled', avšak nikde neprozírá z knihy beznadějnost, ku jaké poslední tři decennia tohoto staletí přivedla celý cech. Předchůdcové naši věděli i v hodinách nejtěžších, že naše staroslavné řemeslo přetrvá okamžité pohromy časové, že na zlá léta vždy zase rozkvět jeho se vrátiti musí a že po strádání a těžkostech vrátí se opět štěstí a blahobyť do rodin, které ře-

[fol. 147r]

³¹⁰ Tj. pátek 14. června 1822.

meslu i celá staletí věrně zůstávaly. Této mocné a živé útěchy neměli již ani otcové nás, synův soukenických, kteří při loučení svém s řádem do drahocenné památky po otcích zapisujeme potomstvu k upamatování.

Poslední memoriál:

Již od lét padesátých našeho věku ukazovala se napořád zřejměji a hrozivěji úplná zkáza řemesla z jedné strany, nesmírný vývin techniky v době moderní se stroji zázračných téměř výkonů, ze strany druhé pak celý směr zákonodárství se svobodnou živností s fedrováním velkých závodů továrních a s pochybenými celními smlouvami přiváděli

[fol. 147v]

menší na pouhou ruční práci a dovednost odkázané živnostníky do tísně pořád větší znemožňovaly řemeslnickou každou konkurenci a hnaly zejména k neodvratnému zahynutí všechny ony maloživnostníky, kteří pracovali s malým kapitálem.

Na sklonku lét padesátých čítal zdejší cech soukenický ještě pořád skoro 200 mistrů a dle toho byl i počet členstva řádového dosti četný, čítalo se vždy 20–30 domácích a mnohdy i stejně mnoho cizích tovaryšů.

Mistři dávali syny své takřka vždy zase učiti soukenictví, lež že některý syn mistrovský věnoval se studiím, proto nebylo též obavy, že by řemeslo nemělo ve městě samém dostatečný dorost.

[fol. 148r]

Avšak stále se rozmáhající dovoz textilních výrobků z ciziny působil ničivě na rozsáhlost výroby domácí, takže na začátek šestého decennia tohoto věku mnohý stav soukenický již zahálel a synové ze soukenických rodin houfně se věnovali jiným povoláním, ztrácejí naději, že by při řemesle svých otců budoucnosti mohli pojistiti.

V roce 1866 způsobila ovšem válka s Pruskem a Itálií na krátký čas podstatné zlepšení poměrů při řemesle, - solidní výrobky vlněné a rukodílně vyráběné byly hledány prostředku armády, jak před válkou, tak i několik roků po ní. Bylo to však poslední vzplanutí klamné

[fol. 148v]

naděje – neboť velký kapitál opanoval za krátko i toho pole. Zřízena veliká konsorcia, která mocnými konexemi svými ve vysokých kruzích brzo toho dovedla, že dodávek byla lze dosáhnouti jen v partiích obrovských a proti zdrcující převaze velkovýroby byla by neobstála, ani sebe rozsáhlejší sdružení více za cechů, tím méně byly by k tomu stačovaly síly jednotlivců. Výroba u členů cechu slábnula, tudíž napořád a pracováno naposledy jen pro lid venkovský, poněvadž stálým zaplavováním trhů laciným zbožím anglickým a belgickým, jakož i výrobky z tuzemských továren byl vkus městského obyvatelstva

[fol. 149r]

upravován způsobem takovým, že z měšťanů téměř nikdo šaty z domácích suken nositi nechtěl a zhrdaje jejich skutečnou dobrotu a trvanlivostí, raději nositi volil látky cizozemské, mnohdy od polovice bavlněné a jakosti nejbídnější.

Zámožnější mistři přistupovali se novým poměrům, zanechávali poznenáhlu výrobky a prodávali jenom na trzích i v krámech látky v továrních koupené – mistři chudší opouštěli řemeslo a hledali si živobytí na jiných stranách. Řád za takových okolností pozbyval všeho významu – o ctihodné a staletým stářím posvěcené instituci také říkalo se, že za nové doky a při

[fol. 149v]

úplném převratu sociálních poměrů nemá již oprávněnosti k delšímu životu a všeobecná beznadějnost byla příčinou jeho konečného uhasnutí. Posledně byl řád uhoštěn u mistra pana Vincence Sameše v domě Šlachtově číslo 56 na Horce posledním jeho starším byl pan Emanuel Přerovský, přisedícím mistrem František Vajgner.

O vánočním shromáždění řádovém v roce 1872 byla zbývajícím ještě členům vyložena nemožnost, aby stále klesajícím počtu členstva a ubývajících příjmech byl řád udržen tak, že by povinnostem svým mohl dostáti – ukázáno též na skutečnost, že pohroma na ně dotírající nebude dočasná a taková, jakých řemesle ve dřívěj-

[fol. 150r]

ších dobách kolikero jich vítězně přetrvalo a to, že jest to bohužel zkáza naprostá...

My, tenkrát zapsaní členové řádu, nemohli jsme přes všechnu svou snahu na udržení druhého po otcích zděděného odkazu uzavřít se poznání, že i řád náš, jako každé dílo lidské ku svému konci dospěl a že jest hořkým osudem našim, abychom se s ním rozloučili, co poslední jeho synové. Staré památky řádové odevzdali jsme tam, odkud vzešlo jeho založení, do jednoty cechové, která po tak dlouhá staletí byla řádu pečlivou a starostlivou mateří a již z té duše přejeme, aby jeho zahynutí dlouho přetrvala. Když jsme po posledním na rozloučenou u-

[fol. 150v]

spořádaném shromáždění, jsme se rozcházeli, ustanovili jsme se na tom, že řádu paměti o této knize položených zakončíme doslovem, avšak teprve po delším průběhu léta, pakliže by se ukázalo, že není skutečně žádné naděje více na šťastnější obrat v řemesle a na možné snad obnovení řádu.

Nyní po 22 letech, když opět řady naše prořídnuły a kdy již mnohý spolubratr náš u Svaté Trojice dříme věčný sen, kdežto mnozí opět za povolání svým z Třebíče se vystěhovali, vidíme, že nadešla doba, abychom přikročili ku konečnému uzavření řádové knihy – neboť zlá předtucha naše splnila se měrou nejhor-

[fol. 151r]

ší. Té doby nepracují, nežli 3–4 mistři a ti ještě o přestávkách – po lidském předpokládání nelze pak již více doufati na povznesení řemesla našeho...

Stůjítež – tu ještě zaznamenány události, kterých jsme někteří sami byli svědkové a jež mohou míti důležitosti pro potomstvo:

V roce 1847 byla Třebíč zpustošena hrozným požárem na své východní části; v létech 1848–1850 stávala v tomto městě národní garda v síle šesti setnin, také někteří mistři soukeničtí zaujímali ve sboru tom hodnosti důstojníkův.

Válka s Piemontem a Francií v roce 1859 měla příznivý vliv na rozvoj řemesla, o rok

[fol. 151v]

dříve byla v den slavností Božího Těla vysvěcena nová cechovní korouhev, jíž cech dosud užívá.

V roce 1862 byla na věž městskou postavena nová báně na místě škaredé středy šindelové po požár roce 1822 zřízené a o slavnosti Porciunkuly³¹¹ zasazen do makovice za velké slávy kříž.

Rok 1862 stal se památným i hroznou povodní, veškeré mosty přes řeku a potok Stařečský strhány a způsobena občanstvu značná škoda na majetku. Zevrubné popsání této živelné pohromy, tolikéž vypsání nepřátelské invaze v roce 1866 a požáru

[fol. 152r]

z roku 1873 nalézá se o pamětní knize našeho cechu, nevidělo se nám tudíž vypravování tam složená zde znovu opěťovati.

V roce 1867 obdrželo město ponejprve po více než 120 létech české zastupitelstvo, které zůstalo v úřadě až do roku 1873 a za svého působení zřídilo v roce 1871 v Třebíči české nižší gymnázium.

Různými machinacemi, již nechceme zde s hořkostí vzpomínati, způsobeno v červnu 1873 rozpuštění českého zastupitelstva, na jehož místo povolána nejvyšším úřadem zemským správní komise. Také 2 členové cechu, páni Václav Symonides a Karel Dufek, byli do komise té povoláni, vzdali se však svých dotyčných míst,

[fol. 152v]

když poznali, že přední snahou nového režimu jest násilné vnučování německého rázu celému městu.

Z nespravedlivé nadvlády několika málo rodin, které byť právem, neb neprávem za Němce se považovali a k udržení své pozice v obci pilně se židy se spolčovali – osvobodila se Třebíč dvěma slavnými volbami v roce 1879 a 1882, jimiž bohdá pro vždy jest pro národ zachována.

Naplňuje nás tu hrdostí a chloubou, když zaznamenáváme, že v době národního obrození ve městě našem ani jediná rodina soukenická nezapomenula se nad svou povinností

[fol. 153r]

³¹¹ Slavnostní pouť spjatá s františkánským řádem.

k věci české, a že naopak soukeničtí mistři vždy se nalézali v předních řadách její zastánců a bojovníků.

Tím dokončujeme při posledním a nyní již dokonalém loučení s řádem a blaženou památkou jeho tuto knihu. Vzpomínáme při tom i oné nepřehlédné řady našich předchůdců, kteří po čtyři staletí téměř působili ke cti a slávě řádu našeho. Dejž jim, ó Pane, věčný pokoj a mír v říši Své slávy a nechť jim svítí věčné světlo Tvého milosrdenství! Nás pak, kteří jsme tento poslední memoriál sepsali a řadu tolikerých pokolení ukončujeme.

[fol. 153v]

Pomněte s láskou budoucí. Amen!

Psáno v Třebíči před Vánocemi Léta Páně 1894.

Martin Apeltaur, Emanuel Přerovský, Jan Zimmermann, Karel Mládek, Jan Meřínský, Jindřich Mládek, František Vajner, Jan Mládek, Mládek Václav, Emanuel Nikodém, Anton Svoboda, František Nikodém toho času valchář, Matěj Apeltauer.

Doslov sepsal Vilém Nikodém.

[Vložený list]

Z této knihy „Bratrstva tovaryšů soukenických ztratil se neznámý počet listů na jejím začátku a nelze z ní zjistiti datum jejího založení to však v druhé knize bratrstva počínající rokem 159[?]³¹² v níž se poznamenávaly každoročně počty tovaryšské, jak zapsáno k roku 1611:

„Dáno za knihu, kteráž jest koupěna ku potřebě s dovolením našeho pořádku 10 grošů bílých.“

Rok 1611 jest tudíž založením této knihy řádové. Mezi zápisem, který začíná na straně 1 se slovem „Item“ byla původně 5 stran prázdných, na nichž činěny bez ladu zápisy z roků 1614, 1627, 1723, 1725, 1718, 1614, 1615 a 1720. Správně měly po zápisu na stránce 1 následovati tedy na stránce 7 začínající slovy: „Některá pěkná naučení.“

³¹² Nedokončený letopočet.

Rejstřík jmenný

A

Agneso, Antonín	150
Altman, Honz	86, 127, 129, 131
Anndolf, Jan	86, 127
Annlauf, Matěj	61, 62, 63, 86, 106, 119, 137, 143, 146, 151
Apeltauer, Martin	158, 174
Arnošt, Martin	58

B

Batula, Martin	137
Bečka, Martin	157
Bechyňský, Jáchym	112
Beneš, Jan	134
Berger, Josef	57, 162, 166
Berka, Mikoláš	106
Bílek, Matěj	45, 56
Biřim, Pavel	77, 78, 79, 125, 126
Bisatta, Mikoláš	62, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 84, 66
Blahovec, Wenzl	57
Bohuněk, Jiřík	46, 157
Boldar, Matěj	113
Borovský, Samuel	53, 107, 151
Boskovský, Mikoláš	51
Brodský, Martin	126
Budišovský	79
Bujanovský, Jan	50
Bydžovský, Hendrych	50, 55, 79, 148

C

Ceplichal, Honz	58, 91, 137, 143, 146
Ceplichal Matěj	147, 155

Cirklbach, Daniel	77
Cop, Honz	114
Č	
Čech, Bernard	106
Čermák, Beneš	90
Čermák, Jan	90
Čermák, Martin	101
Černohlávek, Matěj	80, 124
Černý, Martin	119
Červenka, Václav	53
Čížek, Jan	59, 60
Čížek, Mikoláš	126
D	
Dačický, Komorník	95
Debr, Leopold	162
Dobruský, Jan	80, 85, 121, 122, 124, 126
Dresler, Mikoláš	115, 116 117 118
Dufek, Karel	173
Duchoslav, Karel	173
Duchoslav, Petr	121, 125
E	
Ejvanovský, Marek	109
Eliášek, Daniel	98
F	
Fabián, Franz	87, 108, 131
Fabián, Matěj	61
Fabík, Václav	60
Fendrych, Daniel	50, 127
Fiala, Martin	61, 120
Fiala, Tobiáš	106

Filip, Honz (Jiřík)	65, 66, 69, 70, 74, 85, 126
Flajβmon, Honz (Johannes)	50, 55, 58, 91, 106, 109, 110, 137, 142, 143, 146, 148, 149, 150
Flajβmon, Augustýn	131
Flajβmon, Gabriel	113, 118, 125
Flajβmon, Honz Hendrych	49, 78, 81, 83, 112, 135, 136
Flajβmon, Honz Jakub	45, 47, 152
Flajβmon, Samuel	85, 114, 115, 116, 117, 127, 134, 142, 162
Flígl, David	127
Formánek, Samuel	107, 108
Formánek, Zachariáš	110
Frajsmut, Bernard	49, 133
Fric, Daniel	108, 109
G	
Germer, Paul	55
H	
Hac, Matouš	60
Hainz, Mates	105
Hájek, Jiřík	78, 80, 121, 122
Hájek, Tobiáš	129
Halaba, Matěj	86
Halas, Václav	155
Haloč, Blažej	77
Hamon, Jan	91, 100, 136, 148, 159
Hassek, Tobiáš	46, 50, 94, 128, 134, 142
Hatec, Blažej	79
Helmon, Albrecht	61, 62, 71, 119
Helmon, Jiřík	49
Helmon, Matěj	66, 114, 115, 116
Hladík, Eliáš	53, 106, 108, 109
Hladík, Ignác	163

Hladík, Jan	112
Hladík, Ludvík	151, 155
Hlaváček, Franz	153, 154, 155
Hodějovský, Josef	60, 70, 74
Hodějovský, Řehoř	53, 106, 107, 112
Hodický, Martin	113, 118
Hoffmann, Andres	137, 143, 146
Hoffmann, Honz	74, 137, 140, 146, 151
Hoffmann, Jáchym	114, 115
Hoffmann, Matěj	85, 87, 114, 115, 129, 131
Horáček, Jeremiáš	46, 92, 94, 95
Horáček, Václav	85, 126
Hoz, Kašpar	86
Hradecký, Fiala	51
Hradecký, Jelínek	108, 109, 110, 111, 113, 114
Hradecký, Lukáš	113
Hradecký, Šimon	53, 100, 106, 107, 111, 112
Hradecký, Zelinka	54
Hranický, Bartoš	98
Hrůza, Jakub	77, 78, 79, 113, 118
Hryn, Šimon	104
Hušek, Tobiáš	92
Hüttmon, Andres	142
Hystorikus, Franz	134, 137, 142, 143, 146
Hystorikus, Samuel	49
CH	
Charvát, Kašpar	168
Chmelík, Kříž	107, 108
Chramosta, Johann	148
Chromý, Pavel	115

Chrudimský, Kratochvíle	52
I	
Iglauer, Zachariáš	90
Igauer, Michal	90
J	
Jahoda, Jakub	92, 112, 114, 115, 116, 117
Jahoda, Josef	160, 161
Jahoda Václav	87, 108, 131, 155
Jakoubek, Václav	119, 120
Jelínek, Daniel	118
Jelínek, Jiřík	106, 121
Jelínek, Václav	59, 114, 115, 118
Jeník, Honz	124
Jeník, Matěj	46, 15
Jeřabina, Samuel	85, 127, 129
Jordánský, Symeon	46, 92, 94, 98
K	
Kalaba, Matěj	106
Kalaš, Fabián	118
Kalina, Honz	158, 160
Kalina, Samuel	87, 122, 123, 131
Kamenický, Zvěřina	54, 107, 111
Kavka, Jan (Honz)	56, 62, 74, 80, 105, 111, 155, 156
Kavka, Václav	156
Kavka, Jakub	112
Kherner, Pavel	125
Klíma, Lorenz	129
Klína, Michal	64, 70
Kliment, Lorenz	151, 155
Kliment, Samuel	83, 85, 110

Kloboucký, Symeon	96
Kloboučník, Mates	53
Kočí Jakub	121, 122
Kočí Václav	77, 78
Konopásek, Josef	152, 153
Koranda, Jan	61, 62, 63, 64, 74, 96,
Koranda, Václav	64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73
Kořínek, Tomáš	137, 139
Koskanda, Jiřík	63,64, 68, 117
Kosovský, Matouš	84, 85
Kovanda, Franz	45
Kovanda, Jakub	50
Kovanda, Pavel	85
Kovanda, Václav	72
Kozák, Pavel	90
Krásný, Tobiáš	74
Krátký, Honz	53, 57, 60, 62, 63, 64, 112, 120, 119,
Kratochvíle, Tobiáš	77, 79
Kraus z Grosepachu, Honz	71
Krejčí z Polanky, Tobiáš	52
Kruš, Kryštof	64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73
Křepelka, Matěj	121, 126
Kříž, Matěj	13, 46, 87, 108, 129, 156, 157, 158,
Kučera, Honz	137
Kučera, Jakub	111
Kučera, Karel	167
Kučera, Matěj	153
Kvasnička, Jan	105, 107
Kvasnička, Pavel	57, 115

L

Lanškrounský, Růžička	51
Lauryn, Jan	86
Lazebník, Jakub	86, 130, 161
Ležiatková, Judit	86
Linhart, Lorenz	112
Lojkot, Jan	98
Lončhuter, Martin	46
Longinská, Dorota	66
Lužičar, Jan	108
Lužičar, Jiřík	125

M

Majerl, Samuel	98
Manert, Lorenz	78, 79, 80, 83, 121, 122, 123
Mastnický, Jan	72
Maurer, Matěj	58, 85
Maurer, Mikoláš	74
Menhart, Lorenz	79, 80
Měřínský, Havel	105
Měřínský, Chnátek	46
Měřínský, Jan	174
Měřínský, Matěj	52, 98
Měřínský, Petr	146, 147
Meziříčský, Martin Příhoda	96, 97
Meziříčský, Pelikán	95
Milčinský, Václav	50
Mládek, Franz	162
Mládek, Jan	174
Mládek, Jiřík	165
Mládek, Josef	128, 155

Mládek, Karel	174
Mládek, Matěj	129
Mládek, Michal	46, 151
Mládek, Václav	174
Mochenhomer, Honz Girg	79, 121, 122, 123, 124
Mochenhomer, Martin	61, 62, 63, 65, 69, 70, 74, 114, 116, 117,
Mochenhomer, Matěj	115
Myslík, Ignác	57, 148
Myslíkovský, Martin	85, 126
N	
Načeradský, Václav	62, 63
Nedvědský, Matouš	83, 126
Nejhover, Honz	67
Netolička, Daniel	118
Neuhauser, Franz	159
Neuhauser, Johann	118, 148, 167
Nikodém, Andres	151
Nikodém, Emanuel	174
Nikodém, František	127, 174
Nikodém, Kašpar	168
Nikodém Vilém	174
Nikodém, Václav	160, 161
Novotný, Lorenz	83, 121, 123, 124, 125, 126
Novoveselský, Václav	76
O	
Olive, Pavel	46
Ostravský, Adam	96
P	
Packo, Augustina	78
Padrta, Jakub	46, 128, 151, 153, 155

Pajkl, Honz	49, 109, 110, 131, 132, 133, 135, 136, 160
Papírník, Franz	136
Papírník, Jan	80, 124
Papírník, Jiřík	83, 87, 125, 129, 133
Papírník, Josef	136
Papírník, Václav	91, 148
Matěj Pardubický	92
Pauchler, Martin	116
Pauchovský, Martin	66, 69, 70, 74
Pauš, Jiřík	62, 65, 64, 115
Pauš, Petr	78, 80, 85, 137, 146
Pavlásek, Petr	51
Peha, Jiřík	125
Pelhřimovský, Lokaj	92
Pelhřimovský, Pavel	104
Pelhřimovský, Rafael	46, 93, 94
Pelikán, Jakub	161
Pelikán, Jan	95
Pekmon, Andres	85, 127
Perkmon, Bernard	156
Perkmon, Martin	46, 55, 106, 128, 146, 147, 148, 149, 150, 152 153, 155
Pher, Jiřík	58, 83, 86, 106, 125, 128
Píchová, Kristýna	107
Píša, Kristián	108, 109
Placovský, Pavel	68
Polenský, David	64
Polenský, Kašpar	92
Polenský, Kryštof	110
Polenský, Pavel	95
Polenský, Václav	54, 107, 111

Polenský, Samuel	99
Prajsler, Mikoláš	63
Prajbiš, Daniel	78
Prajbiš, Václav	77
Prajbiš, David	114
Prajsler, Mikoláš	60, 61, 62, 63, 64, 65, 69, 114, 115, 116, 117, 119
Procházka, Anton	168
Procházka, Jan	70, 95, 105, 106
Procházka, Václav	160
Prostějovský, Václav Pelikán	61, 62, 63, 64, 95
Předovský, Honz	76
Přerovský, Čížek	98
Přerovský, Emanuel	171, 174
Přerovský, Jan	78
Přerovský, Jiřík	165
Příborský, Jakub	61
Příborský, Jan	105
Příborský, Jiřík	127
Ptáčovský, Pavel	107, 120
R	
Racek, Matěj	45, 46, 49, 56, 58, 78, 81, 83, 91, 106, 109, 110, 112, 128, 137, 142, 143, 146, 149, 150, 153, 155
Racek, Václav	158
Ráček, Ludvík	165
Rajchr, Jiřík	83
Rajmon, Jonáš	65, 66, 69, 70, 74
Rapšemský, Havel	77, 78
Rott, Jáchym	56, 57
Rouchovský, Lorenz	85, 87, 121, 130, 131, 137, 143, 146, 151, 155
Rur, Honz	158
Ruticher, Josef	162

Řídešínský, Mikoláš	122, 123
S	
Sameš, Anton	167
Sameš, Vincenc	171
Senohorský, Melichar	111
Schmid, Honz	53, 104, 105, 106
Schweizer, Bartoloměj	115, 116, 117
Silnický, Jiřík	67, 69
Skála, Ludvík	137, 143, 146
Skočovský, Pavel	69, 70, 74
Skorocký, Andres	79, 123, 124, 132, 133
Skorocký, Jiřík	78, 80, 124
Smola, Honz	156
Smola, Martin	149
Smola, Václav	132
Smutný, Jan	54, 56, 57, 60, 107, 111
Smutný, Mikoláš	98
Sohr, Franz	87, 131
Sohr, Samuel	84
Sojka, Bernard	58
Sojka, Jan	81
Sojka, Václav	61, 62, 63, 85, 119
Solnický, Jan	75
Solnický, Jiřík	64, 66, 67, 70, 71, 72, 73
Solnický, Růžička	52
Springer, Jiřík	115, 116, 117, 118
Stejskal, Jakub	148, 152, 158
Studenský, Jiřík	115, 116, 117, 118
Svoboda, Andres	13, 86
Svoboda, Anton	174

Svoboda, Eliáš	56, 135
Svoboda, Matěj	129
Svoboda, Petr	100
Svoboda, Václav	60, 153
Sychrava, Václav	153
Symonides, Václav	173
Šimonek, Josef	139, 140, 150
Šimsálek, Honz	58, 91, 137, 143
Šreiber, Jakub	114, 115
Štůrer, Daniel	52
Šturm, Honz	66, 69, 74, 104
T	
Táborský, Fiala	52
Telecký, Jan	132
Tentulyn, Johannes	50, 55, 148
Tentulyn, Šimon	128
Těšínský, Kratochvíle	95
Těšínský, Martin	95
Tichovský, Bartoloměj	54
Tichovský, Jiřík	54
Tichý, Martin	93
Trajsok, Antonín	137, 143, 146, 151, 155
Trnka, Matouš	125
Třebíčský, Fiala	51, 52, 95, 99
Třebíčský, Hrdlička	100
Třebíčský, Růžička	52, 53, 95, 96, 100
Třebíčský, Kašpar	167
Tříletý, Honz	85, 129, 130
Turner, Šimon	49, 78, 81, 83, 109, 112, 142
Turnovský, Josef	106, 150

Turnovský, Václav	119, 120
Týnský, Marek	51
U	
Uhlíř, Antonín	52
V	
Vajgner, Antonín	165
Vajgner, Eremiáš	57, 60
Vajgner, František	171
Vajgner, Honz	87, 155
Vajgner, Ludvík	131, 134, 136, 142, 143
Vajgner, Matěj	127, 148
Vajgner, Matyáš	167
Vajgner, Samuel	149
Vajgner, František	174
Válek, Tomáš	56, 156
Venš, Honz	134, 142
Veselský, Anton	162, 118
Veselský, Augustýn	161
Veselský, Bartoloměj	127
Veselský, Franz	159
Veselský, Jakub	148
Veselský, Jan	61
Veselský, Karel	159
Veselský, Václav	126
Veselský, Zikmund	60
Vidourek, Vít	74
Vizovský, Jiřík	50, 58, 85, 86, 87, 106, 108, 127, 128, 129, 131,
Vltavský, Fabián	115, 116, 117
Vodička, Blažej	98
Vodňanský, Zahrádka	51, 99

Vorel, Šimon	112, 114
Vorlík, Štěpán	74, 75
Vorovský, Samuel	112
Vyskočil, Matouš	69
W	
Walter, Matěj	63, 115
Wang, Johannes	151
Weber, Leopold	151
Wenner, Lorenz	83
Wens, Honz	151
Woltr, Matěj	51, 52, 62, 96, 98
Z	
Zacídes, Jakub	50
Zacídes, Jan	132
Zámečník, Kliment	50
Zastudil, Jan	57, 58, 59, 60
Zastudil, Pavel	61, 62, 63, 64, 74, 119, 120
Zauzlík, Havel	52
Zbudovský, Martin	112
Zejda, Jan	112, 117
Zelenka, Benjamin	113
Zelnohorský, Melichar	133
Zeybert, Daniel	162
Zeybert, Franz	161
Zeybert Jan	46, 87, 127, 131, 157, 161
Zeybert, Karel	83
Zeybert, Samuel	126
Zeybert, Wenzl	118, 166
Zeulka, Zachariáš	112
Zimmermann, Jan	174

Zindulka, Václav	113, 114, 115, 119, 120
Zuglweit, Honz	110
Zuglweit, Tomáš	63, 65, 69, 70, 104
Žák, Eliáš	53, 104, 105, 106
Žák, Jakub	147, 149, 150
Žák, Jan	13, 87, 119, 132, 133, 134, 142
Žák, Jiřík	78, 81, 83, 105, 112, 142, 161
Žaloudek, Jan	119
Žaloudek, Jakub	106, 119
Žaloudek, Stanislav	53, 106
Žaloudek, Václav	107
Žlutecký, Simion	75, 76

Rejstřík místní

Brtnice	47
Cáchy	165
České Budějovice	165
Francie	172
Horka-Domky <i>jinak Malé Domky či Horka</i>	126, 132, 171
Hradec <i>blíže nespecifikováno</i>	155
Hrádek	141
Hranice na Moravě	161
Itálie	136
Jejkov	166, 167
Jihlava <i>Iglau</i>	155, 156, 170
Kostel sv. Trojice	49, 64, 150
Kuchyňka	157
Nové Dvory	52, 53, 100, 125
Pardubice	92
Piemont	172
Plzeň	154, 155
Podklášteří	56, 58, 141
Prusko	170
Slezsko	114
Stařeč	141
Telč	164
Třebíč	51, 55, 58, 76, 84, 90, 92, 94, 100, 114, 119, 126, 134, 160, 161, 164, 169, 172, 173, 174
Uhry	124, 136

Velké Meziříčí	163
Vídeň	136, 147
Vyškov	134, 155
Žitava	83

Závěr

Záměrem mé diplomové práce bylo bližší prozkoumání a především zpřístupnění unikátního pramene Knihy tovaryšského bratrstva soukeníků, který se dochoval ve Státním okresním archivu Třebíč. Pomocí metody transkripce zde byla vypracována kompletní edice. Ačkoliv archivní inventář informuje o tom, že kniha byla sepisována mezi lety 1611–1725, bližší studium prokázalo, že se ve skutečnosti jedná o rozmezí let 1608–1894. Tento pramen má charakter knihy pamětní, jejíž agenda je značně různorodá a rozsáhlá. Největší podíl zde tvoří smlouvy o smíru po zhanění na cti, zápisy o přijímání nových bratrů tovaryšů a některých měšťanů, kteří si tímto krokem chtěli zajistit vypravení pohřbu pro sebe nebo některého člena rodiny či přítele. Součástí jsou i mnohé paměti dokládající především válečné události ve městě, stejně jako každodenní cechovní život třebíčských soukeníků. Zpracovaná edice pamětní tovaryšské knihy je opatřena poznámkovým aparátem a doplněna o jmenný a místní rejstřík, obsahující jména, která se vyskytují v editovaných zápisech. Oba zmíněné rejstříky odkazují na strany této práce – nikoliv na strany původní pamětní knihy.

Cechovní organizace byla po staletí doménou městského prostředí a pomáhala jak řemeslnému vývoji, tak i rozkvětu místního a zahraničního obchodu. Třebíč byla významným poddanským městem, ve kterém se řemeslu i obchodu velmi dobře dařilo a pro které řemeslníci tvořili pevnou základnu městského živobytí. Soukenický cech si zde vybudoval pevné postavení a pomáhal město ekonomicky formovat a rozvíjet. I když zpočátku nepatřili k nejzámožnějším řemeslníkům, na konci 16. století v jejich řadách zavládla vlna blahobytu díky zahraničnímu vývozu třebíčských suken, která byla srovnávána se sukny flanderskými. Vyšší společenské postavení si soukeníci drželi především v době předbělohorské, jelikož v průběhu 17. století pro náboženské spory odešlo z cechu mnoho zkušených soukeníků. Úpadku řemeslné práce pomohla také místní vrchnost, která na třebíčských soukenicích vynucovala zpracování hrubé domácí vlny z panských dvorů. Tím hodnota jejich výrobků značně klesla a způsobila menší konkurenceschopnost na zahraničních trzích. Definitivní ránu soukenický cech utrpěl po zavedení tovární velkovýroby, které pomalejší a méně kvalitní řemeslná práce již nebyla schopna konkurovat.

Předkládaná práce je především pokusem o zpřístupnění tohoto pramene. Jistě se nejedná o práci bezchybnou, přesto se však může stát pomůckou budoucích badatelů se zájmem o lokální třebíčské dějiny a cechovního zřízení vůbec, stejně jako námětem pro další a hlubší zkoumání dochovaných pramenů. Budoucí výzkumy by mohly blíže sledovat personální obsazování vyšších cechovních postů. Při bližším čtení cechovních zápisů a jmen starších tovaryšů a cechmistrů je totiž zřejmé, že se řemeslo mnohokrát dědilo v rodinách po generace. Oblast této problematiky by tedy jistě stálo za bližší prozkoumání, které by opět přispělo k lepšímu zmapování cechovního a městského života Třebíče.

Seznam pramenů a edic

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *AMT*, inv. č. 1

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *AMT*, inv. č. 2.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *AMT*, inv. č. 13.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *AMT*, inv. č. 36.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *AMT*, inv. č. 39.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *AMT*, inv. č. 47.

SOkA Třebíč, f. *Cech koželuhů v Třebíči 1613–1884*, inv. č. 1.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 1.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 2.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 6.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926)*, inv. č. 7.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech ševců Třebíč 1561–1851 (1885)*, kn. č. 1, inv. č. 2.

MZA Brno, SOkA Třebíč, f. *Cech tkalců Třebíč (1523) 1563–1859 (1891)*, listiny, kart. č. 1, listina č. 1, inv. č. 1.

Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, V/2, č. 843.

Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, V/2, č. 843

Seznam použitých archivních pomůcek

Marie KOCINOVÁ, *Cech řezníků Třebíč*, Prozatímní inventární seznam, Třebíč 1961.

Marie KOCINOVÁ, *Cech soukeníků Třebíč*, Archivní inventář, Třebíč 1961.

Marie KOCINOVÁ, *Cech ševců Třebíč*, Prozatímní inventární seznam, Třebíč 1961.

Marie KOCINOVÁ, *Cech tkalců, Třebíč*, Archivní inventář, Třebíč 1961.

Seznam použité literatury

Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001.

Jana BEČKOVÁ, *Erby na třebíčském zámku: katalog erbovních znamení a šlechtických rodin na třebíčském zámku*, Třebíč 2004.

Jana BEČKOVÁ a kol., *Historie a současnost podnikání na Třebíčsku*, Žehušice 2003.

Jana BEČKOVÁ, *Valdštejnové a Třebíč 1613–1945: historie starobylého českého rodu na třebíčském panství*, Třebíč 2008.

Barbora BÖNSCHOVÁ, *Pergamenová kniha a Papírová kniha (Diplomatický rozbor dvou nejstarších dochovaných královéhradeckých městských knih)*, Katedra pomocných věd historických a archivnictví, FF UHK, diplomová práce, Hradec Králové 2016.

Bertold BRETHER, Wilhelm WEINBERGER, *Die Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag* (ed.), Monumenta Germaniae Historica, Scriptorum rerum germanicarum. Nova series II. Berlín 1923.

Leszek CIEŠLAK, *Třebíčský tkalcovský cech do konce 20. let 18. století*, Západní Morava: Vlastivědný sborník, roč. VII, Brno 2003.

Leszek CIEŠLAK, *Ze života třebíčských soukenických tovaryšů v 17. a na počátku 18. století*, In: Západní Morava: vlastivědný sborník, Brno 2004, roč. 8.

Rudolf FIŠER a kol., Třebíč. Dějiny města I., Brno 1978.

Rudolf FIŠER, *Třebíč, město a čas*, Třebíč 1996.

Rudolf FIŠER, *Třebíč, paměť kláštera a města*, Třebíč 2018, s. 43.

Rudolf FIŠER, *Poddanské město Třebíč ve druhé polovině 17. století*, Časopis Matice moravské, Brno 1971, č. 3.

Jan JANÁK, Třebíč. Dějiny města II., Brno 1981.

Jan JANÁK, *Soukenictví v Třebíči v 60. letech 18. století*, in: Vlastivědný věstník moravský, roč. 48, č. 1, Brno 1996.

- Jiří JOURA, *Procházky starou Třebíčí potřetí*, Třebíč 2008.
- Jiří JOURA, *Procházky starou Třebíčí počtvrté*, Třebíč 2010.
- Josef JUNGSMANN, *Slovník česko-německý, Díl II., K-O*, Praha 1836.
- Karel KELLER, *Třebíč: dějiny města v datech*, Třebíč 1997.
- Adolf KUBEŠ, *Dějepis města Třebíče*, Třebíč 1874.
- Vilém NIKODÉM, *Dějiny města Třebíče, část I.*, 1931.
- Vilém NIKODÉM, *Stručné dějiny města Třebíče*, Třebíč 1911.
- Vilém NIKODÉM, *Z dějin města Třebíče*, Katalog krajinské výstavy v Třebíči roku 1903, Třebíč 1903.
- Vincenc SAMEŠ, *Rok 1468 a Třebíč*, Třebíč 1968.
- Vincenc SAMEŠ, *Stručné dějiny města Třebíče*, Třebíč 1979.
- Ivan ŠTOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16.–20. století pro potřeby historiografie*, Praha 2002.
- Michal VAŇÁČEK, *Francouzové a Morava v době Velké francouzské revoluce a koaličních válek*, Brno 1965.
- Zikmund WINTER, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*, Praha 1906.

Seznam internetových zdrojů

Lidový slovník

<http://lidovyslovník.cz/index.php?dotaz=firhan%ECk>. [cit. 11. 2. 2020].

Vokabulář webový

<https://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx> [cit. 21. 2. 2020]

Genealogie – zkratky měn

http://genealogie.nka.cz/?page_id=647 [cit. 1. 7. 2020]

Seznam příloh

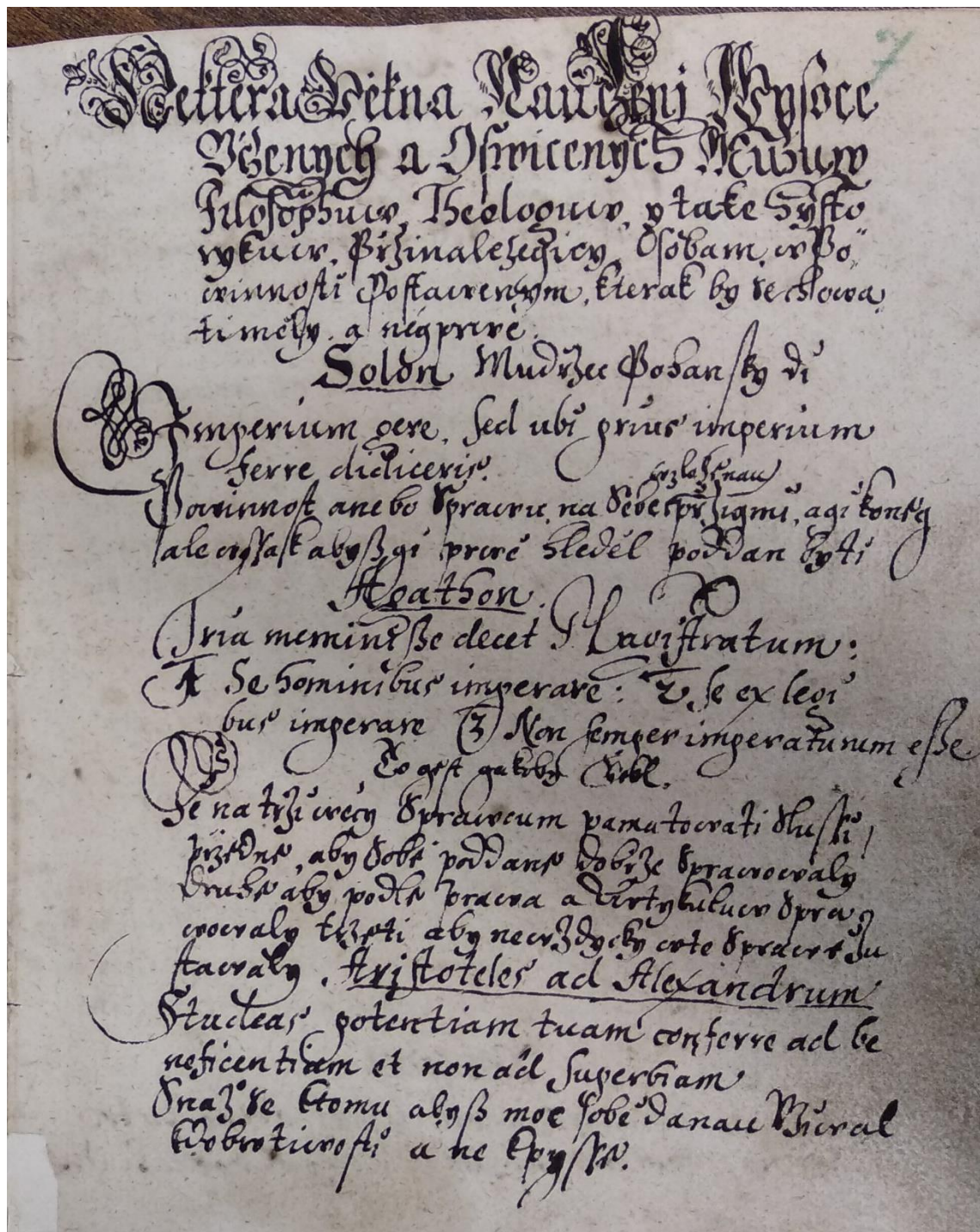
Přílohy obrazové

1. Zápis mravního naučení tovaryšského bratrstva (nedatováno)
2. Zápis o přijetí pana Václava Novoveselského s rodinou do bratrstva (1658)
3. Paměť o stěhování na novou domácí hospodu po smrti paní matky (1619)
4. Paměť o nevoli členů cechu s panem otcem (1710)
5. Paměť o ubytování vojáků před bitvou u Slavkova (1805)
6. Doslov Viléma Nikodéma (1894)

Přílohy tabelární

Přehled editovaných zápisů z Knihy tovaryšů řádu bratrstva soukenického

Obrazové přílohy

Příloha 1. Zápis mravního naučení tovaryšského bratrstva (nedatováno)³¹³

³¹³ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. Cech soukeniků Třebíč 1562–1859 (1926), inv. č. 7, fol. 4r.

Listina Janě 1658.

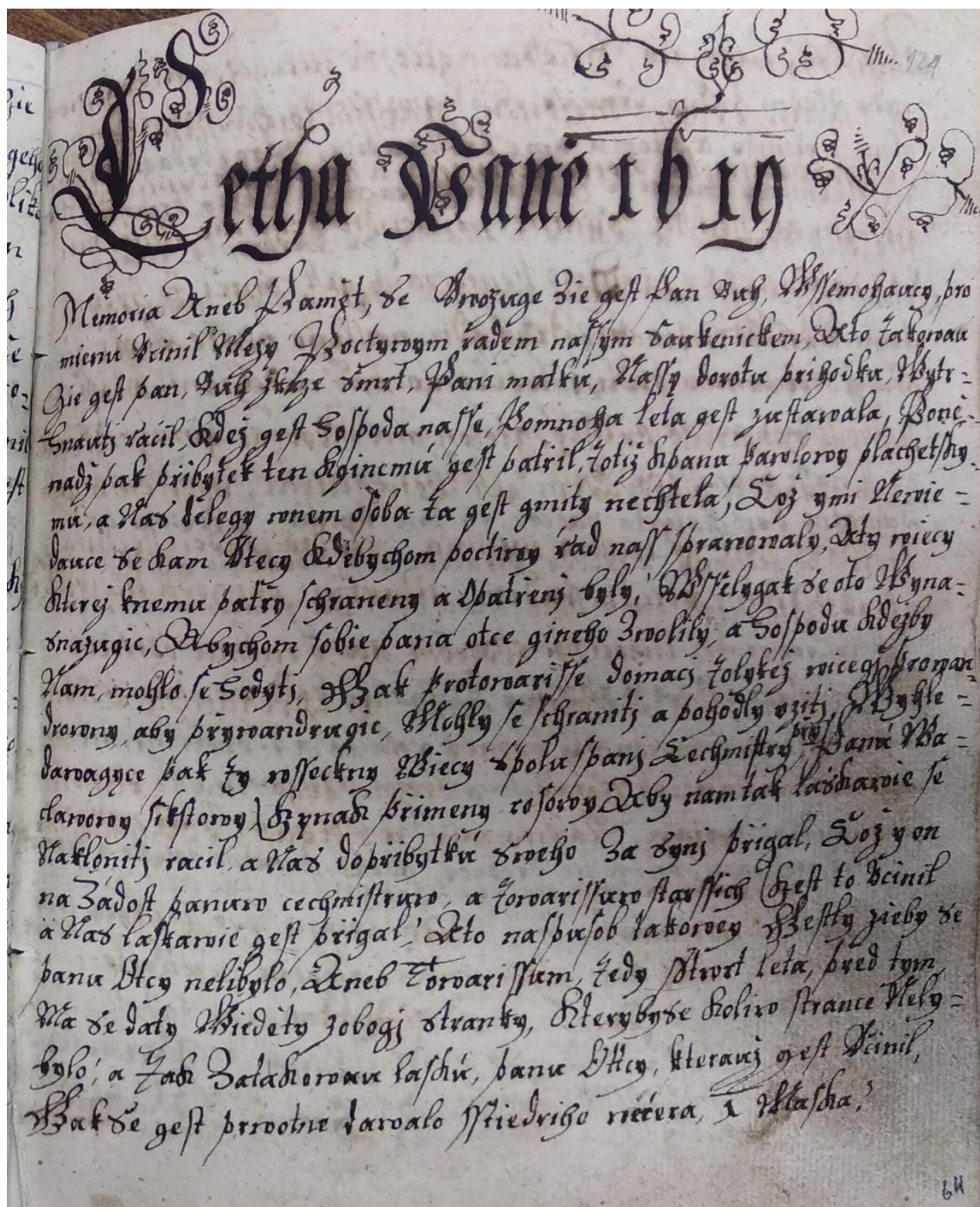
S Slovutný a masný Mús J. Waesland
 Novoveselský, Przed stausil gest Przedne Przed
 Tomawysse starý v dvuzesken křmng pozlirng Prad
 Nemejsla kassého na b dnazní Sadagyeze, Jolubz Bysto
 Inohl Sisy naš Posti. Sstlu y drcu kmlau Inangellau
 ditkani anstemi domacyma Pro Sntednost ze chye
 mesy naš Prystausilí halzasy ludawny ki dogelo domy
 Seby se bolyno suchyeh dni kazdo kazné Przo starosty
 Bosplo narozeny sklada od Selae chye s Poděbranym
 ny praznowaty.

Stalo se zalenowy su starostyeh.

Domalych	Brandvornich:
Jakuba Krusu.	Klasege Balze
Janla Biryma.	Dobigasse Pralochwile

1. Příloha 2. Zápis o přijetí pana Václava Novoveselského s rodinou do bratrstva (1658)³¹⁴

³¹⁴ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. Cech soukeniků Třebíč 1562–1859 (1926), inv. č. 7, fol. 35v.

Příloha 3. Paměť o stěhování na novou domácí hospodu po smrti paní matky
(1619)³¹⁵

³¹⁵ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926), inv. č. 7, fol. 61r.

#

Letba Janie 1710 w Paměť se Wozuge Eteral
 se stala Newole a to takowa, Ponewadź Jan Otecz nicz
 na Otenku neměl, s Towaryšy Obecni, Oslu, Staršy, Zo-
 waryšy, wredle Obczęge, s Zadowonima Peněz na Trunk
 k Matešowu kwapnimmu a k Woz Penize takowu Propily
 Nelterzi Towaryšy s Obecnic, Zadal Przišedim, so gednofo
 Towaryše aby gim Wad Przečzetl ze se gim Netco nedofta
 wa soz on wczinil a prawil ze se nedoftawa g. masu Piwa,
 Na to Osl k Staršymu Towaryšowu a Powidal ze gestte Ma za
 sebau na dewět masu Piwa, on mu nezapiral ale odpowéd mu
 dal takowau ze on dela tak gak mu Jan Staršy narzidil
 aby k Woz Stereg, Towaryše bez opowédi Na Gospodu do Wadu
 neprzigde aby takowu Penize mezy obecni nedawal nez aby
 ge s drubymy Staršymy Towaryšy a s Przišedimymy Wzil
 na to odpowédi ten Towaryš Przeštai nechtel ale s toso
 Mišta Osl k Staršymu na Zalobu ze gim Staršy Zowa-
 ryšo nedodal na Wad g masu totiz Osl g. grossu Staršy
 takowau odpowéd dal a z budau Jani Lechmystrzy Pospolu ze
 to Przed sebe wczme, nemynulo dwa dni ten Towaryš Zase
 Osl do Lechu a Zadal Jana Staršo za Nabradu ml Zao
 wlozino ze ta wcz muze Poczkat a z bude negaka Przi-
 czina Lechowni ze se to muze Porownat, Na to Potom Przi-
 chazela wczuze w Ponděl Swatodustni on Pat ten gistej
 Towaryšo w Patck Przed tamrgna Swatky gestte Osl na
 Jana Staršo aby tu wcz Przed sebe wzal, k Woz remage
 Pokoge wlozil tu wcz do drubysu dne totiz do Soboty,

Příloha 4. Paměť o nevoli členů cechu s panem otcem (1710)³¹⁶

³¹⁶ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. Cech soukeniků Třebíč 1562–1859 (1926), inv. č. 7, fol. 116r.

Doslov.

Když za dob 30 leté vojny zapisovali naši předchůdce do knihy této „memoriál“ z roku 1645, poznamenali v něm, že bratrstvo řádové trvá již 135 let. Nyní, v roce 1894, kdy máme psát řádek k této chladné, staré knize, neschází než krátká poměrně doba 16 let, aby bratrstvo v postupu generací překonalo pouť přes celá čtyřry staletí, v jejích průběhu byla kniha řádová nepochybně a opět výmluvným svědkem snazení, radosti i strasti celé řady pokolení šťastnějších našich dědů, šťastnějších proto, že neviděli oči jejich stále klesání a teměr již naprostý

150.

Příloha 6. Doslov Viléma Nikodéma (1894)³¹⁸

³¹⁸ MZA Brno, SOKA Třebíč, f. Cech soukeníků Třebíč 1562–1859 (1926), inv. č. 7, fol. 146r.

Tabelární příloha

Tabulka editovaných zápisů

Folio	Letopočet	Agenda	Starší tovaryši domáci	Starší tovaryši vandrovni	Písařské ruce
1r	1: ? 2: 1614 3: 1617	1: nekompletní zápis organizace tovaryšských schůzí 2: dluh Matese Klaura 3: dluh Jíry Příborského	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	1: A 2: B 3: C
1v	1723	Paměť o nově zvoleném rychtáři Honzi Jakubu Flajßmonovi, který na hospodě zapomněl své cechovní právo	Franz Koranda, Matěj Racek, Matěj Bílek <i>(nejsou odlišeni)</i>		D
2r	1725	Paměť o zvolení nového staršího tovaryše Jiřího Bohuňka, který ihned ztratil klíč od pokladnice	Matěj Kříž, Honz Zeybert		D
2v	1: 1718 2: 1719	1+2 Sečtení útraty na domácí hospodě při obnovování bratrstva	1: Jakub Padrta, Matěj Racek, Martin Perkmon 2: Michal Mládek, Matěj Jeník, Martin Perkmon		D

3r	1: 1614 2: 1615	1: skládání dluhu za Martina Lončutera 2: mírová smlouva mezi Chnátkem Měřinským a „tichou vodou“ Polenským po zhanění na cti	1: Jeremiáš Horáček, Tobiáš Hassek, Symeon Jordánský, Rafael Pelhřimovský 2: <i>neuvedeno</i>	1: E 2: B	
3v	1720	Zvolení druhého staršího tovaryše Honze Jakuba Flajšmona, který hrál o klíček k pokladnici v kostkách	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	D
4r–5r	?	Mravní naučení bratrstva	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	F
5v	1707	Úmrtí bratra Bernarda Frajsmuta	Honz Pajkle, Honz Hendrych Flajšmon	Matěj Racek, Šimon Turner	D
6r	1683	Úmrtí bratra Mikolíše Šimsalíka	Tobiáš Hassek, Jakub Zacider	Daniel Fendrych, Jířík Vizovský	G
6v	1714	Úmrtí bratra Josefa Kroupy z Polné	Johannes Flajšmon, Johannes Tentulyn, Johannes Bydžovský		D
7r–7v	?	Přijetí Jana Bujanovského, Václava	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	H

		Milčinského a Klimenta Zámečnicka			
8r	1620	1: Přijetí Mikoláše Boskovského 2: Přijetí Jiříka Cibulky	Matěj Woltr, Jan Kaška	Fiala Hradecký, Růžička Lanškrounský	CH
8v	1620	Přijetí Jonáše Rajmona	Matěj Woltr, Růžička Solnický	Pavel Pavlásek, Zahrádka Vodňanský	I
9r	1622	Přijetí Marka Týnského a Fiala Podhorský	Matěj Woltr, Růžička Solnický	Fiala Táborský, Kratochvíle Chrudimský	J
9v	1623	Přijetí Bartoše Hynka Jantivy	Jan Světlovský, Růžička Třebíčský	Matěj Měřínský, Pokornej Měřínský	K
10r	1624	Přijetí Tobiáše Krejčího z Polanky a Matěje Uhlíře	Matěj Woltr, Fiala Třebíčský	Jan Sobuslavský, Daniel Štůrer	L
10v	1631	Přijetí Havla Zauzlíka z Nových Dvorů	Eliáš Žák, Eliáš Hladík	Šimon Hradecký, Stanislav Žďárský	M
11r	1632	Přijetí Václava Červenky	Honz Schmid, Procházka Třebíčský	Honz Krátko von Iglau, Řehoř Hodějovský	L

11v	1639	Přijetí Matesa Kloboučníka ze Stařečky	Eliáš Hladík, Samuel Borovský	Šimon Hradecký, Řehoř Hodějovský	L
12r	1641	Přijetí Bartoloměje Tichovského a jeho bratra Jiříka	Jan Smutný Třebíčský, Zvěřina Kamenický	Zelinka Hradecký, Václav Polenský	L
12v	1641	Přijetí pana Jakuba	Jan smutný Třebíčský, Zvěřina Kamenický	Zelinka Hradecký, Václav Polenský	L
13r	1713	Nářízení cechu o ukončení sporů s cechem ševců	Johannes Flajßmon, Johannes Tentulyn	Johannes Bydžovský, Martin Perkmon	D
13v– 14r	1645	Paměť o událostech, které následovaly po bitvě u Jankova	Honz Smutný Třebíčský	Honz Krátký Jihlavský	N
14v	1723	Paměť o tovaryši Lukáši Kremličkovi, který kradl na soukenické valše a sukna prodával židům	Honz Kavka, Tomáš Velký	Matěj Racek	D
15r	1645	Rozhodnutí o přesunutí volby nových starších tovaryšů na Nový rok	Honz Smutný Třebíčský, Martin Janeček	Honz Krátko, Jáchym Rott	O

15v	1829	Rozhodnutí o příspěvku panu faráři	Ondřej Kolařík	Franz Painz	P
16r	1678	Přijetí Martina Arnošta	Martin Pher, Matěj Maurer	Jířík Vizovský, Jakub Provedovský	G
16v	1709	Paměť o Bernardu Sojkovi, který kvůli hře v karty musel zastavit svůj kabát, který dostal od cechmistra	Johannes Flajßmon, Johannes Ceplíchal	Matěj Racek, Honz Šimsalík	Q
17r– 18v	1647	Paměť o osočení tovaryše Jana Čížka z krádeže peněz	Jan Smutný	Honz Krátký	O
19r	1652	Smlouva o smíru mezi Václavem Fabíkem a Václavem Svobodou po zhanění na cti	Pavel Zastudil, Jan Veselý	Václav Pelikán, Jakub Příborský	R
19v	1652	Smlouva o smíru mezi Martinem Fialou a Mikolášem Krásou po zhanění na cti	Pavel Zastudil, Jan Veselý	Václav Pelikán, Jakub Příborský	R

20r	1652	Paměť o nařízení cechmistrů o postupu přijímání vandrovních tovaryšů	Pavel Zastudil, Mikoláš Bisatta	Václav Pelikán Kolínský, Honz Krátký Jihlavský	S
20v– 21r	1652	Paměť o usvědčení Jiříka Pauše z krádeže lnu	Pavel Zastudil, Mikoláš Bisatta	Václav Pelikán Kolínský, Honz Krátký Jihlavský	S
21v	1653	Nařízení starších tovaryšů o ubytování vandrovních tovaryšů na domácí hospodě	Mikoláš Bisatta, Václav Koranda	Kryštof Kruš, Jiřík Solnický	S
22r	1653	Zpráva o úmrtí tovaryše Davida z Hlinské	Mikoláš Bisatta, Václav Koranda	Kryštof Kruš, Jiřík Solnický	S
22v– 23v	1653	Dořešení situace se zlodějem Jiříkem Paušem	-,-,-	-,-,-	S
24r	1653	Paměť o Janu Kesnerovi, který se prohřešil prací u místního punčocháře	-,-,-	-,-,-	S
24v	1653	Přijetí Doroty Longinské do bratrstva	-,-,-	-,-,-	S
25r	1653	Honz Nejhover v sousední	-,-,-	-,-,-	S

		Náměšti nad Oslavou nařkl tovaryše Jiříka Karafiáta z krádeže peněz			
25v	1653	Rozhodnutí cechmistrů o střídmém pití na domácí hospodě a povinnosti na Štědrý večer obdarovat pana otce	-,-	-,-	S
26r– 27r	1654	Paměť o stěhování na novou domácí hosrodu	-,-	-,-	S
27v	1654	Přijetí sládka Matouše Vyskočila a sklenáře Adama Rütticha do bratrství	-,-	-,-	S
28r	1653	Paměť o předmanželském styku Jakuba Revaldského	-,-	-,-	S
28v	1654	Paměť o Jakubu Kroměřížském, který zlými slovy zneuctil zdejší dceru	-,-	-,-	S

29r– 29v	1654	Paměť o Honzi Krausovi Grosenpachovi, který svému cechmistrovi zabil ovci	-,-	-,-	S
30r	1654	Paměť o předmanželském styku Jana Mastnického	-,-	-,-	S
30v	1654	Paměť o vyhotovení soukenického znaku, který byl vyvěšen na domácí hospodu	-,-	-,-	S
31r– 32r	1655	Zpráva o rozhodnutí cechu o udržování stolu pro přisedící tovaryše	Pavel Zastudil, Tobiáš Krásný	Honz Šustr, Štěpán Vorlík	T
32v	1656	Zpráva o vyhotovení nového firhuňku pro ochranu zhotoveného cechovního znaku	-,-	-,-	T
33r	1655	Paměť o předmanželském styku Mikoláše Maurera	-,-	-,-	T

33v– 35r	1: 1657 2: 1892	1: Paměť o sporu s pekařem Romášem a o rozhodnutí cechu, že se při obnovování bratrstva nemá víno a pivo měřit na vědra, ale na vázy 2: Zpráva o pandemii cholery roku 1892	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	1: U 2: V
35v	1658	Přijetí Václava Novoveselského s rodinou do řádu	Jakub Hrůza, Pavel Břim	Blažej Haloč, Tobiáš Kratochvíle	T
36r	1659	Přijetí Daniela Cirklbacha do řádu	Pavel Břim, David Prajbiš	Havel Rapšemský, Václav Koczi	M
36v	1659	Paměť o rozhodnutí císařského dekretu, dle kterého musí starší tovaryši cechmistrům odvádět poplatek	-,,-	-,,-	W
37r	1665	Paměť o sporu tovaryšů soukenických a kovářských	Jiřík Hájek, Petr Pauš	Jiřík Skorotský, Lorenz Manhart	W
37v	1707	Paměť o pokutovaných	Honz Hendrych	Matěj Racek, Šimon Turner	D

		přespolních tovaryších	Flajßmon, Jiřík Žák		
38r	1658	Smlouva o smíru mezi řezníky a soukeníky po zhanění na cti	Jakub Hřůza, pavel Břim	Blažej Hatec, Tobiáš Kratochvíle	T
38v	1658	-,,-	-,,-	-,,-	T
39r	1663	Přijetí Šimona Mivuse a jeho manželky	Honz Georg Mochenhomer, Hanz Henig	Lorenz Menhart, Andres Skorocký	X
39v	1665	Přijetí Pavla Pherze s rodinou do řádu	Jiřík Hájek, Petr Pauš	Lorenz Menhart, Jiřík Skorotský	R
40r	1665	Přijetí Václava Pšohara do řádu	Jan Dobrúský, Jan Papírník	Jiřík Skorotský, Matěj Černošlávek	R
40v	1707	Paměť o krádeži Jana Kavky	Honz Hendrych Flajßmon, Jiřík Žák	Matěj Racek, Šimon Turner	D
41v– 43r	1668	Smlouva o smíru mezi Jiříkem Fouskem a Janem Sojkou po zhanění na cti	Jiřík Pher, Jiřík Papírník	Lorenz Novotný, Matouš Nedvědký	R
43v	1707	Paměť o spolu mezi přespolními luterány a domácími katolíky	Honz Hendrych Flajßmon, Matěj Racek	Jiřík Žák, Šimon Turner	D

44r– 45r	1673	Paměť o stěhování na novou domácí hospodu	Jan Dobruský, Honz Filip	Václav Horáček, Martin Myslíkovský	R
45v	1680	Paměť o sporu mezi ševcovskými bratry a soukeníkem Samuelem Jeřabinou	Samuel Jeřabina, Jiřík Vizovský	Matěj Maurer, Andres Perkmon	R
46r	1680	Paměť o prosbě pekařů k obnovení bratrství	-,-	-,-	R
46v	1682	Přijetí Judit Ležiakové do řádu	Honz Altmon, Matěj Anndolf	Jan Lauryn, Kašpar Hoz	R
47r	1682	Zpráva o úmrtí bratra Kryštofa Venše	-,-	Jan Lauryn, Kašpar Hoz	R
47v	1679	Paměť o předmanželském styku s ženou bratra Jiřího Hudečka	Martin Pher, Matěj Anndolf	Jiřík Vizovský, Matěj Halab	R
48r– 48v	1689	Paměť o stěhování na novou domácí hospodu	Mikoláš Kříže, Václav Jahoda	Jiřík Vizovský	R
49r– 52v	1608	Paměť o rozhodnutí cechmistrů o	Pavel Kozák, Pavel Křenka, Šimon Přibyslavský		H

		organizaci mládků			
53r– 54r	1: ? 2: 1850	1: Smlouva o smíru mezi Benešem Čermákem a Janem Čermánek po zhanění na cti 2: Paměť o placení stříbra	1: <i>neuvedeno</i> 2: Jan Hamon	1: <i>neuvedeno</i> 2: Václav Papírník	1: A 2: Y
54v	1709	Paměť o stížnosti starších tovaryšů na cechmistry, kteří se na valše scházeli s prostitutkami	Honz Flajšmon, Honz Ceplíchal	Matěj Racek, Honz Šimsalík	D
55r– 55v	1613	Smlouva o smíru Lokaje Pelhřimovského po zhanění na cti	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	A
56r– 56v	1614	Paměť o dluhu Matěje Pardubického, který odešel do Pardubic. Bylo nutné rozprodat jeho majetek pro zaplacení dluhu	Jeremiáš Horáček, Tobiáš Hassek	Symeon Jordánský, Rafael Pelhřimovský	Z
57r	1614	Paměť o nevyřešením sporu mezi dvěma soukeníky	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	A

58r– 58v	1616	Smlouva o smíru mezi Václavem Pelikánem Prostějovským a Martinem Těšínským	Jeremiáš Horáček, Fiala Třebíčský	Šimon Příbyslavský, Pelikán Meziříčský	AA
59r	1616	Smlouva o smíru mezi Růžičkou Třebíčským a Pavlem Polenským	Komorník Dačický, Růžička Třebíčský	Kratochvíle Těšínský, Jan Procházka Polenský	AA
59v	1617	Smlouva o smíru mezi Jelínkem Prácheňským a několika členy cechu	Růžička Třebíčský, Hrdlička Třebíčský	Beránek Hranický, Pelikán Ostravský	AB
60r– 60v	1: 1618 2: 1620	1: Paměť o zakoupení nové pokladnice 2: smlouva o smíru mezi Příhodou Meziříčským a Janem Korandou Polenským	1: Růžička Třebíčský, Matěj Woltr 2: <i>neuveдено</i>	1: Symeon Kloboucký, Adam Ostravský 2: <i>neuveдено</i>	1 + 2: L
61r– 61v	1619	Paměť o stěhování na novou domácí hospodu po smrti paní matky	Matěj Woltr, Jan Lojkot	Čížek Přerovský, Samuel Majerl	L
62r	1623	Smlouva o smíru mezi Matějem Měřínským a	<i>Neuveдено</i>	<i>Neuveдено</i>	L

		Daliborem Kryštofem Humpoletským			
62v	1625	Smlouva o smíru mezi Zahradkou Vodňanským a Fialou Třebíčským po zhanění na cti	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	L
63r	1629	Smlouva o smíru mezi Samuelem Veverkou Polenským a Petram Svobodou	Jan Růžička Třebíčský, Hrdlička Třebíčský	Šimon Hradecký, Petr Svoboda	R
63v	1850	Paměť o přestěhování žida do domu na náměstí	Jan Hamon	[?] <i>nečitelné jméno</i>	AC
64r– 68r	1629	Paměť o stěhování na novou domácí hořpodu	Eliáš Žák, Hajt Příborský	Honz Schmid Jihlavský, Honz Šturm Jihlavský	L
69r– 71r	1630	Paměť o cechovní sbírce	Honz Schmid Jihlavský, Eliáš Žák Třebíčský	Jan Hájek Příborský, Havel Pokorný Měřínský	L
71v	1716	Paměť o krádeži vandrovního tovaryše	Honz Flajßmon, Josef Turnovský	Matěj Racek, Martin Perkmon	D
72r	1631	Smlouva o smíru mezi Jakubem	Eliáš Žák, Eliáš Hladík	Šimon Hradecký,	L

		Žďánským a Tobiášem Fialou		Stanislav Žďárský	
72v	1679	Přijmutí dvou tovaryšů do řádu	Martin Pher, Matěj Andolff	Jiřík Vizovský, Matěj	G
73r	1633	Paměť o koupi nožů	Jonz Schmid Jihlavský, Honz Procházka Třebíčský	Honz Krátko Jihlavský, Řehoř Hodějovský	L
73v	1633	Paměť o stěhování na novou domácí hospodu	Jiřík Slavík, Jan smutný	Šimon Hradecký Řehoř Hodějovský	L
74r	1635	Přijetí Kristýny Píchové	Jan Smutný, Zvěřina Kamenický	Zalinka Hradecký, Řehoř Hodějovský	S
74v	1639	Paměť o stěhování na novou domácí hospodu	Samuel Borovský, Samuel Formánek	Šimon Hradecký, Václav Žaloudek	V
75r	1637	Smlouva o smíru mezi Eliášem Hladíkem a Samuelem Formánkem po zhanění na cti	Eliáš Hladík, Kristián Píša	Jelínek Hradecký, Daniel Fric	AD
75v	1689	Přijetí Jana Lužičara	Mikoláš Kříž, Václav Jahoda	Jiřík Vizovský, Franz Fabián	R

76r	1637	Paměť o nenáležitém chování tovaryšů na domácí hospodě	Eliáš Hladík, Kristián Piša	Jelínek Hradecký, Daniel Fric	AD
76v	1707	Paměť o Josefu Řehořovi, který prosil místního papírníka o učení	Honz Pajkl, Honz Flajšmon	Matěj Racek	D
77r	1638	Smlouva o smíru mezi Markem Ejvanovským a Příhodou Třebíčským po zhanění na cti	Honz Zuglweit, Zachariáš Formánek	Jelínek Hradecký, Kryštof Polenský	AC
77v	1707	Paměť o potrestání tovaryše, který svému mistru ukradl kalhoty	Hanz Pajkl, Honz Flajšmon	Matěj Racek	D
78r	1641	Smlouva o smíru mezi Šimonem Hradeckým a Melicharem Senohorským	Jan Smutný Třebíčský, Zvěřina Kamenický	Jelínek Hradecký, Václav Polenský	D
78v	1707	Paměť o Janu Kavkovi, který byl na čas vypovězen od svého mistra	Honz Hendrych Flajšmon, Jiřík Žák	Matěj Racek, Šimon Turn	D
79r– 79v	1642	Paměť o stěhování na	Jan Hladík	Mates Moley	AC

		novou domácí hospodu			
80r	1649	Zpráva o zhanění na cti radního pána z prostředku řádu	Václav Zindulka, Jan Hrůza	Honz Krátký, Lukáš Hradecký	T
80v	1650	Smlouva o smíru mezi Šimonem Brodským a Mikolášem Monkem	Jan Hrůza, Gabriel Flajšmon	Jelínek Hradecký, Martin Hodický	T
81r	1644	Smlouva o smíru mezi Benjaminem Zelenkou a Melicharem Zelnohorským	Šimon Vorel, Jakub Janeček	Jelínek Hradecký	R
81v	1648	Paměť o placení cechovních příspěvků	Václav Zindulka, Jáchym Hoffmann	Václav Jelínek, Jakub Šreiber	R
82r	1648	Smlouva o smíru mezi Honzem Copem a Davidem Prejdvýšem po zhanění na cti	-,-	-,-	R
82v	1648	Přijetí Pavla Chormého do řádu	Jiřík Springer, Mikoláš Dresler	Fabián Vltavský, Jiřík Studený	R
83r	1648	Paměť o povolení pana primase obdarovat na	-,-	-,-	R

		Štědrý den pana otce			
83v	1648	Přijetí Jiříka Pauše s rodinou do řádu	-,-	-,-	R
84r	1648	Smlouva o smíru mezi soukenickými a řeznickými bratry	-,-	-,-	R
84v	1649	Smlouva o smíru mezi Martinem Pauchlerem a Davidem Prajnišem po zhanění na cti	-,-	-,-	R
85r– 86r	1649	Paměť o stěhování na novou hospodu Jana Koskandy	-,-	-,-	R
86v	1824	Paměť o smrti pana otce a paní matky a stěhování na hospodu Johanna Neuhausera	Wenzl Zeybert	Leopold Weber	V
87r	1649	Přijetí Daniela Netoličky do řádu	Jiřík Springer, Mikoláš Dresler	Fabián Kalaš, Jiřík Studentský	AE
87v	1659	Smlouva o smíru mezi Melicharem Plašem a Danielem	Václav Zindulka, Pavel Zastudil	Honz Krátký Jihlavský, Václav Turnovský	AC

		Jelínkem po zhanění na cti			
88r	1631	Paměť o nařízení o vandrovních tovaryších a jejich zapisování na tabuli	-,-	-,-	L
88v	1651	Smlouva o smíru mezi českým a německým tovaryšem po zhanění na cti	-,-	-,-	L
89r	1631	Paměť o rozhodnutí obnovovat bratrství	-,-	-,-	R
89v	1660	Zpráva o úmrtí pana otce	Honz Girg Mochenhomer, Lorenz Rouchovský	Lorenz Novotný, Matěj Křepelka	L
90r	1660	Smlouva o smíru mezi Pavlem Hánou, Petrem Duchoslavem a Jiříkem Jelenským	-,-	-,-	L
90v	1660	Přijetí Jakuba Svobody do řádu	-,-	-,-	L
91r	1661	Paměť o zhotovení nového příkrovu	Jan Dobruský, Jiřík Hájek	Lorenz Manert, Jakub Kočí	L
91v	1661	Přijetí Kateřiny Polenské do řádu	-,-	-,-	L

92r	1662	Přijetí Jakuba Kořínka do řádu	-,,-	-,,-	L
92v	1662	Zpráva o úmrtí Hájka z Rychnova	Jan Girk Mochenhomer, Samuel Kalina	Lorenz Manert, Mikoláš Řídešínský	L
93r	1662	Paměť o cechovní krizi a žádosti o strpení s platy	-,,-	-,,-	L
93v	1662	Paměť o předmanželském styku Jana Zalídesa	-,,-	-,,-	L
94r	1663	Přijetí Anny Šafářky do řádu	Jan Girk Mochenhomer, Honz Janík	Lorenz Novotný, Andres Skorocký	L
94v	1663	Paměť o tureckém nebezpečí	-,,-	-,,-	L
95r	1663	Zpráva o pohřbu vandrovního tovaryše	-,,-	-,,-	L
95v	1664	Paměť o předmanželském styku Matěje Veselého	Jan Dobruský, Jan Papírník	Jiřík Skorotský, Matěj Černohlávek	L
96r	1667	Přijetí Tomáše Smrčky do řádu	Pavel Biřim, Jiřík Peha	Lorenz Novotný, Paul Kherner	R
96v	1669	Paměť o předmanželském	Jiřík papírník, Pavel Kherner	Jakub Klozer, Matouš Trnka	R

		styku Petra Duchoslava			
97r	1668	Paměť o předmanželském styku Jiřka Lučižara	Jiřík Pher, Jiřík Papírník	Lorenz Novotný, Matouš Nedvědký	R
97v	1674	Přijetí Matěje Křepelky do řádu	Jan Dobruský, Honz Filip	Václav Horáček, Martin Myslíkovský	R
98r	1672	Přijetí Václava Veselého do řádu	Pavel Břím, Samuel Zeybert	Martin Brož, Mikoláš Čížek	R
98v	1683	Zpráva o úmrtí tovaryše Petra Poláčka	Jan Altman, Jan Zeybert	Jiřík Vizovský, Daniel Fendrych	R
99r	1680	Přijetí Samuela Staciuse do řádu	Samuel Jeřabina, Matěj maurer	Jiřík Vizovský, Andres Perkmon	R
99v	1683	Zpráva o úmrtí Bartoloměje Veselovského	Jan Altman, Jan Zeybert	Jiřík Vizovský, Daniel Fendrych	R
100r	1686	Přijetí Davida Flígla	Tobiáš Hasek, Josef Mládek	Jiřík Vizovský, Šimon Tentulýn	R
100v	1718	Paměť o starším tovaryši Václavu Pherovi, který v kostkách vsadil	Jakub Padrta, Matěj Racek	Martin Perkmon	D

		klíček od pokladnice			
101r– 101v	1681	Paměť o předmanželském styku Jiříka Kašpara	Tobiáš Hájek, Mikoláš Kříž	Jiřík Vizovský	R
102r– 103v	1690	Paměť o spolu mezi Janem Tříletým a celým řádem	Mikoláš Kříž, Václav Jahoda	-,-	R
104r	1692	Přijetí Andresa Svobody do řádu	Augustýn Flajßmon, Honz Pajkl	Jiřík Vizovský, Tomáš Sousek	R
104v	1707	Přijetí Šimona Koutka do řádu	Honz Pajkle, Jan Žák	Andres Skorotský, Tobiáš Hejma	R
105r	1703	Přijetí Václava Smoly do řádu	-,-	Andres Skorotský	R
105v	1703	Přijetí Václava Kamene	-,-	-,-	R
106r	1698	Paměť o předmanželském styku s Janem Teleckým	-,-	-,-	R
106v	1: 1703 2: 1704	1: Paměť o předmanželském styku Jana Zacidese 2: Paměť o předmanželském styku Bernarda Frejsmuta	1: -,- 2: Honz Pajkle	-,-	D

107r	1705	Paměť o stěhování na novou hospodu	Honz Pajkle, Andres Skorotský	<i>Neuvedeno</i>	D
107v– 108v	1705	Paměť o vandrovním tovaryši z Vyškova a jeho osočení ze zneužití	Honz Pajkle, Honz Hendrych	Řehoř Vokoun, Josef Klačík	D
109r	1706	Paměť o předmanželském styku Josefa Kolaříka	-,-,-	<i>Neuvedeno</i>	D
109v– 110v	1: 1709 2: 1848	1: Paměť o sporu Eliáše Svobody se svým mistrem 2: paměť o revoluci 1848	1: Honz Pajkl, Honz Hendrych Flajšmon 2: Jan Hamon	1: <i>neuvedeno</i> 2: Jakub Musil	1: D 2: AF
111r	?	Nekompletní zápis o zápisu tovaryšů na tabuli	Johannes Flajšmon, Jan Ceplíchal	Matěj Racek, Honz Šimsálek	D
111v– 115r	1714	Paměť o sporu tovaryšů a pana otce	Johannes Flajšmon, Jiřík Žák	Matěj Racek, Šimon Turner	D
115v– 116r	1710	Paměť o stěhování na novou domácí hospodu	Johannes Flajšmon, Johannes Ceplíchal	Matěj Racek, Honz Šimsálek	D
116v– 119r	1710	Paměť o cechovní nevoli s panem otcem	-,-,-	Matěj Racek	D

119v– 120v	1: 1712 2: 1850	1: Paměť o nevoli mezi polenskými tovaryši 2: paměť o prodeji domácí hospody	1: Matěj Ceplichal, Jakub Žák 2: Johannes Hamon, Václav Papírník	1: Honz Bydžovský, Jakub Stejskal 2: Matěj Vajgner, Johannes Chramosta	1: D 2: AF
121r	1713	Paměť o nevoli se ševcovským bratrstvem	Johannes Flajßmon, Johannes Tentulyn	Johannes Bydžovský, Martin Perkmon	D
121v– 122r	1714	Paměť o přijetí Jířka Křemena, který byl propuštěn z cechu a jeho následném úmrtí	Johannes Flajßmon, Jakub Žák	Matěj Racek, Martin Perkmon	D
122v	1715	Zpráva o úmrtí Martina Smoly	Johannes Flajßmon, Jakub Žák	Matěj Racek, Martin Perkmon	D
123r	1715	Přijetí Josefa Šimonka	-,,-	-,,-	D
123v	1716	Přijetí Antonína Agnesa	Johannes Flajßmon, Josef Turnovský	Matěj Racek, Martin Perkmon	D
124r– 124v	1717	Paměť o personálním ztenčení cechu	Jakub Padrta, Lorenz Kliment	Johannes Wange, Franz Kytrich	D
125r	1719	Přijetí Andrese Nikodéma	Michael Mládek, Matěj Jeník	Martin Perkmon, Jakub Stejskal	D

125v– 129r	1: 1718 2: 1717	1: Paměť o pohřbu 2: Paměť o sporu vandrovních tovaryše o zapsání na tabuli	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	1 + 2: D
129v– 130v	1722	Neúplná paměť o prosbě pana hraběte o pracovní síly do fabriky	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	D
131r	1724	Paměť o usnesení o vedení pohřbu	Matěj Kříž, Honz Zeybert	Jiřík Bohuněk, Franz Kryš	D
131v	1726	Přijetí Martina Bečka do řádu	Matěj Kříž, Franz Koranda	Honz Rur, Jakub Stejskal	D
132r	1: 1727 2: 1833	1: Přijetí Kašpara Šretra 2: Zpráva o smrti pana otce i paní matky	1: Franz Koranda, Samuel Rečovský 2: Kašpar Strnad	<i>Neuvedeno</i> <i>Neuvedeno</i>	1: D 2: AF
132v– 133r	1730	Paměť o vyučencích, kteří se nechali psát za tovaryše	Honz Kalina, Václav Jaroš	<i>Neuvedeno</i>	D
133v– 134r	1732	Paměť o vydání generálních artikulí Karla VI.	Josef Jahoda	Václav Nikodém	D
134v	1731	Paměť o požáru	Honz Kalina, Honz Pajkle	Václav Procházka	D

135r	1735	Paměť o obnovení bratrstva se ševci	Josef Jahoda	Václav Nikodém	D
135v	1736	Zpráva o úmrtí tovaryše ze Sušice	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	D
136r	?	Neúplný zápis čítající pouze jména	Samuel Flajßmon	Karel Klein	AG
136v	1831	Paměť o tovaryši, který se dopustil krádeže	Franz Mládek	Josef Berger	AH
137r– 137v	1: ? 2: 1752 3: ?	1: Paměť o nevoli s bratry řezníky 2: neúplná paměť o sporu s panem Miskerm 3: zpráva o smrti pana otce	1: <i>neuvedeno</i> 2: <i>neuvedeno</i> 3: Daniel Zeybert	1: <i>neuvedeno</i> 2: <i>neuvedeno</i> 3: Leopold Debr	1 + 2: ACH 3: AI
138r– 139v	1805	Paměť o ubytování vojáků před bitvou u Slavkova	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	AI
140v– 141r	1806	Zpráva o smrti pana otce	Jiřík Mládek	Franz Kolařích	AI
141v– 142r	1831	Pamětní řeč staršího tovaryše Josefa Bergera o důležitosti pamětní knihy	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	Josef Berger
142v	1822	Paměť o požáru města	-, -	-, -	Josef Berger

143r	1840	Paměť o stěhování na novou domácí hospodu	Kašpar Nikodémus	<i>(nečitelné jméno)</i>	Josef Berger
143v– 144v	1840	Paměť o požáru města	Kašpar Nikodémus	<i>Neuvedeno</i>	AH
145r	1838	Paměť o zhotovení nové střechy na hospodě	Kašpar Charvát	Anton Procházka	Josef Berger
145v	1822	Paměť po požáru	<i>Neuvedeno</i>	<i>Neuvedeno</i>	Josef Berger
146r– 153v	1894	Doslov a poslední paměť	----- -----	----- ----- ---	Vilém Nikodém

